

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Reflexe arabsko-izraelského konfliktu ve 30.
letech 20. století očima českých tištěných médií**

Lucie Kábová

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra blízkovýchodních studií

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Kulturní antropologie Předního východu

Diplomová práce

**Reflexe arabsko-izraelského konfliktu ve 30.
letech 20. století očima českých tištěných médií**

Lucie Kábová

Vedoucí práce:

ThDr. Mgr. Alena Hanzová, Th. D.

Mgr. Daniel Křížek, Ph.D.

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012 .....

Děkuji paní ThDr. Mgr. Aleně Hanzové, Th. D. a Mgr. Danielu Křížkovi, Ph.D. za vstřícný přístup, věcné připomínky a odborné vedení diplomové práce.

„Otázka vzniku Židovského státu není rozhodováním mezi dobrem a zlem, ale rozhodováním mezi menší či větší nespravedlností. Nespravedlnost je nevyhnutelná a my se musíme rozhodnout, zda je lepší být nespravedlivý k palestinským Arabům, či k Židům.“

Chajim Weizmann¹

---

¹ citace: Smith, Ch. D.: *Palestine and the Arab-Israeli Conflict: A History with Documents*. Boston 2007, s. 186

Obsah

1	ÚVOD	1
2	METODIKA PRÁCE	5
3	VÝVOJ V PALESTINĚ A BRITSKÁ POLITIKA V LETECH 1920 – 1936.....	9
3.1	Pařížská mírová konference a britská zahraniční politika na Blízkém východě	9
3.2	Britský mandát v Palestině	11
3.3	Imigrace a demografická transformace	14
3.4	Nabývání půdy	16
3.5	První nepokoje	20
3.6	Třicátá léta v bouři Arabské revoluce	29
4	ČESKOSLOVENSKO VERSUS ŽIDÉ: HISTORIE VZÁJEMNÝCH VZTAHŮ MEZI ČECHY A ŽIDY V PRŮBĚHU 30. LET 20. STOLETÍ NA ÚZEMÍ ČSR.....	41
4.1	Počátek: Formování česko-židovských vztahů v Československu	41
4.2	Masaryk a Židé – vzájemná pomoc.....	48
4.3	Postavení Židů v nové republice	51
4.4	Židovské strany, spolky a hnutí v letech 1919-1938.....	54
4.5	Masaryk v Palestině	59
4.6	Sionisté a prezident Beneš.....	61
4.7	Po Mnichovu	64
5	ROZBORY JEDNOTLIVÝCH PERIODIK	67
6	ZÁVĚR.....	90
7	RESUMÉ	93

8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	94
9	PŘÍLOHY	101
10	CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED	118
11	Z KANCELÁŘE PREZIDENTA REPUBLIKY	121
12	PERIODIKA	132
12.1	Národní listy	132
12.2	Národní politika	155
12.3	Pražské noviny	161
12.4	Haló noviny	165
12.5	Lidové listy	168
12.6	Lidový deník	176
12.7	Židovské noviny	180

1 ÚVOD

Předkládaná diplomová práce se zabývá reflexí arabsko - izraelského konfliktu ve 30. letech 20. století očima českých tištěných médií. V úvodních kapitolách práce je ovšem nezbytné stručně se zmínit o situaci, která panovala v Palestině koncem let dvacátých, jelikož velká řada událostí a jevů měla vyústění či velmi úzce souvisela s událostmi (vykupování půdy od arabských latifundistů, vyhánění arabských rolníků, události spojené s rokem 1929 – spor o Zeď Nářků, vyhlášení fámy Amína al-Husajního o chystaném židovském útoku proti jeruzalémským mešitám, atd.), které se následně udály právě ve 30. letech a vyvrcholily rokem 1936 v Arabskou revoluci, vyvolanou neutuchajícím všudypřítomným napětím mezi palestinskými Araby a židovskými přestěhovalci. V jednotlivých kapitolách bude na problematiku arabsko-izraelského konfliktu nahlíženo hned z několika odlišných úhlů pohledu. Z pohledu židovských přistěhovalců, kteří viděli v Palestině svou „*Zemi zaslíbenou*“, zemi, ve které by konečně mohli dosáhnout oné blažené svobody a mohli uskutečnit své touhy vytvořit si svůj vlastní stát na místě, kde se zrodila jejich kultura a historie, a odkud pocházeli jejich praotcové a významné náboženské autority. Dále z pohledu palestinských Arabů, pro které byla Palestina domovem jejich prapředků, územím, které jak doufali, se jednou stane součástí velké arabské říše, a v neposlední řadě je nutné pohlédnout na zájmy Britů, kteří si na Palestině cenili především její velmi výhodné strategické pozice, kterou zaujímala. Jako držitel tohoto mandátního území měla totiž Británie přehled o dění v Suezu (nejkratší námořní cesty do Indie) a Palestina se tak pro ni díky své geografické poloze stala hlavním nárazníkovým územím sloužícím k ochraně její koloniální politiky v Indii a Egyptě.

Jelikož ale hlavní náplní práce je analýza dobových článků vycházejících v tehdejším československém tisku, bude první kapitola věnována metodice práce. Zde se zmíním o tom, jakým způsobem jsem postupovala při výběru daných periodik, na která konkrétní léta (vzhledem

k velkému časovému rozpětí) jsem se při svém bádání zaměřovala, které články byly vhodné pro následnou analýzu tiskovin, jak jsem při tomto výběru postupovala, na co jsem se zaměřila nejdříve, co nelze při analýze těchto článků opomenout a konečně, na základě čeho poté formuluji závěr svého bádání.

Úvodní kapitoly, jak už jsem zmínila, budou hovořit o situaci panující v Palestině koncem 20. a v průběhu 30. let minulého století. Jednu z kapitol věnuji tématu imigrace a demografické transformaci obyvatel v Palestině. Čistě pro srovnání bude zde uvedena informace o počtu jednotlivých složek obyvatelstva před první alijou, během ní, a poté bude následovat průřez jednotlivými obdobími souvisejícími s probíhajícími imigracemi do Palestiny. Vše bude doplněno o obrazovou a grafickou přílohu, aby si každý ze čtenářů práce mohl vytvořit vlastní úsudek.

V další části práce se budu zabývat nabýváním arabské půdy a jejím prodejem sionistům², což byl mimochodem jeden z klíčových programových bodů tohoto myšlenkového a politického hnutí. Uvedu i některé příklady související s touto problematikou a kapitola bude doplněna řadou citací – přímých komentářů několika světových odborníků či osobností k této otázce.

Následující dvě kapitoly pak popíší události, které byly jakýmsi vyústěním jednotlivých dějů a jevů, které se udály koncem 20. a začátkem 30. let minulého století. Za vyvrcholení vzájemně napjatých vztahů mezi Židy a Brity na jedné straně a palestinskými Araby na straně druhé můžeme bezesporu považovat Arabskou revoluci, která proběhla „ve vlnách“ od dubna 1936 do listopadu téhož roku a poté od září roku 1937 do ledna 1939.

---

² Termín sionisté se používá pro stoupence židovského nacionalistického hnutí zvaného sionismus, jehož iniciátorem byl novinář Theodor Herzl. Jejich cílem byl návrat Židů do Palestiny a vytvoření vlastního státu (Pečenka M., Luňák, P. a kolektiv: *Encyklopedie moderní historie*. Praha 1998, s. 457).

Další kapitola pak bude věnována historii vzájemných vztahů mezi Čechy a Židy v průběhu 30. let 20. století na území Československa. Krátce se zde zmíním o počátku formování českožidovských vztahů, budu zde hovořit také o vzniku a působení některých židovských spolků, hnutí a stran mezi léty 1919-1938, zajímat se budu rovněž o vztahy některých významných československých politiků (viz T. G. Masaryk, E. Beneš) k Židům a o jejich názor na soudobé sionistické hnutí, usilující o návrat Židů do „*Země zaslíbené*“ a vybudování vlastní národní domoviny.

V další kapitole již budu podrobně rozebírat jednotlivé články z československých tištěných médií, každý druh, typ novin (konkrétně se jedná o Národní listy, Národní politiku, Lidové listy, Lidový deník, Židovské noviny, Haló noviny, Pražské noviny (jejichž podnázev je: Československá republika), bude podroben rozboru a opatřen komentářem. V příloze bude možno dále najít větší množství článků z jednotlivých tiskovin, i ty, které jsem do vlastního rozboru nevybrala.

K sepsání diplomové práce jsem čerpala jak ze zahraničních publikací, tak i z českých zdrojů zabývajících se do hloubky arabsko-izraelskou problematikou. Zde musím alespoň zmínit vynikající práci sociologa Samih K. Farsouna a socioložky Christiny E. Zachariové „*Palestina a Palestinci*“ (v org. *Palestine And The Palestinians*), která patří mezi nejkompexnější analýzy politického hospodářství Palestiny ve 20. století. Velmi kvalitně je zpracována také kniha „*Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*“ od JUDr. PhDr. Marka Čejky, Ph.D., která svým čtenářům podává celistvý pohled na arabsko-izraelskou problematiku.

Pokud jde o novinové články, osobní korespondenci, odborné články či některé obrazové nebo grafické přílohy, bylo mi umožněno nahlédnout do těchto archivních pramenů prostřednictvím Národního archivu, Národní knihovny České republiky a konečně Archivu Kanceláře prezidenta republiky.

Co se týká formy a způsobu psaní, chci pouze zdůraznit, že při psaní slova „Žid“ není rozlišováno, zda jde o Žida ve smyslu etnickém nebo náboženském a je psáno toto slovo vždy s velkým písmenem. Důvodem bylo zjednodušení práce a snaha o vyhnutí se polemikám, zda je slovo v určitém případě používáno s ohledem spíše na národ nebo na náboženství a také na fakt, že v samotném židovství splývá náboženství s etnicitou. Pokud se v textu vyskytuje „žid“ je to pouze v citacích.

Co se týče přepisu arabských jmen, vycházím z knihy Marka Čejky, viz *„Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu“* a z překladu knihy Colina Chapmana *„Čí je země zaslíbená?: Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci.“* U jmen, která nejsou v publikaci zmíněna, vycházím z přepisu jmen jim podobných. Přepis hebrejských názvů a jmen vychází z překladu knihy Moshe Yegara *„Československo, sionismus, Izrael“*.

2 METODIKA PRÁCE

Při svém bádání a vyhledávání jednotlivých novinových článků v tehdy vydávaných tiskovinách jsem volila takový způsob třídění a postup práce, který by co nejdůležitěji reflektoval pohled československých médií na celkové dění v Palestině, a který by napomohl čtenáři této práce jednoduše se zorientovat ve vybraných článcích, a rovněž i v samotných periodikách, odkud byly tyto informace přejaty. Jak jsem již uvedla v úvodu své práce, veškeré články, které zde podrobuji analytickému rozboru, jsou převzaty z periodik, ke kterým jsem mohla nahlédnout při svém bádání v Národní knihovně v Praze, či ve Státním archivu města Prahy.

V první řadě jsem zaměřila svou pozornost na výběr samotných tištěných periodik vycházejících ve 30. letech 20. století na území bývalého Československa. Velkou váhu jsem přikládala těm novinám, které měly v tehdejší době určité renomé či dlouhou historickou působnost. Noviny jsem poté rozdělila podle ideologického zaměření na noviny levicového, pravicového či jiného typu zaměření (např. Židovské noviny – prožidovský deník).

Vzhledem k desetiletému období, které celková analýza tiskovin zahrnovala a vzhledem k faktu, že většina mnou vybraných periodik vycházela jako ranní, polední a večerní vydání, (tedy jedná se o analýzu opravdu velkého množství materiálu), byl proveden detailní průzkum především těch ročníků, které vycházely v obdobích, kdy došlo k určité významné události či událostem, které se musely nezbytně objevit i v československém tisku, a na které bylo po případě určitým způsobem nějak reflektováno, (např. 1929 – spor o Zeď Nářků, masové arabské demonstrace proti židovskému přistěhovalectví a prodeji půdy sionistům, vyhlášení fámy Amína al-Husajního o chystaném židovském útoku proti jeruzalémským mešitám, 1930 – zveřejnění britské Bílé knihy (Passfieldova Bílá kniha), 1933 – velké demonstrace v Jeruzalémě a v dalších městech, 1935 – zvýšení židovského přistěhovalectví v důsledku nacistického pronásledování německých Židů, počátek palestinského ozbrojeného odporu, 1936 – Arabská revoluce, 1937 – zveřejnění zprávy Peelovy komise, Arabský

kongres v Blúdánu, 1938 – nové vzplanutí bojů mezi partyzánskými oddíly a britskou armádou, zveřejnění zprávy Woodheadovy komise,...)

Jelikož se převážná část článků zabývajících se touto problematikou omezovala na pouhou rekapitulaci či popis stávající situace, je zde nutné podotknout, že jsem se snažila vybrat spíše takové články, ve kterých byl obsažen konkrétní úsudek či úvaha daného pisatele textu a které mohly alespoň trochu zaujmout soudobé čtenáře zajímajícího se o tuto problematiku.

Co se týká konkrétního rozboru každého jednotlivého článku, postupovala jsem takto:

- 1) po přečtení každého jednotlivého článku jsem svou pozornost zaměřila nejprve na tyto velmi důležité faktory: umístění konkrétního článku, velikost titulku a styl (způsob), s jakým byl onen titulek napsán.

Důležité bylo zjistit, kam se druh takového článku umisťoval, kam se umisťovaly články s více či méně podstatnými událostmi, probíhající na palestinském území, (tj., jestli byly umisťovány spíše do prvních stran toho či onoho periodika, nebo naopak jestli se objevovaly až na posledních stranách novin). Podstatné bylo rovněž zjistit, mezi kterými články se onen text nachází, zda byl umístěn mezi zprávy, kterým se kladla velká či naopak malá důležitost, dále jakými písmeny byl článek napsán, zda velkým (popř. tučnými či jinak zvýrazněnými písmeny) nebo drobnějším písmem.

Velkou váhu jsem kladla i na způsob, jakým byl napsán titulek každého článku, jestli nebyl pejorativně zbarven, jestli měl tendenci čtenáře v první řadě ohromit a podat tak často zkreslené informace či informace, které se v samotném článku vůbec nenacházejí.

- 2) Dále bylo podstatné najít zdroj - zpravodajskou agenturu, od které byla informace přejata, popř. jméno samotného autora, bylo-li

uvedeno na konci textu. Zajímalo mě, na kterou agenturu bylo v tom či onom periodiku odkazováno, nebo zda autor článku či odkaz na pramen úplně chybí.

- 3) Dalším důležitým bodem bylo zhodnotit a krátce popsat samotný obsah článku v jednotlivých periodikách. Zabývala jsem se způsobem vyjadřování autora článku k dané problematice, (zda byl jeho přístup pouze strohý či informativní, nebo zda se autor pokusil uvést svou vlastní úvahu či zda si k tomuto úkolu přizval odborníka na danou problematiku, který by čtenáři pomohl pochopit stávající komplikovanou situaci v Palestině). Zajímavé bylo rovněž zjistit, jakým způsobem bylo nakládáno s interpretacemi informací v souvislosti s ideologií každého jednotlivého periodika.
- 4) V samotném textu každého článku jsem také hodnotila způsob přepisu, psaní malých a velkých písmen konkrétních cizojazyčných názvů (např. Tel-Aviv, Jeruzalém, muslimové, židé atd.), jelikož tyto informace mnohé vypovídaly o znalostech onoho autora týkajících se geografických faktů či o jeho sympatiích ke konkrétnímu etniku.

Z takto nabytých informací jsem poté byla schopna utvořit závěr, který by byl jakýmsi přehledným zhodnocením všeho podstatného, s čím jsem se při svém bádání setkala, popř. něčeho překvapivého, na co jsem během své práce na analýze článků narazila. V závěru pak člením všechny nabyté podstatné informace do několika nejdůležitějších bodů, které následně opatřuji svým komentářem. Těchto bodů uvádím u každého periodika celkem pět:

- 1) Ideologické zaměření novin – kde uvádím, o jaký druh tiskoviny se jednalo, levicový, pravicový (či spíše levicově nebo pravicově zaměřený), nebo jednalo-li se o úplně jiný druh novin. Popř. je zde uvedeno, jak bylo dané periodikum ve své době uznávané, jaké osobnosti pro něj pracovali atd.

- 2) Zdroj (zpravodajská agentura či konkrétní autor článku) - zajímá mě, jestli zdroj je či není uveden, z jaké agentury je zpráva přijata, jestli se jedná o zahraniční či domácí agenturu atd.
- 3) Titulní strana – zde se zabývám tím, jaké množství článků související s danou problematikou se objevuje na titulní straně daného periodika, kde je článek umístěn, jakými písmeny je opatřen titulek, popř. celý článek.
- 4) Ostatní strany – zde podrobuji analýze umístění ostatních (většiny) článků, které se nenacházejí na titulní straně novin. Opět mě zajímá umístění článku a velikost (popř. zvýraznění) titulku a celého článku.
- 5) Shrnutí – v tomto bodě provádím celkovou analýzu obsahu všech důležitých článků, na které jsem při svém bádání narazila. Píši zde o tom, zda se jedná o články ryze informativní, které nenabízejí větší vhled do celé problematiky, či spíše o snahu zhodnotit stávající situaci probíhající v Palestině. Uvádím zde i různé nepřesnosti, či pejorativní označení, se kterými jsem se během čtení jednotlivých článků setkala, rovněž zde píši o celkovém pohledu autorů daných novin na arabské, židovské etnikum, popř. na britskou mandátní vládu v Palestině.

Na závěr této kapitoly bych chtěla uvést, že pro lepší orientaci v textu jsem za název každého periodika napsala ještě podrobné údaje o článku (název daného periodika, datum, číslo stránky, kde jsem informaci našla, ročník, číslo vydání daného periodika). Tento postup je daleko jednodušší v tom smyslu, že před přečtením článku má čtenář informaci o tom, kdy byl článek přesně uveřejněn.

3 VÝVOJ V PALESTINĚ A BRITSKÁ POLITIKA V LETECH 1920 – 1936

3.1 Pařížská mírová konference a britská zahraniční politika na Blízkém východě

V roce 1919 byla v Paříži uspořádána mírová konference vítězných mocností první světové války, která měla mimo jiné rozhodnout o budoucím osudu Palestiny.³ Právě na této mírové konferenci byl poprvé nabídnut Světovou sionistickou organizací plán týkající se vzniku židovského státu v Palestině. Podle tohoto plánu⁴ by nově vzniklý židovský stát kromě území Palestiny výrazně přesahoval část dnešního Jordánska, Libanonu, mnohem větší část Sýrie než Golanské výšiny a část Sinajského poloostrova. Vítězné mocnosti však s plánem nesouhlasily a návrh zamítly.⁵ 30. ledna téhož roku byla vítěznými mocnostmi přijata rezoluce o vytvoření mandátů.⁶ v Palestině. V této rezoluci bylo stanoveno, že se Francie a VB budou podílet na poskytování rad a účastnit se řízení mandátního území, které jim bylo přiděleno do doby, kdy by dané mandátní území získalo svou vlastní samostatnost.

Dne 3. ledna roku 1919 byla předsedou SSO Chajimem Weizmannem a emírem Fajsalem podepsána dohoda o vzájemném respektování obou národů (arabského národa na straně jedné a

---

³ Hourani, A. H. *Syria and Lebanon: A Political Essay*, Lebanon 1968, str. 51-53

⁴ viz obr. č. 1, s. 101

⁵ Lebrecht, H. *Palestinci – dějiny a přítomnost*. Praha 1984, s. 56, 57

⁶ Mandát – jednalo se o formu mezinárodního poručení koloniálních území poražených velmocí. Mocnosti měly být zodpovědně za řízení, sociální a kulturní úroveň a rozvoj obyvatelstva mandátních území do té doby, dokud nebudou shledány způsobilými pro osamostatnění. Jak dlouho bude tento proces vedoucí k osamostatnění trvat, však nebylo nikde stanoveno. Mandátní území měla být kontrolována stálou mandátní komisí SN. Komise SN však nedisponovala takovými prostředky, kterými by si mohla vynutit svých rozhodnutí na mocnostech vykonávající mandátní správu. To následně vedlo k nakládání mocností se svěřenými územími de facto jako s koloniemi. Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 40

židovského na straně druhé (de facto šlo o Fajsalův souhlas ke splnění Balfourovy deklarační⁷ ze dne 2. listopadu 1917).⁸

Oba aktéři však danou dohodou sledovali své cíle. Weizmann usiloval o emírovu podporu v otázce sionismu a Fajsalovi na oplátku přislíbil podporu v oblasti financí ze strany sionistů.⁹ Několik měsíců po podepsání dohody Fajsal v jednom svém dopise uvedl následující slova: *„My Arabové, a obzvláště pak ti vzdělaní mezi námi, pohlížíme s nejhlubšími sympatiemi na sionistické hnutí ... vřele vítáme Židy zpátky doma ... Pracujeme společně na reformovaném a novém Blízkém východě a naše hnutí doplňují jedno druhé. Naše hnutí jsou národní, nikoliv imperialistická. Je dost prostoru v Sýrii pro oba naše národy a domnívám se, že ani jedna strana nemůže být úspěšná bez té druhé.“*¹⁰ Kromě toho, Weizmann již dříve, (konkrétně na jaře 1918), Fajsala ujišťoval, že sionisté rozhodně nebudou usilovat o židovskou vládu v Palestině. Dohoda ale neměla dlouhého trvání.¹¹ Fajsal totiž v dodatku dohody dopsal vlastní rukou následující podmínku: *„S výše uvedenými články budu souhlasit pouze za předpokladu, že Arabové získají svou nezávislost, tak jak se požaduje v mém memorandu ze dne 4. února 1919, určeném ministerstvu zahraničí Velké Británie. Pokud by došlo k sebemenší odchylce, nebudu vázán ani jediným slovem této dohody, která v tomto případě musí být pokládána za zcela bezvýznamnou a neplatnou.“*¹² (V dodatku taktéž uvedl, že nebude

---

⁷ viz obr. č. 2 a 3, s. 102

⁸ Chapman, C. *Čí je země zaslíbená?: Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Praha 2003, s. 63

⁹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 37

¹⁰ Gilbert, M. *The Routledge Atlas of the Arab-Israeli Conflict*. London 1993, s. 8

¹¹ Lebrecht, H. *Palestinci – dějiny a přítomnost*. Praha 1984, s. 61

¹² citace: Chapman, C. *Čí je země zaslíbená?: Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Praha, 2003, s. 64

podporovat židovské přistěhovalectví do doby, dokud nebude mít svůj stát v Sýrii.).¹³

V dubnu roku 1920 byla na konferenci v San Remu¹⁴ Společností národů udělena mandátní práva Britům a Francouzům na Blízkém Východě. Pod britskou mandátní správu se dostala Mezopotámie (Irák) a Palestina, z níž bylo v roce 1921 vyčleněno Zajordánsko. Pod francouzskou mandátní správou se ocitla Sýrie. Z důvodu nedodržení slibů Arabům ze strany Velké Británie, kteří nechali Sýrii napospas Francouzům, se tedy vzájemná dohoda z roku 1919 mezi Weizmannem a Fajsalem stala neplatnou.¹⁵

3.2 Britský mandát v Palestině¹⁶

Počátky britského mandátu v Palestině se jeví jako téměř bezkonfliktní a mohli bychom o nich mluvit jako o relativně klidném období, které navenek působilo dojmem, že se Arabové s daným stavem de facto smířili. V britských vládnoucích kruzích se začal projevovat poměrně velký optimismus, o čemž svědčí i fakt, že v roce 1926 byly v Palestině redukovány britské ozbrojené síly na 12 letadel a dva prapory motorizované pěchoty. Rovněž došlo k reorganizaci a k omezení počtu bezpečnostních sil a policie na britském mandátním území.¹⁷

Podle oficiálního prohlášení britské vlády bylo cílem mandátního systému zajištění mezinárodní správy majetku a příprava území bývalé Osmanské říše na svou vlastní samosprávu, na kterou podle slov britské vlády není ještě Palestina připravena. Nicméně pod rouškou těchto

---

¹³ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 37

¹⁴ viz obr. č. 4, s. 103

¹⁵ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Westport (the USA) 1996, s. 451 – 452

¹⁶ viz obr. č. 5, s. 104

¹⁷ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 115

oficiálních prohlášení a tvrzení se ve skutečnosti skrývaly poněkud jiné zájmy a cíle této ostrovní velmoci. Británie usilovala o provedení Balfourovy deklarace, (ve které VB záměrně nespécifikovala termín národní domoviny pro Židy), jejíž požadavky byly protichůdné a neslučovaly se s cíli a požadavky, které Britové slibovali Palestincům toužící po své národní domovině.

Podle sionistů bylo národní domovinou, (uvedené v Balfourově deklaraci) míněno zřízení židovského státu v Palestině.

Británie také zajistila zřízení tzv. Židovské agentury, která měla být podle oficiálního vyjádření uznána jako veřejný subjekt za účelem rady a spolupráce s mandátní správou Palestiny v hospodářských, sociálních a jiných záležitostech, které mohou mít vliv na zřízení židovské populace v Palestině, měla pomoci s přistěhovalstvím Židů do Palestiny a uzavřít dohodu s místními Židy. Měla také podporovat právo každé komunity zastávat svůj vlastní školní systém, používat hebrejský jazyk vedle toho arabského a anglického jako jazyk úřední atd. Mandátní smlouva byla do značné míry orámována klauzulemi, které podporovaly sionistický cíl nad zájmy palestinského sebeurčení.¹⁸

Zatímco sionisté byli s mandátními podmínkami spokojeni, palestinští Arabové začali být takovými opatřeními velmi rozrušeni, protože velké množství bodů v mandátní dohodě uvádělo židovskou komunitu jménem, zatímco Araby (90% populace Palestiny v té době) jen jako „ostatní sekce obyvatelstva“. Britská mandátní vláda v Palestině se zavázala poskytnout podporu úspěšným osadnickým aktivitám, aby osadníci mohli početně rozšířit svou základnu prostřednictvím práva na imigraci, dát zemi (Palestinu) k dispozici novým osadníkům. Britové tedy udělovali sionistům různé formy výhod či ekonomických úlev.

---

¹⁸ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 72

Od poloviny dvacátých let Britové začali měnit svou politiku vůči židovským přistěhovalcům do Palestiny. Původní snahou bylo vybudovat nezbytné předpoklady pro vytvoření úspěšné židovské osadnické komunity v Palestině, tato snaha se později změnila v úmysl ochraňovat ji během těžkých časů britského mandátního období v Palestině, a později snaha směřovala k rozvoji židovské ekonomické enklávy, k ochraně židovského průmyslu.¹⁹

Palestinský mandát byl oproti ostatním mandátům vytvořených Spojenými národy jedinečný v tom, že mandátní vláda otevřeně podporovala evropské židovské emigranty k usazení se v Palestině (v souladu s Balfourovou deklarací). Na druhou stranu považovali Britové Palestinu za „běžnou“ kolonii s typickými rysy metropole obchodu, financí, administrativy a obranné politiky.

Palestina byla chudá země postrádající zdroje, investice a růstový potenciál. Britský zájem v Palestině byl čistě strategický, navzdory náboženskému a kulturnímu zdůvodnění uvedené v Balfourově deklaraci. Země totiž byla hlavním nárazníkovým státem v britské koloniální ochraně Indie, Egypta a Suezského průplavu (nejkratší námořní cesty do Indie)²⁰ Několik leteckých tras také vedlo přes Palestinu do již zmíněné Indie a dále do Iráku. A byla to také hlavní cílová stanice ropovodů z iráckých ropných polí (Britové vlastnili Iraq Petroleum Company=IPC).

Nicméně, Britové i sionisté viděli obrovský potenciál pro ekonomický růst Palestiny v židovských přistěhovalcích s vynikajícím vzděláním, technologickým know-how a kapitálem, který by produkoval ekonomický „koláč“, který by byl sdílen s chudými a zaostalými

---

¹⁹ Podle názoru S. Farsouna, a Ch. Zachariové palestinská mandátní vláda a působení židovské osadnické přistěhovalecké komunity vytvořily (citují): „ historické podmínky pro rozvoj „klasických modelů kapitalismu“ v Palestině: vyvlastnění pozemků a proletarizaci (proces zbavování malovýrobců vlastnictví výrobních prostředků) venkovského lidu (rolnictva).“ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 74

²⁰ *Židovská historie (4): Britské mandátní území Palestina*, klíčové slovo: nárazníková ochrana, [citováno dne 24.11.2011]. Dostupné z: <<http://archiv.eretz.cz/?p=4866>>.

palestinskými Araby. Britové a sionisté se domnívali, že na tomto vývoji, založeném na židovském přistěhovalectví, by Palestina byla schopná pojmout mnohem větší populaci (samozřejmě včetně židovských emigrantů). V tomto potencionálu Britové také viděli řešení dvojích závazků, které dali Palestincům = (právo na sebeurčení) a sionistům = (národní domovinu) v mandátní smlouvě.

Sionistický projekt byl plný nesouvislostí, rozporů a konfliktů s Palestinci (místní ob.) a příležitostně i s britskou mandátní správou, ale v konečném důsledku byla jeho realizace vcelku úspěšná (viz 1948 – vznik židovského státu).²¹

3.3 Imigrace a demografická transformace²²

V 18. století žilo v Palestině kolem 300 000 převážně arabských obyvatel. Židovské obyvatelstvo zde čítalo zhruba 5 000 obyvatel, což byl jen nepatrný zlomek z asi 3 000 000 Židů žijících v diaspoře. V roce 1880 už ve Svaté zemi žilo asi zhruba 24 000 Židů. Oproti palestinským Arabům, kterých bylo kolem 470 000, tak stále tvořili výraznou menšinu. V době první aliji (1882-1903) přišlo do Palestiny 35 000 Židů - nejvíce z Ruska (především příslušníci hnutí Chovevej Cijon a Bilu). Druhá alija (1904-1914) znamenala příchod asi 40 000 Židů, nejvíce z východní Evropy, kteří do Palestiny přišli hlavně v reakci na antisemitismus v Rusku. Během této vlny byl založen Tel-Aviv a první kibuc (Deganja). Také došlo k oživení hebrejského jazyka. Velká část příchozích Židů byli socialisté.²³ Ačkoliv mnoho z těchto nově příchozích i dřívějších osadníků krátce na to z Palestiny emigrovalo, dosáhla celková židovská populace²⁴ v Palestině v roce 1914 90 000 Židů. V roce 1922, při sčítání lidu

---

²¹ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 75

²² viz tab. č. 1, s. 116

²³ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 26

²⁴ viz tab. č. 2, s. 116

prováděné mandátní vládou, čítala země 757 182 obyvatel, z toho bylo 89% palest. Arabů a 11% Židů. Většina Židů žila v městských oblastech nového Západního Jeruzaléma a v Tel-Avivu.²⁵

Třetí alija mezi lety 1919-1923 – přinesla dalších 35 000 emigrantů, většinou z Ruska a Polska. Tito přistěhovalci reagovali především na založení „Židovské národní domoviny“ Balfourovou deklarací. Čtvrtá alija (1924-1928) znamenala příchod asi 67 000 osob především střední vrstvy z Polska osidlující velká města a také Židů, kteří překročili imigrační kvóty do USA.²⁶ V prosinci roku 1931 provedl britský mandát sčítání lidu a ukázalo se, že v mandátu Palestina žije 1 040 000 lidí, z toho 84% Arabů a 16% Židů. Pátá alija proběhla mezi lety 1929-1939. Do Palestiny v té době emigrovalo na 250 000 lidí.²⁷ Jednalo se především o sekularizované německé Židy, kteří prchali před nacisty. Tato alija znamenala zásadní změnu charakteru dosavadní židovské populace v mandátu Palestina.

V roce 1936 došlo náhle k nárůstu židovské populace zhruba na odhadovaných 370 000, to je 28% z celkového počtu obyvatel. Jedná se opravdu o dramatické zvýšení z původních 16% v roce 1931. Nebylo tedy divu, že arabská populace byla velmi znepokojena tímto rychlým tempem, které měnilo demografické složení země bez jejich souhlasu a proti jejich vůli. Tato radikální změna, vyskytující se v krátkém časovém rozpětí 5 let, musí být jistě uznána jako jedna z důležitých příčin (palestinského) arabského povstání v roce 1936.²⁸

---

²⁵ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 75

²⁶ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005 s. 26

²⁷ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 76

²⁸ Stein, K. W. *The Land Question in Palestine, 1919– 1939*. North Carolina 1984, s. 25- 27

3.4 Nabývání půdy

Již v roce 1882 si sionisté začínali uvědomovat, že jejich představa o Palestině jako o minimálně osídleném území je mylná. Naopak zjistili, že nejen, že se nejedná o neobydlenou zemi, ale i to, že nebude ani zdaleka tak snadné jí získat. Až na některé bažinaté oblasti byla Palestina hustě osídlena a intenzivně kultivována. Navíc zde existoval poměrně složitý systém vlastnictví půdy, který byl navíc zatížen různými formami soukromého a užívacího práva, a to navzdory osmanským reformám a liberalizaci v 19. století. Půda, která byla k dispozici, byla drahá a zanedlouho se stala ještě dražší, čím více rostla poptávka populace, jejíž počet neustále narůstal v důsledku přirozeného přírůstku a imigrace.

Sionistická politika nabývání půdy měla svou politickou logiku. Sionisté se nezajímali jen o rozlohu území, ale zajímala je také kvalita a umístění. Proto měli tendenci kupovat půdu ve velkých sousedících oblastech ve vnitrozemských nebo pobřežních planinách. Židé se usazovali i na půdě, která nebyla příliš rozlehlá a nebyla tudíž ekonomicky rentabilní, protože bylo důležité „stanovit právo na nárok půdy“. Výkup půdy nebyl realizován soukromými osobami, nýbrž politickými agenturami Sionistického hnutí, jako byl např. Židovský národní fond (Ha-Keren ha-kajjemet lejisra'el)²⁹, založený v roce 1901, palestinský nadační fond (Keren Ha-jesod), založený v roce 1920 Světovou sionistickou organizací, což byly klíčové instituce financující sionistické projekty. Dále to byly: Palestinská rozvojová (developerská) společnost (PLDC), Asociace pro židovské osidlování Palestiny (PICA) a Židovská kolonizační asociace.³⁰ Zhruba 70% veškeré palestinské půdy vlastněné sionisty bylo zakoupeno prostřednictvím PLDC, jménem

---

²⁹ Tento fond podporoval i první československý prezident T. G. Masaryk. (pozn. aut.), viz s. 129

³⁰ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 78

Židovského národního fondu. Všemi vlastněná půda byla zakoupena ve jménu židovského lidu a vyhrazena výlučně pro židovské užívání.³¹

Formálním zřízením palestinského mandátu pod britskou správou a libanonského mandátu pod správou Francie došlo k vytvoření silného podnětu k prodeji velmi rozsáhlých pozemků samotnými vlastníky půdy především z Libanonu, (kteří se většinou na tomto území vůbec nenacházeli), sionistickým organizacím, kterým byl poskytován veliký kapitál. Bejrútské obchodnické rodiny zjistily, že je daleko pohodlnější a také výnosnější prodat půdu sionistickým organizacím, než hospodařit se svými nemovitostmi v Palestině, např. bohatý levantský rod Sursocků.³²

V roce 1935, v době, kdy množství imigrantů i prodané půdy nabylo do té doby nevídané intenzity, muftí Hadži Amín Al-Husajní³³ sezval kolem 400 božích mužů, imámů, islámských soudců, muftíjů, kazatelů a učitelů a ti všichni společně vydali fatwu³⁴, která hlásala oficiální zákaz prodeje půdy židovským imigrantům a prohlašovala ty, kteří tento zákaz neuposlechnou za odpadlíky, jimž má být odepřen pohřeb na muslimských hřbitovech.

Je ale také pravdou, že ony uskutečňované prodeje půdy odhalily fatální slabost arabské komunity. I když se samotní prodejci či

³¹ viz obr. č. 9, s. 108

³² Stein, K. W. *The Land Question in Palestine*. 1919 – 1939, North Carolina 1984, s. 37

³³ Hadži (Hadždž) Amín al-Husajní - (1893, Jeruzalém – 1974, Bejrút), vlastním jménem Muhammad Amín al-Husajní (arab. محمد أمين الحسيني), arabský nacionalista, stal se vůdčí postavou hnutí bojujícího proti sionismu a vzniku židovského státu v době Britského mandátu v Palestině. Pocházel z prominentní arabské jeruzalémské rodiny al-Husajní. Od roku 1921 do roku 1948 zastával funkci Velkého jeruzalémského muftího. Paradoxně ho do tohoto vysokého úřadu jmenoval britský Žid a sionista, vysoký komisař Herbert Samuel. Amín al-Husajní byl také vůdčí postavou palestinského odporu proti sionismu, načež právě z tohoto důvodu se častokrát dostával do konfliktu s britskými úřady, např. v roce 1920 byl odsouzen k patnácti letům vězení za roli, kterou hrál při arabsko-židovských střetech. Zemřel v roce 1974 v Bejrútu. Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Westport (the USA) 1996, s. 237-8, dále: Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 42

³⁴ Fatwa - (arab. - فتوى) právní názor nebo doporučení či dobrozdání, které navrhne kvalifikovaný islámský právník („muftí“). Bahbouh, Ch., Fleissig, J., Raczynski, R. *Encyklopedie islámu*. Praha 2008, s. 82

zprostředkovatelé půdy mohli od arabského obyvatelstva těžit všemožným slovním výpadům a nadávkám, jen málokdy je potkalo něco horšího. Prodej půdy byl označen za vlastizrada a velmi často to vedlo k tomu, že jedna politická frakce obviňovala druhou. To vše vedlo k velkému pokrytectví, neboť nikdo z „hříšníků“ nebyl vyloučen ze společnosti ani nebyl nikterak potrestán. Často právě ti, které bylo nejvíce slyšet mluvit o hanebném pokrytectví, byli těmi, kdo se na něm plně podíleli. Např. v roce 1932 shledal deník Al-^cArab nadmíru zvláštním, že se arabská exekutiva tolik rozohňovala nad prodejem arabské půdy, přitom někteří její členové půdu sami prodávali.

Britská vyšetřovací skupina, jejímž úkolem bylo odhalit všechny „podezřelé“ transakce, se setkávala jen s velkým odporem jak u arabského, tak u židovského vedení.³⁵ Kenneth Stein dokonce tvrdí, že do roku 1945 prodej půdy Židům nebo židovským organizacím nepalestinskými arabskými vlastníky, (kteří se o své nemovitosti starali mimi Palestinu), představoval 52,6%, u velkých palestinských vlastníků to činilo 24,6% a u rolníků 9,4%.³⁶

Odebrání takového množství orné půdy a postupné zamezování práce na těchto polích palestinsko-arabským rolníkům vedlo nejen k obrovským počtům bezzemků, ale také k proletarizaci (proces zbavování malovýrobců vlastnictví výrobních prostředků) a k celkové tíživé ekonomické situaci v Palestině. Vlna nespokojenosti palestinských rolníků, politický aktivismus, odpor a násilnosti namířené proti sionistům a britským autoritám se nejvíce projevila v období velkých převodů půdy, což mělo značný podíl na vypuknutí velkých nepokojů v srpnu roku 1929 a následné arabské revoluce v letech 1936 – 1939 (a válkou v roce 1947-1948).

---

³⁵ Chapman, C. *Čí je země zaslíbená?: Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Praha 2003, s. 60-61

³⁶ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 79 - 80

Toto období je také spojeno s velkými židovskými přistěhovaleckými vlnami do Palestiny, a to zejména pět let před vypuknutím arabské revoluce v roce 1936. I přes velké skupování půdy a získávání grantů od britského mandátu, nebyli židovští osadníci schopni kontrolovat více než 7% země, s výjimkou vojenského vítězství v roce 1948 a poté opět v roce 1967.³⁷

Britská politika vůči židovským přistěhovalcům byla na začátku velmi vstřícná a snažila se co nejvíce, aby Židé mohli snadno získávat v Palestině svou půdu. Později, zejména v důsledku politických a násilných střetů a nepokojů, začala svou politiku pomalu přehodnocovat. Podílela se také na zajišťování židovských podniků a závodů v Palestině a to hlavně pomocí bezpečnostní politiky, a zvýhodněných cel, které zahrnovaly: volný dovoz surovin, produkovaných Palestinci v Palestině. Několika židovským podnikatelům byly také udělovány koncese: např. Rutenbergovi (např. výhradní práva na dodávky elektrické energie v celé Palestině, Zajordánska, s výjimkou Jeruzaléma, elektrifikace veškerého železničního systému), společnosti the Dead Sea salt a společnosti the Athlit Salt Company.

V letech 1921 a 1923 vznikly dvě velké společnosti jako byla Jaffa Electric Company a the Palestine Electric Corporation (zakladatel Rutenberg), které byly stejně vytvořeny z velké části díky židovskému kapitálu. Tyto společnosti také pomohly elektrifikovat novou osadu Tel-Aviv a podílely se tak na jeho rychlém vzestupu a vytvoření moderního židovského města v Palestině.³⁸

Jedna z dalších velkých koncesí byla udělena společnosti the Athlit Salt Company. Jednalo se o židovský podnik, který měl licenci na produkci soli. Tato koncese poukázala na jasné zvýhodňování sionistů. Uměle vyvolaná vysoká cena soli začala být neúnosná a začala se

---

³⁷ Stein, K. W. *The Land Question in Palestine, 1919 – 1939*. North Carolina 1984, s. 85-87

³⁸ Stein, K. W. *The Land Question in Palestine, 1919 – 1939*. North Carolina 1984, s. 87-88

projevovat především na každodenním životě palestinských Arabů. Soli bylo totiž zapotřebí nejen jako základní každodenní potraviny, ale jednalo se také o klíčový prvek při výrobě mýdla a koženého zboží, které bylo jedním z palestinských průmyslových odvětví s dlouhou tradicí.

Také je ale ještě nutno říci, že již před britským mandátem židovští osadníci položili základ pro průmyslový sektor, který byl více náročný na kapitál, ale i efektivnější než palestinský sektor. Právě v průběhu existence britského mandátu zažil židovský průmyslový sektor nový a významný pokrok. Tento trend byl dále upevněn ve 30. letech po příchodu židovských imigrantů pocházejících hlavně z Německa, kteří přicházeli ve velkém počtu do městských center s ještě větším kapitálem a technickými dovednostmi. Tento vývoj také předznamenal novou budoucnost židovského průmyslu v Palestině.

Podle průzkumu, který byl proveden v roce 1939, se ukázalo, že zatímco Židé tvoří jen 31% z celkového počtu obyvatel Palestiny, židovské kapitálové investice tvořily 88% z celkových průmyslových investic.³⁹

3.5 První nepokoje

Jak již bylo v předchozích kapitolách řečeno, britský mandát v Palestině nevzbuzoval mezi jejím arabským obyvatelstvem přílišnou důvěru. Naopak, na počátku 20. let se Arabové začali domnívat, že místo slibovaného arabského státu pouze vyměnili tureckou nadvládu za nadvládu evropskou. Celkový negativní pohled na věc navíc posilovala britská politika, nové a nové alje do Palestiny a samozřejmě také odprodeje půdy. S neustávajícím přílivem židovských přistěhovalců se Arabové začali více obávat demografické převahy Židů v Palestině, v jejímž důsledku se stávala vidina arabského státu čím dál více mlhavější.

---

³⁹ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 82-83

Mezi další závažné skutečnosti, které emotivní Araby nemohly příliš ponechat v klidu, bylo britské povolení, které dovolovalo Židům vyvěšování sionistické vlajky. Vlajka arabských nacionalistů však již být vyvěšována nesměla. Také někteří sionisté někdy volili dosti neuvážená slova, která nemusela vyznít zrovna moc smířlivě. Příkladem může být Chajim Weizmann, který při jednom ze svých projevů prohlásil, že „*Palestina bude židovská tak, jako je Anglie anglická*“... někteří z nich se také začali chovat k místnímu obyvatelstvu s jakousi koloniální přezíravostí.⁴⁰

To vše postupně vedlo k prvním nepřiměřeným reakcím a násilnostem. Dnes nelze přesně konstatovat, kdy a kde konkrétně ke spáchání prvních násilností došlo. Je ovšem velmi pravděpodobné, že jej měly na svědomí některé z radikálních skupin pocházející z arabského prostředí, popřípadě některé beduínské kmeny. S jistotou můžeme říci, že se nejednalo o masové násilí z arabského prostředí, jako spíš o okrajové dění.

Je ale také pravdou, že sionisté do určité míry s arabským odporem v Palestině počítali, a proto ho do značné míry pokládali za přirozený. Např. představitel radikálního (revizionistického) sionistického křídla Vladimír Žabotinskij (1880-1940), pozdější velký „rival“ Davida Ben Guriona, prohlásil:⁴¹ „*Arabové milovali svoji zem stejně jako Židé. Instinktivně velmi dobře pochopili záměry sionistického hnutí a jejich rozhodnutí bránit se bylo naprosto přirozené. Mezi Araby a Židy nedošlo k nedorozumění, jednalo se o přirozený spor.*“⁴²

Nejen mezi Židy a Araby se však začalo stupňovat veliké napětí. Také uvnitř sionistického hnutí začalo docházet k vážným rozporům a

---

⁴⁰ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 42

⁴¹ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*. Westport (the USA) 1996, s. 658

⁴² Čejka, M. *Světový terorismus - encyklopedie*. Praha 2001, s. 261

rozepřím. Právě ony se také staly předzvěstí budoucích problémů izraelské židovské společnosti. Vznikla i řada konfliktů, souvisejících se sionistickým vedením a to jak v zahraničí, tak i v samotné Palestině. Jedním z takových příkladů mohou být např. židovští komunisté, kteří se v roce 1921 v Tel-Avivu dostali do potyček, které souvisely s jejich výrokem, že Palestina by měla být ryze socialistickou zemí, socialismus sionistických labouristů pro ně byl nedostačující.⁴³ Neustále probíhal také konflikt mezi sionisty a nesionisty. V letech 1924 byl v Jeruzalémě sionistickým extremistou zavražděn básník Ja'akov Jisra'el de Haan (1881-1924). Dále, např. v roce 1935 se od mezinárodního ultra-ortodoxního hnutí Agudat Jisra'el („*Jednota Izraele*“) oddělila ostře anti-sionistická skupina Neturei Karta (aramej. „*Strážci města*“).

První rozsáhlejší arabsko-židovské násilnosti začaly probíhat od roku 1920. Z počátku se nejednalo o akce dopředu plánované, spíše šlo o reakce vzniklé jako důsledek napětí a emocí. Ty však také často končily velmi krvavě. V dubnu 1920, v den oslavy svátku Nabí Músá, (svátek proroka Mojžíše) se ve Starém městě v Jeruzalémě rozhořel plamen násilí. Na tamější židovské obchody zaútočili Arabové. Výsledkem byla řada mrtvých a mnoho zraněných Židů a Arabů. Jak je z tohoto činu patrné, arabské násilí mělo na počátku tendence ve smyslu výtržnictví a skupinového protisionistického násilí, než že by se jednalo přímo o akce organizované.⁴⁴

Sionisté se zanedlouho rozhodli pro odvetu. Na činnost židovské sionistické obranné organizace Ha-Šomer⁴⁵, navázala v roce 1920

---

⁴³ Smith, Ch. *Palestine and the Arab-Israeli Conflict: a History with Documents*. Boston 2007, str. 113

⁴⁴ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 43

⁴⁵ Ha-Šomer – hebrej. „*Strážce*“. Židovská sionistická obranná organizace, založená v roce 1909 na území Palestiny. Jednalo se o malou skupinku židovských emigrantů, kteří měli za úkol hlídat židovské osady před vnějším nebezpečím, zejména proti útokům Arabů. Se vznikem britského mandátu v Palestině bylo zapotřebí prohloubit vojenské a obranné struktury tamějšího židovského obyvatelstva. Tady Ha-Šomer narazil na velkou překážku, neboť jeho členové nikdy nedosáhli počtu sta lidí. Tudíž bylo nakonec rozhodnuto nahradit tuto dobrovolnickou organizaci nahradit celostátní vojenskou organizací – Haganou. V květnu roku 1920 byl Ha-Šomer oficiálně rozpuštěn a volně splynul s nově zřízenou Haganou.

pozemní židovská vojenská organizace Hagana.⁴⁶ Jednalo se již o lépe ozbrojené a vycvičené židovské vojenské oddíly, které měly podobně jako Ha-Šomer za úkol ochranu sionistických usedlostí a to hlavně kibuců a farem. Představitelé této vojenské organizace se domnívali, že sami Britové nemají ambici vojensky konfrontovat Araby, kteří počátkem 20. let začali podnikat četné útoky na židovské osadníky. Britské úřady pokládaly tuto organizaci za ilegální, britské tajné služby však s Haganou spolupracovaly.

Koloběh násilí a vzájemných odvet mezi oběma stranami se však začal v následujících letech stupňovat do takové míry, jaké jej známe z pozdější historie konfliktu.⁴⁷

Rozsáhlých násilností mezi Araby a Židy, které ve dvacátých letech začaly již vážně narušovat vzájemné soužití obou stran, se Britové zalekli natolik, že v roce 1922 vydali tzv. první *Bílou listinu*, která radikálněji omezovala židovské přistěhovalectví.⁴⁸ Sir Herbert Samuel, britský vysoký komisař pro Palestinu, přišel s návrhem vytvořit legislativní orgán, který by reprezentoval rozličné palestinské komunity. Část Arabů

Mordecai, N. *The Twentieth Century in Eretz Israel: A Pictorial History*. Köln am Rhein 1998, s. 43 – 44, dále s. 93, Jewish Virtual Library - Ha-Shomer, klíčové slovo: Ha-Shomer, [citováno dne 10.08.2011]. Dostupné z: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/Ha-Shomer.html>>

⁴⁶ Hagana – hebrej. „Obrana“, v letech 1920 – 1929 postrádala tato organizace silné centrální vedení. Oddíly Hagany byly početně velmi omezené a také slabě vyzbrojené. Skládaly se především z řad židovských farmářů, jejichž cílem bylo především bránit své farmy a kibucy před arabskými útoky. Role Hagany se razantně změnila po roce 1929, v době arabských nepokojů, zejména po masakru v Hebronu, který následně vedl k etnickým čistkám a k vystěhování všech Židů z Hebronu. Hagana se poté stala rozsáhlou organizací zahrnující téměř veškerou mládež a dospělé z židovských osad i několik tisíc obyvatel měst. V té době se jí také podařilo získat značné množství zbraní a začala rozvíjet dílny na výrobu ručních granátů a vojenského vybavení. Z netrénovaných a amatérských milic se tak postupně stala profesionalizovaná armáda. Během arabského povstání v Palestině v letech 1936 – 1939, se aktivně zapojovala nejen do potlačení arabské revolty, ale také do ochrany britských zájmů. Do vedení Hagany se tenkrát zapojil Jicchak Sadeh, který byl zastáncem ofenzivní taktiky spočívající v odvetných výpadech proti arabským povstalcům. (Mordecai, N. *The Twentieth Century in Eretz Israel: A Pictorial History*. Köln am Rhein 1998, s. 117, Jewish Virtual Library - Sadeh Yitzhak, klíčové slovo: Yitzhak, [citováno dne 10.08.2011]. Dostupné z: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/sadeh.html>>.

⁴⁷ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 44

⁴⁸ Kvíčalová, S. *Sionismus a jeho důsledky*, klíčové slovo: Bílá listina, [citováno dne 17.08.2011]. Dostupné z: <<http://theses.cz/id/ox9wm6/BAKALKA.pdf>>.

však tento návrh odmítla, ostatní ale měli zájem se na něm podílet, jako např. umírněná frakce kolem jeruzalémského starosty Rağíba Al-Našášibiho (1881-1951). Svým nejednoznačným postojem, který Arabové dohromady zastávali, nakonec sami sebe vyloučili z ovlivňování situace v Palestině prostřednictvím svých ústředních orgánů.

Koncem 20. a začátkem 30. let se začal čím dál více prohlubovat jeden z ústředních problémů arabsko-židovského sporu. Jednalo se o již zmíněnou otázku prodeje židovské půdy bohatými arabskými rodinami do rukou sionistů. Tento problém způsobil v řadách nižších vrstev obyvatelstva Palestiny velikou frustraci, neboť si byli vědomi toho, že tyto transakce nemohou jakkoliv ovlivnit. Dále na ně obrovskou měrou působil tlak nespokojenosti a obav, vyvolaný velkou nezaměstnaností a také strach ze sionistické přítomnosti.⁴⁹ Další nevole v arabských řadách vyvolal neúspěch delegace Arabského výkonného výboru v jednání s Herbertem Samuelem o návrhu ustanovení volené Zákodárné rady. Všechny tyto a ještě mnoho dalších důvodů, úzce souvisejících s odporem, který se nahromadil v důsledku střetávání konfliktních arabských požadavků a sionistických nároků, vedly nakonec k vypuknutí velkých nepokojů v srpnu roku 1929. Za samotný začátek nepokojů můžeme považovat spor, (uskut. se 24. 9. 1928) související se Zdí nářků v Jeruzalémě. Tento spor vyvolal následný řetězec událostí, které vyvrcholily v srpnu roku 1929.⁵⁰

Po staletí muslimské nadvlády existoval v Jeruzalémě náboženský status quo, kdy se Židé mohli bez jakýchkoli úskalí modlit u Zdi nářků. Formálně však Zed' nářků náležela k vlastnictví muslimské náboženské nadace⁵¹. Ve dvacátých letech přišli sionisté s myšlenkou Zed' nářků odkoupit, v čemž začali Arabové spatřovat symbol toho, co se

---

⁴⁹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 44

⁵⁰ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 116

⁵¹ arab. „*waqf*“, pozn. aut.

v budoucnosti nakonec stane s celou Palestinou. Židé také usilovali o oddělení prostoru kolem Zdi pro muže a ženy, v čemž Arabové viděli porušení staletého status quo. V tomto případě se za ně Britové postavili a látku následně odstranili. Ihned poté došlo k násilným potyčkám mezi oběma stranami, které tímto způsobem poměrně rychle vstoupily do mezinárodního povědomí. Závažným problémem se také stalo zpolitizování sporů, ať již šlo o Zed' nářků či jiná posvátná místa. Do vzájemných provokací se velmi často zapojovali také čelní náboženští představitelé obou komunit (mj. Velký jeruzalémský muftí Al-Husajní a rabín Kook), výjimkou nebyli ani představitelé radikálních politických frakcí (viz Vladimír Žabotinskij ad.).⁵²

15. srpna 1929 byla židovskými náboženskými horlivci z Tel Avivu uspořádána demonstrace u Zdi nářků. Následovala odpověď v podobě arabské demonstrace vedené muslimskými radikály z Nábulusu. Nepokoje se rozlévaly celou Palestinou.⁵³ 23. srpna 1929 se mezi arabským obyvatelstvem v Palestině rozšířila zpráva o tom, že se Židé údajně chystají tajně zaútočit na jeruzalémské mešity. Arabové následně zahájili útok na židovskou čtvrť: na 64 nevinných a neozbrojených ultraortodoxních Židů bylo bez milosti pobito. Tato událost logicky vyvolala obrovskou bouři nevole na straně druhé – u sionistů, kteří hned na to zaútočili na mnoho mešit v celé Palestině.⁵⁴ K nejvážnějším potyčkám došlo v Jaffě, Haifě a Hebronu.⁵⁵ V posledně zmiňovaném městě došlo k velkému masakru tamějšího židovského obyvatelstva, které muselo být následně evakuováno z postižené oblasti do bezpečí. Mnoho z nich nacházelo útočiště v různých zemích, stovkám z nich bylo

---

⁵² Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 45

⁵³ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 116

⁵⁴ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005 s. 46

⁵⁵ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 116

dokonce pomůženo u jejich arabských sousedů.⁵⁶ Do Hebronu⁵⁷ se Židé opět navraceli až v době během Šestidenní války, kdy město připadlo pod izraelskou kontrolu.⁵⁸

Arabští extrémisté útočili převážně na synagogy a židovské nemocnice (Haifa), naopak židovští extrémisté napadali muslimy v mešitách (Jaffa, Jeruzalém). Bouře přinesly utrpení a ztráty na obou stranách (116 zabitých Arabů, 133 zabitých Židů).⁵⁹

Později v lednu 1930 Rada společnosti národů na základě návrhů britské vlády vyjádřila svůj souhlas se sestavením mezinárodní komise, jejímž cílem bylo vyšetřit rozdílné a protichůdné nároky Židů a muslimů ke Zdi nářků. Komise pracovala v zemi v červnu a červenci 1930. Co se týká problematiky se Zdí nářků, dospěla ke kompromisnímu řešení a to tím, že potvrdila právo Židům na přístup ke Zdi nářků ke konání bohoslužeb, což ovšem vyvolalo vlnu nevole v muslimských řadách. Ti závěry komise odmítli s tím, že se podle nich nejedná o kompetentní orgán, který by mohl o takovýchto záležitostech týkajících se posvátných míst v Palestině rozhodovat. Britská vláda se proto rozhodla k uzákonění rozhodnutí komise tím, že je vydala jako královský „příkaz v radě“ a zveřejnila je 8. června 1931. Tímto aktem byly veškeré události, související nebo odvíjející se od problematiky se Zdí nářků uzavřeny.⁶⁰

Paralelně s tím se nově vzniklá labouristická McDonalddovo vláda snažila získat co nejucelenější obraz o tom, co se v Palestině vlastně událo. Ministr kolonií lord Passfield se proto rozhodl jmenovat vyšetřovací komisi, do jejíhož čela postavil Waltera Shawa. Šetření komise mělo být

⁵⁶ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 46

⁵⁷ viz tab. č. 3, s. 117

⁵⁸ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Westport (the USA) 1996, s. 217

⁵⁹ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 116

⁶⁰ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 116

omezeno pouze na bezprostřední příčiny událostí, spojené s touto problematikou.

Tato komise v Jeruzalémě vyslechla svědectví všech tří zúčastněných stran a to: mandátní správy, Arabů a Židů a následně uvedla hlavní důvody vzniku bouří na území Palestiny a to: incidenty spojené se Zdí nářků, činnost muslimských společností pro ochranu posvátných míst, ustavení rozšířené Židovské agentury, která ještě více znásobila obavy Arabů, že sionisté budou daleko intenzivněji a energičtěji provádět změny v Palestině za větší finanční podpory ze zahraničí. Jako další důvody byly uvedeny: propaganda mezi arabským obyvatelstvem a v arabských novinách, nedostatečná připravenost britského vojska atd. Komise ve své zprávě také uvádí, že arabské obyvatelstvo cítí velké zklamání z toho, že vůbec nebyly splněny jeho politické a národní aspirace. Židy vidí jako své nepřátele a k „židovské domovině“ cítí odpor. Židovské přistěhovalectví a následná kolonizace v nich budí obavy z budoucnosti a to takové, že budou časem zbaveni možnosti obživy a dostanou se pod sionistickou politickou nadvládu.

Ve zprávě bylo zřejmé, že pohled komise na celou věc je takový, že bouří násilí vyvolali Arabové. Z textu však bylo patrné, že ono prohlášení nevyznělo jako obvinění, ale spíše jako něco snadno pochopitelného.⁶¹ Komise se dále shodla na tom, že velký jeruzalémský muftí Al-Husajní,⁶² jehož postavení během nepokojů značně posílilo, je přímo odpovědný za nepokoje v Palestině. Komisi byla taktéž kritizována i politika převodů arabské půdy, která vyvolávala nespokojenost a obavy původních obyvatel. Závěr komise nakonec zněl takto. Vyzvala k omezení převodů půdy na Židy a zároveň také k omezení přistěhovalectví na území Palestiny. Zároveň komise vyzvala mandátáře k tomu, aby podal jasné prohlášení o své politice v Palestině, ve kterém

---

⁶¹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 47

⁶² Krupp, M. *Sionismus a stát Izrael*. Praha 1999, s. 88.

by se zaměřil především na stížnost Arabů na to, že nemohou dosáhnout ani nejzákladnějšího stupně samosprávy, kdežto Židé, díky uznání Židovské agentury, mají v tomto ohledu privilegované postavení.

Sionisté reagovali na tuto zprávu velmi pobouřeně a okamžitě proti ní zahájili diplomatickou činnost. Židovská agentura vydala memorandum, ve kterém jasně popřela všechna tvrzení komise, týkající se negativních důsledků sionistické činnosti v Palestině na místní obyvatelstvo. Zároveň předala britské vládě jiné memorandum s prosbou o umožnění uskutečnění hlavních bodů sionistického programu. I když je v tomto memorandu psáno, že Arabům by měla být poskytnuta stejná práva jako Židům, o několik řádků níže se můžeme dočíst o tom, že samospráva Palestiny na národním základě prostě není možná, protože by byla předčasná a vedla by k popření demokracie.

Na britskou vládu byl vyvíjen tlak nejen ze strany médií, ale také ze strany některých prosionisticky zaměřených britských vysokých politiků, jako byli např. lord Cecil, Malcolm McDonald aj., kteří byli toho názoru, aby se britská vláda při provádění své politiky v Palestině držela především „ducha mandátu“. Pod tímto tlakem se vláda rozhodla odložit obecné prohlášení o své politice do té doby, než neobdrží zprávu o ekonomických podmínkách a možnostech Palestiny.⁶³

Tak byla ustanovena další komise, do jejíhož čela byl ministrem kolonií postaven John Hope-Simpson. Tato komise soustředila svůj hlavní zájem především na zemědělství jako na rozhodující prvek palestinské ekonomiky. Výsledky komise byly nakonec začleněny do tzv. *Passfieldovy bílé knihy (listiny)*.⁶⁴ Tedy jednalo se vlastně o jakési prohlášení o britské politice v Palestině, které bylo velmi okatě koncipováno v duchu teorie tzv. „*dvojího závazku*“ (to jest, že budou

---

⁶³ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 118 - 119

⁶⁴ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 48

splněny závazky britské vlády jak vůči židům, tak i vůči Arabům, což Británii vytvářelo vhodný prostor pro manévrování mezi oběma stranami a udržení rovnováhy obou sil), přičemž se více vycházelo vstříc arabským požadavkům⁶⁵ Vzápětí však tento dokument vyvolal krizi v britské vládě, a byl zamítnut.⁶⁶

3.6 Třicátá léta v bouři Arabské revoluce

I přes nemalé snahy palestinských vůdců o umírněné taktické manévry, ať již na poli politickém či diplomatickém, nepřineslo jednání ono kýžené ovoce, ve které palestínští Arabové ještě na počátku 20. let doufali. Nepomohl ani poměrně velký počet uskutečněných kongresů, vyslaných delegací, veřejných setkání a rezolucí, které byly vydány palestinskou mandátní vládou. Podle Philipa Mattara⁶⁷ se stal palestinský lid do roku 1929 značně frustrovaným, více militantním, s antibritskými postoji a McDonaldova korespondence byla jen dalším důkazem o neúčinnosti britské umírněné politiky. Nového ducha, nesoucího se ve znamení bojovnosti, vnesli do palestinského povědomí novinové články a veřejné projevy, které napadaly tradiční vedení vysokých palestinských hodnostářů a jejich neúspěšné politicko-strategické snahy. Na politickém bojišti se objevila nová generace vůdců. Pomalu ale jistě se tak začalo vytvářet příhodné podhoubí, vedoucí až k samotnému arabskému povstání.

Příčina vedoucí k arabské revoltě byla více než zřejmá: palestinská antipatie k prosionisticky laděné britské politice a její neschopnost vytvořit

⁶⁵ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 118 - 119

⁶⁶ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 48

⁶⁷ Philip Mattar – palestinsko-americký historik, narozený 1944 v Jeruzalémě. Profesor na univerzitě v Yale, Georgetownu a the City College of NY. Je prezidentem Palestinsko-amerického výzkumného centra ve Washingtonu a byl také výkonným ředitelem Istitutu pro palestinská studia od r. 1984 – 2001. Mattarova kniha vydaná v letech 1988, *The Mufti of Jerusalem Al-Hajj Amin Al-Husayni and the Palestinian National Movement*, byla první standardní biografií pojednávající o Amínu al- Husajním. Amazon - Philip Mattar, klíčové slovo: Mattar, [citováno dne 09.10.2010]. Dostupné z: <<http://www.amazon.com/Philip-Mattar/e/B00QH6P1OQ>>

palestinskou samosprávu na území Palestiny. Nový britský komisař, sir Arthur Wauchope, vyvíjel na své nadřízené na Ministerstvu pro kolonie v Londýně značný nátlak, aby je tak přiměl k vytvoření Palestinské legislativní rady. Prozionistickými politiky byl však tento návrh v britském parlamentu zamítnut a to samozřejmě velmi pobouřilo palestinské Araby, kteří srovnávali své politické nároky a tužby se svými sousedy (Sýrie, Irák, dříve Egypt), kteří již předtím podnikly kroky vedoucí k suverenitě.

Rolnictvu se ještě více zhoršila životní úroveň z důvodu zavedení daně z pozemku (1928) britskými úřady, která byla založena na základě hodnoty vyšší ceny za sklizeň v letech výrazného růstu (1924 – 1927). Tyto doslova ochromující daňové sazby a prudký pokles příjmů vedly některé rolníky a majitele půdy k prodeji svých pozemků. Stále obtížnější ekonomická situace nakonec vedla mandátní vládu k tomu, aby byly odpuštěny daně alespoň těm nejchudším rolníkům, (podle doporučení Hope Simpsona). Nepochybně to byla také právě špatná ekonomická situace, která pobídla rolníky ke vzpouře proti britským úřadům.

Mnohem více znepokojivým prvkem v tomto ekonomickém kontextu byl však náhlý a velmi prudký vzestup židovské migrace do Palestiny v 1. pol. 30. let.⁶⁸ Tento vzestup samozřejmě souvisel s vypuknutím světové hospodářské krize a nástupem Adolfa Hitlera k moci v roce 1933. Mezi lety 1933 – 1935 se zdejší židovská populace v Palestině zdvojnásobila. Z počátku se Britové snažili židovské přistěhovalectví podporovat a nijak neomezovat. Díky tomu bylo zachráněno mnoho Židů před smrtí. Jenomže to také vedlo ke zvyšování napětí v Palestině a nárůstu židovsko-arabských násilností.⁶⁹ V roce 1931 emigrovalo do Palestiny 4 075 Židů, v roce 1932 to bylo již 9 553 Židů. Poměr obyvatelstva v Palestině ve druhé polovině třicátých let byl tedy zhruba 28% Židů a

---

⁶⁸ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 104

⁶⁹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 48

72% Arabů. V poměru k roku 1931, kdy celkový poměr Židů na celkovou populaci činil 16%, se tento počet v letech 1936 (kdy Židé tvořili již oněch zmíněných 28% obyvatelstva Palestiny) téměř zdvojnásobil.⁷⁰

Ve třicátých letech pomalu ale jistě dospívala nová generace palestinských Arabů narozená již v období britského mandátu, kterou bychom mohli charakterizovat jako více nacionalisticky vyhraněnou, než byla generace jejich rodičů. V této době také začal vystupovat se svými horlivými projevy jeruzalémský muftí, který již naprosto otevřeně vyzýval k ozbrojenému boji proti sionistům. Také je to doba, ve které dochází k lepší organizaci arabského odboje.⁷¹ Vzniká čím dál více militantních skupin a organizací, např. strana Istiqlál („*Nezávislost*“). Myšlenky těchto nových organizací se nesly v duchu panarabismu a byly kritické vůči umírněnému palestinskému vedení a jeho způsobu politického a diplomatického fungování. Mezi členy těchto organizací či stran byli velmi výřeční, pohotoví a na svou dobu velmi osvícení muži, jako byli např. Auní °Abd al-Hádí, Akram Zu°ajtir, °Izzat Darwaza, a Ahmad aš-Šuqajrj, který se stal později prvním předsedou Organizace pro osvobození Palestiny (OOP) v roce 1964. Tito vůdci stáli za silnou opozicí, jejíž činnost byla dosti aktivní vůči sionistům a také vůči Britům a jejich mandátní vládě. Vyzývali k ukončení britského mandátu a jeho nahrazení parlamentní Palestinsko-arabskou vládou atd. Názorový proud, který tito vůdci a jejich členové zastávali, velmi zaujal místní palestinskou veřejnost, frustrovanou beznadějí a možností se jakkoliv stávajícímu režimu bránit.⁷²

Stále většího významu nabýval v této době politický aktivismus, který se těšil velkému ohlasu v ilegálních náboženských organizacích.

---

⁷⁰ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 105

⁷¹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 48

⁷² Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado(the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 105

Jedna z těchto organizací byla vedena šejkem ʿIzz ad-Dín al-Qassámem.⁷³ V tomto hnutí byl velice patrný al-Qassámův smysl pro sociální spravedlnost a snaha o přímou revoluční aktivitu. Ač byl sám al-Qassám náboženským duchovním, požadoval od jeruzalémského muftího, aby peníze (získané ze zakátu) místo do nákladné renovace mešit a dalších náboženských budov, investoval do nákupu zbraní pro arabský odboj. Podobně jako Istiqlál, panarabisté či nacionalisté nabyl téhož přesvědčení o tom, že veškeré diplomatické či politické taktiky vysokých palestinsko-arabských hodnostářů při zajišťování palestinských práv vyšly v niveč a dokonce, že přivedly zemi na pokraj totální katastrofy.

Nacionalisté se začali obávat toho, že vysoký příliv židovských emigrantů povede k vytvoření židovské majority na území Palestiny. Majíc toto na paměti, chopili se tedy Al-Qassám a jeho následovníci zbraní v okolí venkova, v témže okamžiku se zdvihla vlna násilí ve městech a zintenzivnil se židovský odpor.

V listopadu roku 1935 byl se svou ozbrojenou skupinou přepaden a následně zabit britskými vojáky. Jeho násilná smrt se stala symbolem mučednictví a oddanosti k budoucí vlast. Právě smrt al-Qassáma se stala podnětem k formování ozbrojených skupin, sestávajících z velkého počtu mladých lidí, jež sami sebe nazývali Ichwán al-Qassám („Qassámovo bratrstvo“), kteří krátce po svém vzniku zahájili ozbrojené boje proti židovským osadníkům a britským úřadům.

Zabití dvou Židů cestujících autobusem Qassámovým bratrstvem⁷⁴ (dne 15. dubna 1936), se stalo spouštěčem řady odvetných úderů, jež měla na svědomí židovská milice Hagana, která záhy po tomto incidentu nechala zabít dva Palestince. Následné protiútoky a další vlna zabíjení

---

⁷³ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Westport (the USA) 1996, s. 422

⁷⁴ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Westport (the USA) 1996, s. 422

přiměla Brity k vyhlášení výjimečného stavu. 19. dubna 1936 vyhlásili vůdci Istiqlálu a další nacionalisté generální stávkou, která se začala rychle šířit po celé zemi. Stávka zahrnovala především střední třídu podnikatelů a odborníky na lokálních vedoucích pozicích. Organizace rodící se z palestinské občanské společnosti, tj. (odborníky, obchodní komory, Celopalestinské shromáždění arabských studentů a tradiční beduínští i klanoví vůdci) stávkou podpořily.⁷⁵

Z důvodu vedení stávky se elitní vedení rychle reorganizovalo do tzv. Vysoké arabské komise, která vznikla sjednocením arabských politických stran a frakcí,⁷⁶ odrážející různé sociálně-ekonomické a ideologické zájmy palestinského lidu. Jindy vzájemně soupeřící strany si tedy v této době navzájem potřásly pravicí. Jednalo se o strany jako např. Sjezd mládeže, Strana národní obrany, v čele s Nashashibim, Palestinská arabská strana, v čele s Amínem al-Husajním, Reformní strana aj.⁷⁷

Vysoká arabská komise veřejně vyzývala ke generální stávce všech arabských pracovníků, k bojkotu židovských výrobků a dokonce k útokům na židovská osídlení a britské úřady.⁷⁸ Tato počáteční fáze Arabské revoluce trvala zhruba od dubna 1936 do listopadu téhož roku.⁷⁹ (Stávka trvala šest měsíců). V době, kdy se stávka pomalu, ale jistě, chýlila ke konci, se z občanské neposlušnosti zrodilo ozbrojené povstání. Na venkově bylo povstání do značné míry organizováno spontánně, nezávisle, řízené dle rolnických norem. „*Thá'ir*“ (rebel) byl často

---

⁷⁵ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado(the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 106

⁷⁶ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 48

⁷⁷ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado(the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 105

⁷⁸ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Greenwood Press, Westport (the USA) 1996, s. 406

⁷⁹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 48

považován za velkou celorodinnou zodpovědnost. Rodina sháněla peníze na jeho zbraň, rozhodovala o tom, kteří synové půjdou do boje a kteří zůstanou s rodinou.

Rebelové se organizovali do guerillových skupin, kterým se říkalo „*fašá'il*“ skládali se z několika mužů vedených vůdcem („*qá'id*“), který setrval ve vedení buďto po dobu dočasnou či trvalou. Skupiny *fašá'il* používaly často taktiku tzv. bleskového útoku a následného rychlého zmizení, které probíhalo v noci a to především v oblastech, ze kterých tito muži původem pocházeli.⁸⁰

Stávku, stejně tak i ozbrojené povstání, vnímala Británie jako přímý útok na svou moc v Palestině. Proti povstání byla vysokým komisařem 19. dubna 1936 rychle zahájena série velmi zásadních mimořádných opatření, které ještě více utvrzovaly Palestince v jejich postoji. Stávka poté byla 2. června 1936 prohlášena za nelegální a na samotném konci září onoho roku, poté, co došlo k atentátu na britského hejtmana, britské úřady zatkly, uvěznily či nechali deportovat (na Seychelly) vůdce povstání, prominentní členy Vysoké arabské komise, odborové předáky atd. Postupně byla uvalena cenzura na určité tiskoviny, některé noviny byly dokonce úplně zrušeny. Byl vyhlášen zákaz vycházení v předem stanovenou dobu, udělovaly se kolektivní, tvrdé tresty, týkající se celé vesnice, či jednotlivých městských částí. Také se prováděly přísné prohlídky, běžně docházelo k zabavení věcí bez patřičného oprávnění, ve snaze o odzbrojení místních obyvatel.⁸¹

Z pohledu Arabů nebyla tato fáze stávky příliš úspěšná. Nepokoje se podařilo utlumit až po nasazení 20 000 britských vojáků, svou roli sehrály i mírové aktivity okolních arabských států. Potlačení revoluce však následně vedlo k posílení sebedůvěry na straně sionistů.

---

⁸⁰ Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*, Greenwood Press, Westport (the USA) 1996, s. 39

⁸¹ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado(the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 107

Britové chtěli dalším nepokojům zamezit jmenováním nové vyšetřovací komise, která měla zjistit příčiny vzniku revoluce a dále bylo jejím úkolem předložit jakýsi návrh týkající se budoucího vzájemného soužití sionistů a palestinských Arabů na území Palestiny.⁸²

Co se týká příčin vzniku Arabské revoluce, Peelova komise⁸³ ve své zprávě uvádí, že příčiny vzpoury byly ty samé jako ty, které vyvolaly nepokoje či výtržnosti v letech 1920, 1921, 1929 a 1933, a to: touha Arabů po národní nezávislosti a jejich obavy z vytvoření židovské národní domoviny.⁸⁴ Čím déle komise v Palestině působila, tím častěji se začala setkávat se stále protikladnějšími požadavky obou zneprátených stran. Sionisté si např. vymíňovali neomezené přistěhovalectví, zatímco Arabové zastávali opačné stanovisko. Nakonec tedy Peelova komise dospěla k názoru, že naproti sobě stojí dva oprávněné nároky, a navrhla ukončení britského mandátu a rozdělení Palestiny na židovský a arabský stát, který by byl připojen k Transjordánsku. Města jako Jeruzalém, Jaffa či Betlém měly zůstat pod britskou mandátní správou.⁸⁵ Zároveň navrhla omezení židovského přistěhovalectví na 12 000 osob po dobu následujících pěti let.⁸⁶

Tento návrh však velmi pobouřil Palestince, kteří na daný návrh nahlíželi jako na neoprávněné rozdělení jejich vlasti, přičemž argumentovali tím, že i kdyby obdrželi 80% Palestiny, nejúrodnější část země by připadla sionistům a čtvrt miliónu Arabů z Galileje by muselo být evakuováno. Židovský stát, který by totiž podle tohoto návrhu vznikl, by

---

⁸² Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 49

⁸³ Peelova komise byla pojmenována podle svého šéfa, bývalého státníka pro Indii Earla Peela, viz obr. č. 7, s. 106

⁸⁴ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado(the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 107

⁸⁵ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 49

⁸⁶ Gilbert, M. *Izrael - dějiny*. Brno 2002, s. 100.

zahrnoval de facto stejný počet Židů a Arabů, zatímco arabský stát by byl z 90% arabský a palestiniští Arabové by sice žili v arabském státě, avšak ten by nebyl spravován jimi, kdežto Hášimovci z Transjordánska.

V roce 1937 se v syrském Blúdánu uskutečnil arabský kongres, který návrh Peelovi komise jednoznačně odmítl a naopak volal po jednotném arabském odporu proti vzniku židovského státu.

Reakce sionistů na plán navrhovaný Peelovou komisí byly do značné míry smíšené, i když je pravdou, že převažovaly spíše pozitivní ohlasy. Za zmínku stojí i názor či myšlenka, kterou zastávali Chajim Weizmann nebo David Ben Gurion, a to, že hranice navržené britskou komisí nebudou jistě definitivní a že v budoucnu dojde k postupnému rozšíření území ve prospěch židovského státu.

Arabové na stávající situaci zareagovali obnovením nepokojů, trvajících od září 1937 do ledna 1939. Svého vrcholu však revoluce dosáhla v létě roku 1938, (kdy bylo v bojích zabito 1 700 Arabů, 292 Židů a 69 Britů).⁸⁷ K povstání se připojila významná palestinská města včetně Jeruzaléma.⁸⁸ Britská správa se poprvé stala otevřeným cílem arabského násilí (např. došlo k zavraždění britského vysokého komisaře v Galileji).⁸⁹ Vzhledem k vzniklým fámám, že válka v Evropě již značně polevila,⁹⁰ zahájili Britové mohutnou kampaň, která měla vést k potlačení revolty.⁹¹ Jedním z jejích cílů bylo také zadržení velkého jeruzalémského muftího, což se ovšem Britům nezdařilo, a Amín al-Husajnímu se díky

---

⁸⁷ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 49

⁸⁸ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 107

⁸⁹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 49

⁹⁰ v roce 1938 totiž Britové uzavřeli s Německem usmiřovací pakt (politika appeasementu). Pánek, J. Tůma, O. a kol.: *Dějiny českých zemí*. Praha 2008, s. 337

⁹¹ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 107

tomu podařilo uprchnout do Libanonu a následně do Iráku. To však mělo neblahý dopad na Vysokou arabskou komisi, která se ihned po ztrátě své ústřední osobnosti rozpadla a arabský odboj začal velmi postrádat ústřední vedení. Jelikož docházelo k daleko častějším útokům nejen na sionisty, ale i na samotné Brity, došlo k vytvoření pevné spolupráce Britů na jedné straně a sionistů na straně druhé. Například spolupráce mladého britského důstojníka Charlese Orde Wingata (1903 – 1944). V roce 1937 rozvinula naplno svou činnost militantní organizace Irgun,⁹² revizionistické křídlo sionistů odštěpené od Hagany, které se postupem času začalo připravovat na budoucí boj proti Britům.⁹³

Britové nasadili do boje proti arabským povstalcům dvě vojenské divize, eskadru letadel, policejní posilu, transjordánskou pohraniční sílu a židovskou pomocnou vojenskou sílu, čítající 6 000 židovských dobrovolníků. Britské vojsko tedy v celkovém počtu převyšovalo Palestince deset ku jedné. Vše nasvědčovalo tomu, že Britové mají v tomto boji navrch a bude pro ně velmi snadným úkolem rychle a efektivně potlačit arabské povstání. Jenže, až do roku 1939 se jim nepodařilo porazit zhruba 2 000 palestinských povstalců. Poté však došlo k velkému vyčerpání a celkové únavě (z vleklého konfliktu) palestinského lidu. Řada významných palestinských politických představitelů byla poslána do exilu, vojenské vedení se začalo všemožně štěpit a rozdělovat, povstání začalo ztrácet na své síle.⁹⁴

---

⁹² Irgun („Ha-Irgun ha-Cva'í ha-le'umi“ neboli hebrej. „Národní vojenská organizace“, známá také pod zkrácenými názvy Irgun, Ecel či Hagana Bet. Jedná se o židovskou militantní organizaci revizionistického křídla sionistů odštěpená od Hagany. Organizaci vytvořil v roce 1931 Abraham Tehomi. Kladla velký důraz na vojenský výcvik a disciplínu. Ideologicky Irgun vycházel z revizionistického sionismu Vladimira Žabotinského a naprostou většinu jeho členů tvořili členové mládežnické organizace Bejtar a mladí revizionisté. (Reich, B. An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict, Westport (the USA) 1996, s. 246-7)

⁹³ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 49

⁹⁴ Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, s. 107

Někteří arabští povstalci, dokonce i radikální sionisté byli následně uvězněni či popraveni. Domy rodin, které poskytovaly radikálům pomoc, byly srovnány se zemí. Toto byl začátek praxe odvetného bourání domů, kterou Izrael používá jako represí do dnešních dnů...V roce 1939 došlo prakticky k úplnému rozpadu arabského odboje, který sice ještě tu a tam podnikal bojovné aktivity, ovšem většinou již šlo jen o nepříliš významné bojůvky mezi arabskými povstalci a Araby, kteří byli považováni za „zrádce“. To nakonec některé arabské vesničany, kteří byli tehdy ze všech stran vystavováni vydírání, vedlo k zorganizování kontrarevolučních oddílů, které spolupracovaly s Brity a sionisty.

Poté, co došlo k ukončení bojů mezi jednotlivými znepřátelenými stranami, stali sionisté daleko silnějšími než kdykoliv předtím. Došlo však k určité polarizaci vztahů mezi hlavním vedením sionistických labouristů pod vedením Ben Guriona a Žabotinského revizionisty.⁹⁵

Během již zmiňované následné fáze Arabského povstání (září 1937 – leden 1939) se ve vzduchu opět vznášel velký otazník nad otázkou rozdělení palestinského území. Již ve zprávě, která byla uveřejněna Peelovou komisí, stálo, že by měla být do Palestiny vyslána další vyšetřovací komise, která by měla za úkol opět prozkoumat návrh na rozdělení země a následně doporučit hranice budoucího arabského a židovského státu. Jenže v důsledku pokračující další fáze povstání v září 1937, se tyto plány zhatily, a bylo je možné realizovat až koncem dubna roku 1938,⁹⁶ kdy do Palestiny dorazila tzv. Woodheadova komise, a která svůj průzkum prováděla v době, kdy povstání kulminovalo. Zpráva této komise byla zveřejněna v říjnu 1938, a stálo v ní, že komise schopna najít jakýkoli praktický plán na rozdělení Palestiny, který by podmínky vytyčené

---

⁹⁵ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 50

⁹⁶ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 136-7

britskou vládou.⁹⁷ Komise dospěla k závěru, že v cestě tomuto projektu stojí nejen potíže na poli politickém, ale i velké finanční a ekonomické problémy, takže je prakticky neproveditelný.⁹⁸

I přesto však navrhla nový plán na rozdělení Palestiny, rovněž ale bez jakéhokoliv efektu.

Na počátku druhé poloviny 30. let byl již ve vzduchu cítit závan napětí z očekávané světové války. U Britů to znamenalo hlavně rychlé přehodnocení své zahraniční politiky. Britský zájem na Blízkém východě se soustředil hlavně v obraně Egypta a Suezského průplavu. Z toho vyplývá, že v této situaci začínalo být uspokojení arabských zájmů pro Brity opět velmi ale velmi důležité. Naopak záležitosti týkající se sionismu ustupovaly jaksí do pozadí. Toto vše ve svém důsledku vedlo k vydání další (asi nejznámější) „*Bílé listiny*“ v roce 1939, kde se uvádělo, že „*židovský stát nebude vytvořen proti vůli arabské většiny*“. Z toho tedy vyplývá, že měl vzniknout pouze stát arabský, v jehož rámci by měla být vybudována „*židovská národní domovina*“. To vše ale souviselo také s židovskou imigrací, která byla tímto dokumentem radikálně omezena a to na 75 000 přistěhovalců během pěti let, a to i přes děsivou situaci v Evropě⁹⁹

Jenže jak Židé, tak i Arabové Bílou listinu odmítli. Arabům se listina nezamlouvala z toho důvodu, že zmiňovaný arabský stát neměl vzniknout ihned, ale až po tzv. „*přechodném období*“, (během něhož si má země samosprávu osvojit), jehož délka nebyla pevně stanovena. Dále nesouhlasili s omezením židovského přistěhovalectví, jelikož požadovali

---

⁹⁷ Mordecai, N. *The Twentieth Century in Eretz Israel: A Pictorial History*. Köln am Rhein 1998, s. 204.

⁹⁸ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 136-7

⁹⁹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 50

jeho úplné zastavení.¹⁰⁰ Nebezpečí, které hrozilo mnohým Židům v Evropě, příliš nevnímali.¹⁰¹

Židé byli tímto návrhem velmi pobouřeni. Den po jejím vydání se dokonce po celé zemi konaly velké židovské demonstrace.¹⁰² Sionisté viděli v Bílé listině porušení veškerých předešlých britských slibů. Ben Gurion např. prohlásil.¹⁰³ že je třeba „*podpořit Velkou Británii ve válce, jako by nebylo Bílé listiny, zároveň však bojovat proti Bílé listině, jako by války nebylo.*“¹⁰⁴

Co se týče arabských požadavků na omezení židovské imigrace, sionistům připadaly tyto jako dosti irelevantní a naopak prosazovali co nejvyšší možnou židovskou imigraci do Palestiny.¹⁰⁵

Britská zahraniční politika tak před 2. světovou válkou opět ukázala svou pragmatickou tvář: v dobách míru bylo pro Brity jednodušší a výhodnější podporovat v Palestině sionisty, naopak za krizové situace bylo účelnější spojit se s Araby.¹⁰⁶

---

¹⁰⁰ Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 139-140

¹⁰¹ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 50

¹⁰² Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha 1983, s. 140

¹⁰³ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 50

¹⁰⁴ Morris, B. *Righteous Victims – A History of the Zionist-Arab Conflict 1881 – 2001*. New York 2001, s. 164

¹⁰⁵ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 50

¹⁰⁶ citace: Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 51

4 ČESKOSLOVENSKO VERSUS ŽIDÉ: HISTORIE VZÁJEMNÝCH VZTAHŮ MEZI ČECHY A ŽIDY V PRŮBĚHU 30. LET 20. STOLETÍ NA ÚZEMÍ ČSR¹⁰⁷

4.1 Počátek: Formování česko-židovských vztahů v Československu

Tisíciletá historie česko-židovských vztahů odehrávající se na našem území je velmi rozmanitá a taktéž částečně rozporuplná, jelikož se vyznačuje jak obdobími a událostmi pozitivního rázu (rudolfínská doba, první Československá republika, současnost), tak i obdobími dosti negativního charakteru (středověké pogromy a vyhánění Židů, obviňování z rituálních vražd, novodobý antisemitismus). Jednotlivými počátečními obdobími i následným vývojem těchto vztahů se ve své práci věnovat nebudu, neboť mi již vzhledem k názvu práce přísluší zabývat se vzájemnými česko-židovskými vztahy odehrávajícími se konkrétně ve 30. letech 20. století. Protože je však toto období úzce spjato s fenoménem sionismu, považuji za vhodné, zmínit se alespoň v krátkosti o počátcích tohoto hnutí na našem území.¹⁰⁸

Od konce 19. století můžeme sledovat jakési tři zřetelné směry či proudy, na které se židovstvo v Čechách a na Moravě myšlenkově rozdělovalo, přičemž každé z nich nabízelo své řešení židovské otázky. V první řadě tu byli ti Židé, kteří věřili, že se Židé musejí stát součástí české kultury a její politické sféry, dále ti, kteří viděli cestu v integraci do bohaté a rozmanité rakousko-německé kultury a v neposlední řadě také ti

---

¹⁰⁷ viz obr. č. 19, str. 114

¹⁰⁸ Zahradníková, M. *Dějiny Židů v českých zemích.*, klíčové slovo: antijudaismus, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <www.neztratitviru.net/doc/metodika/Zide_v_ceskych_zemich_2006.doc>.

Židé, kteří se rozhodli dbát na svou židovskou příslušnost a kteří si zvolili následovat cestu sionismu^{109, 110}.

První vlastenecké židovské spolky byly v Čechách a také na Moravě zakládány již v první polovině 19. století, tedy ještě 60 let před založení sionistického hnutí Theodorem Herzlem (1860-1904). Jejich vytrvalost a houževnatost spočívala bezesporu v jejich historii, v židovském náboženství a v tradicích. Kontakty mezi českými a moravskými Židy s židovským osídlením v Palestině existovaly již od konce 17. století.¹¹¹ Již v roce 1836 založilo několik studentů spolek, který usiloval o obnovení židovské samostatnosti v Palestině. Tento spolek si samozřejmě kladl za cíl umožnit návrat podstatné části židovstva do „Země zaslíbené“. Další spolky byly zakládány na Moravě a to v letech 1894-1897, jako např. spolek „Sion“. V roce 1893 vznikl v Praze studentský sionistický spolek „Makabea“, který byl jakousi společnou reakcí na německou i českou asimilaci.¹¹² Členové spolku Sion se starali o vzdělávací a vlasteneckou osvětu mezi židovskými studenty.¹¹³

První sionistický kongres uspořádaný v Basileji v roce 1897 zavdal podnět k zakládání nových sionistických spolků v různých koutech Rakouska-Uherska. Je pravdou, že co českých zemí týká, většího ohlasu si získal sionismus na Moravě, než-li v Čechách. (Jedním z důvodů byl i

---

¹⁰⁹ Židé v Československu 30. let I., klíčové slovo: asimilanti, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.infoglobe.cz/zajimavosti/zide-v-ceskoslovensku-30-let/>>.

¹¹⁰ Jedním z důvodů vzniku tohoto židovského národního proudu, bylo vzniklé zklamání z nesvářených národních hnutí (českého a německého). Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 9

¹¹¹ Pojar, M. *Hilsnerova aféra a česká společnost 1899-1999*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2000, s. 9-10

¹¹² Tento spolek byl založen podle vzoru studentského sionistického spolku založeného roku 1882 ve Vídni a podle téhož vzoru také působil. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 9

¹¹³ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 261

fakt, že řada Herzlových žáků působících ve Vídni, byli židovští studenti z Moravy.¹¹⁴

Právě tito studenti založili v roce 1894 sionistický klub s názvem „*Veritas*“. Právě tento klub dal později podnět k vytvoření jedné z odnoží Světové sionistické organizace v Brně a v dalších moravských městech. Jedním ze studentů, podílejících se na vzniku klubu *Veritas* byl i Berthold Feiwel (1875-1937), který se podílel na organizaci prvního sionistického kongresu v Basileji. V roce 1920 se stal ředitelem fondu „*Keren ha-jesod*“, který vznikl v témže roce a jehož cílem bylo podílet se na spolufinancování sionistického osidlování Palestiny.

Počáteční velmi rychlý vývoj sionismu na Moravě byl způsobem také tím, že celá tato oblast se nacházela blíže k židovským centrům v Haliči,¹¹⁵ než-li ostatní oblasti.¹¹⁶

Ale i v Čechách nakonec sionismus zapustil své kořeny a pomalu a jistě zde byly také zakládány různé sionistické spolky a za zmínku jistě stojí i ten fakt, že právě prvními zastánci sionistického hnutí byli Židé, žijící v české kulturní oblasti.¹¹⁷ Český asimilační židovský proud se soustředil zejména kolem „*Spolku českých akademiků-Židů*“ a v roce 1883 vznikla Národní jednota českožidovská, která disponovala vlastním tiskovým orgánem, což byly de facto první české židovské noviny tzv. „*Českožidovské listy*“.¹¹⁸ K mnohonásobnému rozšíření myšlenky sionismu do mnoha měst v Čechách i na Moravě přispěl zcela určitě tzv.

---

¹¹⁴ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 10

¹¹⁵ Právě zde byla židovská tradice rozvinutější a také zde nedocházelo k tak velké asimilaci jako v Čechách. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 10

¹¹⁶ Až do 1. světové války tvořili sionisté mezi Židy v Čechách menšinu. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 10

¹¹⁷ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 10

¹¹⁸ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 261

Hilsnerův proces (1899) a různorodé výbuchy antisemitismu (1897-1900).¹¹⁹

Na přelomu 19. a 20. století byl sionismus reprezentován především studentskými organizacemi, jako byly např. „*Sion*“, „*Theodor Herzl*“ nebo „*Barissia*“, dále se sem řadily i různě tělovýchovné organizace - „*Ha-Gibor*“, „*Ha-Koach*“, „*Makabi*“.¹²⁰

Dne 22. října roku 1918, tedy krátce před vznikem Československa, byla v Praze ustanovena *Národní rada židovská* (NRŽ)¹²¹ jakožto nejvyšší židovská instituce u nás.¹²² Až do vzniku ČSR 28. října roku 1918 odmítaly všechny pražské německy mluvící vzdělávací instituce uznat židovskou národnost.¹²³ Po vzniku ČSR se situace změnila. Nejenže se Židé mohli svobodně přihlásit k „*izraelitskému náboženství*“, ale byla jim uznána i židovská národnost.¹²⁴ Velkou měrou se o tuto skutečnost zasloužil nejen prezident ČSR T. G. Masaryk, ale také česká inteligence,

---

¹¹⁹ K židovské národní myšlence se tehdy hlásil především okruh mladých lidí ze střední třídy. Co se týká židovské „*velkoburžoazie*“, ta většinou sympatizovala s pokrokovou německou, později se sociálně demokratickou stranou. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 10

¹²⁰ Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 261

¹²¹ Tato rada vznikla vyhlášením sionistické federace v Čechách, která se později nechala slyšet, že se propříště bude nazývat Židovskou národní radou v Čechách. (Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 17)

¹²² citace: Židé v Československu 30. let, klíčové slovo: rada, sionisté, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.infoglobe.cz/zajimavosti/zide-v-ceskoslovensku-30-let/>>

¹²³ Yegar, M: *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 14

¹²⁴ ČSR jako jedna z mála zemí střední Evropy uznala židovskou národnost. (Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 262)

mající vlastní zkušenosti z bojů za národní uznání, silně sympatizovala s úsilím Židů o uskutečnění jejich ideálů^{125, 126}.

Mezi významné osobnosti židovského původu, působící v této době na území ČSR, kteří svůj život zasvětili sionistickým myšlenkám a cílům, patřili např. Samuel Hugo Bergmann, původně důstojník rakouské armády, se stal jedním ze zástupců reprezentující československé židovstvo ve Výboru židovských delegací na Versaillské mírové konferenci.¹²⁷ Spolu s Bergmannem¹²⁸ se zúčastnil mírové konference v Paříži i dr. Ludwig Singer, ústřední postava židovského národního hnutí. Po založení Národní strany židovské se Singer stal jejím předsedou, zároveň byl také poslancem československého parlamentu. Singer vykonával taktéž funkci předsedy Židovské národní rady, ve které setrval až do své smrti.¹²⁹

Další velmi výraznou postavou byl světoznámý spisovatel a skladatel Max Brod (1884-1968), který se v roce 1918 velkou měrou zasloužil o založení československé Národní rady židovské, která se

---

¹²⁵ Uznání židovské národnosti znamenalo nejen uznání židovské národní jednoty, ale také právo na kulturní a národní sebevyjádření Židů, které mělo za cíl formální snížení počtu příslušníků německé a maďarské menšiny v Československu. Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 262

¹²⁶ Založení ČSR v čele s prezidentem T. G. Masarykem, prosazení myšlenky národní suverenity a demokracie podle zásad amerického prezidenta Woodrowa Wilsona, které směřovaly k sebeurčení jednotlivých národů, Balfourova deklarace nebo bolševická revoluce v Rusku, všechny tyto události měly obrovský podíl na vytvoření úplně nových podmínek pro československé Židy a zároveň vedly k posílení sionistického i národního židovského hnutí, které zaujímalo v oné době vůdčí roli ve veřejném životě Židů. Yegar, M. *Československo, sionismus Izrael*. Praha, 1997, s. 16

¹²⁷ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 16

¹²⁸ V roce 1920 emigroval H. Bergmann do Palestiny, kde se v roce 1935 stal rektorem Hebrejské univerzity v Jeruzalémě. Citace: FFMU Brno - Hugo Bergmann, klíčové slovo: Bergmann, [citováno dne 26.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/bergmn.html>>

¹²⁹ Pojar, M. *Hilsnerova aféra a česká společnost 1899-1999*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2000, s. 12-14

stala v nově vzniklé republice reprezentantem zájmů židovské národnostní menšiny a sám působil jako místopředseda této organizace.

V roce 1921 do Palestiny emigrovala první skupina mládeže z Čech, která zanedlouho po svém příjezdu založila kibuc Chafcejba. Tito mladí lidé patřili k první generaci průkopníků a přistěhovalců, kteří v období mezi oběma světovými válkami přišli do Palestiny.¹³⁰

Židé, kteří v době Rakouska-Uherska toužili spíše po asimilaci a cítili se za součást německé kultury, měli v době ČSR zájem o oslabení této identifikace, naopak se zvýšil jejich zájem o spolupráci se sionisty. Naproti tomu zde existovalo poměrně velké množství asimilovaných Židů – Čechů, kteří se chtěli podílet na kulturní spolupráci s pokrokovými složkami českého národa, se najednou ocitl v nečekaných problémech, souvisejícími se vznikem republiky. Základnami antisionismu uvnitř židovské obce byly jednak extrémní náboženské kruhy ve východní části ČSR (Slovensko, Podkarpatská Rus), a dále komunistické hnutí.¹³¹

Sionisté byli již od počátku svého působení v ČSR zárukou organizovanosti židovské obce. Na základě mírové smlouvy požadovali vysokou míru autonomie. Jedním z příkladů této organizovanosti, píle a úsilí může být založení již zmiňované Národní rady židovské (22. 10. 1918).¹³² Záhy po svém založení byl publikován seznam jejích členů. Zástupci jiných židovských obcí či organizací byli informováni o tom, že se mohou stát jejími členy, pokud budou s to, souhlasit s následujícími podmínkami:

---

¹³⁰ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 16

¹³¹ Židé v Československu 30. let I., klíčové slovo: asimilanti, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.infoglobe.cz/zajimavosti/zide-v-ceskoslovensku-30-let/>>.

¹³² Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 261

- 1) Uznání židovské národnosti.
- 2) Plná občanská rovnost.
- 3) Práva národnostní menšiny.
- 4) Demokratizace židovské společnosti.

Přesně v den vyhlášení ČSR, představitelé NRŽ (Ludwig Singer, Max Brod) předložili představitelům Národního výboru memorandum, ve kterém byla popsána soudobá situace Židů a zároveň zde byly uvedeny požadavky, plné občanské a zákonné rovnosti, udělení kulturní autonomie v oblasti vzdělávání, zakládání židovských škol a vzdělávacích institucí, výuka hebrejského jazyka, možnost udržování a rozvíjení styků s palestinskými osadníky atd., to vše samozřejmě na základě plné spolupráce a loajality vůči státu.¹³³ Všechny požadavky byly akceptovány a byly zohledněny i v československé Ústavě z roku 1920. Tímto aktem se Československo stalo první evropskou zemí, která uznala Židy za národ.¹³⁴ Zanedlouho po schůzce s představiteli Národního výboru obdržela NRŽ telegram z hlavního sionistického úřadu v Berlíně. V telegramu stálo, že prof. T. G. Masaryk informoval Americkou sionistickou organizaci ZOA (Zionist Organisation of America), že se Židům z ČSR dostane všech občanských práv a že jejich práva i práva ostatních národnostních menšin budou taktéž novou republikou hájena. Zároveň Masaryk sdělil, že chová k sionistickému a židovskému národnímu hnutí velké sympatie. Dále podotkl, že sleduje činnost

---

¹³³ Pražští sionisté začali vytvářet svůj program v době před vyhlášením ČSR i těsně po něm. Pracovali paralelně ve dvou směrech a to: v Praze navázali spolupráci s Národním výborem a prezidentem Masarykem, v zahraničí potom s Radou pařížské mírové konference ministrem zahraničí ČSR Edvardem Benešem, který mimo jiné prohlásil, že je stejného názoru jako Masaryk, tedy, že Židé, stejně jako ostatní národnostní menšiny v ČSR, by měli dostat plných občanských práv a svobod. Pokud budou někteří Židé toužit po asimilaci, mohou tak učinit, ale podle jeho názoru má sionismus přednost. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 22 - 23

¹³⁴ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 18

sionistického hnutí a že si je jist, že jde o hnutí, usilující o mravní obrodu svého lidu...¹³⁵

4.2 Masaryk a Židé – vzájemná pomoc

Kořeny vzájemných vztahů mezi Masarykem a židovskou národnostní menšinou i židovstvem obecně sahají až k Hilsnerovu procesu, probíhajícím v roce 1899.¹³⁶ V Masarykových vzpomínkách se můžeme dočíst, jak vyrůstal ve zhoubném prostředí antisemitismu, v prostředí plného předsudky vůči této menšině. Mezi jeden z největších předsudků, který se držel mezi lidmi až do konce 19. století byla pověra o rituálních vraždách.¹³⁷ K jakémusi oproštění od těchto zhoubných myšlenek se Masaryk osvobodil až na gymnáziu a poté především během univerzitních studií ve Vídni, kde se velmi často střetával s Židy a mezi mnohými z nich dokonce našel přátele. K případu Hilsnera se údajně začal zabývat z důvodů humanitárního pocitu a také z obav, že

---

¹³⁵ Podobná slova T. G. M. byla uveřejněna i v New York Tribun 7. října 1918, kde Masaryk vyslovil závazek, že Židé budou v nové republice požívat stejných práv jako všichni ostatní občané. Krátce po svém nástupu do úřadu prezidenta republiky poskytl 31. prosince 1918 rozhovor L. Singerovi a M. Brodovi ad., kteří mu přišli poděkovat za jeho slova, která byla v podobě telegramu zaslána již zmíněné sionistické organizaci v Americe. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 18

¹³⁶ Poblíž malého města Polná bylo v lesíku objeveno podřezané tělo devatenáctileté Anežky Hružové. Jelikož nebylo u těla oběti nalezeno tratoliště krve, přiklonilo se pátrání k pověře, že muselo jít zřejmě o rituální vraždu, které se musel dopustit nějaký Žid, aby z krve křesťanské panny mohl zhotovit těsto k přípravě macesů. Ze spáchání tohoto zločinu byl obviněn jistý pobuda Leopold Hilsner. Celá kauza začala rychle upadat do velmi pokleslé polohy – v kramářských písních se dokonce zpívalo: „*Nekupujte u židů cukr, kafe, mouku, zabili nám Anežku, modrookou holku!*“ Nutno ale podotknouti, že protižidovské nálady nebylo pouhou místní zvláštností – např. ve Francii tou dobou přerostly v antisemitský hon, jehož obětí nebyl nikdo jiný než důstojník Dreyfus. Na Ukrajině docházelo k pogromům atd. Mahler, Z. *Ano, Masaryk*. Praha 2007, s. 37, citace: tamtéž, s. 37

¹³⁷ Pojar, M. *Hilsnerova aféra a česká společnost 1899-1999*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2000, s. 7-9

takovéto pověry vrhnou hanbu na český národ. V době, kdy přednesl svůj názor na tento proces a prokázal odhodlání snášet všelijaké ústrky, pronásledování atd., kterému musel tak často čelit, z něj učinilo symbol bojovníka za humánní cíle a také proti antisemitskému smýšlení.¹³⁸

Masaryk byl hluboce přesvědčen, že Židé jsou národem samostatným, a tudíž vždy projevoval nesouhlas s jejich asimilací. O této problematice psal již v roce 1883, tedy 14 let před Herzlovým vystoupením. O šest let později nechal publikovat další knihu týkající se marxismu. To bylo již v době po Herzlově vystoupení, o kterém Masaryk slyšel.¹³⁹ A právě v této publikaci je uvedeno, že Židé jsou homogenním národem, i když nemluví svým jazykem – hebrejštinou. Uvádí zde, že Židé potřebují dospět ke svému obrození, tj. seburčení. V sionismu viděl národní hnutí a mravní obrození židovství, i když projevoval značnou skepsi k možnosti návratu do Palestiny, jakkoli jej považoval za oprávněný.

Ve svých novinách „*Naše doba*“ publikoval články, zabývající se vývojem sionistického hnutí. V originále přečetl Herzlův „*Židovský stát*“ a články Achad Ha-ama. Jeho úzký vztah k sionismu se však ani v nejmenším nezamlouval asimilovaným Židům – Čechům, kteří byli ve většinou stoupenci jeho strany, a tak se brzy Masaryk ocitl na tenkém ledě. V 1909 během interview s korespondentem týdeníku Lemberk (Lvov) uvedl, že dává najevo svůj plný souhlas se sionismem a s myšlenkou židovského osídlování Palestiny. Naopak vyslovil svůj nesouhlas k židovské asimilaci, která prý nemá žádnou naději na úspěch. V jednom z dalších interview, které proběhlo pro noviny asimilovaných Čechů, uvedl, že neúspěšnou nadějí na židovskou asimilaci měl na mysli pouze polské a ruské Židy, a osídlování Palestiny je prý jen utopickou

---

¹³⁸ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech*. Praha 2004, s. 68-69

¹³⁹ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 19

záležitostí, jelikož židovský problém se podle Masaryka nevyřeší vystěhovalectvím, naopak, Židé musí bojovat za svá práva v zemích svého současného bydliště. Kulturní asimilace je podle něj oprávněná a přirozená, ne však asimilace sňatková. Židé mohou přijmout naši (zdejší) kulturu a stát se Čechy. Dokonce i náboženství může podle Masaryka zmizet a nábožensky indiferentní Židé se mohou přiblížit k Čechům.¹⁴⁰

Během 1. světové války vedl Masaryk jakýsi svůj zápas o podporu politické samostatnosti a uznání Československa. To byl také jeden z důvodů, proč udržoval styky s předními postavami sionistického hnutí, především s představiteli sionismu v Americe, kteří mu pomohli získat podporu prezidenta Woodrowa Wilsona. Američtí sionisté si Masaryka velmi vážili, jelikož měli neustále na paměti jeho boj proti Hilsnerově aféře ad. Masaryk si byl dobře vědom velkého vlivu, jaký měli Židé v americkém a evropském tisku, a mimo jiné se nechal slyšet, že právě sympatie těchto Židů velmi pomohly národní československé věci. S americkými sionisty vedl také dosti rozsáhlou korespondenci, kde se velmi často zmiňuje o závazku, který zastával vůči židovské menšině poté, co Češi a Slováci získají nezávislost.^{141 142}

---

¹⁴⁰ Sympatie k židovství a sionismu Masarykovi nebránily v kritice těch, o nichž soudil, že až přehnaně projevují svůj rakouský patriotismus... V srpnu roku 1914 se Max Brod, pacifista, spolu se dvěma přáteli, Franzem Werfelem (1890-1945) a ještě jedním známým, pokusili získat Masaryka pro protiválečnou činnost. Přišli do redakce Času, kde Masaryk tehdy pracoval. Projevil k nim naprostou lhostejnost a podle Broda připojil varovnou větu: „*Radši se starejte, aby vaši krajané neprovokovali.*“ Otočil se k nim zády a zmizel. Někteří to interpretují jako varování, neznámo ovšem čím opodstatněné, německy mluvícím Židům, aby nedonášeli na Čechy podezřelé z nepřátelství vůči Rakousku. Možná měla tato událost něj. souvislost s Masarykovým rozhovorem s hrabětem Thunem, ve kterém ho žádá, aby vyřídil pražským německy mluvícím Židům, aby zmírnili své prorakouské sympatie, neboť nálady proti nim v Praze stoupají... citace: Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 20-21

¹⁴¹ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 21

¹⁴² Za zmínku jistě stojí, že nejvyšší soudce Brandeis, mimochodem židovského původu, byl jedním z těch, kteří Masarykovi pomáhali formulovat prohlášení nezávislosti. Dalším důležitým Židem, se kterým se T. G. setkal a který mu následně nabídl svou pomoc byl předseda Výboru

V této době se také Masaryk vyjádřil kladně k Balfourově deklaraci, ve které viděl moudrý krok provedený britskou vládou, zavazující k podpoře vzniku židovské národní domoviny v Palestině. Svým přesvědčením si následně získal oblibu Židů sionistů i nesionistů po celém světě.

Kladně se vyjádřil i k otázce židovského národního hnutí a asimilace. Sdělil, že ČSR bude v Radě mírové konference podporovat vznik židovské domoviny v Palestině. Co se týká sporu mezi sionisty a asimilacionisty, přistupoval Masaryk k této problematice velmi opatrně a snažil se vždy zachovat neutralitu.¹⁴³

Dne 22. března 1919 byla prezidentem Masarykem přijata delegace Židovské národní rady, v jejímž čele stál Max Brod. Tato delegace nejprve informovala Masaryka o své činnosti ve prospěch ČSR pomocí zahraničních židovských organizací.¹⁴⁴ Prezident tato slova s díky přijal a poté Brodovi oznámil, že podpoří požadavky Židovské národní rady uznat židovský lid v československém státě, v němž žijí příslušníci různých národů a kde se i Židé musí rozvíjet svobodně.¹⁴⁵

4.3 Postavení Židů v nové republice

Podobně se na toto téma vyjádřil i tehdejší ministr zahraničí Edvard Beneš, který 5. dubna 1919 přijal delegaci židovských zástupců na konferenci v Paříži, jejímž cílem bylo dosáhnout československé podpory pro židovské sionistické požadavky v Radě pařížské mírové konference.

---

válečného průmyslu Baruch M. Mernard, díky kterému získal úvěr na získání zásob, proviantu, zbraní a munice pro české jednotky na Sibiři. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 22

¹⁴³ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech*. Praha 2004, s. 69-70

¹⁴⁴ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 22

¹⁴⁵ citace: Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 23

Tyto požadavky měly být následně s novým státem podepsány.¹⁴⁶ Beneš se v této věci vyslovil kladně, avšak uvedl, že ČSR chce problém práv menšin řešit na širokém a obecném základě, v kontextu občanských práv, aniž by přitom musela být každá menšina jmenována. Dále podotkl, že budou-li zvlášť uvedeni Židé, budou se muset také uvést jednotlivá práva Němců, Rumunů, Maďarů a Poláků.¹⁴⁷ Rada konference tento názor přijala za platný a 25. srpna byl tento návrh přijat. Židé na tento výsledek reagovali zklamaneč, nakonec však návrh přijali, avšak s tím, že do mírové smlouvy byl zahrnut odstavec, který sliboval ochranu práv menšin v nových středoevropských státech. 10. září 1919 byla tato smlouva podepsána i Československem a daný odstavec byl obsažen i Ústavě republiky, přijaté 29. února roku 1920.¹⁴⁸ Československo se tímto aktem stalo prvním státem, ve kterém byla úředně uznána židovská národnost. Zajímavé na tom také je, že až doposud byl za rozhodující faktor v určení národnosti považován jazyk, ale podle ČS Ústavy z roku 1920 se mohli příslušníci židovského náboženství přihlásit k židovské národnosti, nehledě na jejich mateřských jazyk, který mohl být jakýkoliv.

Na druhou stranu měl tento čin své (principiální) i zjištěné pozadí. Masaryk totiž v promluvě ke členům Židovské národní rady uvedl:¹⁴⁹ „*že Čechoslováci nemohou upírat jiným to, co sami žádají sami pro sebe.*“¹⁵⁰ Bylo tím míněno, že z hlediska mravního, je podle Masaryka vždy rozhodující fakt, že je na tom lépe Žid, který se otevřeně hlásí a je si vědom svého židovství, než ten, který se chce asimilovat a sounáležet

---

¹⁴⁶ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech*. Praha 2004, s. 89-90

¹⁴⁷ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha, 1997, s. 23

¹⁴⁸ Politika československých vlád vůči národnostním menšinám (1918-1938), klíčové slovo: 10. září, ochraně menšin, [citováno dne 26.03.2012]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/file/637455/NAR_MENS_MONOGR_20_stran.pdf>

¹⁴⁹ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 24

¹⁵⁰ citace Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 24

(patřit) k jinému národu. Co se týče té zjištěné stránky je jisté, že uznání židovského národa oslabilo německou a maďarskou menšinu, jelikož jazykem mnohých Židů byla němčina či maďarština a bez uznání židovské národnosti by se museli přihlásit k Němcům nebo Maďarům. Takhle se však mohl lehce zmenšit počet příslušníků německé a maďarské menšiny.

Přijetí sionistických požadavky Masarykovou vládou vyvolalo velkou vlnu nevole u asimilovaných Židů, kteří si říkali Židé – Češi. Tvrdili totiž, že židovství není nic jiného než náboženství, a to jediné je odlišuje od ostatních Čechů.¹⁵¹ Na toto téma byla dokonce rozvedena ostrá diskuze v jejich časopise „*Rozvoj*“. Stín na všechny tyto události však postupně vrhne antisemitismus, který se začal šířit v roce 1918 a to po celém státě. Dotkl se především mnoha židovských uprchlíků, kteří prchali do ČSR z důvodu vojenského obsazení Haliče.¹⁵² Mnoho židovských organizací včetně sionistů se jim snažilo za každou cenu pomoci, především šlo o snahu získat finanční prostředky z vládních i soukromých zdrojů. Příchod těchto uprchlíků (odlišujícími se nejen oblečením, ale i zvyky od českých či moravských Židů), vyvolal velké diskuze jak mezi samotnými Židy, tak i mezi českou intelektuální nežidovskou elitou, jejíž příslušníci se domnívali, že tito uprchlíci jsou jasným důkazem toho, že se Židé nemohou nikdy plně asimilovat a i

---

¹⁵¹ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech*. Praha 2004, s. 57-58

¹⁵² Tyto nepokoje vzbudily protesty nejen pražské Národní rady židovské, ale také Světové sionistické organizace (SSO). Např. prezident SSO Chajim Weizmann se celou záležitostí dosti podrobně zabýval. Neváhal spojit se prostřednictvím jiných politických činitelů s ČS vládou a snažit se o zrušení příkazu vypovězení asi 17 000 židovských uprchlíků zpět do Haliče, což se mu nakonec povedlo, jelikož československá vláda v polovině prosince roku 1918 skutečně zrušila příkaz k odsunu válečných uprchlíků. Je ale pravdou, že Weizmann ve svém zájmu o Židy v ČSR neustal. Kritizoval např. stále se zhoršující situaci Židů na Slovensku, cituje dokonce úryvky z antisemitských článků několika slovenských novin a tvrdí, že podobné jevy jsou v přímém rozporu s politikou ČSR proklamované v Paříži. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 26-27

kdyby, bylo by to jen ke škodě českého národa. Myšlenka vybudování židovského státu mimo hranice Evropy nacházela u Čechů stále výraznější podporu.¹⁵³

V prvním období republiky došlo na mnoha místech i četným incidentům namířených proti Židům, avšak i přes to se dá říci, že meziválečné Československo bylo méně antisemitské než ostatní země střední Evropy. Nepokoje, které propukly v roce 1920, mající přímou souvislost se zvolením třetího židovského ministra, byly poslední veřejnou demonstrací nenávisti vůči Židům až do mnichovské krize v letech 1938.¹⁵⁴

4.4 Židovské strany, spolky a hnutí v letech 1919-1938

Ve dnech 3. – 6. ledna 1919 se v Praze uskutečnila konference 340 mladých z Národní rady československých Židů.¹⁵⁵ Šlo de facto o snahu sjednotit všechny části židovské komunity do jednoho celku. Úvodního zasedání se zúčastnili i někteří členové vlády. Chajim Weizmann a Nachum Sokolov dokonce poslali blahopřejné telegramy. Na konferenci byla patrná jistá převaha sionistů, která se projevila v tom, že konference vyzvala k přípravě vybudování židovské národní domoviny v Palestině pod britskou správou a jmenovala delegáty do mírové rady v Paříži, mezi nimiž byl i již zmíněný Hugo Bergmann. Právě na této konferenci byla založena Židovská strana Československa, která měla jasný cíl – zajistit reprezentaci židovské národní menšiny v institucích nového státu. Přidaly se k ní všechny sionistické skupiny, až na Po'alej ha-cijon (Dělníci Sionu). Vznik Židovské strany znamenal opravdový obrat v židovském

---

¹⁵³ citace: Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 25

¹⁵⁴ Liga proti antisemitismu, klíčové slovo: antisemitismus, [citováno dne 14.03.2012]. Dostupné z: <http://antisemitismus.wz.cz/LPA_clanky/Zide_prvni_republika.htm>.

¹⁵⁵ Proti statutu Národní rady židovské jakožto jediného reprezentanta ČS židovstva brojilo jak hnutí asimilovaných Židů – Čechů, tak i krajně ortodoxní strany. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 30

boji za politická práva a uznání, jelikož právě Židovská strana se stala jedinou centrální politickou židovskou stranou, vyvíjející aktivity v záležitostech židovské obce v ČSR.¹⁵⁶ Pracovala samostatně, a co je zajímavé, navzdory všem přátelským snahám oddělená od sionistické organizace.¹⁵⁷ Židovská strana se snažila získat zastoupení židovské menšiny také na komunální a parlamentní úrovni. K zastoupení v okresních radách i místních správách docházelo již na samém začátku, avšak k zastoupení v parlamentu došlo až v roce 1929 jako výsledek koalice s Polskou sociálnědemokratickou stranou.¹⁵⁸

Dne 5. ledna 1919 se paralelně s konferencí Národní rady židovské konal i sionistický sjezd, jehož se zúčastnili vedoucí představitelé sionistického hnutí z Čech, Moravy a Slezska, i ze Slovenska přijelo několik zástupců. Na sjezdu byl jmenován dočasný Ústřední sionistický výbor, který si kladl za cíl zorganizovat Sionistickou organizaci v ČSR.

Na sjezdu byla také definována sionistická oblast na Slovensku (sídlo v Bratislavě) a Podkarpatské Rusi k již existující sionistické oblasti české a moravsko-slezské.¹⁵⁹ Prezidentem sionistického hnutí v Československu byl ustanoven Joseph Rufeisen (1887-1949), který ve své funkci setrval až do roku 1938.¹⁶⁰

V letech 1919 – 1938 se konalo asi dvanáct sjezdů, na kterých byly vytyčeny jednotlivé kroky a úlohy sionistického hnutí, vedly se různé

---

¹⁵⁶ Borek, D. *Židovské strany v politickém systému Československa 1918-1938*, Moderní Dějiny, 11. svazek. Praha 2003, s. 60-62

¹⁵⁷ citace: Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 29-30

¹⁵⁸ Do parlamentu byli tehdy zvoleni dva zástupci za Židovskou stranu – Julius Reisz a Ludwig Singer. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 30

¹⁵⁹ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 30

¹⁶⁰ JTA (Jewish News Archive) - Joseph Rufeisen, klíčové slovo: Rufeisen,[citováno dne 30.03.2012]. Dostupné z: <<http://archive.jta.org/article/1949/09/23/3021231/dr-joseph-rufeisen-former-head-of-czech-zionist-organization-dies-in-tel-aviv>>

diskuze vedené na všech úrovních – vydávání knih, brožur, časopisů atd.¹⁶¹

Sionistické hnutí vkládalo mnoho úsilí do záležitostí týkajících se židovských obcí, které také pohlcovaly značnou část její energie. Všechny židovské obce na Moravě a v sudetském pásmu Čech byly pod vedením sionistů. Nějakou dobu se pod jejich vedením ocitla i pražská obec. V některých městech zastupovali sionisté židovskou menšinu v městských zastupitelstvech. V roce 1929 pak poprvé zasedli sionističtí zástupci z Židovské strany do Poslanecké sněmovny ČSR.¹⁶²

V meziválečném období byly v ČSR zakládány různé sionistické strany a organizace. Některé z nich existovaly již před 1. světovou válkou. Nejednalo se o žádný jednotný celek, ale o mozaiku všemožných skupin a směrů, politických organizací a ideologických proudů. Různily se v názoru na budoucnost židovstva, v otázce národního obrození i na místo Palestiny jako nové židovské domoviny. Mezi ty nejdůležitější organizace můžeme zařadit: Tchelet lavan,¹⁶³ Ha-Chaluc¹⁶⁴.¹⁶⁵ Jiné

¹⁶¹ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 31

¹⁶² Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech*. Praha 2004, s. 60-62

¹⁶³ Tchelet lavan - hebrej. „Modrá a bílá“. Židovské mládežnické hnutí, které vzniklo v roce 1919 z organizace Jüdischer Wanderbund (založené 1912 v Berlíně a o rok později v Praze). Po první světové válce členové Tchelet lavan organizovali výuku zemědělských prací jako přípravu na vystěhování do Erec Jisra'el. Zemědělský výcvik byl nutností, neboť bez něj nebylo možné získat povolení k přistěhování – certifikát, který vystavovala britská mandátní správa. Organizovali letní i zimní tábory a semináře. V roce 1920 asi padesát členů založilo v Palestině zemědělskou osadu Chefciba. Mezi členy Tchelet Lavan patřil i Rudolf Slánský(1901-1952), pozdější generální tajemník KSČ, který byl v roce 1952 odsouzen k trestu smrti. (citace: Židovské dějiny – Techelet Lavan, klíčové slovo: Techelet Lavan, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.zidovskedejiny.cz/cz2/resources/dict/techelet>>.

¹⁶⁴ Ha-Chaluc – hebrej. „Překopník, Pionýr“. Mládežnická sionistická socialisticky zaměřená organizace, která zastřešovala několik menších sionistických skupin. Jejím hlavním cílem bylo vystěhování do Erec Jisra'el. Na Slovensku se tato organizace stala základem sionistického hnutí. (citace: Židovské dějiny - Ha-Chaluc, klíčové slovo: Hechaluc, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.zidovskedejiny.cz/cz2/resources/dict/hechaluc>>.

¹⁶⁵ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 33

mládežnické hnutí, *Ha-Šomer ha-ca'ir*¹⁶⁶ se objevilo v roce 1920 na Slovensku a Podkarpatské Rusi, kde začalo podnikat své aktivity. Mělo však velké množství sporů s Židy, kteří se přikláněli ke komunistické straně. Mezi všemi třemi organizacemi a mezi Sionistickou organizací Československa panovaly v té době velmi vřelé a přátelské vztahy.¹⁶⁷

Mezi další významnější sionistická hnutí v Československu patřilo např. revizionistické hnutí stoupenců Vladimíra Žabotinského (1880-1940). Na Slovensku mělo např. velmi silnou pozici hnutí Mizrachi. Dalším významným mládežnickým hnutím bylo Sdružení židovské mládeže *El Al*, založené v lednu 1937.

Až do počátku 2. světové války pracovaly v Čechách také různé sportovní sionistické kluby jako např. *Ha-Koach*¹⁶⁸, *Ha-Gibor*¹⁶⁹ a nejpočetnější *Makabi*.¹⁷⁰

Vstřícnost Československa k židovským národním tužbám a přáním a otevřená podpora sionismu ze strany T. G. Masaryka některých předních českých intelektuálů vedla k získání zvláštního postavení ČSR ve Světové sionistické organizaci. Není tedy náhodou, že právě v meziválečném období hostila naše země tři sionistické kongresy,¹⁷¹ a to: XII. sionistický kongres v Karlových Varech (od 1. – 14. září 1921), kterého se zúčastnil i T. G. Masaryk a předseda vlády Edvard Beneš, XIII.

---

¹⁶⁶ *Ha-Šomer ha-ca'ir* – hebrej. „*Mladý strážce*“, pozn. aut.

¹⁶⁷ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 36

¹⁶⁸ *Ha-Koach* – hebrej. „*Síla*“, pozn. aut.

¹⁶⁹ *Ha-Gibor* – hebrej. „*Hrdina*“, pozn. aut.

¹⁷⁰ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 37-38

¹⁷¹ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech*. Praha 2004, s. 60-62

sionistický kongres rovněž v Karlových Varech v roce 1923 a XVIII. sionistický kongres v roce 1933 v Praze.¹⁷²

V Československu také proběhlo setkání výboru Ha-Po'el ha-cijoni¹⁷³ v roce 1921, zasedání úřadů Palestiny a různých sionistických stran (Ha-Po'el ha-ca'ir – Ca'irej Cijon,¹⁷⁴ Ha-Mizrachi, Radikálních sionistů, revizionistického hnutí atd.¹⁷⁵ Do Československa přijížděli sionističtí vůdci nejvyšších funkcí, setkávali se zde s předsedy vlád a navštěvovali židovské obce a pořádali pro židovskou veřejnost přednášky. V roce 1925 navštívil ČSR i Chajim Weizmann, Menachem Usiškin,¹⁷⁶ Vladimír Žabotinskij a Nachum Sokolov¹⁷⁷. Byli přátelsky přijati prezidentem Masarykem i Edvardem Benešem.

Vztahy Masaryka a ČS vlády se SSO byly daleko provázanější, než by se na první pohled zdálo, jelikož mezi oběma stranami existovaly kontakty v politických a přesně cílených záležitostech.¹⁷⁸

---

¹⁷² Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 262

¹⁷³ Ha-Po'el ha-cijoni – hebrej. „*Sionistický dělník*“, pozn. aut.

¹⁷⁴ Ha-Po'el ha-ca'ir – Ca'irej Cijon hebrej. „*Mladý dělník – mládež Sionu*“, Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 37-38

¹⁷⁵ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 39

¹⁷⁶ Menachem Usiškin – celým jménem Avraham Menachem Mendel Usiškin (1863 – 1941), sionistický aktivista, předseda Židovského národního fondu v mandátu Palestina. Jewish Virtual Library - Menahem Ussishkin, klíčové slovo: Ussishkin, [citováno dne 21.03.2012]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0020_0_20251.html>.

¹⁷⁷ Nachum Sokolov – sionistický vůdce, spisovatel, překladatel (1859 – 1936). V roce 1933 byl v Praze opět zvolen prezidentem Světové sionistické organizace. Sokolov se setkal s Masarykem již z doby 1. světové války, kdy se potkávali v Britském muzeu v Londýně, kde Sokolov pracoval na své knize o vzniku sionismu a Masaryk na knize o formování českého národa. Jewish Encyclopedia - Nahum Sokolow, klíčové slovo: Sokolow, [citováno dne 21.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.jewishencyclopedia.com/articles/13836-sokolow-nahum-b-joseph-samuel>>.

¹⁷⁸ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 40

4.5 Masaryk v Palestině

Masaryk se již od počátku velmi zajímal o sionistické hnutí a také dokázal ocenit snahu, se kterou sionisté přistupovali při budování židovské domoviny v Palestině. Nebyl ale ani zdaleka filosemitou, za určitých okolností dokázal být k Židům kritický a ve věci osidlování Palestiny byl značně skeptický. Pochyboval totiž, že by se Židé mohli vypořádat s arabským odporem, a taktéž měl značné pochyby i o úmyslech Velké Británie vybudovat židovskou domovinu proti vůli Arabů. Jisté výhrady měl i ke kolektivistickému „komunistickému“ osidlování Erec Jisra'el. Přesto úsilí, které sionisté do Palestiny vkládali, velmi obdivoval.¹⁷⁹ Jedním z důkazů je např. otevření československého generálního konzulátu v Palestině v roce 1926.¹⁸⁰ V následujícím roce dokonce Masaryk sám Palestinu navštívil. Jednalo se o jeho první delší zahraniční návštěvu od konce války. A byl také prvním prezidentem, který po válce tuto zemi navštívil. Doprovod mu dělala jeho dcera Alice. O organizaci celého pobytu se staral československý konzul v Jeruzalémě. Po příjezdu zaměřil Masaryk svou pozornost na Jeruzalém, svou návštěvou ale poctil i nové zemědělské usedlosti založené československými přistěhovalci. Zajímala ho také komunita ortodoxních „starousedlíků“, kteří se stavěli proti sionismu, a jejichž velká část pocházela ze Slovenska.¹⁸¹

Během své návštěvy se snažil získat co nejvíce informací týkajících se příčin návratu některých Židů z Palestiny, zajímal se i o problémy

¹⁷⁹ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 41

¹⁸⁰ Konzulát následně fungoval i po celé období 2. světové války ve službách londýnské exilové vlády. Podílel se mj. na ustavení československé jednotky na Blízkém východě, která operovala v rámci britské armády. citace: Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno 2005, s. 262

¹⁸¹ První den započal Masaryk procházkou po Starém městě Jeruzaléma. Během svého pobytu navštívil rovněž prezidenta Národní arabské rady Músu Kasáma Pašu. Poté navštívil Národní knihovnu a Hebrejskou univerzitu. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 41

spojené s dětskou úmrtností a o vztahy mezi Židy a Araby v této oblasti.¹⁸² Při jedné návštěvě v synagoze přirovnal rabín Avraham Jicchak Kook jeho osvoboditelské úsilí s nadějí Židů v Palestině. Masaryk na to vyjádřil naději ve svobodné soužití Židů v jejich „*Zemi zaslíbené*“. Třetí den podnikl výlet k Jordánu a odpoledne do Tel Avivu. V následujících dnech navštívil jednotlivé kibucy např.: „*Bejt Alfa*“ (založený přistěhovalci z ČSR), Ejn Charod, Tel Josef. Zajímala ho ekonomická struktura jednotlivých kibuců, výchova dětí atd. 14. dubna navštívil Masaryk Kafarnaum, Nazaret a Haifu, kde navštívil další ze skupin československých přistěhovalců a také mošav „*Nehalel*“. Dotazoval se na každodenní život těchto přistěhovalců, velmi ho zajímala také celková situace panující v Palestině. Jeho otázky a poznámky budily u všech účastníků velký dojem, bylo vidět, že se Masaryk o problematiku spjatou se židovsko-arabskými vztahy velmi zajímá. V jednom z rozhovorů pro listy „*Prager Tagblatt*“ uvedl, že je upřímně nadšen všemi úspěchy, kterých Židé v Palestině dosáhli, zároveň však vyjádřil pochybnost nad tím, zda se jim vůbec někdy podaří získat v „*Erec Jisra'el*“ většinu. Nakonec upozornil sionistické hnutí na to, že by si mělo být vědomo několika rozhodujících faktorů, na kterých spočívá jejich budoucnost, a to na kulturní, společenskou a konečně politickou připravenost.¹⁸³

14. září 1937 byl dnem úmrtí prvního československého prezidenta T. G. Masaryka. Jako výraz hlubokého smutku přicházely z pověření představitelů Židovské agentury v Jeruzalémě a SSO soustrastné telegramy, vyjadřující obdiv k tomuto významnému muži, oceňující hodnoty, za které bojoval a jeho podporu židovskému lidu a sionismu.¹⁸⁴ Osobnost prezidenta Masaryka ocenili i židovští přistěhovalci z ČSR,

---

¹⁸² Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 41

¹⁸³ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 42

¹⁸⁴ Telegramy byly zaslány synovi Janu Masarykovi (1886 – 1948) a československému generálnímu konzulovi v Jeruzalémě. (Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 43)

když 14. února 1940 nazvali následovníci hnutí Ha-Šomer ha-ca'ir svůj kibuc ležící severně od Haify Kfar Masaryk. U slavnostního položení základního kamene byl přítomen i generální československý konzul v Palestině. Po 2. světové válce byl v Praze založen spolek pro vznik studijního institutu T. G. Masaryka. V jeho čele stál mezi jinými např. ministr zahraničí Jan Masaryk.¹⁸⁵

Jako upomínka na tak významnou osobnost, která se vyjadřovala zcela otevřeně k podpoře národní svobody Židů a která se velkou měrou zasloužila se o uznání židovské národnosti, byla po Masarykovi nazvána izraelská knihovna, muzeum a dokonce i některé z ulic a náměstí (Jeruzalém, Tel Aviv, Kfar Saba, Lod, Netanja, Petach Tikva, Be'er Ševa, Naharja, Bat Jam) nesou jeho jméno.

4.6 Sionisté a prezident Beneš

Představitelé československé vlády udržovaly diplomatické styky se sionistickými vůdci až do konce první republiky, dokonce byly tyto vztahy udržovány i s pozdější exilovou vládou v Londýně. Vřelé vztahy se sionisty udržoval také Edvard Beneš¹⁸⁶, který v jednom z rozhovorů s Nachumem Goldmannem¹⁸⁷ (1894-1982) uvedl, že je a nadále i bude židovského národa a sionistického hnutí, a že je ochoten poskytnout pomoc, bude-li to kdy třeba. Později se Beneš setkal s Goldmannem

---

¹⁸⁵ Masaryk, J. *Volá Londýn*. Praha 1990, s. 195-196

¹⁸⁶ V jednom ze svých spisů, kde se zabývá česko-německými vztahy v ČSR uvádí toto: „Češi jsou ve svém celku demokratičtější, liberálnější, vývojovým sociálním doktrínám přístupnější, Němci ve své většině jsou konzervativnější, autoritativním režimům bližší, přístupnější a podléhají snáze agitaci a demagogické akci proti bolševismu, marxismu, antisemitismu a antidemokratismu...“ Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata*. Část II. Praha 2008, s. 82, dále citace: tamtéž, s. 82

¹⁸⁷ Nachum Goldmann patřil mezi významné představitele sionistického hnutí, po určitou dobu také vykonával funkci prezidenta Světové sionistické organizace. Jewish Virtual Library - Nahum Goldmann, klíčové slovo: Goldmann, [citováno dne 30.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsourc/biography/goldmann.html>>

znovu. Beneš se Goldmanna vyptával na to, jak je možné, že Židé zareagovali tak nerozhodně na antisemitské zákonodárství nacistického Německa, proč neuspořádali mezinárodní židovský kongres, kde by byl oficiálně vyhlášen boj proti nacistickému režimu. Dále uvedl, že pokud by se tak stalo, neváhal by on ani jiní nežidovští politici a ihned by Židům poskytli svou podporu.¹⁸⁸ Nedostatečná reakce Židů na vzrůstající moc nacismu ohrozí v mezinárodním měřítku budoucnost a práva všech Židů, tvrdil Beneš, který se poté snažil Goldmanna přemluvit k rozpoutání mezinárodní kampaně proti rasistickým norimberským zákonům (15. září 1935).¹⁸⁹

Rovněž představitelé *Nové sionistické organizace* (NSO) (revizionisté), která se odtrhla od SSO se snažili navázat diplomatické styky s Československem, jelikož v něm viděli spojence proti britské vládě, která nebylo s to, splnit slib, daný Židům a sionistickému hnutí koncem 1. světové války. NSO rozvíjela svou diplomatickou činnost, nezávislou na SSO. Vedlo např. diplomatická jednání s představiteli zemí Malé dohody – Rumunska, Československa a Jugoslávie. V únoru roku 1938 se konala v Praze konference NSO. Její čelní představitel, Vladimír Žabotinskij se tehdy setkal s prezidentem ČSR Edvardem Benešem a ministrem zahraničí Kamilem Kroftou. Žabotinskij udržoval kontakt s Benešem i po jeho exilu do Londýna. Roku 1940 byl Beneš Žabotinskim požádán o uplatnění svého vlivu na britský válečný kabinet a následnou podporu ve věci zřízení židovské armády, která by bojovala proti Němcům. Zástupce Žabotinského, dr. Benjamin Akzin (1904-1989),

---

¹⁸⁸ Celým světem proběhlo jednoznačné vyjádření se k otázce vzniku židovského státu právě prezidenta ČSR Edvarda Beneše ze 4. října 1946: „*Považuji zřízení židovského státu v Palestině za jediné možné a spravedlivé řešení světové židovské otázky vůbec. Proto kdykoli se mi naskytne příležitost, budu pomáhat vždy k jeho uskutečnění.*“ Válka - Edvard Beneš, klíčové slovo: 1946, [citováno dne 25.03.2012]. Dostupné z: <http://www.valka.cz/clanek_14223.html>.

¹⁸⁹ Zahradníková, M. *Dějiny Židů v českých zemích.*, klíčové slovo: norimberské zákony, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <www.neztratitviru.net/doc/metodika/Zide_v_ceskych_zemich_2006.doc>.

udržoval kontakt s československým velvyslancem v Londýně Janem Masarykem.

O politické dění v Československu se velmi zajímali mnozí z představitelů sionistického hnutí, neboť právě v něm viděli mnoho paralel s jejich situací a židovským osídlením v Palestině. O těchto paralelách se zmiňuje např. David Ben Gurion (1886-1973) v jednom ze svých dopisů z roku 1937.¹⁹⁰

To je jistě jeden z důvodů proč byla mnichovská smlouva z 29. září 1938 přijata představiteli sionistického hnutí jako těžká rána. Chajim Weizmann se dokonce v jednom ze svých dopisů zmínil o tom, že po tom, co se přihodilo Rakousku a ČSR ho již nic nemůže vyvést z míry. Reagoval tak na politiku Bílé knihy britské vlády, ve které se hovořilo o omezení přistěhovalectví do Palestiny a to v době, kdy to pro Židy bylo jediné východisko jak uniknout před nacisty. Obsah Bílé knihy dostal Weizmann do rukou zhruba v době, kdy Hitler napadl zbytek Československa. V ten den byl Jan Masaryk pozván k Weizmannovi na večeři. Hovořili mimo jiné o britském předsedovi Nevillovi Chamberlainovi, o kterém Weizmann poznamenal něco ve smyslu, že: *„Velmocí se začínají k představitelům Československa chovat jako k Židům. Židé a Češi nezapomenou na Chamberlainova slova o tom, že Anglie nemůže riskovat válku kvůli jakési vzdálené zemi, o níž víme jen velmi málo a jejíž jazyk zní cize.“*¹⁹¹ Weizmann si dále dovolil uvést poznámku, že mluví-li takto Britové o ČSR, co potom mohou od britské vlády čekat Židé.¹⁹²

¹⁹⁰ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 46

¹⁹¹ citace: Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 48-50

¹⁹² Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 50

4.7 Po Mnichovu

Po přijetí mnichovské smlouvy se v Československu začala rychle šířit velká vlna antisemitismu. Dokonce i liberální politici volali po omezení práv Židů a nepokrytě projevovali svůj antisemitistický postoj. Někteří z mnichovské zrady obviňovali samotné Židy.

Tato doba předznamenala změnu v charakteru činnosti všech institucí židovské komunity i sionistického hnutí v Československu. Většina Židů se snažila jednat a co nejrychleji opustit zemi. Z oblasti Sudet, které v té době připadly Německu, opouštěli své domovy židovští uprchlíci, kteří se začali shromažďovat v Praze, dožadující se brzké pomoci. Hlavním úkolem všech židovských organizací se stala emigrace a co možná nejvyšší alija do Palestiny. Pro tento záměr byly otevírány zvláštní kurzy manuálních prací a také kurzy hebrejštiny.¹⁹³ Vytvořilo se také několik táborů „mládežnické aliji“, které se připravovali na emigraci do Palestiny. V září roku 1938 vyrazil první z nich, čítajíc kolem 150 mladých lidí. Další ze skupin se vydala na cestu o něco později, některé z ostatních skupin byly dopraveny do Anglie, Holandska a Dánska. Většina z nich však nakonec skončila v Palestině.

Odhodlání k záchraně židovského obyvatelstva přimělo jednat i Lea Herrmanna, který se pokusil převést do Palestiny kapitál, aby usnadnil aliju Židů z bývalého Československa.¹⁹⁴ V jeho činnosti mu pomáhal Jan Masaryk, který na protest proti mnichovské dohodě rezignoval na místo československého velvyslance v Londýně.

---

¹⁹³ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina za druhé republiky*. Praha 2004, s. 85-87

¹⁹⁴ Leo Herrmann – (1888-1951), novinář, sionistický aktivista, člen sion. spolku Bar Kochba, pozdější generální tajemník Keren ha-jesod. Byl také jedním ze členů československé delegace na mírové konferenci ve Versailles. The Yivo Encyclopedia of Jews in Eastern Europe - Herrmann, Leo klíčové slovo: Herrmann, [citováno dne 31.03.2012]. Dostupné z: <http://www.yivoencyclopedia.org/article.aspx/Herrmann_Leo>.

Aby se Židé mohli dostat přes hranice do Palestiny, museli získat vystěhovalecká povolení (certifikáty), udělované britskými úřady. Tempo, se kterým však byla tato povolení udělována bylo tak mizerné, že se NSO a její mládežnická organizace Bejtar¹⁹⁵ rozhodli zprostředkovat židovským uprchlíkům nezákonnou aliju do Palestiny.¹⁹⁶ Pomoc také zprostředkovala Ha-Chaluc, dokonce i československá policie, která udělovala dočasné pasy především uprchlíkům z Německa a Rakouska, které nedisponovaly žádnými doklady.

Mezi nejvýznamnější organizaci, která zprostředkovala odchod Židů z ČSR, Rakouska, Maďarska a uprchlíků z Německa, byla Ha'apala¹⁹⁷ neboli Alija bejt¹⁹⁸, jejíž centrum se nacházelo ve Varšavě a Prahu měla za středisko pro střední Evropu. Nejdříve (počátek roku 1938) byl v Praze otevřen úřad vyčleněný pouze pro registraci adeptů vystěhování jen pro členy Bejtaru, později však poskytoval své služby i ostatním Židům. „Karavany“, jak se tyto velké převážené skupiny nazývaly, započaly svou cestu v Bratislavě, odkud se plavily po Dunaji do přístavu Konstanca a poté dále do Palestiny. Mnoho z těchto „nezákonných imigrantů“ byli zadrženi britskou policií a vykázáni na Kypr či Mauricius. Některé z přeplněných lodí se samy potopili v moři. Podle všeho, dorazilo tímto způsobem asi 6 000 Židů z ČSR do Palestiny. Poslední „karavana“, čítající 2 300 Židů z Československa a plavící se na lodi Sakaria, byla v únoru roku 1940 zadržena Brity. V tomto období i v době poválečné až do založení státu Izrael se tímto způsobem do „Erec

¹⁹⁵ Bejtar – Jedná se o hebrejský akronym slov בְּרִית תְּרוּמָה לְדוֹר - „Berit Josef Trumpeldor“ – hebr. volně „Věrní Josefa Trumpeldora“. Samotný Josef Trumpeldor (1880-1920) byl sionista, který padl v legendární bitvě s Araby u Tel-Chaj v roce 1920. Jewish Virtual Library - Betar, klíčové slovo: Betar, [citováno dne 31.03.2012]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0003_0_02836.html>

¹⁹⁶ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 51

¹⁹⁷ Ha'apala – hebrej. „Stoupání na vrchol“. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 51

¹⁹⁸ Alija bejt - tak tuto organizaci nazývali sami její organizátoři. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 51

Jisra'el“ dostalo na 17 000 československých Židů a to jak zákonně, tak i prostřednictvím Ha'apaly. Asi 18 000 dalších dorazilo do Palestiny později. Těchto zhruba 35 000 přistěhovalců ze všech koutů Československé republiky se velkým dílem zapsalo do utváření nové společnosti v Izraeli, jejího ekonomického, průmyslového a kulturního vzrůstu.

V době vzniku České národní rady (ČS exilové vlády) narukovalo kolem 2 000 Židů původem z ČSR v Palestině do ČS jednotek,¹⁹⁹ které operovaly v rámci britské armády. Roku 1941 byla v tehdejší SSSR založena československá divize, která podle slov M. Yegara čítala asi 70% židovských vojáků.

Závěrem lze tedy říci, že nástup nacistické moci vedené Hitlerem v Německu roku 1933 otrásl pevnými základy německého židovstva a nejen jim. Mnohým z nich se sice podařilo dosáhnout břehů Palestiny, nebo dalších zemí (Anglie, Francie ad.), avšak většině evropských Židů (i těm československým) zůstala cesta navždy uzavřena. Tato tragická skutečnost však byla na druhé straně i jakýmsi hnacím motorem, projevujícím se v organizační síle sionistické organizace více než ve kterékoli jiné. Úřad Erec Jisra'el, Ha-Chaluc či Alijat ha-no'ar se staly velkou nadějí pro všechny složky židovské společnosti na jejich záchranu. Sionistické organizace v Československu zůstaly i nadále činné a zasloužily se o mnohé (jednání s gestapem, otázky emigrace, sociální pomoc atd.) Taktéž v koncentračním táboře Terezín, měli vůdčí postavení sionisté. Jedním z nich byl např. Jakob Edelstein, který hrál důležitou roli ve správě života obce, než byli Židé posláni do vyhlazovacích táborů. Vypuknutí 2. světové války v září 1939 však znamenalo konec většiny evropského židovstva a s nimi sionistického hnutí a jeho institucí ve všech obsazených zemích.²⁰⁰

---

¹⁹⁹ Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael*. Praha 1997, s. 52

²⁰⁰ Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina za druhé republiky*. Praha 2004, s. 157-159

5 ROZBORY JEDNOTLIVÝCH PERIODIK²⁰¹

Národní listy – (detailně prohlížené ročníky: srpen 1920, srpen 1929, 1935, 1936, 1937, 1939), vycházím z (srpen 1920, srpen 1929, 1936, 1939)

Ideologické zaměření: *"Národní listy"* patřily k předním českým novinovým titulům, které výrazně ovlivňovaly kulturní a politický život. Po roce 1918 ztrácely Národní listy prestiž a s ní také abonenty. V letech 1918–1938 se staly ústředním tiskovým orgánem Československé národně demokratické strany, resp. Národního sjednocení, od roku 1939–1941 ústřední list Národního souručenství. V dubnu 1941 bylo vydávání těchto novin zastaveno nacistickými okupanty.

Redakčně i přispěvatelsky se v nich angažovala řada významných osobností českých dějin, novináři, politici, vědci, literáti. Jmenujme alespoň ty slavnější: zakladatel *"Národních listů"* Julius Grégr, Eduard Grégr, František Palacký, Karel Kramář, Alois Rašín, Jan Neruda, Vítězslav Hálek, Miroslav Tyrš, Josef Václav Frič, Bedřich Smetana, J. B. Foerster, Jakub Arbes, Otokar Fischer, Viktor Dyk, Karel a Josef Čapkové, Karel Matěj Čapek-Chod, Josef Václav Sládek, Svatopluk Čech, Jaroslav Vrchlický...

Zdroj (zpravod. agentura): Uvedení zpravodajské agentury velmi často úplně chybí, takže čtenář nemá žádný přehled o tom, odkud se do novin ta či jiná informace dostala. Pokud je zdroj v článku uveden, pak se jedná především zahraniční (převážně britskou – Reuter, ojediněle ruskou – TASS a francouzskou HAVAS) zpravodajskou agenturu, občas je jako zdroj uvedena ČTK. Ojediněle je citováno z amerického deníku „New Chronicle“.

---

²⁰¹ Vybraná periodika jsou řazena od pravicových po levicová a periodika s náboženským zaměřením.

Titulní strana: Převážná většina článků s danou problematikou je uvedena menšími nadpisy, až na jednu či dvě výjimky (např. Boje mezi Araby a židy v Palestině²⁰² (viz str. 142) nebo Krvavý boj s Araby. Peklo v „zaslíbené zemi“. (viz str. 150)). Článek se nachází většinou v pravém či levém dolním rohu, ojediněle doplněn ilustrativní obrazovou přílohou (viz str. 114).

Ostatní strany: Převážná většina článku se nachází na 2., ojediněle 4. straně. Na straně 2 se ovšem většina těchto článků nachází uprostřed stránky, či v prostředním sloupci, uvedena velkým poutavým titulkem, doplněna velmi často o drobněji psané podnadpisy. Z 50% se kolem těchto článků objevují zprávy z kultury, dále různé „*Příhody a nehody*“, ke kterým došlo převážně v Praze, dále sportovní rubrika či zprávy o počasí. Velmi často se kolem nich nacházejí i zprávy ze zahraničí psané drobnějším písmem, uvedené zpravidla menším nadpisem.

Shrnutí: Články jsou vesměs informativní (viz Krvavé srážky mezi Židy a Araby v Palestině, str. 132, Jerusalém jak vymřelý, str. 137, Britské úřady nehodlají omezit židovské přistěhovalectví, str. 144), nenabízejí větší vhled do situace, často straní britské koloniální vládě (viz V Palestině klid. Projev presidenta Hoovera, str. 140), jen nepatrné množství článků vytýká její tvrdé zásahy do rozbouřené situace, které většinou nic neřeší, akorát je za nimi mnoho mrtvých. Co mne zaujalo, je poměrně velké množství pejorativních označení („*mohamedán(i)*“, „*arabští záškodníci*“, „*arabští teroristé*“, „*zákeřné (krvavé) útoky arabských teroristů*“, „*povstalecké tlupy arabských záškodníků*“, viz Krvavé nepokoje v Palestině, str. 133, Bolavá místa britského impéria, str. 145, Protižidovské vření v Palestině nepřestává, str. 137), většinou na účet palestinských Arabů, na které je zde většinou nahlíženo jako na vraždící a krvelačné barbary, lačníci po pomstě, plenící židovské domy, odrážející

---

²⁰² Změna ve stylu psaní titulků je záměrná a to z důvodu lepší orientace v textu.

se v jejich bojechtivosti, nelítosti a násilnictví (Arabové se krvavě mstí na palestinských židech, str. 134).

Z tohoto článku je možné rovněž usoudit, že jeho autor neznal detailně probíhající situaci, že vše bylo pouze citováno ze zahraničního zdroje. Při tvorbě článku použil velmi emočně laděný titulek ovlivňující čtenáře těchto listů k vytvoření negativního pohledu na palestinské Araby. Z textu je cítit autorův postoj k židovským imigrantům, kteří jakoby měli mít daleko větší právo na území, než palestinští Arabové. Je zde tedy patrná jasná sympatizace k židovské straně.

Další články, kde jsou palestinští Arabové zmiňováni jako nebezpeční, po pomstě lačnicí barbaři, najdeme např. v těchto článcích: Bolavá místa britského impéria, str. 145, Vření mezi palestinskými Araby znovu vzrůstá, str. 141). Také je zde velmi často uplatňována rovnice Arab = muslim (viz Krvavé nepokoje v Palestině, str. 133, Počet mrtvých Židů nepřestupuje číslici 100?, str. 136, Protižidovské vření v Palestině nepřestává, str. 137, Uklidnění v Palestině?, str. 139), tedy není zde nikterak rozlišováno mezi Arabem vyznávajícím křesťanskou či muslimskou víru, o jiných náboženských minoritách ani nemluvě. V mnoha článcích jsou to právě oni (Arabové), kdo mohou za vzniklou chaotickou situaci a nepokoje (viz Krvavé nepokoje v Palestině, str. 133, kde je dosti patrný autorův kritický postoj k dané problematice. V textu je de facto uvedeno, že za vypuknutím a celkovým průběhem nepokojů stojí především palestinští Arabové, dále Nejistota v Palestině, str. 151), zatímco na Židy je zde většinou nahlíženo jako na mírumilovné (viz Nepokoje v Palestině vzrůstají, str. 133, Pokojné úmysly Židů, str. 145), dobrosrdečné etnikum, usilující o mír v Palestině či jako na bojovníky za svobodu, kteří jsou neustále utlačováni a je jim uzurpováno jejich právo na získání jejich „*Erec Jisra'el*“ ...

Za zmínku zajisté stojí rovněž následující článek, který je uvozen podtitulem Masakr v rabínské škole, str. 135, jelikož je zde mimo jiné

zmíněno i to, že mezi 50 zabitými žáky, které pobila arabská ozbrojená skupina bylo i 12 Američanů. Je zde tedy zdůrazněno, že jde nejen o Židy, ale také o americké Židy, což přidává na vážnosti celého sdělení a celý článek jakoby dává oprávnění k zásahu ze strany USA, jelikož se to týká již jí samotné a nejen ostatních zemí, což se poté také dále odráží v následujících článcích, viz Zákrok Spojených států, str. 135.

Nutno ovšem podotknout, že jsem se setkala i s jednou či dvěma výjimkami (Arabské kmeny se sjednocují proti Židům, str. 138, Zed' Nářků vedoucí k potokům krve, str. 108 a 140), které zaujaly chápavý postoj k palestinským Arabům, kdežto židovským přistěhovalcům bylo vytknuto, že svým pronikáním do Palestiny jaksi omezují svobodu zdejších obyvatel.

Komplexnější pohled na celou situaci, úvaha či rozbor se zde vyskytují velmi vzácně (viz Co se děje v Palestině, str. 145), nutno však dodat, že pokud se v článku objeví, snaží se o co největší míru objektivity, která však často sklouzává ke stranění ať již Britům, nebo Židům, narazila jsem ale i na dva nebo tři články, které se zdály být poměrně objektivní, vinící za vzniklé nepokoje jak Araby, tak Židy (viz Arabské kmeny se sjednocují proti Židům, str. 138), ovšem kritika Velké Británie a její politické a vojenské strategie, které vůči nepokojům v Palestině zastávala, se až na výjimku či dvě vůbec neobjevuje (Co se děje v Palestině, str. 145, Sliby Židům i Arabům, str. 154). Přitom po přečtení několika článků, (viz Arabské kmeny se sjednocují proti Židům., str. 138, Odražený útok Beduinů., str. 139), je každému čtenáři na první pohled jasné, jak neadekvátní bylo jednání ze strany Britů, jelikož proti několika chabě vyzbrojeným beduínským ozbrojencům použili obrněná auta a dokonce do akce zasahovaly i britské letouny. Celý článek vypovídá o krutosti a snaze o co nejrychlejší potření arabských záškodníků. Jelikož deník se dále touto dosti zarážející informací nezabývá, chybí zde jakýkoli dodatek či komentář, je možné z toho

usoudit, že s britským zásahem tiše souhlasí a nikterak jej nevyvádí z míry, což může na tehdejšího čtenáře, znalého dané situace v Palestině, působit přinejmenším poněkud rozpačitě.

Občas se různé počty mrtvých či zraněných přejaté nejdříve z anglických zpráv a telegramů věhlasných zpravodajských agentur a v jiném čísle ze soukromých zdrojů (viz Válečný stav v Palestině, str. 134, Poslední zpráva hlásí: 200 mrtvých a 300 raněných Židů, str. 134, Počet Židů mrtvých nepřestupuje číslíci 100?, str. 136).

Za zmínku jistě stojí i jeden ze článků, kde autor píše o vztahu českého národa a židovského obyvatelstva sídlícího v Československu. Autor je přesvědčen o tom, že se u nás Židé cítí naprosto bezpečně, dále je zde uvedena informace, že je to přirozeně pochopitelné, neboť Československý stát je stát demokratický, který nepronásleduje a ani v budoucnu se nebude podílet na pronásledování židovské populace v zemi. Na druhou stranu je však pro autora nepochopitelné, že si toho podle něj zdejší Židé nijak zvlášť neváží a neprokazují jediné snahy přiblížit se českému národu ani jazykem, ani kulturou, i když musí dobře vědět, že pokud mezi Čechy existuje nějaká podoba antisemitismu, pak je to z důvodů nacionálního rázu (nepřizpůsobení se), nikoli v rozdílu rasy či náboženství. (viz Světový židovský kongres v Ženevě, str. 152)

Na závěr by bylo tedy dobré říci, že ze všech mnou uvedených článků z deníku Národních listů je tedy podle mého názoru patrné, že autoři textů velmi často pouze jaksi „slepě“ překládají články z mezinárodních deníků či mezinárodních agentur typu Reuter aj. a článek již není opatřen vlastním komentářem či krátkou kritikou autora. Informace jsou často velmi kusé, zmiňují se velmi často o počtu mrtvých, ale obyčejný čtenář není absolutně vůbec informován o politickém pozadí v Palestině, je pro něj téměř nemožné vytvořit si objektivní názor na celou problematickou situaci. Nepíše se zde, že Arabové, i když samozřejmě mnohé z jejich činů stojí na rozhraní humánnosti či proti lidským právům,

bojují za svobodu, za svou vlast a že proti typu politiky, kterou s nimi Britové vedli, tedy politikou plnou násilí a technicky (vojensky) nepřiměřených vojenských zásahů, nemohli Arabové jednat jinak, než násilím a bojem, jelikož jim nic jiného nezbývalo. Palestiňští Arabové jsou zde často líčeni jako krvelačná monstra, která vraždí Židy, kteří jsou de facto nevinní, pokorní a bez jakékoli viny ve vzniklém sporu. Pohled na Araby je zde podle mého názoru velmi pokřivený a negativní, často je zde používán pojem s velmi pejorativním nádechem, který má být jakýmsi souhrnným označením „*Mohamedáni*“. Pisatel si však zřejmě neuvědomuje, že tento název by se dal doslova pochopit tak, že jde o společnost lidí, kteří jsou muslimského vyznání. To je však samozřejmě chybná domněnka, jelikož proti židovským imigrantům osidlujícím oblast Palestiny nezasahovali jenom muslimští palestiňští Arabové, nýbrž i palestiňští Arabové křesťanského vyznání.

Národní politika - (detailně prohlížené ročníky: květen – září 1920, srpen 1929, 1930, 1936), vychází z (srpen 1920, 1930, 1936).

Ideologické zaměření: Český konzervativní deník, vydávaný v letech 1883–1945 tiskařským a vydavatelským závodem „*Politika*“ v Praze. Původně mluvčí staročeků, po roce 1918 je Národní politika více blízká národní demokratické straně. V letech 1939–1945 se stala jedním z listů Národního souručenství. Vycházela ve vysokém nákladu a vynikala svou informační a inzertní částí. Měla výrazný vliv na střední vrstvy.

Zdroj (zpravod. agentura): Zdroj se zde mnohokrát ani nevyskytuje, pokud je uveden, jedná se nejčastěji o zpravodajskou agenturu ČTK, či britskou Reuter.

Titulní strana: Na titulní straně se články o aktuálním dění v Palestině téměř vůbec nevyskytují.

Ostatní strany: Články vztahující se k této problematice najdeme na stranách 2, 3, 6, ojediněle (zprávy týkající se čs. vývozu do Palestiny) na straně 8 v rubrice „*Národní hospodář*“. Články jsou uvedeny jak velkými, tak malými titulky, jsou umístěné zpravidla uprostřed, či na dolních okrajích stránky.

Shrnutí: Většinou se jedná o poměrně věrný popis situace v Palestině (viz *Samospráva Arabů v Mezopotámii*, str. 155, *Anglie sjednává v Palestině klid*, str. 157). S úvahami na toto téma se zde tak často neseťkáme (výjimkou je např. článek – *Odpověď anglické vlády Židům a Arabům v Palestině*, str. 155, jehož závěr je vlastně jakousi autorovou úvahou nad bouřlivou situací panující v Palestině. Tvrdí, že pouze nejužší spolupráce mezi britskou vládou a hlavními židovskými a arabskými představiteli může předejít katastrofální situaci v Palestině. Z tohoto důvodu (podle autora), britská vláda žádá Araby o faktické smíření se stavem věcí a Židy, aby slevili ze svých nároků a zároveň poupravili myšlenky zastánců nezávislosti a separatistů.), i když velkým překvapením pro mě bylo interview s nejvýznamnějším orientalistou té doby – Aloisem Musilem, který byl požádán, aby se vyjádřil k současné situaci a arabsko-židovským vztahům v Palestině (viz *Budou Židé pány Palestiny?*, str. 158).

Zajímavý je tento článek především proto, že je jedním z mála, kde se autor přímo obrací se svou žádostí na odpověď k odborníkovi v této oblasti a může tak poskytnout čtenáři hlubší vhled či pochopení dané problematiky. Uznávaný československý orientalista mimo jiné uvádí, že za současný stav v Palestině mohou citové pohnutky světového židovstva, které zvítězily nad těmi rozumovými, tj., že právě Palestina byla vybrána za zemi nejvhodnější pro židovské osidlování a vybudování národní domoviny. Hovoří také o politické strategii britské vlády, jelikož tvrdí, že Británie si během války potřebovala naklonit židovské finančníky. To byl také jeden z důvodů, vedoucí k vytvoření Balfourovi deklarace z 2.

listopadu 1917. Musil krátce hovoří o tom, že po skončení 1. světové války si Anglie sice vymohla protektorát nad Palestinou, ukázalo se však, že řízení nového mandátu nebude tak jednoduché, jak se na první pohled zdálo. Příčinou byli podle něho muslimové v Indii, kteří se rázně postavili na odpor proti vybudování samostatného židovského státu v Palestině. Protože Anglie v té době si již nebyla svou pozicí v Indii tak jista, nemohla muslimy ignorovat, a proto začala hlasitě poukazovat na to, že Židům neslíbila samostatný stát, pouze pomoc při budování jejich domoviny.

Dále uvádí, že sami Židé nejsou v kolonizační politice jednotní, jelikož jejich radikálnější část, vedená Vladimírem Žabotinským, trvá na tom, aby přistěhovalectví nebylo v žádném případě omezeno, naopak umírněná skupina, vedená Weizmannem, zastává zásadu dorozumění se s Araby a odsuzuje vyhánění arabských rolníků z půdy, na které hospodařili celá staletí.

Velmi zajímavý je rovněž článek s hospodářskou tematikou (viz *Obchod s Palestinou klesá*, str. 160), v jehož úvodu pisatel ve stručnosti poměrně výstižně informuje čtenáře o „současném“ stavu v Palestině, dokonce je zde použito pojmu „*arabsko-nacionalistické hnutí*“, které bojuje proti sionistickým záměrům (v souvislosti se zmínkou o touze Arabů vytvořit národní arabskou vládu v Palestině). Tento stav má podle autora mimořádný vliv na palestinský hospodářský život. A jelikož Československo vyváží do Palestiny některé ze svých zboží, živě se zajímá o všechny události v této zemi a právě v důsledku těchto událostí odvíjí se i československý vývoz do tohoto koutu světa. Je tedy vidět, že se Národní politika zajímala i o sledování obchodních (hospodářských) vazeb mezi naší zemí a Palestinou a snažila se alespoň do určité míry objektivně zhodnotit, jaký vliv měla soudobá situace v Palestině na obchod s ČSR.

Pražské noviny (podtitul „Československá republika“) - (detailně prohlížené ročníky: srpen – říjen 1933, 1936), vycházím z (srpen – říjen 1933, září 1936).

Ideologické zaměření: Nejstarší český deník z roku 1826, navazující na předchozí české noviny z 80. let 18. století. Ústřední noviny, jež dosáhly ve 40. letech 19. století za redakce Karla Havlíčka Borovského vysoké úrovně. V době bachovského absolutismu byly vládním deníkem. Po obnovení ústavního života v 60. letech 19. století ztratily čtenáře a 30. června 1864 zanikly. K jejich obnovení došlo až 1.1. 1866 jako vládní list, kdy vycházely pod názvem „*Pražský deník*“, od 24.12.1895 vycházely opět pod původním názvem. Zanikly až v roce 1939.

Zdroj (zpravod. agentura): Zdroj skoro vždy chybí, pokud je uveden, jedná se především o britskou zpravodajskou agenturu Reuter nebo ČTK. Někdy je místo zdroje uvedeno, podobně jako u ostatních periodik název místa, odkud je zpráva (informace) převzata (např. Londýn, Jerusalém, Basilej atd.).

Titulní strana: Většina článků na titulní straně je opatřena malým nadpisem a velmi často zaujímá pozici v pravém horním či dolní rohu stránky, ojediněle se nachází uprostřed stránky. S velkým poutavým titulkem na první straně, který by informoval o situaci (či se něj. způsobem týkal situace) v Palestině jsem se nesešla.

Ostatní strany: Převážná většina článků se nachází na straně 3. Ojediněle na straně 2. aj. Zprávy jsou uvedeny zpravidla malým titulkem, umístěným v levém dolním, zřídka v levém dolním rohu stránky. Kolem článku se potom soustřeďují zprávy ze světa i informace o dění na domácí půdě, občas i články o kultuře či zajímavosti ze světa. Články zabývající se problematikou arabsko-židovských vztahů a situací

v Palestině je možné občas nalézt v rubrice „*Rozmanité čtení*“, kde jsou uvedeny malým drobným titulkem.

Shrnutí: Pražským novinám (potažmo „Československou republikou“) jsem nevěnovala takovou pozornost jako ostatním periodikům, nutno dodat, že jsem zde setkala s menším množstvím zpráv, zachycující probíhající dění v Palestině. Většina článků jsou ryze informativního charakteru (viz *Arabové se bouří proti Židům v Palestině*, str. 165), ovšem v několika případech je vidět snaha o podrobnější mapování a popis celkové situace (viz *Sjednocování Arábie*, str. 162), taktéž snaha o objektivitu či neutralitu je zde patrná (viz *Neklid v Palestině*, str. 161). Titulky k jednotlivým zprávám nejsou většinou tak ohromující, jako tomu je v případě jiných, zde již zmiňovaných periodik. Co se týká pejorativních označení, můžeme se na několika málo místech setkat s označením „musulmané“, či „musulmanské hlavy státu“ atd., ovšem jen ojediněle.

Za přečtení stojí jistě i článek *Neklid v Palestině*, str. 161, kde se mimo jiné uvádí, že sionismus je z větší části hnutí aškenázských Židů, zatímco Sefardé jsou prý k této ideji většinou neteční, (ačkoliv právě z této druhé skupiny vzešli podle autora zakladatelé sionismu – Herzl a Nordau). Dále podle autora článku palestinská politická krize, která v tu dobu právě probíhala, má tedy ohlasy v hlubší krizi samotného sionismu a v duchovní nejednotě sefardistické a aškenázské židovské diaspoře. Jedná se o velmi zajímavý článek, kde je dobře vidět autorova odbornější znalost právě probíhajícího konfliktu v Palestině, kterou zároveň dokáže velmi stravitelným způsobem předat i průměrnému čtenáři té doby.

Haló noviny - (detailně prohlížené ročníky: květen – září 1920, srpen 1929, 1930, 1936), vycházím ze (srpna 1920, 1930, 1936).

Ideologické zaměření: Český levicový tisk. Názvem toto periodikum navazuje na starší tituly – pražský, který byl vydáván od roku 1929 a na jehož vzniku se podílel mj. Julius Fučík, a brněnský, který byl vydáván za éry komunistů jako spíše odpočinkový a polobulvární titul. Haló noviny byly od počátku čistě stranickým deníkem, prezentujícím převážně názory KSČM a jí blízkých organizací, hnutí a osob, osob levicově orientovaných, případně představitelů odborových organizací, někdy i ČSSD.

Zdroj (zpravod. agentura): Zdroj skoro vždy chybí, u většiny zpráv je uvedeno pouze to, kde byla zpráva převzata, kde byla napsána (viz „Z Jerusaléma“, „Z Londýna“ atd.)

Titulní strana: Většina článků na titulní straně týkající se této problematiky je uvedena velkým tučným titulkem (viz Krvavé srážky v Palestině, str. 166), většinou se však setkáme s titulky středně velkými či malými umístěnými v pravém dolním rohu stránky.

Ostatní strany: Převážné množství článků nalezneme na stranách 2, 3 a 4. Jsou uvedeny většinou jak velkými, tak i malými titulky, nacházejí se uprostřed či na okrajích stránky, často jsou součástí rubriky s názvem „Ze světa“, mapující informace ze zahraničí.

Shrnutí: Naprostá většina článků má podobu informativní (viz Boje v Palestině, str. 167, Konec stávků Arabů v Palestině?, str. 168), téměř vůbec jsem se nesešla s úvahou či kritickým hodnocením situace. Nutno však dodat, že většina článků, které mají formu popisu, jsou dosti podrobné, lze si díky nim utvořit poměrně přesnou představu o „tehdejším“ dění v Palestině (viz Generální stávka v Palestině pokračuje,

str. 166, dalším typickým příkladem může být článek Krvavé srážky v Palestině, str. 166, který je napsán stručně a výstižně, je citově nepodbarvený, nestrání ani jedné z bojujících skupin, čtenáři umožňuje vytvořit si vlastní obrázek na celou situaci, nikdo zde není zvýhodňován ani nadhodnocen.)

Celkově se toto periodikum snaží o neutrální hodnocení situace, vyhýbají se kritice, pokud se hovoří např. o výbuchu bomby, za kterou byli odpovědní arabští povstalci, pak se zde (dle mého průzkumu), neseťkáme s pojmem „arabští teroristé“ či „krvelačné tlupy Arabů“ atd. Naopak se zde setkáme s větami typu: Arabové brání houževnatě své pozice (viz Letadla proti arabskému odboji, str. 167), či Arabové se pokusili vyhodit do povětří... (viz Ztráty Angličanů v Palestině, str. 167) nebo „arabští povstalci“ (viz Boje v Palestině neustávají, str. 168) atd. Stejně neutrálně se zde hovoří o Židech či Britech.

Pokud článek informuje o výbuchu např. pumy v centru Jerusaléma či ozbrojený útok na vlak a pachatel není znám, pak hovoří o činu, který provedli neznámí pachatelé, (nespekuluje tedy o možných podezřelých) (viz Generální stávka v Palestině pokračuje, str. 166). Občas se zde ale můžeme narazit na nevhodný termín označující vyznavače islámu – muselmané, na místo – muslimové, (viz Oběti palestinských bojů, str. 167)

Lidové listy (Ústřední orgán československé strany lidové)- (detailně prohlížené ročníky: červenec – září 1928, srpen 1929, 1931, leden – září 1932, listopad 1935, 1936, září – říjen 1937, leden - květen 1939, vycházím z: červenec – září 1928, červenec – září 1929, 1936).

Ideologické zaměření: Český katolický deník vycházející v letech 1922 – 1945, v letech 1922 – 1938 ústřední tiskový orgán Československé strany lidové, v letech 1939 – 1945 deník Národního souručenství.

Zdroj (zpravod. agentura): Zdroj se v uvedených člancích objevuje velmi vzácně. Je-li v článku uveden, potom se nejčastěji jedná o naši zpravodajskou agenturu ČTK. Některé ze zpráv čerpají z anglického deníku „*Daily Express*“, nebo z britské zpravodajské agentury Reuter, popřípadně z Židovské telegrafní agentury. Pokud je článek kritikou či úvahou k dané problematice, potom jsou na konci textu iniciály křestního jména a příjmení autora. Někdy je místo zdroje uvedeno, podobně jako u ostatních periodik, název místa odkud je zpráva (informace) převzata (např. Londýn, Jerusalém, Basilej atd.).

Titulní strana: Převážná většina článku s danou problematikou je uvedena menšími titulky (*Kolik půdy mají Židé v Palestině.*, str. 171). Článek se nachází většinou v pravém dolním rohu, ojediněle doplněn ilustrativní obrazovou přílohou.

Ostatní strany: Převážnou většinu článků nalezneme na straně 2. a 3. Nacházejí se zpravidla uprostřed stránky nebo v levém či pravém sloupci, uvedena velkým nebo středně velkým poutavým titulkem, doplněna často o drobněji psané podtitulky. Z velké části zaujímají vedle nich místo zprávy o počasí, ze sportu a kultury (ty jsou zpravidla psány drobným písmem), nebo zprávy ze zahraničí.

Shrnutí: Články jsou mnohem více informativního rázu (viz *Krvavá Svatá země*, str. 175) než-li tomu tak bylo u Národních listů. Často chybí zásadní komentář k dané situaci, která je popisována (*Vpád syrských Arabů do Palestiny*, str. 172), někdy je patrna i detailní neznalost daného prostředí (viz název města Tel Aviv, často chybně psán jako Telavir, viz *Krvavé srážky Arabů se Židy v Palestině*, str. 170) atd. Titulky článků mají tendenci za každou cenu čtenáře ohromit (viz názvy typu: *Krvavá Svatá Země*, str. 175, *Palestina jevištěm krvavých událostí*, str. 171, *Krvavé srážky Arabů se Židy v Palestině*, str. 170 atd.). S pejorativními názvy se nesetkáme tak často, jako tomu bylo v Národních listech, objevíme zde

však řadu nepřesností, týkajících se názvů vyznavačů muslimského náboženství (viz „*muselman*“, „*musulmanští*“ - *Krvavé srážky Arabů se Židy v Palestině*, str. 170, *Příčiny bojů mezi Židy a Araby*, str. 172).

Úvahy o problematice arabsko-židovských vztahů se zde nevyskytují často, pokud však na ně narazíme, dokáží v lecčems překvapit. V první řadě se snaží o co největší možnou míru objektivitu, kriticky hodnotí nejen palestinské Araby, ale také židovské přistěhovalce a servítky si neberou ani s britskou mandátní správou, (viz *Židé se nedají*, str. 170, nebo *Krach židovské kolonisace v Palestině*, str. 174, kde autor neskrytě kritizuje negativní roli Velké Británie v jeho palestinském mandátu, zároveň se zde můžeme setkat s ojediněle používaným termínem reemigrace, tj. opětovný návrat v tomto případě československých Židů zpět do ČSR).

Předchozí již zmíněný článek, (viz *Židé se nedají*, str. 170) je velmi zajímavou úvahou, ve které zaznívá názor, že neustálé střety mezi Židy a Araby jsou svým způsobem podněcovány Velkou Británií. Autor dokonce uvádí několik příkladů z historie. Hovoří rovněž o britské mandátní správě, o které se v těchto úvahách můžeme dočíst např. to, že se pramálo stará o zklidnění situace v Palestině, řadu neklidných situací řeší s použitím násilí, (které prý sama často podněcuje) a tvrdých trestů. Správy nad Palestinou se údajně ujala víceméně hlavně proto, aby mohla snáze střežit Suezský průplav. A k tomu Britům přišla, jak se říká „*vhod*“, arabská touha po nezávislosti. K dosažení jejich cílů se jim zdálo vhodné „šetřiti“ (jak je v článku uvedeno), na židovské věci. Pozdější snaha i naděje Británie o spolupráci mezi Araby a Židy zklamala a neobstála. (viz *Příčiny bojů mezi Židy a Araby*, str. 172) Osudnou chybou bylo (podle autora téhož článku) to, že Britové odtud stáhli téměř všechny své vojenské síly, (poněvadž od posledního povstání Drúzů byl v Palestině klid). Příliš brzo se oddali naději, že pacifikace země je již provedena definitivně. Mandátní správa je také v jednom ze článků kritizována za to,

že židovským přistěhovalcům úmyslně zadržuje přístup k půdě, která podle autorových slov nikomu dosud nenáleží.

Dále je zde kritizována samotná britská politika, která to podle jednoho z autorů „*hraje na obě dvě strany*“ (myšlenou na Židy a Araby), podle toho, co jí zrovna přijde vhod. Kritiky nebyli ušetřeni ani Židé, v několika člancích se o nich můžeme dočíst, že musí mít neustále, jak se lidově říká „*navrch*“ (viz *Židé se nedají*, str. 170), neboť mají za zády Velkou Británii, (na kterou má podle slov jednoho z autorů velký vliv osobnost Chajima Weizmanna).

Na druhou stranu je však v tomto periodiku poměrně dost článků, hovořících o pílí a pracovitosti židovských přistěhovalců a o jejich velkém přínosu v hospodářské sféře. Všechny tyto indicie podle slov jednotlivých autorů vedou k zvelebení Palestiny a ke zvýšení její životní úrovně, za což jim (podle slov jednoho z autorů) Arabové mohou být jenom vděční (viz *Příčiny bojů mezi Židy a Araby*, str. 172). Jeden ze článků podává dokonce poměrně podrobné informace o majetkových poměrech palestinských Židů. (viz *Kolik půdy mají Židé v Palestině.*, str. 171).

Na Araby je zde velmi často nahlíženo jako na nelítostné bojovníky, vedoucí soustředěný útok na židovské přistěhovalce a židovské cíle, jejímž výsledkem je mnoho mrtvých a zraněných a také mnoho zničených a vypálených budov (viz *Příčiny bojů mezi Židy a Araby*, str. 172, *Palestina jevištěm krvavých událostí*, str. 171). Pokud dojde k nějakému „*teroristickému*“ činu, (jako je např. házení pum z jedoucího vlaku nebo výbuchy bomb v ulicích velkých měst – viz *Krvavá Svatá země*, str. 175) a pachatel není dopaden, spekuluje se nejčastěji o arabském záškodníkovi, nikoliv o židovském.

Několik článků je rovněž věnováno československým Židům. Můžeme se zde například setkat s myšlenkou, že pro velkou část

československých Židů je židovství více otázkou náboženskou než národnostní a v několika člancích je jim vytýkáno, že se především po skončení 1. světové války celá řada z nich hlásila k táboru německému nikoliv k tomu českému (viz Krach židovské kolonisace v Palestině, str. 174). Podle autora tohoto článku jsou sionisté podporováni ze zahraničních fondů, čehož poté hojně využívají k ohromné propagandě, jejímž cílem je získat co nejvíce především mladých židovských příslušníků, kteří by byli schopni co nejdříve odcestovat do Palestiny a pracovat tam „za těžkých životních podmínek“. V několika člancích se také můžeme setkat s termínem „*židovští sionisté*“ (viz Krach židovské kolonisace v Palestině, str. 174), a to např. v textech, kde se hovoří o různých plánech či setkání zastánců tohoto myšlenkového hnutí, taktéž v člancích kriticky hodnotících propagační akce sionistů, které jsou prý dotovány ze zahraničních fondů.

Za zmínku stojí jistě i článek Pražští Židé proti událostem palestinským, str. 171, kde se můžeme dočíst o tom, že pražští Židé uspořádali protestní schůzi proti stávajícím událostem v Palestině. Odsoudili nemohoucnost britské mandátní vlády a žádali změnu celého jejího vedení. Od samotné britské vlády očekávají prohlášení vztahující se k Balfourově deklaraci. Z tohoto článku je jasně vidět, že i pražští Židé sledovali s velkým zájmem probíhající události v Palestině a ostře proti nim vystupovali.

Lidový deník - (detailně prohlížené ročníky: květen – září 1920, červenec – září 1928, červenec - září 1929, 1930, červenec – prosinec 1936, duben – prosinec 1937), vychází z (srpen 1929, duben – květen 1936, červenec – září 1937).

Ideologické zaměření: Český katolický deník

Zdroj (zpravod. agentura): Zdroj, ze kterého je čerpáno, opět ve většině případů zcela chybí. V řadě článků je uvedeno pouze to, že informace byla zaslána z Londýna, z toho je možné usuzovat, že zpráva pochází zřejmě z nějaké britské zpravodajské agentury. Pokud je v článku agentura přeci jen uvedena, jde ze 70% o zpravodajskou agenturu Reuter, o něco menší procentuelní hodnotu pak zaujímá ČTK. Někdy je místo zdroje uvedeno, podobně jako u ostatních periodik, název místa odkud je zpráva (informace) převzata (např. Londýn, Jerusalém, Basilej atd.).

Titulní strana: Co se týká použití velkých a malých titulků na první straně novin, můžeme hovořit o jakési souhře, jelikož nepřevažuje ani jeden z nich. Polovina všech nadpisů je opatřena velkým písmem, umístěna je pak zpravidla uprostřed strany (viz *Bombardovací letadla nad Jerusalémem*, str. 178, či *Letci a slzotvorný plyn proti teroristům v Palestině*, str. 178). Druhá polovina je psána písmem malým, drobnějším a bývá umístována do levého či pravého dolního rohu.

Ostatní strany: Převážná většina článků je umístěna na straně 2. či 3., v ojedinělých případech na straně 4. až 6. Zprávy opatřené velkým titulkem nalezneme zpravidla uprostřed stránky (viz *Arabové chtějí zničit všechny židovské kolonie v Palestině*, str. 176), zprávy s titulkem menším potom v levém dolním, popř. pravém dolním rohu. Vedle těchto článků se potom objevuje zahraniční popř. domácí zpravodajství. Některé z textů lze najít v rubrice zvané „*Poslední zprávy*“, kde jsou umístěny informace z domova a hlavně ze světa.

Shrnutí: Většina článků, které jsem podrobně prošla, jsou hlavně informativního charakteru (viz *Krvavé nepokoje v Palestině neustávají*, str. 176). Hlubší úvahy o probíhající neklidné situaci v Palestině téměř úplně chybí. Opět se setkáváme s chybnými názvy geografických názvů či měst (např. *Tel Awir* aj., viz *Židovské povstání v Palestině*, str. 180).

Názvy jednotlivých zpráv mají opět tendenci ohromit čtenáře a poukázat na závažnost celé situace v Palestině (viz Arabové chtějí zničit všechny židovské kolonie v Palestině, str. 176, Palestina ve varu, str. 177), ne však za každou cenu, jako tomu bylo např. Lidových listech. Pejorativních označení nezůstaly některé články ušetřeny, takže se na několika místech můžeme setkat s termínem „arabští domorodci“, či „arabský(šti) terorista (té)“, nebo „arabské teroristické tlupy“ (viz Bombardovací letadla nad Jerusalémem, str. 178, Letci a slzotvorný plyn proti teroristům v Palestině, str. 178). Jak si můžete povšimnout, opět se tu nacházejí nevhodná označení, odkazující na arabské etnikum, obývající palestinské území. Na židovské etnikum, zvláště na židovské přistěhovalce, je zde nahlíženo celkem pozitivně, často je zde ale uvedena zmínka o tom, že výhodou Židů je sama Velká Británie, která hájí jejich zájmy a pomáhá bránit židovské území za pomoci vojenských posádek atd. (viz Na pomoc pronásledovaným Židům, str. 110 a 177, Letci a slzotvorný plyn proti teroristům v Palestině, str. 178.)

Co je ale zajímavé, že se zde můžeme v jednom ze článků setkat i s ryze židovským termínem pro sobotu „šabat“, užitým v souvislosti výkladem o muslimském dni odpočinku ar. *jaumu as-Sabtí* (viz Krvavé nepokoje v Palestině neustávají, str. 176).

Velmi zajímavý článek byl vydán 10. srpna 1937, viz Němečtí židé ani v Palestině se netěší dobré pověsti, str. 179, kdy byl podle slov Lidového deníku osloven „palestinský židovský pracovník“, jeden z imigrantů, pocházející ze Slovenska, aby se otevřeně vyjádřil ke každodennímu životu židovských přistěhovalců v Palestině a také na celkovou situaci, které v té době v Palestině panovala. Jeho názor byl velmi překvapující, do jisté míry i dosti emotivní, jelikož podrobil silné kritice německé Židy, kteří emigrovali do „Erec Jisra'el“. Vytýkal jim jejich velkou rozpínavost, lačnost po zisku a majetku, kritizoval také jejich lenost a nechuť k práci, doslova je označil za „nezralé pro Palestinu –

zemi těžké práce“. Závěr článku byl ještě doplněn autorovou jasně mířenou kritikou na německé Židy, kteří v té době odcházeli z Německa a usazovali se v ČSR, disponující poměrně velkým majetkem, veřejně dávajících na odiv svůj vysoký standart a vyšší stupeň společenského žebříčku, (podle slov autora). Tedy, jak je z tohoto článku patrné, pohled na Židy se postupem času měnil a přetvářel, nebyl jeden a tentýž.

Na britskou mandátní správu či na samotnou britskou vládu v těchto novinách nenajdeme snad žádný pokus o jakoukoliv kritiku. Co se týká Arabů, je situace úplně opačná. Arabové jsou zde místy popisováni jako krvelační barbaři lačnící po pomstě a násilí. Cituji: „... *Jejich nenávisť vůči Židům byla dlouho utajena, až propukla se zuřivostí, vlastní Arabům.*“ Myslím, že jasnější obrázek si je možné udělat po přečtení následujících názvů, kterými byly články opatřeny (*Arabové chtějí zničit všechny židovské kolonie v Palestině*, str. 176, *Na pomoc pronásledovaným Židům*, str. 110 a 177 atd.)...

Často také (podle mého názoru), neodpovídají počty mrtvých a zraněných při nepokojích nebo britských vojenských zásazích, což vzhledem k tak choulostivé záležitosti, jakou tyto údaje jistě byly, je celkem pochopitelné, že vše bylo poupraveno na míru britského ministerstva pro kolonie či britské koloniální správy (viz *Bombardovací letadla nad Jerusalémem*, str.178)

Židovské noviny - (detailně prohlížené ročníky: srpen 1929, červenec – prosinec 1936, 1938), vycházím z 1938).

Ideologické zaměření: Prožidovský deník

Zdroj (zpravod. agentura): Zdroj opět velmi často chybí, je-li uveden, potom se nejčastěji jedná o zpravodajskou agenturu ITA, ŽTA (Židovská tisková agentura), Ir (zřejmě ČS zpravodaj. agentura), nebo ČTK. Občas

je informace převzata z britského periodika „*Times*“ aj., převážně britských periodik nebo přímo z jeruzalémských (židovských) tiskovin.

Titulní strana: Na titulní straně se zprávami o dění v Palestině nesetkáváme často, pokud se ale objeví, pak jsou zprávy uvedeny velkým tučným nadpisem (viz *Hrozivý teror v Palestině. - Útok na židovskou čtvrť. - Vzrušení v celé zemi*, str. 203).

Ostatní strany: Je pravdou, že situace v Palestině byla Židovskými novinami velmi důkladně sledována. Proto je vždy téměř celá 2., 3. či 4. strana plná nejrůznějších zpráv z tohoto prostředí (hovořím zde o číslech vycházejících v roce 1938). Titulky článků jsou psány jak velkým, tak malým písmem, často jeden článek zabírá téměř celou stranu daného periodika a vedle něho skoro vždy nalezneme další články zabývající se touto problematikou (viz *Trvalý teror v Palestině*, str. 201), psané o něco menším či úplně drobným písmem, řešící počty mrtvých a zraněných, počty a místa výbuchů pum a dalších bomb, přepadení jednotlivých osad a další významné události (*Bomba v synagoze jeruzalémské*, str. 183, *Bomby na autobus židovský*, str. 183, *Gan Ha-Šomron*, str. 183). Někdy jsou zprávy soustředěny pod jeden celek s názvem „*Ze světa*“, „*Zvěsti*“ nebo prostě jen „*Palestina*“, velmi často se také můžeme setkat s nejrůznějšími úvahami o židovském bytí a životě nejen v Palestině, označené pod souhrnným názvem „*V nových poměrech*“ či „*Mládež*“ (viz *V nových poměrech – O t. zv. otázce židovské*, str. 194). Ty se potom nacházejí v (horním) levém nebo prostředním sloupci. Některé z úvah nesou na konci iniciály nebo celá jména svých autorů (např. H. J. Tauber – *Je tomu rok*, str. 185, Dr. O. N., E. Winterstein – *Palestina dnes*, str. 189, J. D. Austerlitz ad.). Často také můžeme narazit na články ekonomického charakteru, které jsou nějakým způsobem spjaty s československými zájmy v Palestině (viz *Obchod mezi Palestinou a ČSR vzrůstá*, str. 198, *Náš vývoz do Palestiny...*, str. 180).

Shrnutí: Velké množství článků je opravdu zevrubným popisem probíhajícího dění v Palestině. S tak velkým množstvím detailních náhledů na celou problematiku jsem se v ostatních periodikách nesešla (viz Mac Donald v Palestině, str. 181, Palestinská vláda chce ustoupit?, str. 183, Palestina – Peelův plán padl?, str. 184).

Dále musím konstatovat, že v poměrně velkém množství článků je soustředěna dostatečná snaha o objektivitu, která některým jiným periodikám téměř chybí (viz Také Arabové zamítají Statement of policy, str. 193, Palestinský oheň, str. 202). Je vidět, že pisatelé těchto článků sledovali celou situaci v Palestině velmi důkladně. Názvy jednotlivých zpráv mají občas tendenci ohromit své čtenáře (viz Hrozivý teror v Palestině, str. 203, Britská vláda neustoupí teroru, str. 184), ale jinak jde vesměs o názvy, řekněme „decentní“.

Autoři zpráv o dění v Palestině se nebojí kritizovat schopnosti palestinské mandátní správy či dokonce samotné britské vlády, o které se zde můžeme dočíst, že je vina svou nerozhodností, přespřílišnou opatrností a značnou váhavostí, a používá ve věci palestinské málo radikální postup, což přispívá k celkovému chaosu na palestinském území (viz Mac Donald v Palestině, str. 181).

Poměrně zajímavá je skutečnost, že se zde velmi často objevují články o velmi detailních britských plánech jednajících v postupu ve věci palestinské otázky, o vyslání jednotlivých komisí, k účelu objasnění nepokojů a bombových útoků na určité cíle (viz Mac Donald v Palestině, str. 181, Palestina – Peelův plán padl?, str. 184, Britská vláda neustoupí teroru, str. 184, Před rozhodnutím v Palestině, str. 197) .

Pokud jde o kritiku či hodnocení Židů či Arabů, myslím, že nemá smysl se tímto nějak hlouběji zabývat, neboť jak je již ze samotného názvu těchto novin patrné, bude toto periodikum vždy jednat v zájmu židovském, nikoli arabském a pokud v textu k dané problematice bude

někomu stranit, což se zde samozřejmě občas děje, pak to bude ve věci židovského zájmu (viz Arabský teror posiluje odhodlanost židovského národa, str. 195, Josef Kastein, Haifa – Sionismus je zodpovědnost, str. 199, nebo Britská vláda neustoupí teroru, str. 184, kde se de facto uvádí, že Arabové, sídlící po generace v Palestině jsou zcela neschopní dosáhnout zvelebení své země či vybudovat takovou zemi, která by byla schopna reprezentovat jejich snahu, píli cíle. Tudíž by se vlastně podle autora úvahy neměli ani nijak zvlášť podívat nad tím, že o toto úsilí projeví zájem Židé, díky nimž se z Palestiny stane reprezentativní a moderní země. Tuto úvahu hodnotím dle svého názoru jako silně prosionistickou. Závěrečná věta, „není mimo Palestiny žádného města“ pro Židy je také dosti zavádějící a diskutabilní. Jsou zde cítit silné prosionistické tendence.

Co se týká pejorativních označení, můžeme se zde na několika místech setkat s velmi zde užívaným názvem „arabští teroristé“ nebo „mohamedáni“ (pro vyznavače muslimského náboženství – viz Mac Donald v Palestině, str. 181, Nové nepokoje v Palestině, str. 181).

V člancích najdeme také mnoho informací o hospodářských zájmech Československa ve věci jejího vývozu do Palestiny (viz Možnosti českoslov. vývozu do Palestiny, str. 191, Palestina – odbytiště českoslov. výrobků, str. 187) atd. Jsou zde i detailní odhady a údaje související s československým vývozem do této země, a poměrně podrobné informace týkající se vývoje palestinského obchodu a jeho hospodářských styků s ČSR. Např. v článku nazvaném Palestina – odbytiště českoslov. výrobků, str. 182, je viditelný velký zájem Československa obchodovat s Palestinou, což dokazuje i fakt, že je zde stručně představen i praktický ekonomický plán, jehož cílem je zřízení československé vzorkovny v Palestině.

V člancích je také často odkazováno na osobnost T. G. Masaryka, je zde vyzdvihován a obdivován jeho smysl pro spravedlnost, kritickou schopnost a odvahu vypořádat se s nepravdami, související s národním životem a právy menšin. Setkáme se zde i s dlouhými články, vracející se k odkazu T. G. Masaryka, projevy o právech a ochraně menšin E. Beneše jsou příkladem pro nejistou budoucnost v nadcházejícím tolik neklidném období (viz *Je tomu rok*, str. 185, *Dědictví*, str. 186, *T.G. Masaryk – otázka židovská*, str. 189, bezjmenný článek z *Židovských novin* (27. května, 1938), str. 206, *President Beneš přijal zástupce Palestiny*, str. 203). Židovské noviny se také nesou v duchu či snaze burcovat davy (československého židovstva), často přímo volá či vyzývá k podpoře v boji za vybudování židovské národní domoviny v „*Zemi zaslíbené*“, odkazujíc přitom na významné osobnosti židovského i nežidovského původu, sympatizující s touto myšlenkou (např. Ch. Weizmann, T. G. M. ad., viz *Dědictví*, str. 186, *Světová konference Keren Ha-Jesodu zahájena*, str. 187, *V nových poměrech*, str. 193).

6 ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo vyhledat co nejvíce dostupných informací v jednotlivých tištěných československých periodikách vycházejících ve 30. letech 20. století, které by se nějakým způsobem vyjadřovaly k situaci panující v témže časovém období v Palestině. Měla jsem se specializovat na postoj jednotlivých ideologických periodik k arabsko-izraelskému konfliktu, který ve 2. polovině 30. let 20. století vyvrcholil v Arabské povstání po celém britském mandátním území Palestiny. V neposlední řadě jsem zaměřila svoji pozornost na vyjádření několika historických a polických osobností k této problematice.

Při svém bádání jsem se nesetkala s jedinou dostupnou literaturou, která by nějakým způsobem souvisle podávala informace o postoji tehdejšího tisku vycházejícího na území bývalého Československa, či která by informovala o postojích jednotlivých politických či historických osobností k danému tématu. Studiu této problematiky jsem věnovala velké úsilí, mnoho času jsem strávila v Národní knihovně v Praze, či ve Státním archivu. Taktéž mi bylo umožněno nahlédnout do několika významných spisů a dokumentů nacházejících se v Archivu Kanceláře prezidenta republiky v Praze, kde jsem měla možnost nalézt mnohem detailnější informace či zajímavosti odpovídající danému tématu.

Na počátku svého bádání jsem věřila v nalezení mnoha zajímavých informací v každém z periodik. Domnívala jsem se totiž, že tehdejší tisk s velkým zájmem sledoval natolik neklidnou a bouřlivou situaci, jaká v Palestině panovala. K mému velkému překvapení se tak však nestalo, což jak jsem později zjistila, bylo celkem logické. Mluvíme-li totiž o 30. letech 20. století, potom hovoříme o období, do kterého ještě spadá období meziválečné, na které plynule navázala doba 2. světové války, jejíž předzvěstí byl již samotný rok 1933, kdy došlo k nástupu nacismu v Německu. Je to období plné všemožných celosvětových zvrátů (nástup autoritativních režimů v řadě zemí světa, vyústujících v další světovou válku) a konfliktů (krvavá Španělská občanská válka 1936-1939, druhá

italsko-etioopská válka 1935-1936), z nichž k některým sice došlo již před tímto časovým úsekem, ale naplno se rozhořely či doznávaly až v letech následujících (Světová hospodářská krize, způsobená krachem na newyorské burze 24. října roku 1929, která způsobila obrovitou nekontrolovatelnou lavinu, která s sebou strhávala vše, co mělo dočinění s hospodářskou oblastí – krach strojírenství, hutnictví, průmyslových odvětví, obrovské procento nezaměstnaných, hlad, bída, nepružné vládní systémy, růst xenofobie, antisemitismus, násilí – v prvním případě, upevňování moci Stalina v SSSR, příprava na nové rozšiřování impéria, revoluce, uměle vyvolávané hladomory, rozšiřování gulagů, Moskevské procesy – v druhém případě).

Tyto a mnoho dalších událostí ovlivňovalo život každého jednotlivce, žijícího v neustále bázni, jaký dopad bude mít „současná“ situace na jejich budoucnost. Většina z těchto již zmíněných událostí zajímala i československou společnost. Především dopad hospodářské krize (jak jsem se již zmínila – obrovská nezaměstnanost, hlad, bída, nejistá vidina v lepší budoucnost) měl velmi neblahý vliv na tehdejší obyvatele první republiky, takže se není čemu divit, že i tehdejší tisk věnoval větší míru pozornosti jiným oblastem zájmu, než situaci panující na Blízkém východě, která neměla tak velký vliv na události v Československu. Průměrného československého čtenáře zajímal spíše dopad hospodářské krize na cenu potravin, procento nezaměstnanosti (v době nejhlubšího propadu v roce 1933 činil počet nezaměstnaných téměř milion osob, i když ve skutečnosti bylo toto číslo asi o 300 000 vyšší), snížení příjmů jednotlivých složek obyvatelstva, výdaje na sociální dávky a další rozpočtové položky. S velkými obavami museli lidé nahlížet na vzestup autoritativních režimů (především Německa), které pomalu, ale jistě „obklíčily“ svou rozpínavostí naši republiku, dále vzestup xenofobních a antisemitských nálad související s obavami o vlastní budoucnost a přežití.

Pokud se v některém z periodik článek týkající se arabsko-židovských nepokojů v Palestině objevil, pak šlo z velké části o pouhou zmínku, rekapitulaci či popis stávající situace (pravdou ale je, že v určitých časových obdobích spojených s opravdu vyhraněnými situacemi v Palestině, jako např. 1929 - spor o práva ke Zdi Nářků, 1936 – počáteční fázi, částečně i průběhem Velké arabské revoluce v Palestině se noviny poměrně zabývaly, někdy byly články s popisem tamějších událostí doplněny o konkrétní vize či úvahy, rozborů na toto téma). Některá periodika přikládala této problematice větší váhu, některá zase méně, např. více a podrobněji se arabsko-židovskými vztahy zabíraly: *Židovské listy*, *Národní politika*, méně podrobněji pak *Národní listy*, *Lidové listy*, *Lidový deník*. Některé z periodik nelze ani do jedné z těchto dvou kategorií zařadit (*Pražské noviny s podtitulem Československá republika*, *Haló noviny*), jelikož např. obsahovaly malé procento úvah či kritických článků na toto téma, podrobně však popisovaly napjatou situaci v Palestině a mohly tudíž čtenáři poskytnout hlubší vhled do celé problematiky.

7 RESUMÉ

I have chosen the topic of the Reflection on the Arabian-Israeli Conflict in 1930s in the Czech Press as a subject of my theses because I wanted to study the issue of the Arab-Israeli Conflict in the Czech mass media closely.

The aim of my study was to ascertain as much information about how it had been written and spoken about this topic in the time of the first democratic republic of Czechoslovakia and what was the opinion of Czechoslovakian Press on this problematic, if this view was prejudiced or unbiased and how much it was influenced by the internal and international politics.

Another aim of this thesis was to find out what opinion were some of the important political personalities from the Czechoslovakia of and what the public meaning was. I have also intended to apply my expert knowledge that I have acquired during my studies at this university.

8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Tištěné publikace:

1. Bahbouh, Ch.: Fleissig, J., Raczynski, R. *Encyklopedie islámu*. Dar Ibn Rushd, Praha 2008, ISBN 978-80-86149-48-X
2. Borek, D. *Židovské strany v politickém systému Československa 1918-1938, Moderní Dějiny, 11. svazek*. Historický ústav, Praha 2003 ISBN 80-7286-053-4
3. Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Centrum strategických studií, Brno 2005, ISBN 80-903333-9-7
4. Čejka, M. *Světový terorismus - encyklopedie*. Barrister & Principal, Praha 2001, ISBN 970-80-87029-19-0
5. Dejmek, J. *Edvard Beneš: Politická biografie českého demokrata. Část II. Prezident republiky a vůdce národního odboje (1935-1948)*, Karolinum, Praha 2008, ISBN 978-80-246-1473-1
6. Farsoun, S., Zacharia, Ch. *Palestine and the Palestinians*. Westview Press, Colorado (the USA) and Oxford (the UK) 1997, ISBN 0-8133-0340-0
7. Gilbert, Martin. *Izrael - dějiny*. BB art, Brno 2002, ISBN 80-7257-740-9
8. Hourani, A. H.; *Syria and Lebanon: A Political Essay*. Oxford University Press, London (1946) ASIN: B0006CV4RA

9. Chapman, C. *Čí je země zaslíbená?: pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Volvox Globator, Praha 2003, ISBN 80-7207-507-1
10. Krupp, M. *Sionismus a stát Izrael*. Vyšehrad, Praha 1999, ISBN 80-7021-265-9
11. Lebrecht, H. *Palestinci: dějiny a přítomnost*. Nakl. Svoboda, Praha 1984, ISBN 25 – 097 – 84
12. Gilbert, M. *The Routledge Atlas of the Arab-Israeli Conflict*. Routledge, London 1993, ISBN 978-0415359009
13. Masaryk, J. *Volá Londýn*. Panorama, Praha 1990, ISBN 80-7038-201-5
14. Mahler, Z. *Ano, Masaryk*. Slávka Kopecká, Praha 2007, ISBN 978-80-86631-60-8
15. Mordecai, N. *The Twentieth Century in Eretz Israel: A Pictorial History*. Könemann, Köln am Rhein 1998. ISBN 978-3895085956
16. Morris, B. *Righteous Victims – A History of the Zionist-Arab Conflict 1881 – 2001*. Vintage Books, New York 2001, ISBN 978-0679744757
17. Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Academia, Praha 1983, ISBN (neuveveno)
18. Pánek, J. Tůma, O. a kol. *Dějiny českých zemí*. Karolinum, Praha 2008, ISBN 978-80-246-1544-8

19. Pečenka M., Luňák, P. a kolektiv. *Encyklopedie moderní historie*. Libri, Praha 1998, ISBN 80-85983-95-8
20. Pojar, M. *Hilsnerova aféra a česká společnost 1899-1999 : sborník přednášek z konference na Univerzitě Karlově v Praze ve dnech 24.-26. listopadu 1999*. 1. vyd. Židovské muzeum v Praze, Praha 2000, s. 7-9. ISBN 80-85608-28-6.
21. Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech : sborník přednášek z cyklu ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze v říjnu 2003 až červnu 2004*. Židovské muzeum, Praha 2004, ISBN 80-85608-94-4
22. Pojar, M., Soukupová, B. ad. *Židovská menšina za druhé republiky: sborník přednášek z cyklu ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze v lednu až červnu 2007*. Židovské muzeum, Praha 2007, ISBN 978-80-86889-52-8
23. Reich, B. *An Historical Encyclopedia of the Arab-Israeli Conflict*. Greenwood Press, Westport (the USA) 1996, ISBN 0-313-27374-X
24. Smith, Ch. D. *Palestine and the Arab-Israeli Conflict: A History with Documents*. Bedford/St. Martin's, Boston 2007, ISBN 1403932360
25. Stein, K. W. *The Land Question in Palestine, 1919 – 1939*, The University of North Carolina Press, North Carolina 1984, ISBN 0-8078-1579-9
26. Yegar, M. *Československo, sionismus, Izrael: historie vzájemných vztahů*. Victoria Publishing, Praha 1997, ISBN 80-7187-087-0

Elektronické zdroje:

1. *Amazon* - Philip Mattar, [citováno dne 09.10.2010]. Dostupné z: <<http://www.amazon.com/Philip-Mattar/e/B00QH6P1OQ>>.
2. *Archiv zpravodajství Eretz.cz* - Židovská historie (4): Britské mandátní území Palestina, [citováno dne 24.11.2011]. Dostupné z: <<http://archiv.eretz.cz/?p=4866>>.
3. *FFMU Brno* - Hugo Bergmann, klíčové slovo: Bergmann, [citováno dne 26.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/bergmn.html>>.
4. *Infoglobe* - Židé v Československu 30. let, klíčové slovo: rada, sionisté, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.infoglobe.cz/zajimavosti/zide-v-ceskoslovensku-30-let/>>.
5. *Jewish Encyclopedia* - Nahum Sokolow, klíčové slovo: Sokolow, [citováno dne 21.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.jewishencyclopedia.com/articles/13836-sokolow-nahum-b-joseph-samuel>>.
6. *JTA (Jewish News Archive)* - Joseph Rufeisen, klíčové slovo: Rufeisen, [citováno dne 30.03.2012]. Dostupné z: <<http://archive.jta.org/article/1949/09/23/3021231/dr-joseph-rufeisen-former-head-of-czech-zionist-organization-dies-in-tel-aviv>>.
7. *Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise* - Betar, klíčové slovo: Betar, [citováno dne 31.03.2012]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0003_0_02836.html>.

8. *Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise – Ha-Shomer*, [citováno dne 10.08.2011]. Dostupné z: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/History/Ha-Shomer.html>>.
9. *Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise - Menahem Ussishkin*, klíčové slovo: Ussishkin, [citováno dne 21.03.2012]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/judaica/ejud_0002_0020_0_20251.html>.
10. *Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise - Nahum Goldmann*, klíčové slovo: Goldmann, [citováno dne 30.03.2012]. Dostupné z: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/goldmann.html>>.
11. *Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise - Sadeh Yitzhak*, [citováno dne 10.08.2011]. Dostupné z: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/biography/sadeh.html>>.
12. Kvíčalová, S. *Sionismus a jeho důsledky*, klíčové slovo: Bílá listina, [citováno dne 17.08.2011]. Dostupné z: <<http://theses.cz/id/ox9wm6/BAKALKA.pdf>>.
13. *Liga proti antisemitismu*, klíčové slovo: antisemitismus, [citováno dne 14.03.2012]. Dostupné z: <http://antisemitismus.wz.cz/LPA_clanky/Zide_prvni_republika.htm>.
14. *Politika československých vlád vůči národnostním menšinám (1918- 1938) - Vznik Československa, jeho ústavněprávní základy a reakce menšin*, [citováno dne 26.03.2012]. Dostupné z:

<http://www.mzv.cz/file/637455/NAR_MENS_MONOGR_20_stran.pdf>.

15. *The Yivo Encyclopedia of Jews in Eastern Europe* - Herrmann, Leo
klíčové slovo: Herrmann, [citováno dne 31.03.2012]. Dostupné z:

<http://www.yivoencyclopedia.org/article.aspx/Herrmann_Leo>.

16. *Válka* - Edvard Beneš, klíčové slovo: 1946, [citováno dne
25.03.2012]. Dostupné z:

<http://www.valka.cz/clanek_14223.html>.

17. Zahradníková, M. *Dějiny Židů v českých zemích.*, klíčové slovo:
antijudaismus, [citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z:

<www.neztratitviru.net/doc/metodika/Zide_v_ceskych_zemich_2006.doc>.

18. *Židé v Československu 30. let I.*, klíčové slovo: asimilanti, [citováno
dne 20.03.2012]. Dostupné z:

<<http://www.infoglobe.cz/zajimavosti/zide-v-ceskoslovensku-30-let/>>.

19. *Židovské dějiny* – Techelet Lavan, klíčové slovo: Techelet Lavan,
[citováno dne 20.03.2012]. Dostupné z:

<<http://www.zidovskedejiny.cz/cz2/resources/dict/techelet>>.

Archivní dokumenty:

Národní listy – (detailně prohlížené ročníky: srpen 1920, srpen 1929, 1935, 1936, 1937, 1939), vycházím z (srpen 1920, srpen 1929, 1936, 1939)
Čerpáno z: Národní knihovna, Státní archiv

Národní politika - (detailně prohlížené ročníky: květen – září 1920, srpen 1929, 1930, 1936), vycházím z (srpen 1920, 1930, 1936). Čerpáno z: Národní knihovna, Státní archiv

Pražské noviny (podtitul „Československá republika“) - (detailně prohlížené ročníky: srpen – říjen 1933, 1936), vycházím z (srpen – říjen 1933, září 1936). Čerpáno z: Národní knihovna, Státní archiv

Haló noviny - (detailně prohlížené ročníky: květen – září 1920, srpen 1929, 1930, 1936), vycházím z (srpen 1920, 1930, 1936). Čerpáno z: Státní archiv

Lidové listy (Ústřední orgán československé strany lidové)- (detailně prohlížené ročníky: červenec – září 1928, srpen 1929, 1931, leden – září 1932, listopad 1935, 1936, září – říjen 1937, leden - květen 1939, vycházím z: červenec – září 1928, červenec – září 1929, 1936). Čerpáno z: Národní knihovna, Státní archiv

Lidový deník - (detailně prohlížené ročníky: květen – září 1920, červenec – září 1928, červenec - září 1929, 1930, červenec – prosinec 1936, duben – prosinec 1937), vycházím z (srpen 1929, duben – květen 1936, červenec – září 1937). Čerpáno z: Státní archiv

Židovské noviny - (detailně prohlížené ročníky: srpen 1929, červenec – prosinec 1936, 1938), vycházím z (1938). Čerpáno z: Národní knihovna, Státní archiv

9 PŘÍLOHY

Obr. č. 1: Hranice „národní domoviny“ : návrh sionistů na mírové konferenci (Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949.*, Obrazová příloha)

Obr. č. 2 a č.3: Překlad Balfourovy deklaráce (Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 36), originál Balfourovy deklaráce (Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha, 1983, s. 227)

Obr. č. 4: Konečné přerozdělení mandátů na Blízkém východě (San Remo 1920)

Blame the British and French for Today's Mayhem in the Middle East, [citováno dne 10.02.2012]. Dostupné z:

<<http://travelogue.travelvice.com/israel/blame-the-british-and-french-for-todays-mayhem-in-the-middle-east/>>.

Obr. č. 5: vlevo - Palestina v období britského mandátu (1920-1948) ,
vpravo – plán UNSCOP na rozdělení Palestiny (1947)

Blame the British and French for Today's Mayhem in the Middle East,

[citováno dne 10.02.2012]. Dostupné z:

<<http://travelogue.travelvice.com/israel/blame-the-british-and-french-for-todays-mayhem-in-the-middle-east/>>.

Obr. č. 6: Hranice podle Sykes-Picotovy dohody (1916) Palestine Facts, [citováno dne 10.02.2012]. Dostupné z: <http://www.passia.org/palestine_facts/MAPS/1916-sykes-picot-agreement.html>.

**Palestinian Academic Society for the Study of International Affairs
(PASSIA)**

Obr. č. 7: Plán na rozdělení Palestiny podle Peelovy komise z roku 1937
První arabsko-izraelská válka, klíčové slovo: dle Peelovy komise,
[citováno dne 29.11.2011]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Prvn%C3%AD_arabsko-izraelsk%C3%A1_v%C3%A1lka>.

Obr. č. 8: Pouliční demonstrace v Haifě ve 30. letech.

(Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha, 1983, Obrazová příloha)

Obr. č. 9: Židovská osada v Palestině

(Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha, 1983, Obrazová příloha)

Obr. č. 10: Dobová ilustrace „Zed' Nářků“. Národní listy (30. srpna 1929), str. 1, ročník 1929., číslo výtisku 198.

Obr. č. 11: Dobová ilustrace „Drátěný plot dělí Araby od Židů!“. Národní listy (15. června 1936), str. 1, ročník ?, číslo výtisku 164.

Obr. č. 12: Dobová ilustrace „Strašné pogromy v Palestině“. Lidový deník (29. srpna 1929), str. 3, ročník 16., číslo výtisku 201.

Obr. č. 13: Dobová ilustrace „Na pomoc pronásledovaným Židům“. Lidový deník (31. srpna 1929), str. 1, ročník 16., číslo výtisku 203.

Obr. č. 14: Dobová ilustrace „Také ve Svaté zemi stálá občanská válka“. Lidové listy (12. září 1936), str. 2, ročník 15., číslo výtisku 158.

Obr. č. 15 a 16: Dobové fotografie: vlevo: ^oUmarova mešita v Jeruzalémě, vpravo: Zed' Nářků v Jeruzalémě.

(Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha, 1983, Obrazová příloha)

Obr. č. 17: vlevo: ukázka titulní strany Národních listů z 15. června 1936, str. 1, ročník ?, číslo výtisku 164, dále vpravo: ukázka titulní strany Pražských novin z 22. září 1936, str. 1, ročník 257., číslo výtisku 221.

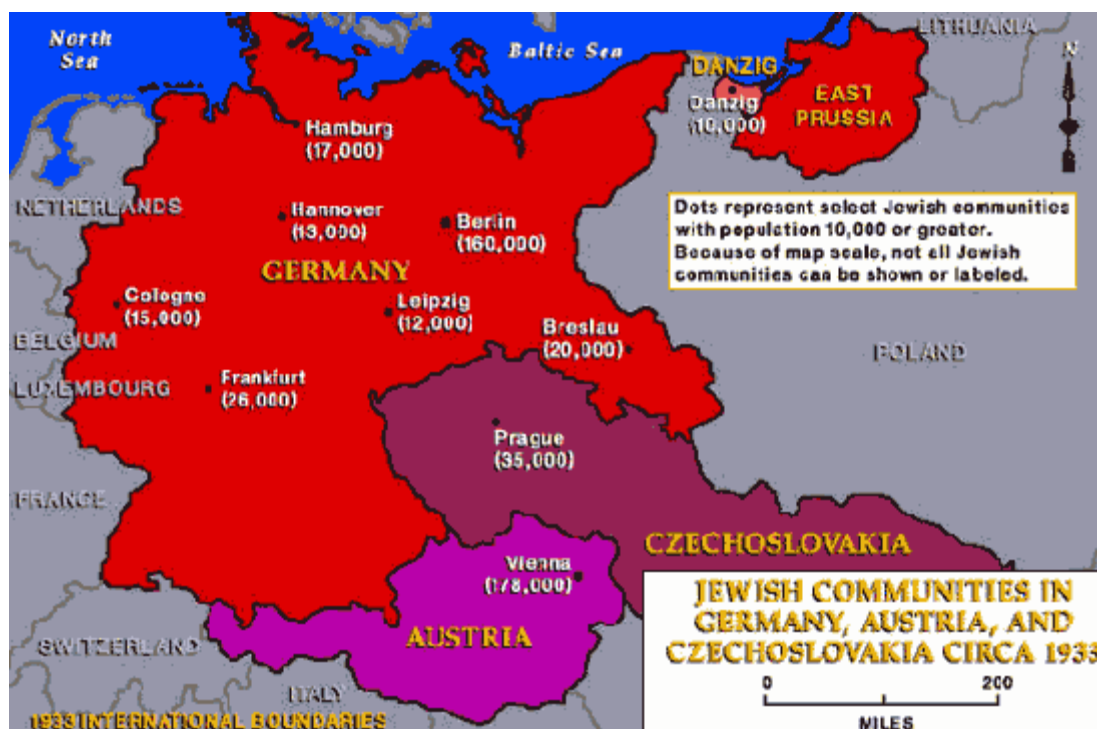

Obr. č. 18: vlevo: ukázka z titulní strany Haló novin z 2. května 1936, str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 113, vpravo: ukázka titulní strany Lidových listů z 12. července 1936, str. 1, ročník 15., číslo výtisku 158.

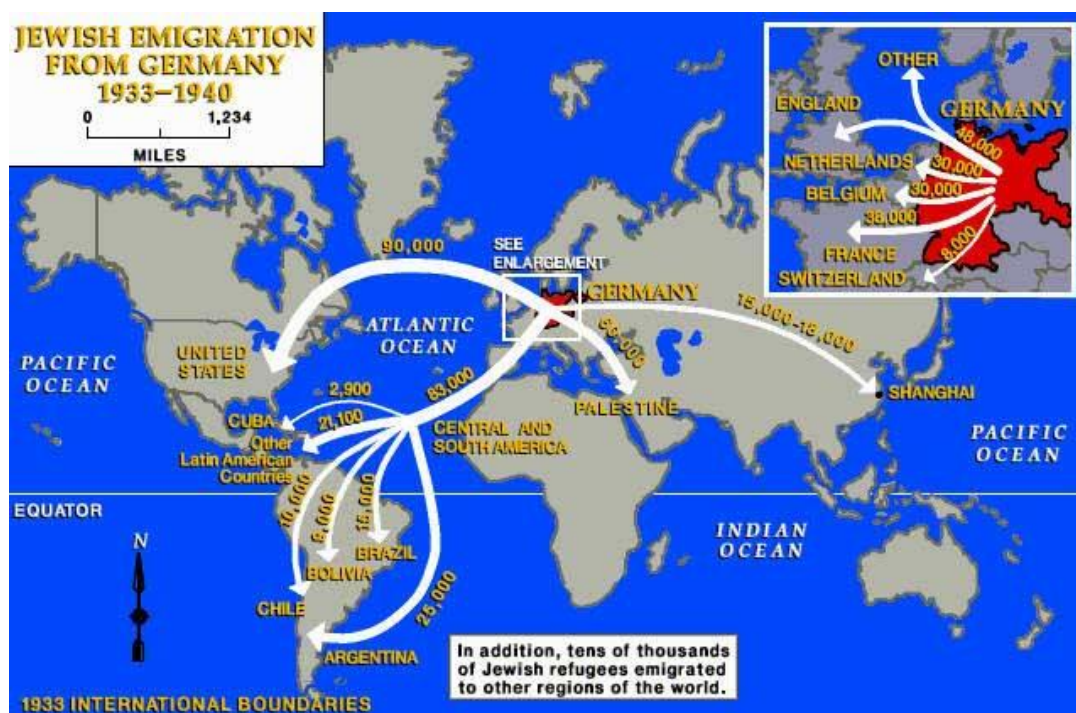

Obr. č. 19: Židovská komunita v Německu, Rakousku a Československu (c.1933)

Jewish Virtual Library, klíčové slovo: jewish communities, [citováno dne 17.04.2012]. Dostupné z:
 <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/jewcommmap.html>>.

Obr. č. 20: Židovská emigrace z Německa mezi léty 1933-1939

Jewish Virtual Library, klíčové slovo: emigration, [citováno dne 17.04.2012]. Dostupné z: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/emig33.html>.

Příloha dokumentů a tabulek

Tab.č.1: Vývoj populace v britském mandátu Palestina

(Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 61)

Tab.č. 2: Židovská imigrace v rozmezí let 1920 - 1939

(Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha, 1983, s. 233)

Tab.č. 3: Vývoj populace v Hebronu

(Čejka, M. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno, 2005, s. 47)

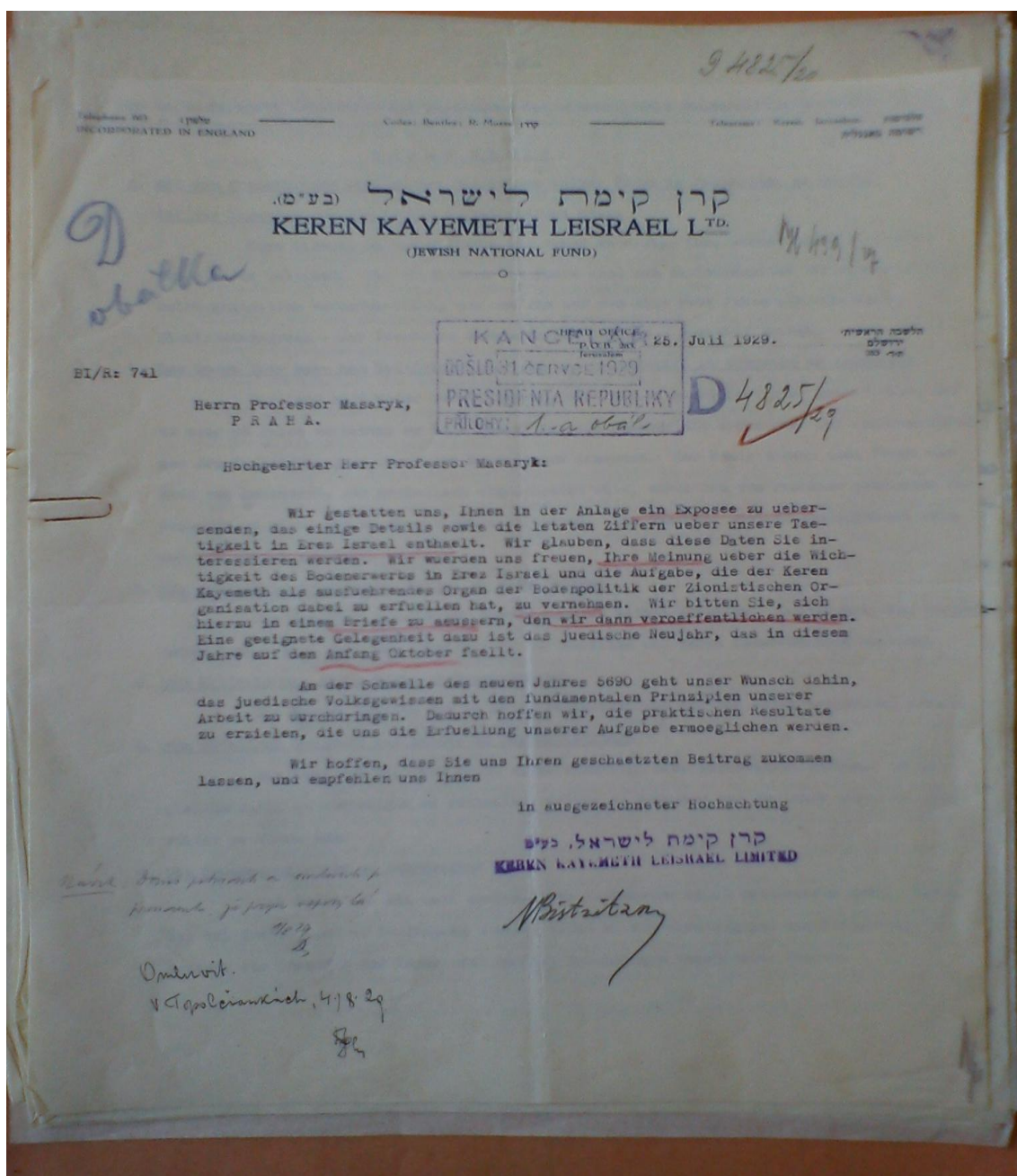
10 CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED

(Muzikář, J. a kol. *Palestinská otázka: vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha, 1983, s. 229 - 232)

11 Z ARCHIVU KANCELÁŘE PREZIDENTA REPUBLIKY

Dopis Ha-Keren ha-kajemet lejisra'el (Židovský národní fond - jedna z klíčových institucí financující sionistické projekty), zaslaný prezidentu Masarykovi dne 25. 6. 1929. Je pravdou, že tento fond byl již od svého vzniku (1901) podporován T. G. Masarykem. V dopise je uvedeno, že Ha-Keren Ha-kajemet si dovoluje zaslat Masarykovi nejnovější údaje o její čínorodé aktivitě a cílech, které si klade do budoucna vykonat v „Erec Jisra'el“ a zároveň doufá v Masarykovu brzkou odpověď.

Opět pan p. masar!

D 1050
17

Král. Vinohrady dne 9. března 1927.

Slovotaj pane kancléři !

S radostí přijal jsem novinářskou zprávu, že náš pan prezident z Egypta navštíví i Palestýnu.

Jsem šťasten, že naši státní příslušníci, kteří se vypravovali do Palestýny, budou mít tu čest spatřiti v jejich nové vlasti pana presidenta, který vždy dovedl mít pochopení pro jejich ideální snahy.

Jsem přesvědčen, že po návratu pan prezident potvrdí Vám, pane kancléři, vše to, o čem jsem měl vzácnou příležitost s Vámi mluvit.

Dovahuji na svoji povinnost upozorniti Vás na některé ze židů Sionistů, na něž by se mohli pořadatelé s důvěrou obrátiti.

Jeou to arch. inž. Richard Pacovský, kapitán čs. v z. v Tel Aviv P.O.B. 23. Je majitelem veliké stavitelské firmy.

Pan Arenstein, bývalý továrník v Dobříši, nyní farmář na nové založené usedlosti nedaleko Tel Aviv. Bude Vám asi osobně znám, protože byl činným realistou.

V Jerusalemě žije malíř Blum, pochází z Brna, je vzácným umělcem.

Konečně jsou to bez rozdílu členové obou československých hospodářských kolonií a to v Haifě Bibracha a v Erech Israel Bet Alfa.

Zvláště dovoluji si upozorniti na dvě vědecké veličiny v zemi bydlící. V Rechovot žije největší zoolog Orientu Aharoni. Vědecké vzdělání nabyt v Praze, kde jeho děti studují. V Talsiot u Jerusalema žije Dr. Klausner, který po 25letém vědeckém bádání vydal knihu Život Kristův. Přichází k závěru, že Kristus skutečně žil. Dr. Klausner je universitním profesorem na universitě v Jerusalemě.

Jsem přesvědčen, že pan prezident vrátí se obohacen dojevy, jak skytá tato zajímavá země.

Preji panu prezidentovi na cestu do Svaté země mnoho zdraví.

Vás, pane kancléři, žádám za prominutí, že si dovoluji Vás dopisem obtěžovati.

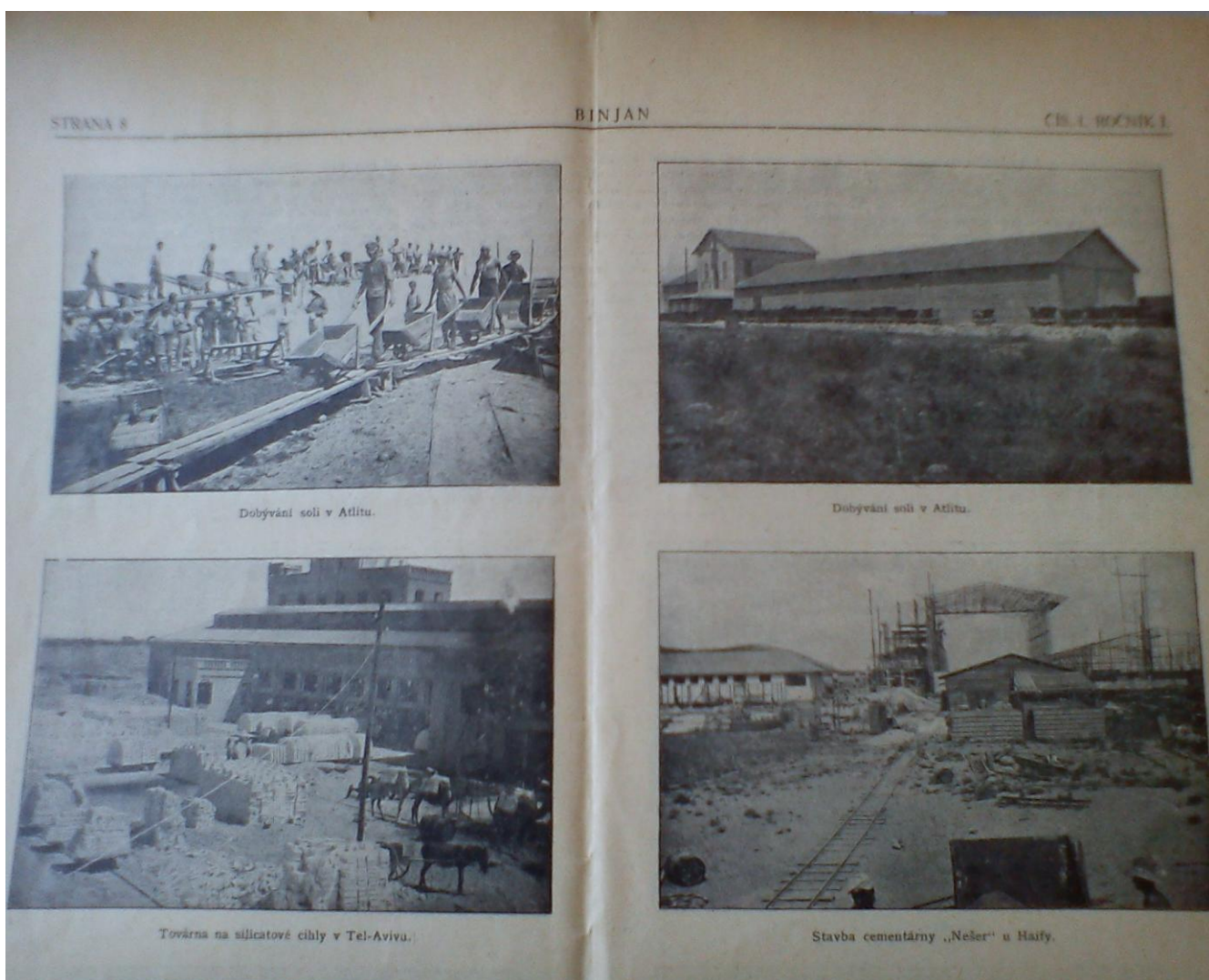
S veškerou úctou

Vám vždy oddaný

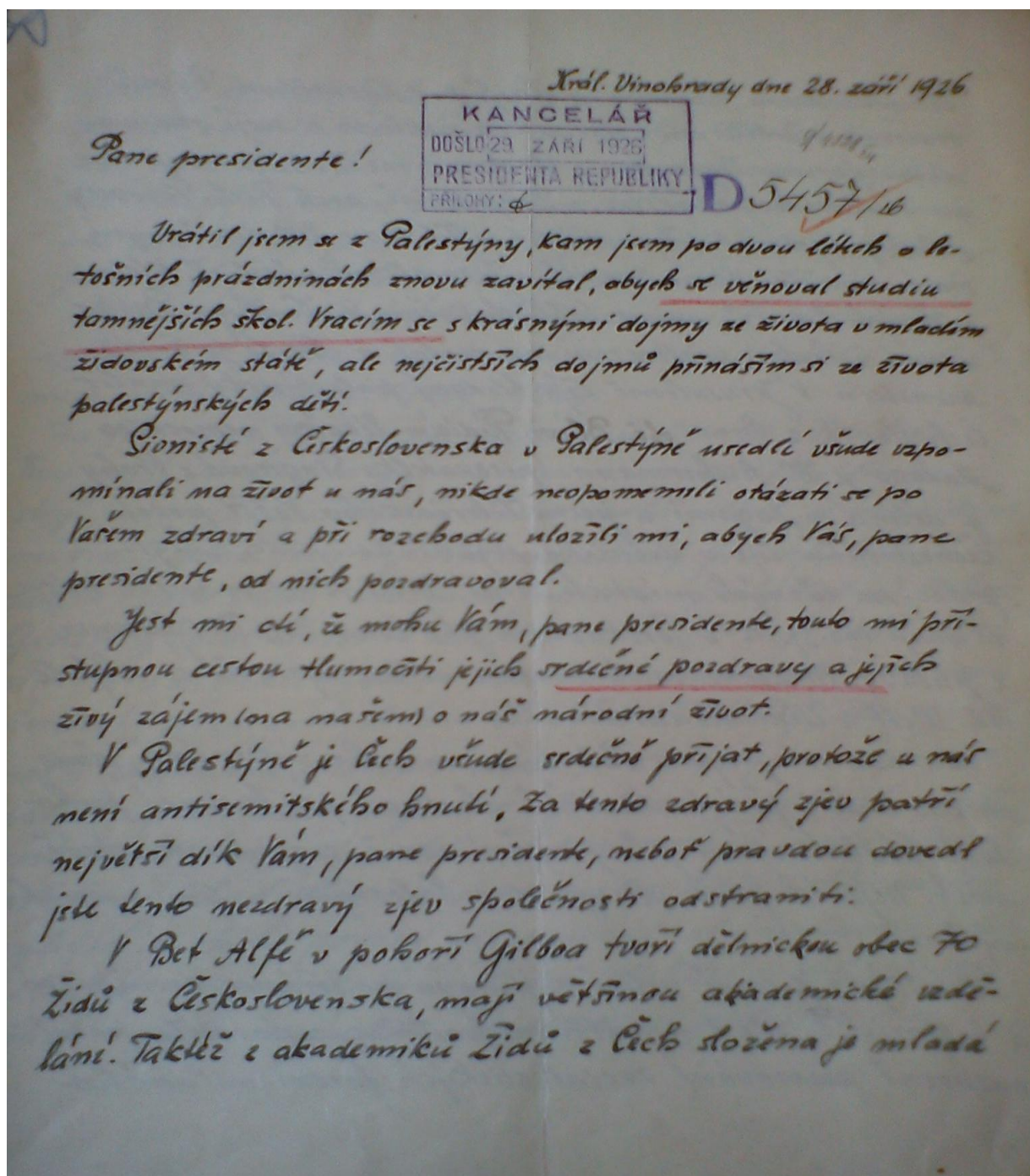
Boh. Milič

Milič Bohumil, učitel
Král. Vinohrady, Havlíčkova 93/III.

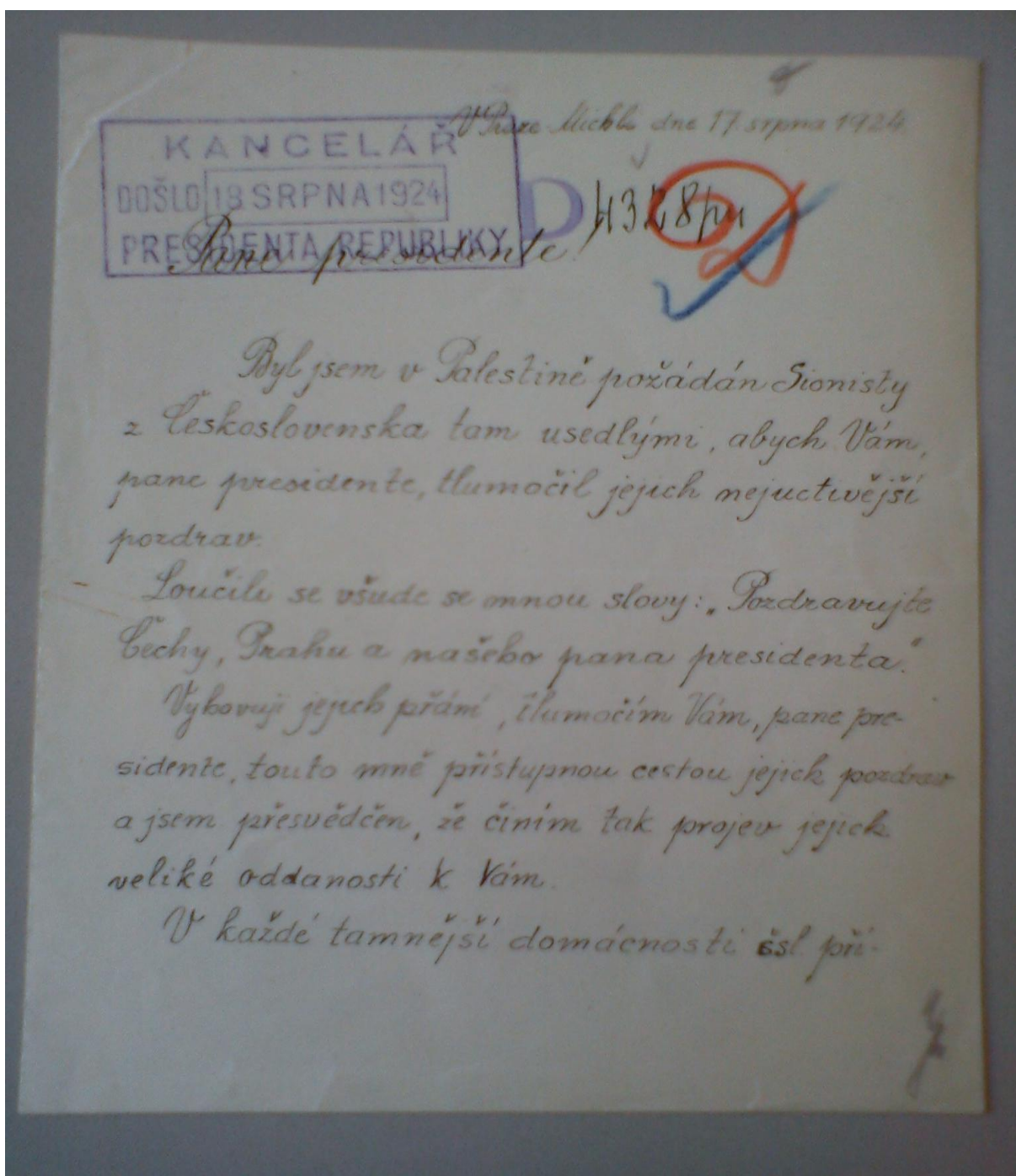
Dopis od československého občana (známého dopisovatele do „Židovských zpráv“) židovského původu – Bohumila Miliče z 9. března 1927. V dopise adresovaném kancléři ČS, potažmo i T. G. M., vyjadřuje své nadšení nad Masarykovou návštěvou Palestiny. Uvádí, že je nesmírně potěšen tím, že se Masaryk osobně touží setkat s ČS židovskými emigranty v Palestině, pro které vždy dokázal (jak píše autor) nalézt pochopení. V dopise se rovněž odvolává na několik „Židů Sionistů“, na které se mohou pořadatelé cesty do Palestiny s důvěrou obrátit.

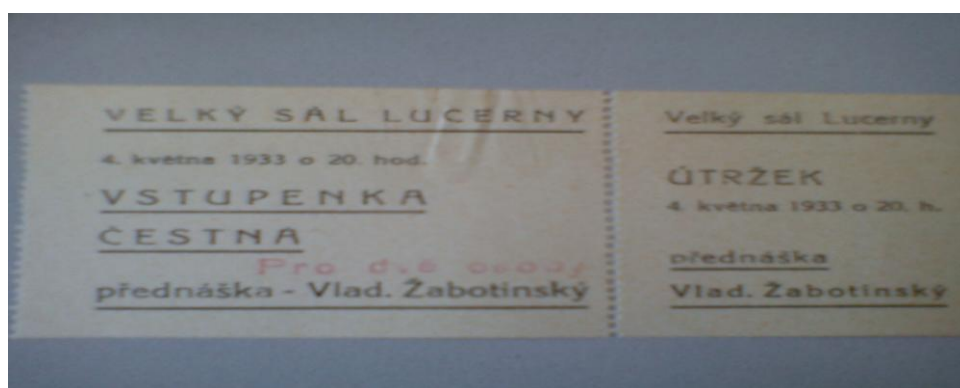
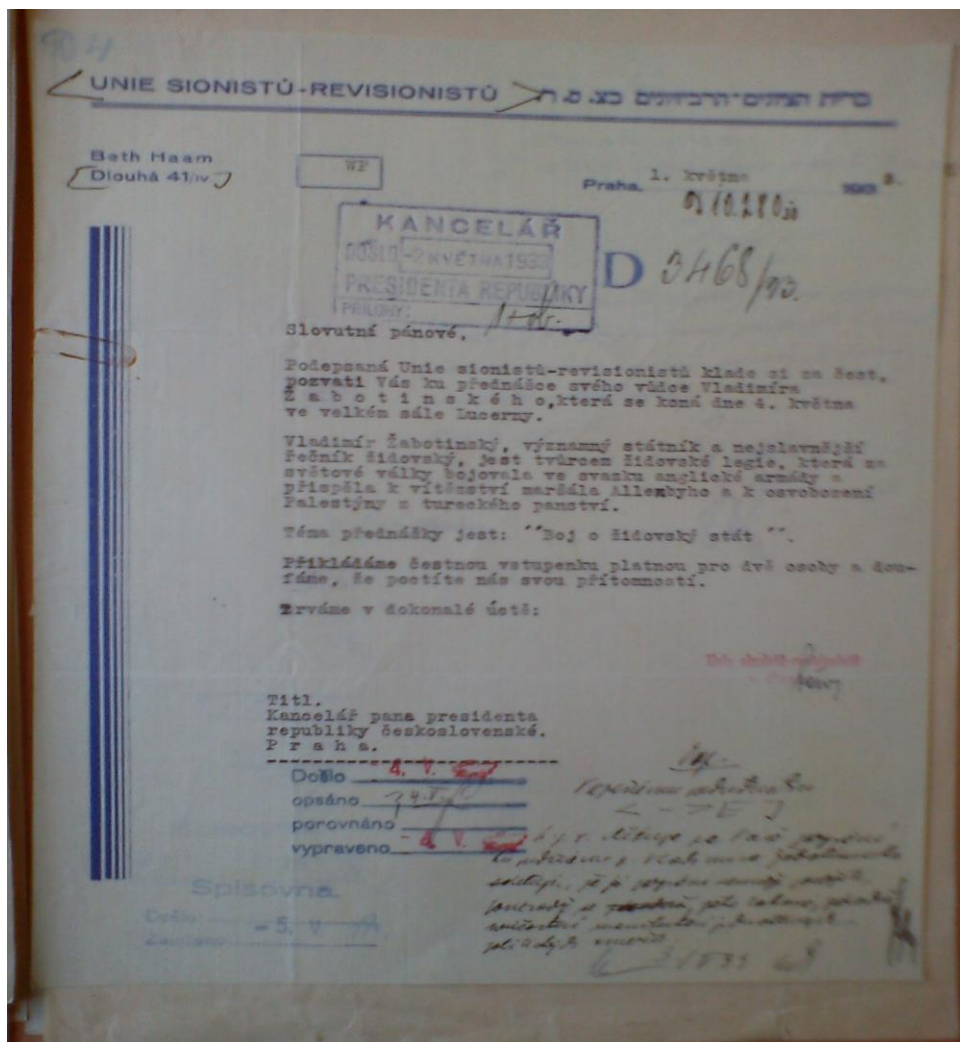
Výstřižky z židovských sionistických novin „*Binjan*“ (číslo 1, ročník 1., 1925? nečitelné) , opatřené komentářem dopisovatele již zmíněného Bohumila Miliče, který několikrát Palestinu navštívil. Následující obrázky popisují, první dva shora: „Dobývání soli v Atlitu.“, vlevo dole: „Továrna na silikátové cihly“, vpravo dole: „Stavba cementárny „*Nešer*“ u Haify.

Opět jeden z dopisů, jehož odesílatelem je Bohumil Milič. V tomto dopise komentuje jednu ze svých návštěv Palestiny a tlumočí srdečné pozdravy, které Masarykovi posílají sionističtí Židé z Československa, žijící v Palestině. Mimo jiné se zmiňuje o tom, jak jsou čeští imigranti přijímáni ostatními přistěhovalci. Píše se zde, že Češi jsou zde vážení, neboť „... v ČS není antisemitského hnutí. Za tento zdravý jev patří největší dík Vám, pane prezidente, neboť pravdou dovedl jste tento nezdravý zjev společnosti odstraniti.“

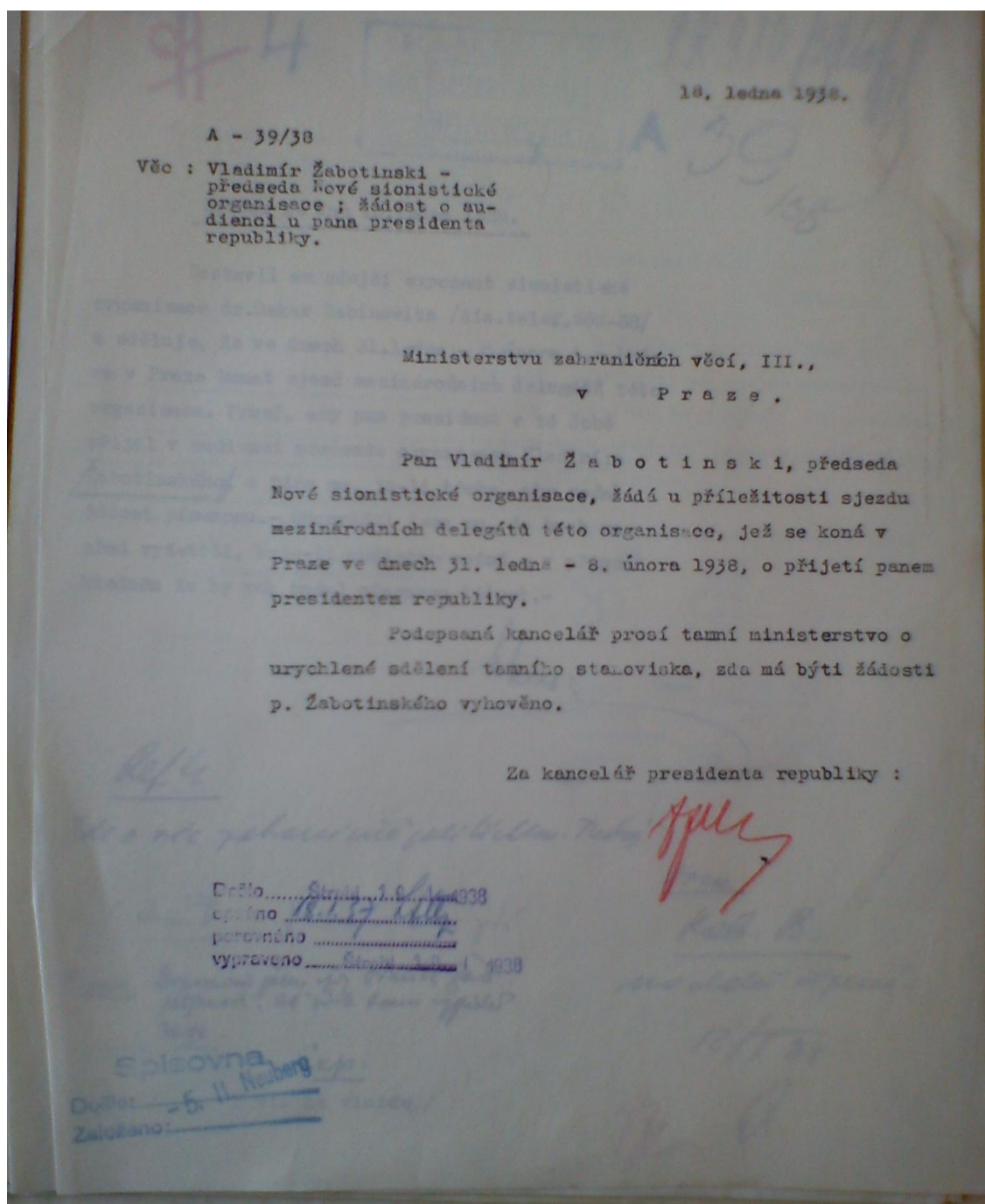

Pozdravy od československých sionistů v Palestině T. G. Masarykovi.

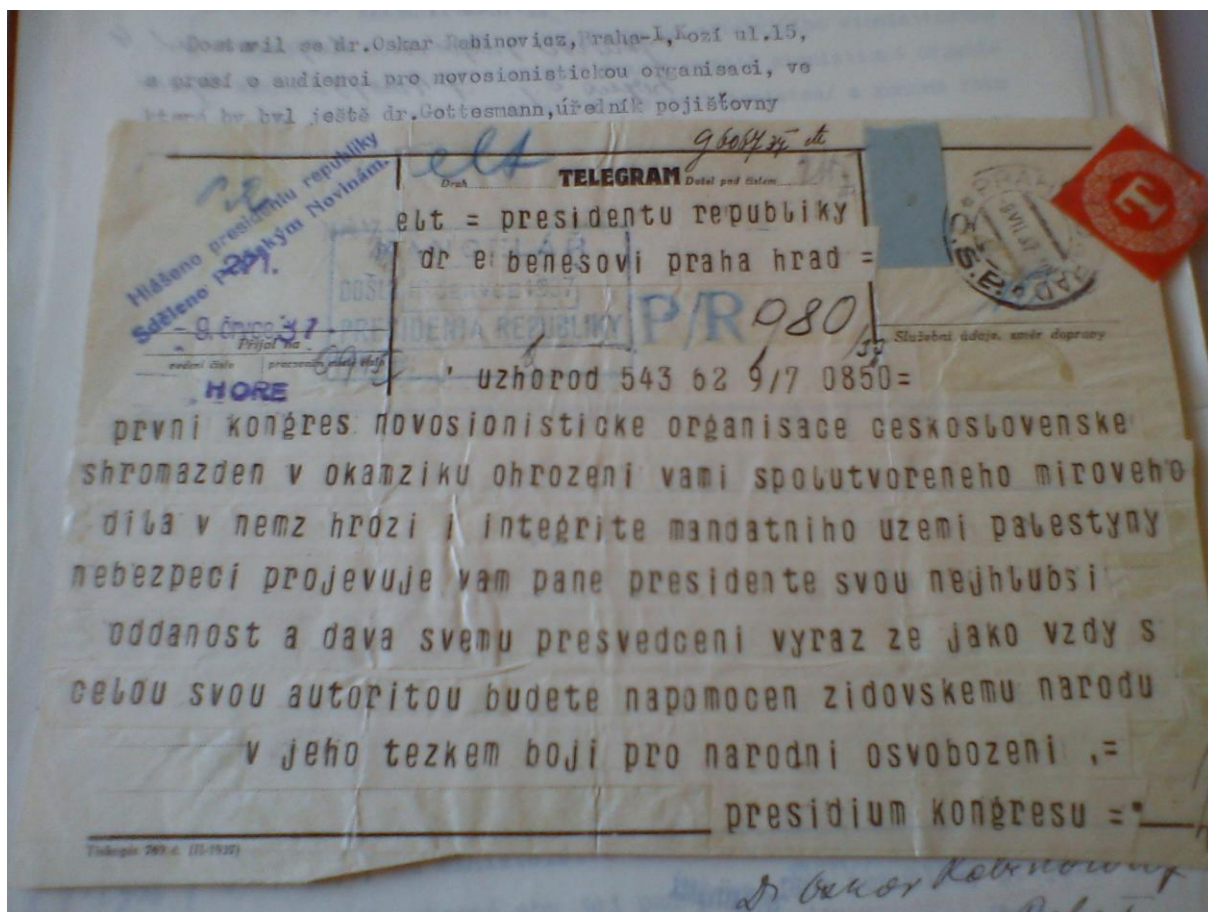

Pozvánka a vstupenka na přednášku Vladimíra Žabotinského (předsedy Nové sionistické organizace), která se konala 4. května 1933.

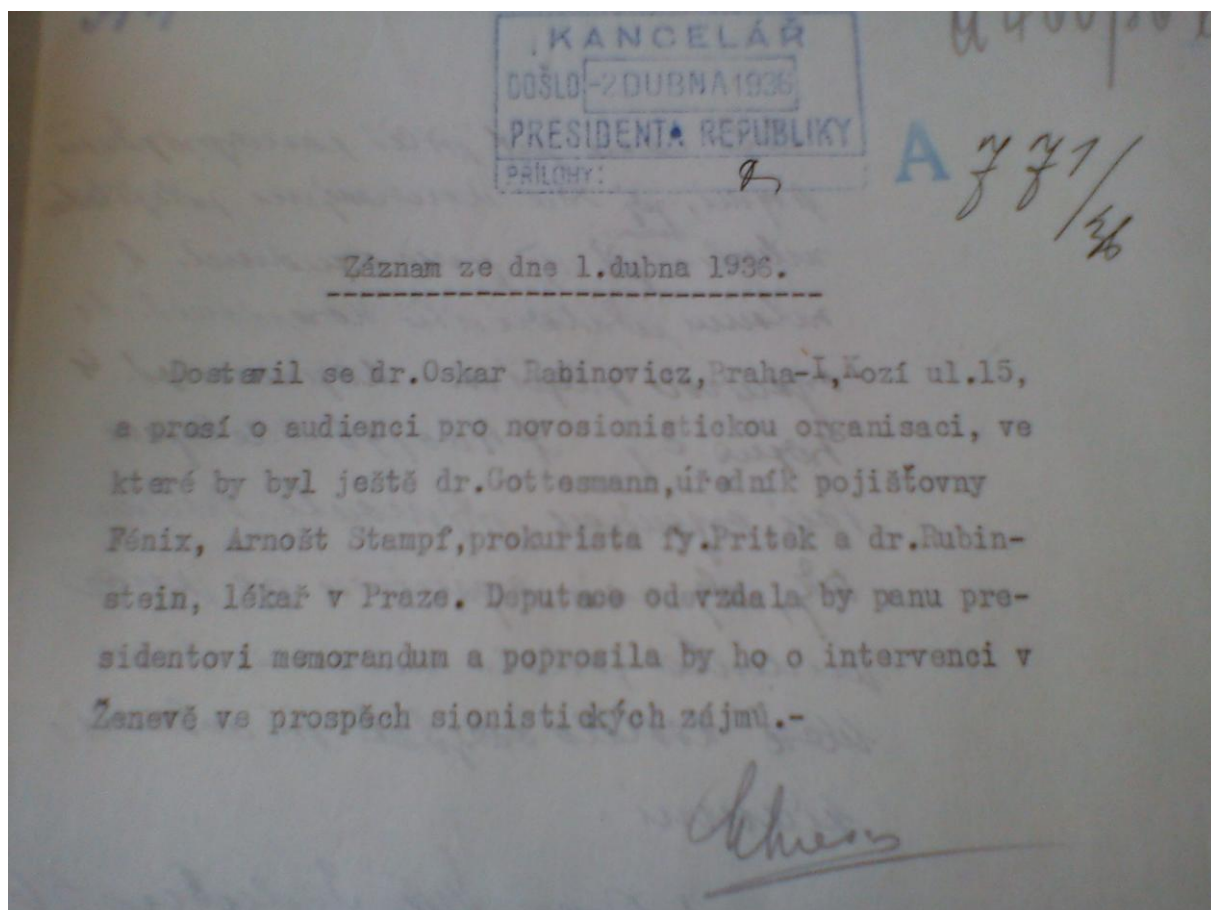

Žádost o audienci Vladimira Žabotinského (předsedy Nové sionistické organizace) u příležitosti sjezdu mezinárodních delegátů této organizace, jež se koná v Praze ve dnech 31. ledna – 8. února 1938 u prezidenta Beneše.

Telegram adresovaný E. Benešovi, ve kterém je mu projevena oddanost kongresem československé Novosionistické organizace. Zároveň se jedná o poděkování za prezidentovu sounáležitost ve věci židovského národa.

Záznam z 1. dubna 1936 o sionistické deputaci, která se má setkat s prezidentem Benešem, předat mu do rukou memorandum a zároveň ho poprosit o intervenci v Ženevě ve prospěch sionistických zájmů.

Články v hebrejštině o prezidentovi Benešovi, vycházející v tehdejším židovském tisku v Palestině.

12 PERIODIKA²⁰³

12.1 Národní listy

1920

Národní listy (27. srpna 1920), str. 2, ročník 60., číslo výtisku 236.

Arabské nepokoje.

(ČTK.)

Následkem nepokojů byl vyslán do Bagdadu, dle zprávy z úřední strany britský zástupce z Teheranu Sir Percy Cox a Philby, který jest nejlepším znalcem arabských poměrů. Má se za to, že tím bude možno rychlé urovnání obtíží. Oba delegáti obdrželi od vlády neomezenou plnou moc. Jest jim ponecháno na vůli uskutečnit návrh, který dán byl svého času, aby zvolena byla státní rada a všeobecná sněmovna, anebo aby zřízena byla výlučně arabská správa pod britským vedením. „Westminster Gazette“ píše, že jest s podivem, že jest s podivem, že mezopotamští Arabové se zpěčují, kdežto Arabové na hranici palestinské žádali Sira Herberta Samuela o rozšíření britské správy na východ. Dle odpovědi Samuelovy bude posláno do oněch krajín několik britských úředníků, aby Araby zaučili v samosprávě a dali jim průpravu k obraně, samosprávě a v otázkách obchodních. Tento postup jest nejrozumnější, jelžto zmenšuje britskou odpovědnost a urychluje politický rozvoj Arabů.

1929

Národní listy (25. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 233.

Krvavé srážky mezi Židy a Araby v Palestině.

(Reuter.)

Z Londýna, 24. srpna. (Reuter.) Z Malty a z Káhýry došly zprávy, že čtyři válečné lodě a jeden pluk vyslány byly do Palestíny následkem nepokojů, k nimž došlo v Jerusalemě mezi Araby a Židy. Předmětem sporů je právo Židů na přístup k tzv. „zdi nářků“, která považována jest za zůstatek Šalamounova chrámu a byla nedávno včleněna do nových staveb.

²⁰³ Následující články jsou přímo citovány z originálních zdrojů, výjimkou jsou pouze Židovské noviny, které jsou v originálu psané slovensky, ale zde jsou jednotlivé články přeloženy do češtiny. Titulky jsou podtrženy a psány kurzívou záměrně, aby bylo docíleno stejného vzhledu titulků, jako je tomu v originálu. Všechny články i titulky jsou zmenšeny na velikost 10, z důvodu velkého množství nashromážděného textu. Pokud se v textu vyskytne otazník (?), znamená to, že je text nečitelný, nebo určitá informace či zdroj (odkud je informace čerpána) v článku chybí. Pokud se v textu vyskytují tři tečky (...), znamená to, že v originálním zdroji text dále pokračuje, ale v mé práci již není uveden, jelikož zbývající část tohoto textu není pro tuto práci podstatná.

Britská admirála potvrdila, že na žádost britského vysokého komisaře v Palestině vyslány byly do Palestiny válečné lodi „Barham“ a „Sussex“. Také bylo sděleno, že v Jerusalemě bylo vyhlášeno stanné právo následkem srážek, k nimž tam včera došlo a při nichž bylo mnoho Židů a Arabů zabito a zraněno. Listy jsou podrobeny přísnější cenzuře...

Národní listy (26. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 234.

Nenávist Arabů k Židům. Nepokoje v Palestině vzrůstají.

Londýn, 26. srpna. Koloniální úřad označuje, že v Jerusalemě, jakož i v různých místech Palestiny tekla krev, několik osoby bylo zabito a poškozen byl majetek. V Hebronu (Již. Palestina) byli 2 Židé usmrceni. V Jaffě došlo k demonstracím ze strany Arabů, pořádek však nebyl porušen. V Nablusu vystřelila policie do davu, který chtěl vzít útokem skupinu příbytků. 8 osob bylo usmrceno. V Jerusalemě byl m.j. usmrcen britský příslušník, který jednal ve funkci člena policejního sboru. Ministr války oznamuje, že 2. prapor jihostafordshireského pluku byl odeslán z Malty do Palestiny.

Národní listy (27. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 235.

Krvavé nepokoje v Palestině.

(UR)

Z Londýna, 26. srpna. Britský koloniální úřad uveřejňuje o situaci v Palestině tuto zprávu: Podle informací, které měl v neděli ráno vysoký komisař v Palestině, byl v Jerusalemě ve starém městě klid, kdežto v nových čtvrtích bylo ještě stříleno a byly zakládány požáry. Situace ve vzdálených židovských předměstích jerusalemských nebyla dosud zvládnuta a docházelo tam ještě k srážkám, které si vyžádaly za oběť lidské životy. Zahradní město Talpiothu u Jerusalema bylo vyklizeno. V Hebronu byly ještě v sobotu útoky Arabů na židovské čtvrtě. Doposud bylo zabito 45 Židů a 59 Židů těžce zraněno. Na straně Mohamedánů je 8 mrtvých a 10 zraněných. 450 Židů bylo prozatím ubytováno v policejních kasárnách a v Hebronu samém je prý nyní klid. V Jaffě byla v neděli ráno obava z nových demonstrací. V Telavivu byly rovněž obavy z nepokojů, avšak místním úřadům se podařilo je odvrátit. Vysoký komisař je přesvědčen, že jakmile v pondělí připluje britská válečná loď Sussex do Jaffy, bude situace velmi usnadněna. V městech Nábíu, Saladu, Ghaze a Birševě je nálada napjatá, ale udržen byl klid.

(Reuter)

Z Washingtonu, 26. srpna. Vláda Spojených států svěřila ochranu svých příslušníků v Palestině britské vládě.

Z Washingtonu, 26. srpna. Státní departement obdržel oficiální zprávu z Jerusalema, že 12 amerických židovských studentů koleje Sobudva v Hebronu bylo zabito několik studentů raněno.

Večerník Národních listů (27. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 235.

Arabové se krvavě mstí na palestýnských Židech.

Tlupy Arabů vraždí po židovských osadách. – Mezinárodní židovské svazy volají o americkou pomoc.

Jak již v ranním čísle poslední telegramy svědčí, vření v Palestině stává se úplným povstáním arabských kmenů proti privilegovaným židovským kolonistům. Boj Arabů proti Židům je krutý a neúprosný. Stará nenávist propuká se vší vášnivostí synů pouště. Zprávy, jež z Palestiny docházejí, jsou dosti zmatené, neboť jednak pocházejí z pramenů, jež jsou židovskému živilu blízké, kdežto zprávy sympatizující s Araby, jakož i zprávy britské, líčí situaci méně krvavě. Podle londýnských zpráv arabské kmeny a tlupy táhnou po židovských osadách, vraždí a plení.

Američtí židé žádají o zásah Spojených států.

Britský velvyslanec ve Washingtoně navštívil státního tajemníka Stimsona a vyslovil mu osobně politování nad usmrčením několika amerických příslušníků při nepokojích v Palestině. Britský velvyslanec zároveň pojednal se státním tajemníkem Spojených Států o vážné situaci v Palestině. Státnímu departementu docházejí od Židů všech amerických krajů žádosti, aby washingtonská vláda zasáhla do událostí v Palestině. Delegace sionistického svazu amerického odjela la do Washingtonu, kde podá protest státnímu tajemníku a britskému velvyslanci ve příčině protižidovských nepokojů v Palestině. Delegace se bude dožadovati intervence Spojených Států.

Židovská telegrafní agentura z Berjrútu oznamuje, že je nemožno dostat se ze Syrie do Palestiny. Lidé, jímž se podařilo z Palestiny uprchnouti, prohlašují, že předevečirem večer a včera ráno Arabové napadli Hajfu. Velký počet lidí byl při tom zabit a poraněn. Arabové prý rovněž podnikli útok na vlak, vezoucí vojsko z Hajfy.

Poslední zpráva hlásí: 200 zabitých, 300 raněných Židů.

PAŘÍŽ, 27. srpna. „Patit Parisien“ sděluje z Palestiny, že počet zabitých činí až dosud celkem asi 200, raněných přes 300. Počet ztrát na straně arabské není dosud přesně znám, poněvadž arabové odnášejí své mrtvé a zraněné.

Národní listy – Obrázkový večerník (27. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 195.

Válečný stav v Palestině.

Nové vraždění a plenění. – 150 židů zabito, 500 zraněno. – Ztráty Arabů poloviční...

Situace v Palestině přes zásah anglického vojska se zhoršila. Vláda mandátního území vyhlásila dne 28. srpna ráno nad celou Palestinou válečný stav. Nepokoje rozšířily se i na venkovské kraje. Arabské tlupy po zprávě o přibytí anglických vojáků opustily sice Jerusálém, ale zato vrhly se na židovské kolonie v kraji, nešetříce majetků ani životů. Soukromé – a snad

přemrštěné zprávy mluví o 150 ubitých a 50 raněných Židech. Ztráty arabské jsou prý asi poloviční.

Masakr v rabínské škole.

Z Hebronu došla zpráva, že tam arabské tlupy přepadly proslulou školu pro vzdělání rabínů. Asi 50 žáků bylo zabito, mezi nimi 12 Američanů. Na 30 amerických žáků utrpělo těžší a lehčí zranění.

I ostatní židovské kolonie v Hebronu stala se objektem arabských útoků. Z kolonie čítající 200 hlav bylo prý 45 osob zabito. 70 těžce zraněno a ostatní umístěni v policejních kasárnách, kde se proti útokům obhajují jako v pevnosti.

Obzvláště vážná je situace v Jaffě, kde se shromáždily poblíž přístavu velké shluky Arabů, aby podnikly útok na Tel Aviv. Z Jerusaléma byl vyslán velký oddíl vojska do Tel Avivu, aby zabránil výtržnostem.

V Jerusalémě je klid. Jen z okolí doléhá občas praskot výstřelů a rachot strojních pušek.

Zákrok Spojených států.

Jak se z Londýna oznamuje, dostavil se včera generál Dawes do Foreign Office a odevzdal tam nótu, v níž washingtonská vláda žádá za ochranu amerických státních občanů v Palestině.

Bývalý vysoký komisař palestinský, sir Herbert Samuel byl povolán telegraficky k min. předsedovi Macdonaldovi.

Obrázkový večerník Národ (28. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 196.

V Palestině obnoven klid?

Rozpor mezi zprávami úředními a soukromými.

Podle anglických úředních zpráv byl v Palestině obnoven klid, zejména v městech, kde došlo k nejkrvavějším srážkám, v Jerusalemě a Jaffě. Na venkově dochází ještě k přepadávání jednotlivých usedlostí nebo kolonií židovských, anglická letadla však rozptylují vrháním pum větší shluky Arabů.

Z válečných i dopravních lodí je stále vyloďováno anglické vojsko. Z Egypta odjíždí dalších 1000, z Malty 900 mužů. V okolí Jerusalema je soustředěno 1500 anglických vojáků s děly a tanky.

Censura v zemi je neobyčejně přísná. Všechny listy jsou zastaveny mimo úřední věstník. Rozpor mezi úředními zprávami anglickými a soukromými zprávami je velmi značný, zejména pokud se týče počtu zabitých.

Počet mrtvých Židů nepřestupuje číslici 100?

Podle prohlášení anglického koloniálního ministerstva v Londýně je nemožno, aby počet mrtvých dostoupil čísla, které udávají francouzské zprávy, mluvící o 600 zabitých. Podle anglických odhadů není mrtvých více než 100. V Jerusalemě bylo usmrceno 14 Židů a 8 Mohamedánů. V jiných místech jsou ztráty menší.

Sionistické bureau v Praze dostalo od čsl. konsula Friče v Jerusalemě zprávu, že českoslovenští státní občané v Palestině neutrpěli ztráty ani na majetku ani na životech.

Foto: Pohled na „svaté město“. – Napětí mezi Araby a Židy, trvajícím už delší dobu, vybil se v těchto dnech novými krvavými srážkami, při nichž počet zabitých jde již do set. Krvavé boje vedly k vojenským opatřením anglické správy a k vyhlášení válečného stavu nad celou Palestinou.

Večerník Národních listů (28. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 236.

Nepokoje v Palestýně již téměř potlačeny.

Přehnané zprávy o krveprolití. – I americký židovský tisk píše rezervovaně.

Jak jsme již včera podotkli, zprávy o krvavých nepokojích v Palestině bylo obtížné posuzovati, ježto ony, jež docházely z pramenů ovlivňovaných mezinárodními izraelskými kruhy, zněly přímo hrozivě, naproti tomu depeše britské byly umírněné.

Situace dle zpráv britského koloniálního ministerstva je ovládána úřady a byl zjedнан klid. Do Palestiny byly z Egypta ztaženy vojenské posily.

Podle zpráv zionistické centrály v Londýně židovští osadníci prý se bojí, že Arabové mají v úmyslu zničit všechny židovské osady. Sedm prý jich bylo již zpuštěno.

Podle tvrzení zionistických zpráv mezi arabskými tlupami jsou bývalí britští důstojníci arabského původu, jsou ozbrojeni britskými puškami a uplatňují svoje znalosti moderního válečnictví.

Žádný Čech nebyl zabit.

Pražská zionistická kancelář obdržela od čsl. konsula v Jerusalemě depeši, že čsl. židovští kolonisté neutrpěli při nepokojích žádných ztrát na životech ani na majetku.

Při bojích v Jerusalemě přišlo o život též několik křesťanů, kteří byli pokládáni za Židy. Při přepadu čtvrti Paiproth Arabové zničili prý velkou část vzácných knihoven tří známých učenců.

Přílišné sebevědomí zionistů pobouřilo Araby.

(Reuter.)

Reuterův zvláštní zpravodaj oznamuje o situaci v Palestině: Nyní je po ruce dostatečně sil, aby bylo zabráněno vážnějším nepokojům. V pátek a v sobotu byla situace velmi kritická, poněvadž nebylo více než 1200 strážníků, z nichž na 200 britských. Nic nenasvědčuje, že by hnutí mělo protianglický ráz.

Se strany arabské se uvádí, že srážky byly nevyhnutelným důsledkem agresivní politiky a stále zpupnějšího tónu, jakož i dalekosáhlých nároků zionistů. Hrozné, neslýchané výtržnosti, k nimž došlo v Hebronu, nebyly dosud se směřodátně arabské strany odsouzeny. Reuterův zpravodaj poukazuje v této souvislosti na psychologii arabského venkova, který trpělivě snáší příkoří, ale pojednou vzplane a počíná si neobyčejně zuřivě a bezohledně. Jde tu o náhlé vzplanutí dlouho utajovaných pocitů, které vzrostly následkem sebevědomí projevovaného se strany zionistů.

Jerusalém jako vymřelý.

Zpráva pak končí: Jerusalemské ulice jsou téměř liduprázdný, většina obchodů je zavřena a soukromé příbytky zabarikádovány. Dřívější ruské poutnické domy jsou přeměněny v kasárny, přeplněné vojáky, strážníky a automobily. Zásobování města potravinami, vodou a světlem je zabezpečeno.

Nové srážky v Jerusalémě.

JERUSALÉM, 28. srpna – Po kratší přestávce byl včera Jerusalém opět jevištěm krvavých útoků arabských. Také v okolí Jerusaléma byli v noci Židé napadáni Araby. V Kastinii, která byla Araby zapálena bylo pět Židů usmrceno a mnoho poraněno. V Jaffě, kde Arabové vzali útokem vládní budovy, bylo použito obrněných automobilů. Tři Arabové byli zastřeleni a 25 poraněno. V Damašku demonstrovalo na 20.000 Arabů proti židovskému obyvatelstvu. Do židovských čtvrtí byly vyslány narychlo silné oddíly vojska. Do večerních hodin nebyly hlášeny srážky.

Obrázkový večerník Národ (29. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 197.

Protižidovské vření v Palestině nepřestává.

Boje se rozšiřují na venkovské kraje. – Velké protižidovské demonstrace mohamedánů.

Ačkoliv v palestinských městech zásahem anglických vojenských sil byl obnoven klid, nelze dosud ani zdaleka mluvit o tom, že by protižidovské hnutí Arabů utuchlo.

Naopak šíří se i na venkovské části země a Arabům docházejí stále četné posily pro boj proti nenáviděným sionistům i jejich anglickým ochráncům.

Značné ozbrojené síly shromažďují se zejména v severní části Palestiny, kde palestinským Arabům přišli na pomoc syrští Arabové a na 2000 Drusů. Proti těmto silám byly z Jaffy a Haify vyslány anglické oddíly a pancéřovými vozy.

Židé z venkovských sídlišť jsou nakvap svázeni do přístavů, kde se lze lépe postarat o jejich ochranu.

Arabští vůdcové v Jerusalémě prohlásili, že nepokoje neutuchnou, dokud změnou ústavy nebude učiněna přítrž sionistické rozpínivosti.

Vrchní muftí palestinský odmítl anglickou žádost, aby vyzval arabské obyvatelstvo k zastavení nepřátelství proti Židům.

Už při utlumení výtržností padlo v Jerusalémě a Jaffě ranami skrytých arabských střelců 7 Židů (lidí) a 15 bylo zraněno.

Útok na kolonii sionistů z Československa byl odražen.

Pražský sionistický list „Selbstwehr“ přináší zprávu z Jerusaléma o četných arabských útocích na osady, v nichž žijí židovští kolonisté. Osady Tel Josef a Giwah byly Arabi vypáleny.

Podle jiné zprávy byl na kolonii sionistů z Československa v Bet Alfě podniknut útok, který však byl odražen.

Pražská zpráva z Palestiny potvrzuje, že ve městech byl většinou obnoven klid, že však na venkově výtržnosti trvají.

Večerník Národních listů (29. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 237.

Arabské kmeny se sjednocují proti Židům.

Britské vojsko pronásleduje útočníky. – Arabové byli vyprovokováni zionistickými osadníky?

Foto: Sir John Chancellor, anglický vrchní komisař v Palestině, je sionistickými kruhy obviňován, že neučinil včas opatření, jež by utlumila výtržnosti arabsko-židovské v zárodku. Zprávy z kruhů sionistických tvrdí, že Chancellor bude z Palestiny odvolán.

Zprávy, které docházejí z Palestiny, nesevřídčí na to, že by povstání Arabů proti zionistickým kolonistům utichlo. V městech britská vojenská policie sice situaci ovládá, ale na venkově hnutí proti židům živelně roste. Arabové dostávají posily. Angličanům celá věc je nemilá a zdá se, že její sympatie ke kdysi tak favorizovaným osadníkům ochabuje. Ježto jsou obavy, aby protižidovské bouře neobrátily pak svůj hrot i proti britskému režimu, je rychle stahována vojenská síla do míst, kam se shromažďují posily arabských kmenů.

Je zajímavé, že pomalu vychází najevo příčina, proč došlo k tak krvavým událostem. O při o zed' nářků přinesli jsme svého času obšírný článek. Již tehdy bylo vidno, že trpělivost

domorodého arabského obyvatelstva dochází. Nestranní pozorovatelé oznamují z Palestiny, kde jsou očividnými svědky krvavých srážek, že vystupování židovských osadníků vybičovalo přímo vášnivou povahu Arabů k dnešním událostem. Všeobecně se mluví, že židé na sebe uvrhli nenávisť přílišnou roztahovačností, počínajíce si tak, jako by Palestina patřila jen jim.

Protižidovská hnutí v Palestině má již ohlas i v Egyptě. V Kairu došlo k bouřím proti židům, při čemž došlo k velké srážce s policií, Židi rychle zavírají obchody a staví před svými příbytky barikády.

V Americe, resp. Ve Spojených Státech, jež jsou etnograficky známy jako „největší židovská země“, hlásí se tisíce bývalých vojáků ze světové války, ovšem židovského původu, a staví se k dispozici britským úřadům. Je pochopitelné, že služeb jejich nemůže býti užito, neboť jednak britské úřady stačí na ovládnutí každé situace a za druhé není možno, aby koloniální úřad poštal na sebe všechny arabské národy...

Lvov, 29. srpna. – Zdejší Židi uspořádali večera večer – na znamení protestu proti událostem v Palestině – bouřlivé demonstrace proti Anglii. Blízko anglického konsulátu došlo k srážce mezi demonstranty a policií, která příchod k anglickému konsulátu uzavřela. Policie postupovala proti demonstrantům s tasenými šavlemi. Sedm osob bylo lehce poraněno.

Odražený útok Beduinů.

„Daily Express“ oznamuje z Jerusalema, že tlupa arabských záškodníků, která z úkrytu na návrší, poblíže Jerusalema střílela do města, byla včera za soumraku potřena. Stíhání této tlupy se zúčastnil oddíl britského vojska s obrněnými auty a letadly. Beduini byli zaskočeni a zanechali na místě mnoho zbraní, střeliva a kořisti. Část se jich vzdala, kdežto několik set se jich rozprchlo. Byli stíháni letadly, která se pohybovala nízko při zemi. Na prchající Beduiny byla spuštěna palba z kulometů, takže jejich řady značně prořídily.

Národní listy (30. srpna 1929), str. 2, ročník 69., číslo výtisku 238.

Uklidnění v Palestině?

(Reuter.) Z Londýna, 29. srpna.

Ministerstvo kolonií vydalo dnes zprávu, podle které bylo včera večer v celé Palestině klidno. Přítomnost vojska působí uklidňujícím dojmem. Velikým nepokojům se, jak se zdá, již předešlo a nezmění-li se poměry nějakým neočekávaným způsobem, možno míti za to, že vážná situace prvních pěti dnů nepokojů je již ovládnuta. Dne 27. srpna, k polednímu, shromáždil se rozčilený dav Mohamedánů v Haramu v blízkosti Jerusalema, a žádal, aby mu velký Muftgí vydal zbraně. Nebezpečí bylo ihned odvráceno jedním důstojníkem, který přijal jejich deputaci a ujistil je, že vláda nepoužívá žádných ozbrojených židů. Následkem tohoto ujištění se situace včera v Jerusalemě velice uklidnila.

Zabitých mohamedánů je 52, křesťanů 4, židů 98. V nemocnicích jsou 103 zranění mohamedáni, 9 křesťanů a 151 židů.

Včerejší schůze pražských Židů o situaci v Palestině.

Pražští Židé uspořádali včera večer ve velkém sále židovské radnice protestní schůzi proti událostem v Palestině. Schůze konala se za veliké účasti, takže velký sál nepojal ani všech přítomných.

... Řečníci dožadovali se dále změny celého systému palestinské vlády. Palestinská policie, sestávající z arabského mužstva, na mnoha místech selhala v obraně proti arabským tlupám, budiž reorganizována a doplněna živly spolehlivými za přiměřené účasti Židů. Dále žádali řečníci přísné potrestání všech původců palestinských bouří a od mandatorní moci určité prohlášení, že trvá na Balfourově deklaraci. Toto stanovisko ať projeví také tím, že zvýší židovskou imigraci do země. Nakonec byly na schůzi přečteny telegramy z Palestiny, z nichž vyplývá, že čsl. kolonie neutrpěla dosud žádných ztrát na životech. Po řeči dr. Goldsteina byla schválena rezoluce ve smyslu výše uvedených požadavků.

Na schůzi, která se protáhla do pozdních hodin nočních, učinila mezi jinými projev sympatie spisovatelka Pavla Moudrá. Za židovskou lóži Bnei Brith ČSR promluvil její velmistr dr. Popper.

Národní listy (30. srpna 1929), str. 10, ročník 69., číslo výtisku 238.

V Palestině klid. Projev presidenta Hoovera.

Na velkém táboru lidu, který se konal v ? (text je nečitelný) Madiscua Square Garden v New Yorku na protest proti palestinským krvavým událostem. Byl přečten projev presidenta Hoovera, v němž m. j. praví: „Vím, že celý svět uznává šlechetnou mysl, již projevila britská vláda tím, že přijala mandát nad Palestinou. Věřím, že z tragických událostí palestinských vzroste v budoucnosti větší bezpečnost, že budou rozhojněny záruky příštího vývoje a že Palestina bude skutečnou domovinou Izraelitů. President Hoover vyslovuje kromě toho hluboký soucit všem trpícím a postiženým v Palestině.

Obrázkový večerník Národ (30. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 198, večerník.

„Zed' Nářků“ vedoucí k potokům krve.

Proč došlo k občanské válce mezi Židy a Araby?

Krvavé výtržnosti v Palestině jsou nemalým překvapením pro veřejnost, která nesledovala soustavněji postup pokusu vytvořit v pravlasti Židů moderní židovský stát. Cíl ten položilo si t. zv. sionistické hnutí, které – podporovalo jsouc hmotné příspěvky z celého světa – aranžovalo po světové válce vystěhovalecké hnutí židovské do Palestiny.

Je pochopitelné, že tímto vnikáním cizorodého přistěhovaleckého hnutí cítilo se silně dotčeno domorodé obyvatelstvo arabské, které má v zemi zdrcující většinu. Na 900 tisíc Arabů připadá asi 100.000 Židů.

Nahromaděná animosita rasová a náboženská propukla po prvé na podzim spory o Zed' Nářků. Toto jeruzalémské místo je zbytkem Davidova chrámu a pro Židy platí za místo nejposvátnější. Patří však mohamedánům. Židům dovoleny na něm modlitby, ale jenom pod tou podmínkou, že Zed' Nářků ponechají v dosavadním stavu. Tuto podmínku však – jak tvrdí Arabové – Židé nedodrželi provedením jistých úprav místa (např. zřízení přepážky mezi muži a ženami). I taková maličkost stačila, aby nahromaděná nenávist propukla.

Arabové nesnášenliví, Židé rozpínají?

Demonstrace židovské sionistické mládeže proti Arabům a drobné srážky mezi Židy a arabským obyvatelstvem vystupňovaly tuto nenávist až k nynějšímu krvavému výbuchu. Židé obviňují Araby z náboženské nesnášenlivosti a Arabové Židy z provokací a rozpínavosti.

Anglické nesnáze.

Mezi oběma rozvášněnými stranami je anglická správa nucena provádět jakýsi tanec mezi vejci. Za židovskými přistěhovalci stojí velká mezinárodní finanční židovská moc, za Araby majorita země a širý islámský svět. Anglie nemůže se pochopitelně rozhodnout ani pro tu ani pro onu stranu. A proto, jak tomu obyčejně bývá, je zahrnována výtkami obou táborů.

Probuzené vášně nedají se tak snadno utlumit a nenávist a řevnivost, jež nabyly takových rozměrů, proměnit v přátelství a klidné soužití. Je nesporno, že pro zdar pokusu obnovy židovské vlasti v Palestině je takový stav neblahým znamením...

Večerník Národních listů (31. srpna 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 239.

Vření mezi palestinskými Araby znovu vzrůstá.

Rozvášnění Arabové krutě se mstí na židovských kolonistech.

Londýn, 31. srpna.

Ke zprávám o nových nepokojích v Safedu oznamuje Reuter z Jerusalema: Vojenské posily, vyslané do Safedu, nemohly již zabránit útoku Arabů na několik židovských příbytků.

Podle posledních zpráv bylo tam asi 9 židů usmrceno a 20 poraněno. Arabové plenili a židovské obyvatele ztýrali. Na to byl celý blok domků zapálen. Škoda, kterou židé utrpěli, jest značná.

Večerník Národních listů (2. září 1929), str. 1, ročník 69., číslo výtisku 241.

Velký muftí promluvil!

Ne zed' nářků, ale Balfourovo prohlášení je příčinou nacionálního povstání.

Londýn, 2. září.

Emir El Hussein, velký muftí a prezident nejvyšší mohamedánské rady, prohlásil k zvláštnímu zpravodaji „Daily Expressu“: Máme nyní co činiti s vážným nacionálním povstáním, ve kterém máme sympatie a podporu nejen mohamedánských Arabů Syrie, Egypta a Severní Afriky, ale i celé Arabie se svými 60 miliony obyvateli.

V bezprostřední budoucnosti nastane mír, pokud jej budeme moci udržet. Nebudeme se stavěti proti britským zákonům. Velká Británie musí si však uvědomit, že poslední krvavé události v Palestině nejsou vyvolány incidenty u zdi nářků, ale vztahují se na Balfourovo prohlášení z r. 1917.

Velký muftí pak pokračoval: Vy můžete nynější nepokoje potlačit a za přispění britských zbraní obnoviti na chvíli klid. Trvalý mír a klid však v Palestině a Arábii nebude tak dlouho, dokud Velká Británie provádí politiku ve smyslu Balfourova prohlášení z roku 1917. Celá Arabie je velmi vzrušena.

Nesmyslné požadavky amerických židů.

Londýn, 2. září.

V kruzích amerických Židů vyslovuje se čím dál tím hlasitěji názor, aby mandát nad Palestinou svěřen byl Spojeným Státům.

Americké úřední kruhy dívají se však na tento podnět bez zvláštní sympatie, již také proto, že by byl těžko proveditelný, protože Spojené Státy nejsou členem Společnosti národů.

1936

Národní listy (20. dubna 1936), str. 1, ročník 76., číslo výtisku 16. (of. Pondělí Národních listů a národa)

Boje mezi Araby a židy v Palestině.

(Reuter.)

Jerusalém, 19. dubna. V Jafě se strhly neobyčejné prudké srážky mezi židy a Araby. Bylo nutno přivolat vojsko. Policie musela několikrátě útočit obušky. Při srážkách se také střílelo. Situace jest považována za vážnou.

(Havas)

Káhira, 19. dubna. Podle zpráv došlých dnes z Palestiny, propukly výtržnosti mezi Židy a Mohamedány na četných palestinských místech. Největší srážky byly v Haifě, kde byli zabiti 4 Židé a 2 Arabové a vážně zraněn jeden britský policejní důstojník. V Tel Avivu jest velký neklid, neboť jsou obavy před arabskými násilnostmi. Úřady vyhlásily stav poplachu a povolaly vojsko k obnovení pořádku.

Večerník Národních listů (20. dubna 1936), str. 2, ročník 76.

Židé prchají z Jaffy.

Mnoho židovských obchodníků opouští nakvap Jaffu. Všechny obchody jsou uzavřeny a ulice střeží ozbrojené policejní hlídky. Úředně se prohlašuje, že za včerejších výtržností v Jaffě byla jedna osoba usmrcena, 15 zraněno. Arabové však tvrdí, že obětí jest mnohem více. Prohlašují, že Židé podnikli útok na arabský autobus a zranili mnoho osob. O 23. hodině v neděli byl klid v Jaffě i v Tel Avivu. Později však se nepokoje opakovaly v Jerusalemě. Ze zástupu bylo házeno kamením na anglický automobil, jedoucí do Jaffy. Tři osoby, v automobilu jedoucí, byly lehce raněny. Kromě toho byl ještě čtvrtý Angličan zraněn ze srážek.

Večerník Národních listů (21. dubna 1936), str. 2, ročník 76.

Tel Aviv vypálen.

Nové protižidovské demonstrace v Palestině.

(ČTK.)

Káhira, 21. dubna. Situace v Palestině stává se stále vážnější. Židovská čtvrť v Tel Avivu byla úplně zničena požárem. Britský vysoký komisař pro Palestinu soustřeďuje vojsko do Haify, Tel Avivu a Jerusaléma, kterážto města, podle pověstí obecně rozšířených, budou dnes napadena několika tisíci demonstrantů. V noci konala se porada zástupců úřadů, na níž byla usnesena nejprůběžnější opatření pro potlačení nepokojů. Nové nepokoje byly včera hlášeny z Jaify a z Tel Avivu. Za srážek mezi Araby a Židy bylo usmrceno pět osob, raněných jest 26, z nichž 13 bylo převezeno do nemocnice. Arabové byli zabiti dva a raněno jich 32. Arabové konali v Haifě schůzi, na které se rozhodli vyhlásiti ve středu generální stávkou na neurčitou dobu.

Večerník Národních listů (22. dubna 1936), str. 1, ročník 76., č. výtisku 111., večerník

Palestina ve varu.

Nové protižidovské výtržnosti. – Beduini vnikli do země.

(ČTK.)

Káhira, 22. dubna. Včera přes den byl v Palestině klid, ale nepokoje začaly znovu večer. Arabové, přicházející ze sousedních obcí, pokusili se několikrát o útok na čtvrť Hatekva v Tel Avivu, ale byli vždy odraženi policií. V Haifě demonstranti snažili se přiměti arabské

obchodníky, aby zavřeli své obchody a podepsali protestní projev. Vznikly z toho nové nepokoje. Vysoký komisař měl poradu s muslimskými předáky a požádal je, aby vynaložili svůj vliv k zastavení nepořádků. Úřady konají přípravy, aby byli za hranice zahráni četní Beduinové, kteří v poslední době vnikli do Palestiny z Džebel Hauranu a ze Syrie.

Večerník Národních listů (12. května 1936), str. 2, ročník 76., č. výtisku 131.

Palestinská starost britské vlády.

(ČTK.)

Londýn, 12. května. „Times“ oznamují, že britský kabinet ve své včerejší schůzi jednal obšírně o situaci v Palestině. Vysokému komisaři Velké Británie v Jeruzalémě dostalo se od vlády ujištění, že může počítati s veškerou pomocí, kterou bude pokládati za nutnou pro udržení pořádku.

Káhira, 12. května. Velký Muftí jeruzalémský prohlásil, že Arabové v Palestině jsou rozhodnutí pokračovati ve stávce, až jim bude úplně učiněno zadost...

Večerník Národních listů (18. května 1936), str. 2, ročník 76., č. výtisku 137.

Situace v Palestině na ostří nože.

Britské úřady nehodlají omeziti židovské přistěhovalectví.

(ČTK.)

Londýn, 18. května. Situace v Palestině se zde považuje za mimořádně vážnou. V sobotu se udály opět krvavé srážky. V neděli hlídkoval v hlavních ulicích jeruzalémských skotský prapor. V Jeruzalémě, jak známo, byl vyhlášen vyjimečný stav. Vysoký komisař svolal včera k poradě všechny vyšší úředníky, aby pojednali o situaci. „Daily Telegraph“ se dovidá z londýnského pramene, že britské úřady v Palestině nehodlají omeziti židovskou imigraci, jak žádají Arabové. Vysoký komisař schválí dnes listinu židovských imigrantů na příští pololetí. Tento seznam obsahuje asi 4.000 jmen.

Výzva k dalším stávkám.

(DNB.)

Jerusalém, 20. května. Včera se radili arabští vůdcové o stanovisku, jež hodlají zaujmout k zvýšení vystěhovalecké kvoty pro židy a k rozhodnutí vyslati do Palestiny britskou vyšetřovací komisi, které pokládají za porušení sjednaných dohod. Bylo vydáno zvláštní svolání, v němž se Arabové vybízejí k dalším stávkám.

Od počátků nepokojů dne 19. dubna bylo celkem zatčeno 814 Arabů a 53 Židů. Veřejnost byla i rozhlasem upozorněna, že železniční trati jsou hlídány britským vojskem a že každý, kdo na koleje vnikne, činí tak na vlastní nebezpečí.

Národní listy (25. května 1936), str. 2, ročník 76., číslo výtisku 21.

(ČTK.)

Pokojné úmysly Židů.

Národní rada židovská uveřejnila okružní cirkulář, v němž zdůrazňuje pokojné úmysly Židů v Palestině, které pracují v rekonstrukci země. Národní rada židovská protestovala proti masakrům a vyslovuje naději, že dospěje k dohodě s Araby. Židovský deník „Doarhajom“ byl na 5 dní zastaven.

Večerník Národních listů (25. května 1936), str. 2, ročník 76.

Bolavá místa britského imperia.

Celá Palestina pod terorem.

Řádění povstaleckých tlup – Také na četných místech v Indii krvavé výtržnosti.

(Reuter.) – Jerusalems, 25. května.

V celé Palestině vzrůstají nepokoje. V Jerusalemě včera stříleli angličtí vojáci na arabský dav, který je napadl kamením, když se pokoušeli rozbořiti barikády. Dva Arabové byli zastřeleni a 4 Arabové byli zraněni. Tato čísla udává židovská telegrafní kancelář.

Ozbrojené bandy arabských teroristů se houfně objevují po celé zemi a v horách, a střílí ihned, jakmile spatří policii nebo vojsko. Nelekají se ani pancéřových aut, ničí obilí na polích, přeřezávají telefonní dráty a vrhají pumy s neobyčejnou odvahou. Je proto velmi obtížné podávat zprávy o jednotlivých incidentech. Ozbrojená moc má neustále přestřelky s povstalci, je však těžko zjistiti ztráty útočníků, ježto Arabové mají ve zvyku odnášeti své mrtvé a raněné. Zákeřné útoky jsou na denním pořádku, zvláště v okresech Nablus a Tulkeram.

Národní listy (28. května 1936), str. 1, ročník 76., číslo 147., III. vydání

Co se děje v Palestině?

(V.S.) – Praha 27. května.

Protižidovské hnutí v Palestině je hlubšího podkladu, než se zdá na první pohled. Není to pouze místní arabský antagonismus protižidovský, který občas hýbal Palestinou už před světovou válkou, není to pouze přechodný výbuch zášti domácího arabského obyvatelstva, které má v Palestině převážnou většinu a které nerado vidí, že kulturnější živel židovský proniká do své původní vlasti, do své „zaslíbené země“.

Vůdce sionistického hnutí Nahum Sokolov se dožil úspěchu své myšlenky: Svatá země se stala útlukem Židů, stala se jakýmsi židovským státem pod anglickým protektorátem. Ovšem, Sokolov nemohl tušiti, že právě tento anglický protektorát stane se příčinou velikého hnutí, které dnes tvrdě stíhá židovské obyvatelstvo.

Arabské protižidovské hnutí v Palestině úzce souvisí s velikou myšlenkou, jejímž konečným cílem je – imperium arabice. Jsou-li na Dalekém východě Japonci nositeli myšlenky panasijské, jsou Arabové na Blízkém východě nositeli myšlenky panarabské. V čele tohoto hnutí se staví jako největší dnes arabský stát Egypt.

Angličané tentokrát špatně počítali, když ve strachu o mořskou svoji cestu k Indii vystoupili tak ukvapeně nepřátelsky proti Itálii a když místo toho, aby se dohodli s Římem, strhli do boje proti němu celou Společnost národů, využívající socialistického nepřátelství proti mussoliniovského. Pravda, s počátku byly sympatie Arabů a hlavně Egypta na straně Habeše. Egypt si nepřál míti na svém jihu a ve svém týlu vítěznou Itálii. Situace se však velmi rychle změnila. Anglie začala hromadit ve Východní Africe válečné síly, anglické vojenské velení vytvořilo z Egypta válečnou základnu proti italské Lybii a na ochranu Suez, egyptské vody jsou zaplněny anglickým válečným loďstvem a to vše znepokojuje a pobuňuje egyptský lid, zachvácený mohutnou vlnou nacionalismu.

V roce 1922 přiznala Anglie Egyptu samostatnost, ovšem samostatnost, značně omezenou. Egyptští nacionalisté těžce snášeli oktrojování práv Anglii a anglickou kontrolu nad svým státem a vystoupili s požadavkem úplné samostatnosti. Zvláště pak otázka Sudanu, který Anglie anektovala a prohlásila za své kondominium, jistě neobyčejně egyptské nacionalisty a vyvolala silné hnutí protianglické, v jehož čelo se postavil Nahas paša. Angličané odpověděli vnucením diktatury, která trvala v Egyptě pět let, až do vlády italsko-habešské. Avšak ani diktatura, kterou Angličané vnutili králi Fuadovi, nedovedla zastaviti rozmachu síly strany vafd, naopak nacionální a protianglické hnutí rostlo a v posledních volbách vafdisté zvítězili plně.

Anglická vláda a Edenova zahraniční politika posloužily si velmi špatně v očích Egypta svým krajně protiitalským stanoviskem v otázce habešské. Egyptané pochopili, co znamená pro Anglii jejich země a jakou je důležitou a pevnou oporou i ochranou anglické koloniální cesty do Indie, a vytušili v tom velmi správně – slabost Anglie. Smrt krále Fuada, který svojí autoritou tlumil krajně protianglické stanovisko vafdistů, stala se povellem k rozpoutání nového, silnějšího hnutí vítězné strany vafd, která je dnes pánem Egypta a která již vyslovila také své požadavky pro Anglii přímo nepřijatelné: plně samostatným a rovnoprávným státem, Sudan budiž sloučen s Egyptem!

Avšak nacionální Egypt jde ve svých politických plánech dál. Upravuje se především dříve velmi napjatý poměr ke králi Vahabitů Ibnu Saudovi. Chce-li Egypt hráti vůdčí úlohu ve světě mohamedánském, kterou ztratilo moderní Turecko Kemalovými reformami a hlavně zrušením kalifátu, musí dříve odkliditi sporné otázky a s Ibhem Saudem, který si upevnil v Arabii své posice upravením přátelského poměru k Iraku a Zajordánsku.

Ohlasem této politiky nacionálního Egyptu jsou dnešní události v Palestině. Egyptské hnutí nemohlo zůstat bez vlivu na arabský svět. Dnes je už celý Blízký východ v pohybu. Horečka egyptského nacionalismu zachvacuje asijské Araby a zachvátila také Araby palestinské, kteří se nebouří ani tolik proti Židům, jako proti jejich protektorci Anglii a kteří je pronásledují jen proto, že jdou s ní a že se opírají o její ochranu.

Situaci v Palestině nutno dnes považovati s hlediska anglické prestiže. Anglie prohrává svoji nerozumnou politiku protiitalskou. Dopláčí na Habeš. Oslabila své posice, místo aby upevnila bezpečnost koloniální cesty do Indie, a oslabuje je také na půdě maloasijské a arabské. Myšlenka arabského imperia se vyvíjí dnes zcela jinak, než to měl na mysli plukovník Lawrence, když za války rozhýbal arabské hnutí a kladl základy k budování arabského státu ve sféře vlivu a autority anglické. Dnes se tato myšlenka vyvíjí naopak proti Anglii. A tak nutno rozuměti i hnutí palestinských Arabů, kterých nedovedl vysoký komisař VB gen. sir Arthur Wauchope získati pro Anglii myšlenkou jerusalemského samosprávného parlamentu, ve kterém měli Arabové zajištěnu téměř dvoutřetinovou většinu. Palestiňští Arabové vzpírají se dnes se zbraní v ruce anglickým diktátům a odmítají rozhodně anglické snahy, aby se pokračovala v imigraci Židů do Palestiny.

Nahum Sokolov se sice dožil vítězství své myšlenky, avšak Nahum Sokolov umíral jistě s těžkým srdcem. Jeho dílo z roku 1922 bylo v předvečer jeho smrti už vážně ohroženo. Dnes je ohroženo ještě více a Židé musí býti připraveni i na to nejhorší.

Večerník Národních listů (28. května 1936), str. 3, ročník 76.

Uklidnění v Palestině.

(Reuter.) – Jerusalem, 28. května.

Britské vojsko, policie, mají nyní již situaci plně v rukou. Včerejšího dne byl v Jerusalemě již klid a policisté odložili své ocelové přílby a oblékli obvyklé čapky. Oznamuje se, že v noci na včerejšek byly učiněny tři bezúspěšné pokusy poškoditi železniční trať. Bilance ztrát od 19. dubna činí: 1 Evropan zabit, 17 Evropanů zraněných a to: 7 policistů, dva britští vojáci a 8 civilistů. Mezi neevropským obyvatelstvem bylo napočítáno 48 zabitých a to 24 Židů, 22 Arabové, 2 křesťané. Bylo zatčeno 969 Arabů a 275 Židů, většinou pro přestupky proti vyhlášené policejní hodině.

Večerník Národních listů (30. května 1936), str. 2, ročník 76., číslo výtisku 149.

Sabotáže v Palestině.

(ČTK.)

30. května. Dnes nevyšel žádný arabský list, jelikož všechen arabský tisk zahájil stávkou, která potrvá 3 dny. Hlásí se také několik násilných činů, útoků proti telefonním linkám, výbuchů pum, ohrožování stráží a jeden nezdařilý útok na most v severní části města. Tyto výtržnosti si vyžádaly několik zraněných.

Národní listy (1. června 1936), str. 2, ročník 76., číslo vydání 22.

Arabové proti násilí.

Jerusalém – 31. května. Arabská stávkový výbor v Nablusu uveřejnil manifest, vyslovující se proti jakémukoliv násilí a proti útokům na policii. Z toho se dá soudit, že umírněné živly snad nabudou vrchu a že Arabové zaujmou smířlivá stanoviska.

Večerník Národních listů (3. června 1936), str. 2, ročník 76., číslo výtisku 152.

Britské úřady lámou arabskou stávku v Palestině.

(Reuter)

Jerusalém, 3. června. Podle nově upraveného nařízení bylo dáno okresním komisařům právo, nařít pod trestem pokuty otevření všech obchodních podniků. Vojenské oddíly mohou zde jednat jako policie. Dále se zakazuje výroba a doprava třaskavin do Palestiny. Touto novou úpravou nařízení učinila vláda první pokus o zlomení všeobecné arabské stávky.

Večerník Národních listů (9. června 1936), str. 1, ročník 76., číslo 158.

Bojkot proti bojkotu.

Vřeni v Palestině neustává. – Pokus Arabů porušití výjimečný stav.

(ČTK.) – Jerusalem, 9. června.

V Akko se Arabové pokusili v noci na pondělí porušití výjimečný stav tím, že se hromadně objevovali na ulicích. Bylo zatčeno 35 výtržníků. Mimo jiné se v pondělí dopoledne konaly také v Jaffě demonstrace. Když policie účastníky rozptylovala, byly dvě osoby zraněny. Všude jsou přestřelky, také znovu v Jerusalemě. Zatím co Arabové vyhlásili bojkot židům, započal v pondělí také odvetný bojkot se strany židovské. Židovský velký trh zelinářský v Jerusalemě odmítl kupovati arabskou zeleninu a žádá při všech dodávkách zeleniny průkaz o původu výrobků. (fotografie: Angličtí vojáci v Palestině prohlížejí i náklady oslů, aby zjistili, nejsou-li tam ukryty zbraně.)

Večerník Národních listů (15. června 1936), str. 1, ročník 76., číslo 164.

Sabotážím v Palestině není konce.

Pumový atentát na dům obývaný Angličany.

(Reuter.) – Jerusalem, 15. června.

Palestinský tisk přijal s uspokojením energická opatření s britské strany a zejména nový arestní zákon. Tlupy Arabů však neustávají útočiti na silnice a železnice. Je také hlášeno

několik nových útoků proti židovským koloniím v rozličných částech země. Vojenské oddíly se starají všude o udržení pořádku.

Ve velkém nájemném domě v Haifě, ve kterém bydlí několik britských rodin, nastal včera prudký výbuch. Byl zatčen jistý Arab pro podezření, že je původcem tohoto pumového útoku. Podle nového zákona o sabotáži bude patrně odsouzen k trestu smrti. (fotografie: Drátěný plot dělí Araby od Židů!)

Národní listy Večerník (16. června 1936), str. 2, ročník 76.

Lawrencův falsifikát.

Anglický překlad textu židovsko-arabské smlouvy byl úmyslně porušen.

(ČTK.) – Londýn, 16. června.

Dnešní „News Chronicle“ přináší sensační zprávu z Jerusalema, podle níž nedávno zesnulý plukovník Lawrence, úmyslně porušil při překladu text židovsko-arabské smlouvy s 3. ledna 1919. Tuto smlouvu podepsal král Fejsal. Plukovník Lawrence při překladu chtěl ukázat, že Fejsal se vyslovuje příznivě pro zřízení mezinárodního židovského útulku v Palestině. Za dnešního napětí v Palestině obviňují Arabové Židy, že smlouvu úplně zfalšovali. K tomu podotýká „News Chronicle“, že Fejsal připojil k textu, sepsanému arabsky, dodatek, v němž činí závislým zřízení mezinárodního útulku židovského v Palestině na zřízení velké arabské říše. Plukovník Lawrence při překladu do angličtiny zmínil text, poněvadž mu bylo dobře známo, že arabská říše může být založena, jen když Židé dosáhnou uskutečnění svých požadavků.

Večerník Národních listů (17. června 1936), str. 2, ročník 76.

Koncentrační tábory v Palestině.

Od počátku nepokojů zabito 31 Židů.

(Reuter.) – Jerusalema, 17. června.

V posledních dnech bylo do koncentračního tábora dopraveno 6 arabských povstaleckých vůdců. Také do nového koncentračního tábora v Serafandu bylo již dopraveno patnáct arabských agitátorů. Jinak se v posledních 24 hodinách situace dosti uklidnila. Je hlášeno jen několik málo atentátů, mezi nimi je puma, hosená na železniční trať u Kalkiliehu. Jeden ze zraněných židů zemřel, takže od počátku nepokojů zemřelo na zranění nebo bylo zabito 31 židů. Přes poměrný klid, jenž nastal v poslední době, jsou obavy, aby dnes nebyly vyvolány nové nepokoje, protože je výroční den popravy tří arabských agitátorů, kteří byli odsouzeni v roce 1929.

Večerník Národních listů (22. června 1936), str. 1, ročník 76., číslo 171.

Krvavý boj s Araby.

Peklo v „zaslíbené zemi“.

Drakonická opatření mandátní vlády v Palestině. – Doživotní žalář za nošení zbraně.

(ČTK.) – Jerusalems, 22. června.

Mandátní vláda ohlásila dnes nová přísná opatření. Podle nového nařízení bude se trestati neoprávněné nošení zbraní, pum a výbušnin žalářem nejméně pětiletým. Ve vážnějších případech může být také vyměřen žalář doživotní. Házení pum bude trestáno smrtí nebo doživotním žalářem. Z Bejrutu a jiných měst v Libanonu se oznamují stávky ze sympatie s palestinskými Araby.

(Reuter.) – Jerusalems, 22. června.

U Tulkarem v severní části Palestině došlo k větší srážce s Araby. Bylo použito vojska, policie a letadel. Jeden voják byl zabit, 3 zraněni. Arabové byli zahnáni na útěk, zanechavše na místě 2 mrtvé. Jak se sděluje, odnesli pryč s sebou řadu zraněných... Další zprávy oznamují, že při srážce bylo zabito nejméně 10 Arabů. Tři ze čtyř letadel, jichž bylo v boji použito, byla zasažena výstřely Arabů, avšak vrátila se šťastně na letiště.

Arabští záškodníci pokračují ve své činnosti. V noci na dnešek byli čtyři z nich zajati oddílem skotských vojáků, který je obklopil. Při tom byl jeden arabský střelec zraněn...

Neúspěch londýnského jednání.

Londýn, 23. června.

Delegace palestinských Arabů, která dlí v Londýně, jednala včera se stálým státním podtajemníkem v ministerstvu kolonií. Rozmluva však neměla výsledku. Vývody státního podtajemníka vyzněly v též smyslu, jako nedávný projev vysokého komisaře Ormsby Gore v dolní sněmovně. Členové delegace prohlásili, že nepokoje v Palestině neustanou, dokud nebude vydán zákaz židovského přistěhovalectví.

Večerník Národních listů (26. června 1936), str. 1, ročník 76., číslo výtisku 165.

60.000 Beduinů u Jordánu.

Před válečným výbuchem v Palestině. – Arabské ultimatum.

(Havas.) – Londýn, 26. června.

Zvláštní dopisovatel listu „New Chronicle“ v Jerusalemsě oznamuje, že v posledních dnech počíná hroziti nové velmi vážné nebezpečí v Palestině. Až dosud se omezoval arabský odboj jen na západní Jordánsko, nyní však se rozšiřuje také na Zajordání. Na 60.000 Beduinů

je prý připraveno překročit Jordán a připojit se k arabským povstalcům ve Svaté zemi. V hlavním městě zajordánském Ammanu se shromáždilo 200 šejků a usneslo se zaslati ultimatum britskému vysokému komisaři Wadshopeovi, že odboj v Zajordání veřejně vypukne, jestliže nebudou splněny do 10 dnů požadavky palestinských Arabů. V Zajordání povoluje zákon každému nositi ručnici nebo revolver a libovolné množství nábojů, což v Palestině je zakázáno, takže kdyby se Arabové z tohoto kraje připojili ke svým krajanům v Palestině, musila by Velká Británie svést skutečnou válku.

Večerník Národních listů (8. července 1936), str. 2, ročník 76.

Nejistota v Palestině.

Povstalci zhoršují situaci chudých vrstev. – Zvýšení daní. Nebezpečí slepoty.

Jerusalem, 8. července.

Vysoký komisař Wauchope pronesl v úterý večer znovu prostřednictvím rozhlasu výzvu k palestinskému obyvatelstvu, ve které mj. pravil: Vojsko již v nejbližší době učiní konec teroristickým činům, v případě potřeby budou povolány nové posily. Komisař varoval před rozšířeným názorem, že je v Palestině možný odpor proti vojenským silám. Povstalci jsou zodpovědni za zhoršení situace chudých vrstev obyvatelstva. V důsledku snížení státních příjmů bude nutno zvýšiti daně. Komisař poukázal dále na to, že nejistota na silnicích ohrožuje práci lékařů. Lékaři nemohou vyhledati nemocných, čímž vzniká nebezpečí, že se opět rozšíří oční choroba, v zemi obvyklá, zejména u dětí, z nichž mnoho může býti odsouzeno k slepotě na celý život. Komisař nakonec opakoval rozhodnutí londýnské vlády, že po skončení neklidu v Palestině bude do země vyslána zvláštní komise, která na místě vyšetří poměry.

Večerník Národních listů (10. července 1936), str. 2, ročník 76.

Palestina uzavřena židům.

(ČTK.) – Londýn, 10. července.

Jeruzalémský zpravodaj labouristického listu „Daily Herald“ sděluje, že vůdcové palestinských Arabů dostali z Londýna upozornění britských vládních kruhů, podle nichž britská vláda je ochotna zastavit přistěhovalectví židů do Palestiny do té doby, dokud královská vyšetřující komise neoznámí výsledky svého vyšetřování. Jest pravděpodobné, že tato komise zahájí své práce v září. Týž zpravodaj dále sděluje, že arabští vůdcové hodlají po zmíněném londýnském upozornění skončiti stávku a teroristickou akci.

Večerník Národních listů (20. srpna 1936), str. 2, ročník 76.

Světový židovský kongres v Ženevě.

Praha v srpnu.

Světový židovský kongres v Ženevě byl právě ukončen a usnesl se na řadě resolucí namířených proti nynějšímu protižidovskému režimu v Německu. Usnesli se zejména na pokračování ostrého bojkotu obchodního, zakázali kupovati a prodávati německé zboží atd. Jest však zajímavé, že nebylo na kongresu jednáno o užívání německého jazyka a tak tedy lze očekávati, že přes usnesený bojkot budou židé na celém světě, ale zase zejména u nás, němčiti, posice Němců všude posilovati, dítky své posílati do německých škol a Němcům všude nadbíhati, jak jen možno.

To platí zejména o některých židech pražských, kteří němčí nejen v Praze docela bez ostychu, ale i v pražských letoviskách, v českých lázních, Karlových Varech, Mariánských a Františkových lázních, kde tvoří mezi návštěvníky značné procento. Česky nemluví, i když češtinu ovládají dokonale a Němců nenávidí a bojí se jich, jako čert kříže.

Na kongresu se mnoho mluvilo o antisemitismu a hledaly se prostředky, jak proti němu čeliti. U nás židé se cítí naprosto bezpečnými, vědí dobře, že náš národ jest tak demokraticky založen, že se nenechá svést k pronásledování židů, jak se to stalo již všude v okolních státech evropských, ale jest nepochopitelné, že toho neuznávají a neukazují ani snahu přiblížiti se našemu národu ani jazykem, ani kulturou, ač musí dobře věděti, že, je-li mezi Čechy nějaký antisemitismus, má svůj původ v těchto důvodech rázu nacionálního, nikoli v rozdílu rasy nebo náboženství. Toto téma jest tak široké, že jest skutečně ku podivu, že židovský kongres světový přešel je úplným mlčením. Musíme si tedy jen myslet, že se to stalo úmyslně, neboť „což kdyby...“.

Národní listy (28. září 1936), str. 4, ročník 76., č.výtisku 39.

Tisíc a jedna noc a skutečnost.

Podle nejnovějších zpráv má býti palestinský konflikt rozřešen tím, že bude sloučeno Zajordánie s Palestinou pod vedením emíra Abdullaha.

Abdullah, který by se stal jedním z nejmocnějších mužů blízkého východu, je z nejzajímavějších zjevů Orientu, ačkoliv dosud vládl jen docela malé říši.

...

Pán trpasličí země.

Konečně se pro Abdullaha našel přece nějaký drobet. Za Jordánem Anglie zřídila malé samostatné mandátní území. Zajordánie. Je to značně neúrodný kraj, obývaný asi 300.000 beduínů. Abdullah se měl stát emírem ve žhavém, pustém městě Ammanu. Oba bratři se poťouchle usmívali, když mluvil o své říši. Ubohý Abdullah, zase dostal nejhorší kousek pečeně!

Šerif – obchodníkem bavlnou.

Jak brzy se však měl list obrátit! Francouzové vypudili Faisala z Damašku. Za svůj ztracený trůn po velkém úsilí dostal vládu na Irákem. Krále Husejna vyhnal z Mekky vahabitský kníže Ibn Saud, a také Ali musil prchnout. A kde se opět sešli, kde hledali útočiště? U dvora „Popelky“, u Abdullaha v Zajordání.

Nyní udeřila i jeho hodina, aby se pomstil svým příbuzným. Anglie, jež si nechce znepřátelit nového vladaře vnitřní Arabie, Ibn Sauda, žádá, aby Husejn šel do vyhnanství. Starý muž marně prosil syna, aby ho ponechal u sebe, aby ho chránil před nepřáteli. Na křižníku „Chrupa“ Husejn se plavil do ciziny, na Kypr.

Král předního Orientu?

Abdullahova moc a vážnost však rostla. Jeho říše je malá, avšak nepostradatelná Angličanům na jejich velké říšské cestě do Indie. Přístav Akaba v Zajordání prý jednou bude mít stejný význam jako Alexandrie. V Abdullahově zemi zkvetají nové osady, buduje se armáda, a jeho prestiž sahá daleko do Palestiny.

Ve svém paláci v Ammanu, zahalen do bílého burnusu, se zlatou dýkou po boku, Abdullah v těchto dnech přijímá důležité hosty. Možná, že se stane králem velké arabské říše, obsahující Palestinu a území až nahoru k Sýrii.

Národní listy (17. května 1939), str. 2, ročník 79., číslo vydání 135.

Před novými těžkými nepokoji v Palestině.

(ČTK.)

Jeruzalém. Z rozsáhlých příprav britských vojenských míst a mandátních úřadů vysvítá, že se očekávají vážné nepokoje v souvislosti s uveřejněním britské Bílé knihy o Palestině.

Židovské listy zaujmají hrozivé stanovisko vůči Velké Británii, již znovu celá veřejnost vytýká porušení slibu. Židovský list „Davar“ prohlašuje v této souvislosti, že se tentokráte s pouhými protesty nic nesvedlo, a že v životě palestinského židovstva prý nyní bude trvale vládnout výjimečný stav. Podle tiskových zpráv prohledávají úřady ruku v ruce s vojenskými odborníky právě židovské osady, aby našly tajnou židovskou vysílačku, která již delší čas šve židy proti Britům. Kolují pověsti, že i Egypt jest zatahován do kruhu tohoto vyšetřování. V židovské metropoli Tel Avivu se objevili britští důstojníci, aby jak praví židovský tisk – učinili vojenské přípravy, které souvisí s následky, očekávanými po uveřejnění britské Bílé knihy.

Večerník Národních listů (20. května 1939), str. 2, ročník 79.

Bílá kniha o Palestině.

(ČTK.)

Londýn. Vydání Bílé knihy o Palestině vyvolalo v tisku jen opatrný a zdrženlivý ohlas. Londýnské ranní listy se netají tím, že anglický návrh řešení jej kompromis mezi arabskými a židovskými požadavky a proto také má všechny slabosti a nedostatky podobného kompromisu. Tento názor anglického tisku je zesilován ještě tím, že všeobecně listy musí přinášeti zprávy, na jak silný odpor naráží britský plán hlavně u palestinských židů. Listy velmi obšírně referují o židovských nepokojích v Palestině a o tom, že bylo nutno mobilisovati vojsko k udržení pořádku.

Je hodné názoru, že „Daily Herald“ zůstává jediným listem, který označil britský plán za nespravedlivý a který se staví téměř úplně na stanovisko židů.

Večerník Národních listů (23. května 1939), str. 1, ročník 79., číslo výtisku 141.

Sliby Židům i Arabům.

(ČTK.)

Londýn, 23. května. V britské dolní sněmovně se včera konala rozprava o palestinské Bílé knize. Ministr kolonií McDonald se při této příležitosti pokoušel vyvésti poslance z beznadějně spletné situace, v níž se ocitla vláda následkem odporujících si závazků vůči Arabům a Židům.

Anglie prý musí dostáti slibům, daným Židům, pravil, musí však prý býti také „čestná“ i vůči Arabům. Ministr však neprohlásil, jak by to bylo možno uskutečnit. Nemáhá se jak Židům, tak i Arabům, pokud možno nezávazně, mazat med kolem úst. V této souvislosti působilo jeho prohlášení, že „Anglie má sice moc, avšak žádné morální právo vnutiti Arabům židovský národní domov.“ přímo groteskně, hledíme-li k tomu, že anglická politika v posledních letech se ohněm a mečem přece nesnažila o nic jiného.

Naproti tomu nepůsobil Mac Donald přesvědčivě na dolní sněmovnu, když zdůraznil, že Anglie má v Palestině důležité strategické zájmy, tak jako, že chce hájiti „jisté zahraniční zájmy“ (totiž zájmy Židů v Americe). Prosil dolní sněmovnu o podporu vládní palestinské politiky, aby vzhledem k této „rozhodnosti“ se neposiloval odpor ze zahraničí.

12.2 Národní politika

1920

Národní politika (27. srpna 1920), str. 4, ročník 38., číslo vydání 236.

Samospráva Arabů v Mezopotámii.

(ČTK.) z Londýna.

Následkem nepokojů byl vyslán do Bagdadu, dle zprávy z úřední strany, britský zástupce z Theheranu Sir Percy Cox a Philby, který jest nejlepším znalcem arabských poměrů. Má se za to, že tím bude možno rychlé urovnání obtíží. Oba delegáti obdrželi od vlády neomezenou plnou moc. Jest jim ponecháno na vůli uskutečnit návrh, který dán byl svého času, aby zvolena byla státní rada a všeobecná sněmovna, anebo aby zřízena byla výlučně arabská správa pod britským vedením. „Westminster Gazette“ píše, že jest s podivem, na hranici palestinské žádali Sira Herberta Samuela o rozšíření britské správy na východ. Dle odpovědi Samuelovy bude posláno do oněch krajín několik britských úředníků, aby Araby zaučili v samosprávě a dali jim průpravu k obraně, samosprávě a v otázkách obchodních. Tento postup jest nejrozumnější, ježto zmenšuje britskou odpovědnost a urychluje politický rozvoj Arabů.

1930

Národní politika (22. října 1930), str. 3, ročník 48., číslo vydání 291.

Odpověď anglické vlády Židům a Arabům v Palestině.

Zákonodárná rada bude ustavena co nejdříve.

Anglická vláda vydala Bílou knihu, v níž vyjadřuje jasnými slovy svoje rozhodnutí spravovati mandát palestinský v souhlase s přesným zněním svého pověření, jak bylo schváleno Radou Společnosti národů. Vládní prohlášení nabádá Židy, aby netrvali na nejradikálnějších snahách sionistů, a Araby, aby upustili od požadavku ústavy, která by znemožnila britské vládě dostáti své dvojstranné úloze. Cílem britské vlády jest a zůstane chránit zájmy obou stran v souhlase se závazky, plynoucími z mandátů. Vláda zamýšlí ustavit v nejbližší době zákonodárnou radu v souhlase s prohlášením Churchillovým z roku 1922, v níž bude zasedati vrchní komisař, deset členů oficiálních a dvanáct členů neoficiálních.

Palestina je v situaci krajně kritické a pouze nejužší spolupráce mezi vládou a vůdci Židů a Arabů může zabrániti, aby situace nestala se katastrofální. Britská vláda proto žádá jednak Araby, aby se smířili s faktickým stavem věcí a Židy, aby pochopili, že je nezbytno sleviti a modifikovati idee hlasatelů nezávislosti a separatistů, které se vyvinuly v některých židovských kruzích při jejich falešném názoru na otázku palestinskou.

Národní politika (23. října 1930), str. 6, ročník 48., číslo vydání 292.

Poplach mezi palestinskými Židy pro prohlášení britské vlády.

(Reuter. – ČTK.) z Londýna, 22. října.

Jerusalémský tisk píše jednomyslně, že politické prohlášení britské vlády, týkající se palestinské otázky, bylo hromovou ranou, která zčista jasná dopadla na Židy. Tisk píše, že má za to, že také Arabové byli značně rozčarováni z toho důvodu, že jim bylo jasně naznačeno, že jak provádění mandátu, tak i prohlášení Balfourovo zůstávají dále v plné platnosti.

„Židovský Denník“ píše, že tato oznámená nová politika britské vlády vůči Palestině znamená atentát proti židovskému národu a jest největším zklamáním, které Židé zažili za celou dobu své historické existence.

Světová Unie sionistů-revisionistů vydala oficiální prohlášení, v němž obviňuje britskou vládu z porušení daného slova. Dále se v prohlášení píše, že Židovstvo celého světa se musí snažiti všemi prostředky obejít chystaná opatření. V prohlášení se také podrobuje přísné kritice vůdcovství sionistů a zdůrazňuje se nutnost, že je třeba, aby se Židovstvu dostalo nezbytných záruk do budoucnosti. Ke konci se prohlašuje, že žádné přechodné krise nemohou zabrániti světovému Židovstvu, aby splnilo své historické poslání.

1936

Národní politika (20. června 1936), str. 2, ročník 54., číslo vydání 170.

Nesnáze anglické vlády.

Rozprava o Palestině v anglické sněmovně.

Těžké ztráty na obou stranách.

Vysoký britský komisař pro Palestinu Ormsby Gore učinil včera dopoledne v dolní sněmovně při rozpravě o situaci v Palestině delší projev, ve kterém označil dnešní stav věci za politováníhodný. Vyslovil obavy nad dnešním občanským bojem v Palestině a žádal všechny poslance, aby se zdrželi jakýchkoliv výroků, které by mohly rozjitřiti mysl té či oné národnosti v Palestině.

Vysoký komisař vylíčil pak snahy vlády, jak čeliti situaci v Palestině a zdůraznil, že nejnaléhavějším úkolem je nyní obnoviti pořádek v zemi. Vyslovil uznání těm vrstvám židovského, arabského i britského obyvatelstva, které pokračují lokálně a klidně ve své práci, a ocenil chování obyvatelstva židovského, které se vůči všem provokacím chová zdrženlivě.

Oběti občanských bojů.

Mezi obyvatelstvem arabským 42 mrtvých, 100 těžce zraněných a 275 zraněných lehce, mezi obyvatelstvem křesťanským 4 mrtví, 24 těžce a 54 lehce zraněných, v řadách židovských 38 mrtvých, 65 těžce a 84 lehce zraněných. Mezi křesťanskými oběťmi je 1 zabitý britský

policista, 3 policisté vážně zraněni a 5 důstojníků a 19 policistů zraněných lehce. Z vojska byli lehce zraněni 4 britští vojáci a 1 důstojník. Mezi oběťmi jsou také dva zabití arabští policisté, tři vážně zranění, 7 důstojníků a 27 mužů palestinské policie, zraněných lehce.

Osmdesát arabských vůdců je drženo v koncentračním táboře

ve Falfanu a jiných 122 je pod policejním dozorem na rozličných místech. Zadrženi byli také čtyři komunisté, z nich dva Židé a dva Arméni. Pod policejním dozorem je 69 židovských komunistů.

Pokud jde o kraje kolem Palestiny, je v nich prozatím až dosud poměrný klid.

Pokud jde o budoucnost, prohlásil Ormsby Core, že britská vláda se nedá odstrašiti násilím ani terorem a jakmile obnoví pořádek, odebere se do Palestiny královská komise, k nestrannému vyšetření poměrů. Řešení, jež vláda nalezne, bude uplatňovati pevně a důsledně. Necht' si Židé i Arabové uvědomí, že jediným přáním britské vlády je, aby obě národnosti žily spolu v míru.

Národní politika (23. června 1936), str. 3, ročník 54., číslo vydání 173.

Anglie sjednává v Palestině klid.

Z Jerusaléma: Za svítání pokračuje britské vojsko v čištění arabských pozic. Proslýchá se, že opevnění střelců byla ještě v noci obklíčena policií.

Z Jerusaléma: Úřady nezavřely silnici z Jerusaléma do Jaffy v délce 16 mil pro noční dopravu, a to od 18.00 večerní do 4 ½ hod. ranní. Nikdo se nesmí v tu dobu k silnici přiblížit s obou stran více než 500 m. Vozy ani pěší nemají na silnici přístup. Počítá se, že židovské obyvatelstvo bylo při nepokojích v Palestině poškozeno již nejméně částkou 186.000 liber šterlinků.

Národní politika (23. června 1936), str. 3, ročník 54., číslo vydání 173.

Ostrá opatření britské vlády v Palestině.

Mandátní vláda ohlásila včera nová přísná opatření. Podle nového nařízení bude se trestati neoprávněné nošení zbraní, pum a výbušnin žalářem nejméně pětiletým. Ve vážnějších případech může být také vyměřen žalář doživotní. Házení pum bude trestáno smrtí nebo doživotním žalářem. Z Bejrútu a jiných měst v Libanonu se oznamují stávkové sympatie s palestinskými Araby.

Další násilnosti proti palestinským Židům.

V sobotu byl pumou poškozen most, spojující Jerusalém se silnicí do Jericha. U Kfarsaby byl nalezen žid mrtev, u Migdalu byl nalezen žid zraněn. Na četných místech bylo přerušeno telefonní vedení a vojenské hlídky ostřelovány. U Nabeusu zajalo vojsko celou

skupinu arabských povstalců, při čemž jeden Arab byl zabit. Je hlášena ještě celá řada pumových útoků, které nezpůsobily valnějších škod.

Vojenská hlídka, která jela po železnici v úseku mezi Jerusalemem a Lyddou, byla ve vesnici Malha ostřelována a palbu opětovala. Při tom byl jeden útočník zastřelen. Krátce poté byla tatáž vojenská hlídka napadena znovu. Při přestřelce, která pak následovala, byli lehce zraněni dva britští vojáci a šest Arabů bylo zastřeleno. U Gazy provedli neznámí pachatelé útok na vlak, dopravující vojsko. Vlak vyjel z kolejí, při čemž byl poškozen železniční násep.

Národní politika (26. července 1936), str. 6, ročník 54., číslo vydání 204.

Budou Židé pány Palestiny?

Jak vidí poměry v Palestině náš orientalista univ. prof. dr. Musil.

Již po několik měsíců upoutávají krvavé nepokoje v Zemi zaslíbené pozornost celého světa. Není dne, aby nepřicházely smutné zprávy z míst, jež byly po mnoha staletí dějiště světových událostí a k nimž se poutá věrouka tří nejvlivnějších světových církví. Dnes se odhaduje počet obětí krvavých nepokojů na 300. Počet daleko nevystihující hrůzy, jež přinesly čtyři měsíce trvající bouře. Počáteční demonstrace, při nichž docházelo nejvýše k vymlácení několika oken, se zvrhly v ozbrojenou revoltu, kdy se v rukou vzbouřenců objevují již i kulometry. Není pochyby, že za vzpourou v Palestině stojí finance a sympatie ciziny. Abychom porozuměli dnešním událostem, je třeba znáti celý vývoj kolonizace Palestiny židovským národem. Obrátili jsme se proto na znalce této otázky, profesora pražské university dr. Musila. Náš rozhovor s ním, tak, jak jej níže reprodukuje, začíná v lesní samotě v jeho vilce v jižních Čechách.

„Jaké je pozadí dnešních krvavých událostí?“ opakuje pro sebe naši otázku a hned začíná souvisle vypravovati:

„Myšlenka dáti 16 milionům po světě roztroušených židů společnou vlast, nabývá konkrétnější formy asi před padesáti lety. První krok učinili pro její uskutečňování baroni Rotschild a francouzský Hirsch. Obrovským nákladem usídlili oba finančníci r. 1890 několik set židovských rodin v Palestině. Začátkem tohoto století zabývá se již otázkou veškeré židovstvo na světě.

Vyskytly se návrhy, aby židé osídlili jiné země než Palestinu. Návrh Chamberlainův, který byl pro kolonizování Ugandy v Africe, byl ze všech nejlepší. Je to země s přírodním bohatstvím, a dobrým podnebím ve vyšších polohách. Zvítězily však pohnutky citové před rozumovými a židé se rozhodli pro Palestinu – zemi svých otců.

Střediskem sionistického hnutí se stala Vídeň a německé země vůbec. Do stadia prvních příprav pro hromadnou kolonizaci Palestiny přišla světová válka. Sionisté sympatisovali z valné části s ústředními mocnostmi. Odpor proti Dohodě rozdmýchávali také hodně židé, kteří musili utéci z Ruska před pogromy. Anglie brzy poznává, že potřebuje k vedení války nakloniti si židovské finančníky. K témuž poznání dochází později i Wilson, který vidí, že bez přispění židovských majitelů tiskových koncernů nemůže vstoupiti po bok Dohody do války. Anglie

vystihla situaci. Nabízí Balfourovou deklaraci z 2. listopadu 1917, že pomůže židům vybudovat v Palestině domovinu, a získává jejich sympatie.

I světové válce r. 1920 si vymohla Anglie skutečně protektorát nad Palestinou. Ukázalo se však, že nebude moci splnit tak lehce slib, jak ho dala. Mohamedáni, o které Anglie opírá svou moc v Indii, se postavili rozhodně proti tomu, aby z Palestiny byl vybudován samostatný židovský stát. Anglie nebyla si již v té době, a s tím méně dnes, tak jista svými posicemi v Indii, aby mohla ignorovat mohamedány, a začala poukazovat na to, že neslíbila židům samostatný stát, ale jenom pomoc při budování jejich domoviny, jak stojí v Balfourově deklaraci.

Co si představovala pod domovinou Anglie a co židé, je jiná otázka. Sami židé nejsou jednotní v politice kolonizování. Radikálnější, vedeni Žabotinskim, trvají na tom, aby přistěhovalství jejich souvěrců nebylo nikterak omezeno. Dnes je židů v Palestině již 400.000. Je to 33% všeho zdejšího obyvatelstvo. Každý měsíc přibývá jich legálně 4000. Bez povolení úřadů a s podporou sionistických organizací přechází hranice Palestiny tajně asi právě tolik židům. Bude-li Palestina velká jako Morava a přicházející jen z jedné poloviny v úvahu pro kolonizaci, dva roky vystavena tomuto přílivu, nabudou židé zde skutečně početní většiny.

Druhá skupina, vedená Weizmannem, zastává zásadu dorozumění s Araby. Odsuzují vyhánění Arabů s půdy, na které hospodaří po celá staletí. Je třeba vědět, že půda v Palestině nepatří z největší části samotným palestinským obyvatelům. Ti jsou jen dělníky, nejvýše nájemci na pozemcích statkářů, bydlících dnes v sousední Syrii. Majitelé půdy se ovšem ani na okamžik nerozmýšlejí a použijí vhodné příležitosti, aby ji prodali přeplácující jim židům. Necítí povinnosti zajistit svým spoluvěrcům další pokojný život na rodné půdě. Ostatně nebylo zde nikdy národního uvědomění mezi Araby. Ale v posledních letech si uvědomilo mnoho těch, kteří byli zbaveni možnosti výdělků, že se liší od přistěhovalců. Bylo potřeba již jen malé jiskřičky. Ta přišla z Indie. Šankad Alí, vůdce indických mohamedánů, vyburcoval náboženské a národní uvědomění. Na jeho nátlak také Anglie povolila a dala Palestině 28členný zákonodárny sbor. Je v něm 14 Arabů (z toho 9 volených a 5 Angličany jmenovaných), 8 židů, (3 voleni a 5 jmenovaných). Potom bylo do palestinského parlamentu posazeno pět anglických úředníků a 1 zástupce obchodních zájmů.

Palestina jest zemí kontrastů. Malá zemička, pohodlně ji za den přejetete autem od severu k jihu a od západu k východu. 170 a 60 km měří tyto vzdálenosti, ale mnohem více byste potřebovali času na porozumění její povaze. Pod Bersabonem vidíme kočující Araby tak, jako v dobách Ježíšových. V městech se setkáváme s posledními vymoženostmi stavební i průmyslové techniky.

Mezi židy celého světa a tím spíše mezi těmi, kteří přicházejí do Palestiny, je mocné jednotící pouto – náboženství. To však nestačí zakrýtí krajní rozdíly mezi jednotlivými vrstvami nového palestinského národa a mezi jejich názory na uspořádání společnosti v příštím státě. Vedle přepychových vil bohatých židů na pobřeží vyrůstají kolonie jejich souvěrců, kde je život uspořádán podle zásad, jimiž se snad lidstvo, dospěje-li tak daleko, bude řídit teprve za několik

staletí. Jsou to zásady puritánského kolektivismu, ne nepodobné těm, dle nichž žili první křesťané.

S každým východem slunce přitéká do Palestiny z celého světa nový kapitál s přibývá lidské energie. Přes to zbývá ještě dosti obojího v ostatním světě, který podporuje snahy souvěrců v „Zemi zaslíbené“. Tím židé asi zvítězí. Do deseti let se stanou nejen hospodářskými, ale i politickými pány v Palestině... a žádná moc světa jim v tom nezabrání.

iK.

Národní politika (28. července 1936), str. 8, ročník 54., číslo vydání 206.

Obchod s Palestinou klesá.

Palestina dostala se v poslední době do popředí nejen politických, ale i hospodářských úvah. Arabský živel bojuje tam houževnatě proti židovskému, který se snaží zvládnouti mocensky tuto zem a zabránit tak touze arabsko-nacionalistického hnutí po nastolení národní arabské vlády v Palestině. Rozpoutaná revolta ochromila neobyčejně hospodářský život v Palestině. Není proto divu, že i Československo se zajímá živě o všechny události v Palestině, které mohou mít vliv na jeho vývoz.

Dle došlých zpráv není situace v Palestině všude stejná. Poměrně nejméně byla nepokoji zasažena oblast čistě židovského Tel-Avivu. Hůře je na tom oblast Haify, která má obyvatelstvo smíšené, arabské i židovské. Nejvíce ovšem byla postižena oblast Jerusalema. Jerusalemský obchod je totiž v rukou židovských, ale obyvatelstvo samo je arabské. Tento obchod ztratil úplně své bývalé zákazníky a trvalý válečný stav znemožňoval jakoukoliv činnost.

Československý vývoz, který se v Palestině dopracoval velkých úspěchů, musí se bez zaujetí vyčkávacího stanoviska co nejrychleji poměrům v Palestině nově vytvořeným přizpůsobiti. Nutno totiž nyní činiti velmi přesný rozdíl mezi zákazníky arabskými a židovskými... ..V žádném případě nelze se však na události v Palestině dívat příliš černě, naopak, nutno v slibně se vyvíjející průkopnické práci našeho vývozu dále pokračovati, ovšem se zvýšenou opatrností.

Celkový dovoz Palestiny dle palestinské statistiky za první čtvrtletí letošního roku v porovnání s prvním čtvrtletím roku minulého klesl z LP 4,352.398 na Kč 3, 732.056. Podíl Československa na tomto dovozu nebyl tak veliký, jak by někdo očekával. Dle palestinské statistiky činil tento podíl za uvedené údobí v minulém roce LP 160.568, v letošním roce ale jen LP 136.675. Dle naší statistiky vyvezli jsme ještě v dubnu letošního roku do Palestiny zboží za Kč 4,505.000,-. V květnu tento vývoz však klesl na Kč 2,874.000. Od ledna do května vyvezli jsme do Palestiny zboží za Kč 20.493.000,- proti Kč 26,197.000,- roku minulého za stejné údobí. Je zajímavé, že Německo v dovozu do Palestiny zůstává stále na druhém místě hned za Anglií. Zdá se, že se Židé přece jen s německým zbožím nemohou rozloučiti.

AVU.

12.3 Pražské noviny

1930

Pražské noviny (podnázev „Československá republika“), (24. října 1930), str. 1., ročník 251., číslo výtisku 251.

Neklid v Palestině.

V Praze, 23. října.

Memorandum britského zahraničního a koloniálního úřadu obsahující podstatné změny poválečné Balfourovy deklarace o Palestině vzbudilo pobouření mezi Židy palestinskými i ve všech kruzích židovské diaspory, sionistické i protisionistické. Změna britské politiky záleží v tom, že v Balfourově deklaraci šlo o úmysl zříditi židovský stát na palestinském území, kdežto nyní se pomýšlí pouze na ochranu židovských kolonií. Co se dříve pokládalo za samozřejmé, zdá se nyní neuskutečnitelné. Za posledních několik let se totiž zjistilo, že Palestina není židovská, nýbrž vlastně arabská, že se Arabové pokládají při nejmenším za stejně domorodé obyvatelstvo jako domácí židé a že hlavně se pokládají za mnohem domorodější nežli sionistické kolonie vybudované po válce židovským kapitálem v Palestině.

Arabské sebevědomí neobyčejně vzrostlo při nedávných četných srážkách Arabů se židy a Británie byla postavena před obtížný problém utišiti neklid hrozící pogromy, uchovati autoritu svých úřadů v zemi a nepozbyti arabské přízně při opatřeních na ochranu židovských kolonistů. Nával přistěhovalců zabral půdu, která byla vhodná ke kolonisaci. Nezaměstnanost stoupla. Antagonismus mezi židy a Araby se prohloubil. V této situaci nezbylo šéfu židovské exekutivy dru Weitzmannovi nežli podati demisi. Palestinský neklid se stal akutní.

Stálý orgán amerických židů ve Washingtonu, „židovská rada“ uveřejňuje ostré prohlášení proti britskému vládnímu návrhu na zřízení jakéhosi zastupitelstva. Vidí v něm porušení Balfourova slibu a britských závazků. Podle zpráv z Jeruzaléma jeví se mezi Araby a židy příznaky nepokoje, který může propuknouti odbojem, zejména budou-li židé světové diaspory trvati na publikovaném prohlášení „Židovské rady“, která jednomyslně odmítá účast na nové zákonodárné radě a na jakékoli parlamentní instituci, jíž by bylo zmařeno uskutečniti židovského národního státu. „Židovská rada“ apeluje na Velkou Británii a civilizovaný svět, aby se ujaly práva židů a zamítá zřízení jakéhokoli zastupitelstva. K tomuto protestu se připojili i Baldwin, Chamberlain a Amery, kteří uveřejnili v „Times“ prohlášení proti vládní deklaraci, jako proti porušení znění Balfourových slibů. Z Varšavy, z Londýna a z Nového Yorku se hlásí demonstrativní schůze židů. V londýnském parlamentě se chystá konservativní interpelace o palestinské politice. Naskytuje se příležitost nahlédnouti do anglického hospodářství v přední Asii a do politických plánů Anglie v oblasti arabského živilu, o nichž nedávno podal několik svrchovaně zajímavých zpráv francouzský židovský spisovatel Joseph Kessel ve vylíčení činnosti dvou anglických politických agentů, plukovníka Lawrence a majora Philbyho.

Všimněme si zatím blíže židovské světové diaspory a jeho poměru k palestinské otázce. Bylo konstatováno, že sionismus, hnutí pro znovuzřízení židovského státu v Palestině, je převážně hnutí židovstva t. zv. Aškenazi a že druhá část židů, sefardistů, je většinou netečná k této ideji, ač právě ze sefardistů vyšel dr. Herzl i Nordau, zakladatelé sionismu. Skuteční sionističtí vůdci jsou židé Aškenazi. Nehledíme-li k odštěpencům Aškenazů, které sefardisté pokládají za vše jiné jen ne za židy a nazývají je „aluvionárními“ židy (jsou to požidovštělí Chazaři a členové uralských a kavkazských plemen, mongolských a kalmuckých), vidíme v židovské diaspoře dva tábory, které mají společné jedině mojžíšské vyznání a ve všem se různí tak, že španělský žid, Sam Levy, neváhal nedávno prohlásiti neexistenci židovstva jako rasy.

Palestinské obtíže jsou v nemalé míře také důsledek úpadku sionismu, o němž otevřeně mluví španělští židé, sefardisté. Sefardisté, neteční k palestinskému hnutí, stojí stranou jako tábor mentálně odlišný od Aškenazů, hlavních propagátorů sionismu ve střední Evropě, v Anglii a Spojených Státech. V poslední době vyvinují sefardisté hnutí, které čelí proti sionismu Aškenazů. Jsou pro náboženskou jednotu židovstva, nikoli pro politickou nebo státní. Balkánští sefardisté, sefardisté ze severní Afriky a z Jižní Ameriky, kteří nezapomněli svého španělského původu, hlásí se k španělské jednotě židovské, jejímž ideálním duchovním centrem je spíše židovské Toledo z dob před vyhnání židů ze Španěl nežli palestinský Jeruzalém, nové zaslíbené město sionismu Aškenazů.

Politická krise palestinská, která právě propukla, má tedy ohlasy v hlubší krizi sionismu a v duchovní nejednotě sefardistické a aškenázské židovské diaspoře.

1931

Pražské noviny (10. června 1931), str. 2, ročník 252., číslo výtisku 131., Praha

Sjednocování Arábie.

Obnovený anglický plán z r. 1924.

V arabských zemích projevuje se zvýšená snaha federačního spojení. V hl. městě Zajordání v Annanu, byla podepsána mezi Zajordáním a Irakem přátelská smlouva a vyjednává se mezi oběma zeměmi o zrušení cel pro národní arabský průmysl, zejména textil. Podobné smlouvy sjednal irácký ministerský předseda Nuri paša s Hedžasem a Redžasem. Základem tohoto federativního hnutí jsou nejen politické a vojenské otázky, ale i snahy po vytvoření národního průmyslu a sjednocení kulturní. Nuri paša a irácká delegace odebrala se přes Jerusalema, kde jednala s arabskou exekutivou do Kahýry a pak do Hedžasu, kde uzavřela smlouvu s králem Ibn Saudem. Po podepsání smlouvy pojedje král irácký Feisal do Mekky a Ibn Saud do Bagdadu. Irácká delegace odebere se pak do hlavního města Jemenu, aby tu vyjednávala o přistoupení k této federaci. Král Iracu dokonce prý žádá i vojenskou spolupráci a vyžádal si vojenskou missi z Iraku. Zdá se, že tyto snahy, forsírované hlavně Irakem, jsou podporovány Anglii a mají za účel jednak smíření vládnoucích rodů, jednak převedení plánu z r.

1924 o sjednocené Arabii. Nuri paša chystá se právě k cestě do Ženevy, aby tu pracoval pro přijetí Iraku do Společnosti Národů.

Pražské noviny (3. července 1931), str. 6, ročník 252., číslo výtisku 154.

XVII. sionistický kongres v Basileji.

Z Basileje, 2. července. Návrhy akčního výboru sjezdových komisí a podkomisí byly přijaty. Dr. Arlosorof, dělnický vůdce z Palestiny, promluvil o otázce financování výstavby Palestiny. Uvedl, že za posledních deset let pro slabé finanční příjmy bylo přistěhovalectví do Palestiny menší, než bylo předvídáno. Roční průměr byl 9000 osob. Kapitál investovaný v Palestině za posledních 10 let činí 1,800.000 liber šterlinků. Dále pravil řečník, že peněžní prostředky, poskytované Židy celého světa, činí ročně asi 10 ang.šilinků (asi 80 Kč) na jednu rodinu, z čehož sedm šilinků připadne na Keren Hajessod (fond pro výstavbu židovské národní domoviny) a 3 šilinky na národní fond. Řečník naléhavě vyzývá, aby z národního fondu bylo co nejvíce poskytováno pro fond výstavby. V této souvislosti se zmínil též o tom, že židovští dělníci v Palestině jsou ze dvou třetin zaměstnáni v soukromém průmyslu palestinském.

1933

Pražské noviny (26. srpna 1933), str. 1, ročník 254., číslo výtisku 196.

President Masaryk o židovském problému v Německu.

V Praze 25. srpna. Ředitel židovské telegrafní agentury Jacob Landau byl ve středu dne 23. srpna přijat prezidentem Masarykem na jeho letním sídle v Topolčiankách. Slyšení trvalo 40 minut.

President Masaryk prohlásil: „Sleduji události na sionistickém kongresu v Praze s největším zájmem. Úsilí o vytvoření židovského národního domova v Palestině má moje plné sympatie.“

Na otázku, zda bude se zabývat Společnost Národů otázkou německých židů, kteří byli na svých právech zkráceni, odpověděl president Masaryk: „Soudím, že Společnost Národů bude vskutku o této věci jednati. Židovský problém v Německu nemůže býti pokládán za čistě vnitřní záležitost. Tisíce židů, kteří byli zkráceni ve svých právech a jimž byly vzaty možnosti živobytí, chystají se v počtu stále rostoucím opustit Německo. Tvoří přirozeně problém pro všechny země, které jim nabídly asyl. Nelze očekávati, že tyto státy vezmou na sebe břímě, které bylo vytvořeno politikou jednotlivého státu. Přesto přese všechno věřím, že situace se obrátí k lepšímu. Antisemitismus není nový.“

Na otázku o hospodářské krizi pravil president Masaryk: „Mnohé zprávy, přicházející od našich zástupců, ohlašují vskutku zlepšení světové situace. Samozřejmě lze těžko říci, kdy bude krise úplně ukončena. Další zlepšení nastane docela pomalu a krokem, budou pokroky a reakce. Bude-li však celý svět prováděti mírovou a konstruktivní politiku, dostaneme se úspěšně z této krise.“

Pražské noviny (5. srpna 1933), str. 1, ročník 254., číslo výtisku 229.

Velký projev min. dra Beneš v Ženevě pro spravedlivou a všeobecnou ochranu menšin.

Jen demokratický režim zaručí ochranu menšin. – Potměšilé útoky Maďarů odraženy.

Ze Ženevy 4. října.

Ministr zahraničních věcí dr. Beneš učinil dnes v šesté komisi Shromáždění Společnosti Národů důležitý projev

o ochraně menšin:

„Není spravedlivé a slučitelné se zásadou Společnosti Národů, jestliže jsou zkoumány různé podrobnosti menšinových smluv států minoritních, kde základní práva menšinová jsou respektována, zatím co menšiny ostatních zemí nejsou chráněny a zatím co v některých státech, jak všichni víme, základní práva menšin nejsou vůbec respektována a Společnost Národů se jimi nechce anebo nemůže zabývat.

Ministr dr. Beneš dále odmítl prapodivnou teorii německého delegáta Kellera, jenž tvrdil, že židé v Německu nejsou menšinou, která by měla být chráněna. Dr. Beneš konstatoval, že všechny menšinové smlouvy, jednající o židovské otázce, považují židy za rasovou a náboženskou menšinu.

Dr. Beneš uznává, že pokud jde o dosavadní postup ochrany menšin, Rada Společnosti Národů zůstává kompetentní, ale nemůže nic podniknouti bez interesovaného státu. „To je právo mého státu, kterého se nikdy nevzdám.

Jsme ochotni dodržeti závazky, staré 15 let, ale nedovolíme jednostranných změn a rozšíření závazků mezinárodních smluv. Tuto zásadní otázku obhajují již 14 let, a pokud jsou menšinové smlouvy v platnosti, budu ji hájiti stále.“

Dr. Beneš dále žádá, aby smlouvy o ochraně menšin byly závazné pro všechny státy, neboť nelze snášeti, aby určitý počet států, jejichž národní svědomí, jejichž politická vyspělost a národní hrdost stále rostou a které jsou členy Společnosti Národů, zůstal ve stavu politické a právní podřízenosti, kdy tytéž menšinové otázky a někdy ještě ožehavější, existují ve státech jiných a aby každá podrobnost menšinové politiky oněch států byla kritizována a často podřízena nespravedlivému šikanování a kontrole, které provádí státy, v nichž menšinový problém není vůbec vyřízen. Tím strašně trpí celá zásada ochrany menšin.

Je také nutno, aby ihned byla stanovena obecná kriteria naprosto objektivně, aby mohl býti přesně charakterizován menšinový problém v každém státě.

Pražské noviny (31. října 1933), str. 1, ročník 254., číslo výtisku 250.

Arabové se bouří proti Židům v Palestině.

V některých palestinských městech, zvláště však v Jerusalémě, Jaffě a Haifě došlo k vážným výtržnostem Arabů, namířených proti židovským přistěhovalcům. Arabský výbor žádá, aby bylo úplně zastaveno židovské přistěhovalectví, že podá stížnost ku Společnosti Národů. Zvláště vážné demonstrace byly v Jerusalémě, kde na policii byly házeny pumy. Jeden policista byl zabit dýkou a policie konečně použila střelné zbraně. Celkem bylo při těchto srážkách zabito třicet a zraněno asi dvě stě padesát lidí. Anglické posádky mají pohotovost na všech strategicky důležitějších místech. Židovská Národní rada vydala provolání k arabskému obyvatelstvu, v němž vyzývá ke smíření a k dorozumění a ke svorné práci ve prospěch Palestiny.

Dánský parník „*Polonie*“ připlul včera do Portsaidu s 900 židovskými emigranty, kteří cestují do Palestiny. Egyptská vláda však odmítla jeho kapitánu povolení k vylovení.

Podle posledních zpráv z Jerusálema byl v Palestině již obnoven klid. Všeobecná stávka vyhlášená Araby, však pokračuje.

Také italský parník „*Marta Washington*“ změnil pro nepokoje v Palestině cíl své cesty a s 800 židovskými přistěhovalci na palubě zakotvil u ostrova Cypru, kde očekává další rozkazy.

1936

Pražské noviny (22. září 1936), str. 2, ročník 257., číslo výtisku 221.

Urputní arabský boj proti židům v Palestině.

Z Bejrutu 13. července. V Saidu došlo k několika demonstracím. Dvě z nich měly celkem klidný průběh, při třetí musilo zakročiti četnictvo. Jeden demonstrant totiž použil střelné zbraně, na což četnictvo odpovědělo rovněž střelbou a zranilo těžce devět demonstrantů. Pak byl obnoven klid.

12.4 Haló noviny

1936

Haló noviny – reportážní a informační list pro všechny,(31. ledna 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 31., Praha

„V celé Syrii byl obnoven klid“

10 mrtvých v Alepu a 4 v Damašku.

„Po celé Syrii byl opět postupně obnoven klid. Také v Alepu a v ostatních místech, kde se udály výtržnosti, je opět klid a pořádek. Celkový počet mrtvých o počátku nepokojů v Syrii je 10 v Alepu a 4 v Damašku.“ Tak ohlásila včera Havasova francouzská oficiální zpravodajská kancelář z Bejrutu, která dosud byla tak málomluvná o tom, co se v posledních dnech dalo

v Syrii, kde došlo k velkým bouřím proti nařízení francouzského vládního komisaře Martele, který dal internovati nacionalistického vůdce Fakri Bejrudiho. Representant Francie poslal proti demonstrantům vojsko. To bylo jeho odpovědí na protestní generální stávkou, která se jako oheň rozšířila po celé Syrii. Zároveň vyhlásil stav obležení a do ulic Damašku a Alepu vyjely tanky a obrněné automobily a nad všechna větší syrská města se vznesla vojenská letadla. Úřední zpráva hlásí 14 mrtvých, ale soukromé zpravodajství mluví o desítkách mrtvých a stech zraněných a zatčených. Pro význam posledních událostí v Syrii je příznačné, že se nejednalo snad jen o izolované demonstrace studentů nebo dělníků, ale o hnutí, jehož se zúčastní i rolníci, kteří hromadně přitáhli do měst, aby tam společně s dělníky a intelektuály demonstrovali proti imperialismu a za nezávislost své země. Nyní tedy hlásí francouzské oficiální zprávy, že „klid byl obnoven“. Za jakou cenu a na jak dlouho při režimu, který Francie v Syrii zavedla, při režimu, který zbavil lid všech politických svobod a hospodářsky ho uvrhl do bída?

Haló noviny (21. dubna 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 104.

Generální stávka a válečný stav v Palestině.

Krvavé srážky v Palestině.

V Jerusalemě, v Jaffě a Tel Avivu došlo ke krvavým srážkám mezi Araby a Židy, které si až dosud vyžádaly několik desítek obětí. Příčinu ke srážkám prý zavdal zákaz demonstračního průvodu, který chtěli Arabové uspořádati při pohřbu jednoho Araba, zabitého ve srážce s Židy. Srážky nabyly tak velkého rozsahu, že bylo povoláno policii na pomoc anglické vojsko a vyhlášen válečný stav. Mnoho židovských obchodů, zejména v Jaffě, bylo arabskými demonstranty vypleněno. Oposiční arabské skupiny odpověděly na postup vlády vyhlášením generální stávky. Tel Aviv byl vojensky obsazen, aby bylo zabráněno dalším srážkám. Po celé zemi, zejména na silnicích, jsou rozestaveny silné policejní hlídky, které zastavují automobily a chodce a pátrají po zbraních.

Haló noviny (27. dubna 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 109.

Generální stávka v Palestině pokračuje

Z Jerusalema, 26. dubna. Ve staré čtvrti jerusalemské vypukl velký požár. Shromáždění arabských vůdců se rozhodlo učiniti výjimečná opatření, aby byla do důsledku provedena stávka. Školy byly většinou zavřeny. Vyhořelo několik obchodních domů. Nepokoje jsou hlášeny také z Beisanu. Nejvyšší národní výbor arabský, jemuž předsedal Velký Muftí, se usnesl na formulování arabských požadavků, z nichž nechce za žádnou cenu sleviti: okamžité zastavení židovského přistěhovalectví, zákaz prodeje půdy, vytvoření národní arabské vlády. Všeobecná stávka pokračovala dne v celé Palestině. Jerusalemem projíždějí opuštěnými ulicemi stráže na automobilech. Pouliční ruch je velmi slabý, všechny obchody byly uzavřeny, takže město vypadá jako v den nějakého svátku.

Haló noviny (23. června 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 156.

Letadla proti arabskému odboji.

Arabové brání své pozice. Útoky na vojenské vlaky.

Z Jerusalema, 22. června. – U Tulkarem v severní Palestině došlo k větší srážce se 70 Araby. Bylo použito vojska, policie a letadel. Jeden voják byl zabit, 3 raněni. Arabové byli zahnáni na útek, zanechavše na místě 2 mrtvé. Jak se sděluje, odnesli prý s sebou řadu zraněných.

Další zprávy oznamují, že při srážce bylo zabito nejméně 10 Arabů. Tři z čtyř letadel, jichž bylo v boji použito, byla zasažena výstřely Arabů, avšak vrátila se šťastně na letiště.

Arabové hájí velmi houževnatě své pozice a vyklizují je často teprve po delším obléhání, když se britskému vojsku a policii dostane posil. Arabové útočí stále na vlaky, bez ohledu na to, jsou-li provázeny vojskem. Vojenská hlídka, která jela po železnici v úseku mezi Jerusalemem a Lyddou, byla ve vesnici Malha ostřelována a palbu opětovala. Při tom byl jeden útočník zastřelen. Krátce poté byla tatáž vojenská hlídka napadena znovu. Při přestřelce, která pak následovala, byli lehce zraněni dva britští vojáci a šest Arabů bylo zastřeleno. U Gazy provedli neznámí pachatelé útok na vlak, dopravující vojsko. Vlak vyjel z kolejí.

Haló noviny (18. července 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 176.

Oběti palestinských bojů.

Z Jerusalema 17. července. Oficiálně se oznamuje, že při nepokojích v Palestině mezi 19. dubnem až 15. červencem t. r. zahynulo 86 muslimů, 4 křesťané a 36 židů, všichni civilisté. Stejně tak byl usmrčen jeden britský policista, dva policisté muslimští a čtyři vojáci nebo letci.

Haló noviny (1. října 1936), str. 1, ročník 1936, číslo výtisku 239.

Boje v Palestině.

Z Jerusalema, 30. září. Poblíže Dženinu střetly se v úterý znovu britské oddíly s arabskými bojovníky. Angličané použili i letadel. Podle dosavadních zpráv padly na straně Arabů dvě osoby a několik bylo zraněno. Na straně Angličanů byli tři zraněni.

Haló noviny (2. října 1936), str. 2, ročník 1936, číslo výtisku 240.

Ze světa.

Ztráty Angličanů v Palestině.

Z Londýna, 1. října. Podle odhadu činí ztráty britské armády v Palestině od začátku nepokojů: 2 důstojníci a 18 mužů mezi mrtvými, 16 důstojníků a 87 mužů mezi zraněnými. Deset dalších bylo při nehodách poraněno. Na trati Haifa – Jerusalema se Arabové pokusili vyhodit do povětří vojenský transport. Útok byl znemožněn jen tím, že vojenský transport odjel

z Haify dříve, než se očekávalo, takže přípravy arabských povstalců nebyly ještě zcela provedeny. Šetřením se zjistilo, že na trati byly napolo vykopány již jámy pro položení pum. Poblíže Jaffy byl zastřelen jeden arménský příslušník, zaměstnaný ve vládních dílnách.

Haló noviny (9. října 1936), str. 2, ročník 1936, číslo výtisku 246.

Ze světa.

Boje v Palestině neustávají

Z Jerusalema, 9. října. U Tulkaremu ostřelovali arabští povstalci britské tanky. Tanky palbu opětovaly, při čemž bylo 15 Arabů zabito.

Haló noviny (13. října 1936), str. 2, ročník 1936, číslo výtisku 249.

Ze světa.

Konec stávký Arabů v Palestině?

Z Jerusalema. Zdá se, že v Palestině nastalo všeobecné uklidnění. Arabové chystají se dnes opět zahájit práci po stávce, která trvala půl roku a na které bylo zúčastněno asi 200.000 Arabů. Neobyčejný ruch a činnost lze pozorovat dnes dopoledne v Jeruslémě, Haifě a jiných městech. Většina obchodů jest již otevřena. Dělníci jdou všude čile za svou prací, ulice jsou rušné a byl v nich zahájen volný provoz soukromých i veřejných vozidel.

Oběti palestinských bojů.

Od 19. dubna do 30. září t. r. bylo mezi civilním obyvatelstvem Palestiny a policií i vojáky 1629 obětí nepokojů. Z toho bylo 315 případů smrtelných. Celkem bylo zabito 184 mohamedánů, 80 židů, 9 křesťanů, 7 britských policistů, 7 moslimských policistů, 21 vojínů, námořníků a letců. Raněno bylo celkem 1314 osob a to z civilistů 752 mohamedánů, 288 židů, 51 křesťanů, 39 britských policistů, 41 moslimských policistů, 8 židovských policistů, 96 vojínů, námořníků a letců a 27 vojínů a námořníků utrpělo úraz.

12.5 Lidové listy

1929

Lidové listy (Ústřední orgán československé strany lidové), (24. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 193., Praha

Krvavé boje Arabů a Židů v Jerusalémě

Stanné právo v Jerusalémě. Čtyři válečné lodi a posily vojenské vyslány do Palestiny. Letadla hlídkují nad městem.

Z Malty a Kahyry došly zprávy, že čtyři válečné lodě a jeden pluk vyslány byly do Palestiny následkem nepokojů, k nimž došlo v Jerusalémě mezi Araby a Židy. Předmětem sporu je právo

židů na přístup k t. zv. „zdi nářků“, která považována jest za zůstatek Šalamounova chrámu a byla nedávno včleněna do nových staveb.

Britská admirálita potvrdila, že na žádost britského vysokého komisaře v Palestině vyslány byly do Palestiny válečné lodi „Barham“ a „Sussex“. Také bylo sděleno, že v Jerusalemě bylo vyhlášeno stanné právo následkem srážek, k nimž tam včera došlo a při nichž bylo Židů a Arabů zabito a zraněno. Listy jsou podrobeny přísnější cenzuře.

Z Londýna, 24. srpna. Podle posledních zpráv vykonávají nad městem Jerusalemem a okolím hlídkovou službu letadla z obavy před novými výtržnostmi.

Z Malty, 24. srpna. Křižník „Sussex“ odjel ráno z Malty do Jaffy. Křižník „Barham“ jest připraven k odjezdu a mateřská letadlová loď „Courageous“ udržuje v kotlech páru pro případ, že by byl dán rozkaz, aby dopravila do Palestiny pluk britského vojska.

Z Egypta bylo vysláno do Palestiny letadlem 50 mužů vojska a další vojenské oddíly budou z Egypta do Palestiny vyslány vlakem. Tyto expedice jsou v souvislosti s jeruzalémskými výtržnostmi.

Lidové listy (25. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 193.

Krvavé boje Arabů a Židů v Jerusalemě.

Stanné právo v Jerusalemě.

Čtyři válečné lodi a posily vojenské vyslány do Palestiny.

Letadla hlídkují nad městem.

Z Malty a z Kahyry došly zprávy, že čtyři válečné lodi a jeden pluk vyslány byly do Palestiny následkem nepokojů, k nimž došlo v Jerusalemě mezi Araby a Židy. Předmětem sporu je právo židů na přístup k t. zv. „zdi nářků“, která považována jest za zůstatek Šalamounova chrámu a byla nedávno včleněna do nových staveb.

Britská admirálita potvrdila, že na žádost britského vysokého komisaře v Palestině vyslány byly do Palestiny válečné lodi „Barham“ a „Sussex“. Také bylo sděleno, že v Jerusalemě bylo vyhlášeno stanné právo následkem srážek, k nimž došlo a při nichž bylo Židů a Arabů zabito a zraněno. Listy jsou podrobeny přísnější cenzuře.

Z Londýna, 24. srpna. Podle posledních zpráv vykonávají nad městem Jerusalemem a okolím hlídkovou službu letadla z obavy před novými výtržnostmi.

Z Malty, 24. srpna. Křižník „Sussex“ odjel ráno z Malty do Jaffy. Křižník „Barham“ jest připraven k odjezdu a mateřská letadlová loď „Courageous“ udržuje v kotlech páru pro případ, že by byl dán rozkaz, aby dopravila do Palestiny pluk britského vojska.

Z Egypta bylo vysláno do Palestiny letadlem 50 mužů vojska a další vojenské oddíly anglického vojska budou z Egypta do Palestiny vyslány vlakem. Tyto expedice jsou v souvislosti s jeruzalémskými výtržnostmi.

Lidové listy (28. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 197.

Krvavé srážky Arabů se Židy v Palestině.

Na 300 zabitých, přes 300 zraněných.

Nepokoje rozšířily se po celé Palestině a některé nabyly hrozného rázu. V Baisanu spálili Arabové všechny domy. Kolonie Artuf mezi Jaffou a Jerusálemem stojí v plamenech. Výtržnosti Arabů v Mozze byly strašlivé. V jednom domě umučili ženy a spálili je.

Četní křesťané poznamenali své domy modrým křížem a uchránili se takto před útokem Arabů.

V noci na neděli odražen byl útok na odloučenou židovskou čtvrť, ve které se nachází sirotčinec Difkin. Židovské policii dostalo se zpráv, že do Jerusálema táhnou Arabové z Hebronu a Nábpluse, aby podporovali mohamedány.

Do Telaviru, kde vznikly nepokoje při pohřbu jistého moslemína, bylo vysláno 200 britských vojáků. Policie tam musila použít střelné zbraně, přičemž bylo usmrceno 6 Arabů a 5 Židů.

V Jerusáleme byl v pondělí večer znovu klid porušen. V Jaffě zaútočili Arabové na vládní budovy. Britská policie byla nucena zasáhnouti a vystřeliti do davu. Pět Arabů bylo usmrceno a přes třicet poraněno.

Počet zabitých činí až dosud celkem asi 200, raněných přes 300. Počet ztrát na straně arabské není dosud přesně znám, poněvadž Arabové odnášejí své mrtvé a raněné.

Z Bejrútu, 27. srpna. Židovská telegrafní agentura oznamuje, že je nemožno dostat se ze Syrie do Palestiny. Lidé, jimž se podařilo z Palestiny uprchnouti, prohlašují, že především večer a včera ráno Arabové napadli Hajfu. Velký počet lidí byl přitom zabit a poraněn. Arabové prý rovněž podnikli útok na vlak, vezoucí vojsko z Hajfy.

Na okraj dne
Židé se nedají.

V Jerusáleme a po celé Palestině rozpoutal se boj mezi Araby a Židy. Židé si přistavili stěnu ke zdi nářků a to bylo Arabům podnětem k útoku. Již jest na 200 mrtvých a na 300 raněných.

Tak referují zprávy různých tiskových kancelář. A referují ještě o něčem jiném. Říkají, že Angličani sami vyvolali ten boj, a že Židé požádali některé vlády o zakročení. A ku podivu, vlády vyhověly.

Tekla krev, tekla kdysi, není to ani před sto lety, ani před 20 lety, ještě dříve, tekla krev nesčetných minulých křesťanů arménských. Hůře než se zvířaty s nimi jednali Turci a křesťané volali k vládám o pomoc. A co učinily vlády? Nic.

Tisíce nevinných obětí, tisíce věrných katolíků krvácelo v Mexiku. Největší ukrutnosti byly páčány na katolících, ne proto, že se dopustili zločinů, nýbrž proto, že byli katolíky. Hlava

křesťanstva, papež, ve svých encyklikách a listech volal k civilizovanému světu. Amerika chtěla jednou zakročiti, ale ne proto, že byla prolévána krev nevinných, nýbrž že byla ohrožena finančně. Ostatní vlády ani nehlesly. Vždyť to tekla krev katolíků.

A hle, pár Židů jest pobito a hned zakročí vlády. Vždyť se nejedná o křesťany, jedná se o Židy. A ti se nedají.

J. K.

Lidové listy (28. srpna 1929), str. 4, ročník 8., číslo výtisku 197.

Pražští Židé proti událostem palestinským.

Pražští Židé uspořádali včera za veliké účasti protestní schůzi proti událostem v Palestině. Všichni řečníci ostře odsuzovali neschopnost palestinské vlády. Žádali změnu celého palestinského mandátního vedení a od Anglie určité prohlášení, vztahující se notě Balfourově. Sympatický projev židům palestinským přednesla spisovatelka Pavla Moudrá.

Lidové listy (30. srpna 1929), str. 3, ročník 8., číslo výtisku 198.

Palestina jevištěm krvavých událostí.

Střelba Beduinů do Jerusalema. Panceřová auta a letadla proti útočníkům. Bouřlivé protianglické demonstrace Židů proti Anglii ve Lvově.

Z Londýna, 29. srpna. „Daily Express“ oznamuje z Jerusalema, že tlupa arabských záškodníků, která z úkrytu na návrší poblíže Jerusalema střílela do města, byla včera za soumraku potřena. Stíhání této tlupy se zúčastnil oddíl britského vojska s obrněnými auty a letadly. Beduini byli zaskočeni a zanechali na místě mnoho zbraní, střeliva a kořisti. Část se jich vzdala, kdežto několik set se jich rozprchlo. Byli stíháni letadly, která se pohybovala nízko při zemi. Na prchající Beduiny byla spuštěna palba z kulometů, takže jejich řady prořídly.

Z Kahýry, 29. srpna. Podle telefonické zprávy z Jerusalema, byl po celý včerejší den v Jerusalemě klid. Je však nápadné, že pravidelné zprávy londýnské, které přicházejí přes Hajfu, včera nedošly. Zdá se, že telegrafní služba v Palestině doznala poruch, takže Jerusalem je jaksi odříznut od ostatního světa, pokud jde o telegrafické spojení.

Lidové listy (30. srpna 1929), str. 1, ročník 8., číslo výtisku 199.

Kolik půdy mají Židé v Palestině.

Krvavé boje v Palestině obrátily znovu pozornost na židovskou otázku a na poměry, v kterých žije židovský živel ve své staré vlasti. Právě v těchto dnech Ústřední buró židovského národního fondu v Jerusalemě vydalo přesnou zprávu o majetkových poměrech palestinských Židů. Podle této zprávy Židé mají ve svém držení 5.6 % z celkové výměry Palestiny, do čehož Zajordání není započteno. Ačkoli se tedy zdá, že Židé mají ve svém vlastnictví palestinské půdy poměrně málo, přece jde o velký majetek, neboť židovským kolonistům náleží nejúrodnější krajiny. Tak v dolině Saronu a Šefeli mají Židé 15% půdy, v dolině Hajfa a Akko 13,2%, v dolině Jezreelské 42%, v údolí Jordánu 2% a nad Tiberidským jezerem 7,6%. V úrodných palestinských krajinách mají Židé ve svém majetku 13,3% úrodné půdy.

Lidové listy (31. srpna 1929), str. 2, ročník 8., číslo výtisku 200.

Vpád syrských Arabů do Palestiny.

Z Jerusalema, 30. srpna. Podle nových informací jest počet osob, zabitých nebo po zranění celkem 164 mrtvých, z nichž je 97 židů, 60 mohamedánů a 4 křesťané. V nemocnicích jest ošetřováno ? raněných židů, 103 mohamedáni a 9 křesťanů.

Mocné síly Arabů překročily syrské hranice dnes ráno a vpadly do Palestiny. Byl vyslán oddíl bombardovacích letadel, aby zadržela postup.

V Bagdadě došlo v hlavní mešitě k velkému shromáždění Arabů, kteří zavrhovali britskou politiku v Palestině. 4000 manifestantů shromáždilo se před královský palác, při čemž došlo k několika pouličním srážkám. Asi 12 osob bylo zraněno.

Lidové listy (7. září 1929), str. 3, ročník 8., číslo výtisku 192.

Příčiny bojů mezi Židy a Araby.

Politování hodné události palestinské budí velké vzrušení v celém civilizovaném světě ....(slova jsou nečitelná) do budoucnosti. Již čtrnáct dní vedou musulmanští Arabové na celém území nelítostně soustředěný útok proti Židům, jehož výsledkem jsou dosud sta mrtvých a na tisíce zraněných a na několik spálených synagog. Ve prostředí židovském, zejména mezi sionisty, panuje vrušení. Vznegli již prostřednictvím vysokého rabího palestinského žádost o pomoc na ...(text je nečitelný) a bouří k činnosti veškeré mezinárodní právo. Největší rozčilení jeví Židé američtí, kteří mají nejvíce vlivu. Jeden z jejich mluvčích požádal v resoluci, která bude podána ve sněmovně reprezentantů, vládu americkou, aby v otázce židovské zakročila cestou diplomatickou. Tato resoluce, jak se zdá, setkává se s úspěchem, neboť departement právě pověřil konsula Spoj. států v Jerusalemě, aby podal zevrubnou zprávu o probíhajících zmatcích...

....Židé mají dnes ve svých rukou 5,8% půdy palestinské. A ježto správa země stále odpírá jim k dispozici „nomans land“, t. j. zemi nikomu nepatřící, které je tu dosud hojně, mohou pozemky opatrovatí jedině koupí od Arabů, ale za hodně draho. Budou-li tito jen chtít, nemají si nač naříkat.

Pravdou jest, že národ arabský nejen nikterak netrpí přistěhovalectvím Židů – naopak, má z něho několikery prospěch. Židé znova zalesnili území, ozdravili celé rozsáhlé prostory, zkulturnili pustá a zanedbaná území, přinesli zemi peníze a vzpružili obchod, vytvořili průmysl a pozvedli celkovou životní úroveň domácího obyvatelstva. Z toho ze všeho mají chudí Arabové prospěch právě tak, jako Židé sami.

Ale domácí obyvatelstvo dá se snadno podnítit k fanatismu, a toho právě využívají staří majitelé velkých částí půdy, feudálové, kdysi všemocní, a dnes právě těmito všemi novotami dotčení i ohrožení, ježto se tím vším zvyšuje životní úroveň obyvatel a tím zmenšuje se jejich ... (text je nečitelný).

Důkaz toho, že nynější nepokoje nevypukly spontánně a že jsou výsledkem a ovocem dobře vymyšlené politiky, již sama doba, kdy právě vypukly: hned po nastolení labouristické vlády v Anglii, která znepokojovala šlechtice arabské, snad i některé koloniální správce. Hned po skončení sionistického kongresu v Curychu, na němž uskutečnilo Židovstvo svoje sjednocení a rozhodlo se ke zvýšení svého úsilí. A posléze hned po uzavření dohody mezi Anglií a Egyptem, která snad vzbudila přemrštěné naděje nacionalistů arabských.

Odpovědnost je však i na jiných stranách, nelze pominouti mlčením – totiž u činitelů správy britské. Anglie vyzvala a pobídla Israelity z celého světa, aby se znova usídlili v Palestině, vytvořila pro ně prohlášením Balfourovým v této zemi jaksi jich národní sídliště, slíbila jim výslovně ochranu i podporu – a po všem tom jsme dnes svědky pogromů a honby na lidi, pořádaných před zraky nedostatečné policie, jejíž agenti – Arabové – deserovali na své znamení.

Správa anglická, právě tak jako správa francouzská v Syrii, neprojevila dosti obezřetnosti, ani opatrnosti, když zde složila svou policii z pěti šesti z Arabů. Ještě větší chyby dopustila se, když povolila bez potřeby židovské manifestace 15. srpna i současné protimanifestace arabské téhož dne, což ovšem musilo nezbytně vésti ke srážkám. Liberalismus, jaký je zcela v pořádku a na místě v Londýně, je nemožný v Jerusalemě. A konečně dopustila porušení posvátného a nedotknutelného dosavadního stavu tím, že dovolila Arabům prorazit zeď, dělící místo před Zdi Nářků od vnitřku mešity.

Pravdou jest, že mnoho britských činníků v Palestině chová odpor k prohlášení Balfourovu. A místo, aby je prováděli v praxi, dle jeho smyslu a v jeho duchu – sabotovali je příliš úzkoprsým výkladem úlohy, jaká tu připadá mandatorní velmoci. Pod záminkou, že v otázce náboženské respektují status quo ante, trpěli i nadále všechna zneužití moci se strany správy turecké, Židům tak zjevně nepřátelské. A tak jsou dnes Židé ve svém, národním sídlišti, předmětu tolika tužeb a veškeré jich nadějek, postaveni pod platnost zákonů, jež kdysi Turci ukuli proti nim...

Anglie mohla v Palestině provozovati jen jedinou možnou politiku – uplatňovati svoji autoritu. Měla se ukázati spravedlivou vůči Arabům, ale přece dáti jim pocítiti, že v jejich zemi je cosi nového. Ne-li, neměla raději vůbec zřizovati zde národní sídliště pro Židy. Dnešní poměry a události jsou jen důsledkem jejich slabosti a nerozhodnosti.

Musíme však dodat, že jsou rovněž důsledkem slabosti a nerozhodnost mandatorní komise Spol. národů. Loňského roku, po příhodách u Zdi Nářků – východní to strany chrámu Šalamounova, kam se chodí Židé modliti – nezmohla se v celé věci, než na to – „mýti si ruce“. A dnes vidíme, že si je umyla v krvi židovské.

Celkový závěr, k němuž dospíváme, jest ten, že Angličané starali se pramálo o to, jak naučiti Palestinu spravovati se. Ujali se této země spíše jen proto, aby, tak mohli snáze střežiti průplav Suezský. A k této jejich starosti přistoupila touha vytvořiti mocnou říši arabskou. K dosažení těchto cílů zdálo se jí vhodným šetřiti Israele, aby si zase usmířili sympatie

veřejného mínění světového. Avšak naděje i snaha, již Anglie zprvu chovala – totiž, přivést Židy a Araby k srdečné spolupráci, zklamal a neobstála při prvé zkoušce, ukázavši se marnou... Mimo to bylo osudnou chybou, že Anglie sáhla odtud své vojenské síly. Poněvadž od poslední vzpoury Druzínů v Syrii byl v Palestině klid, v Londýně oddali se příliš brzo naději, že pacifikace země jest už provedena definitivně, a spokojili se tím, že tam zanechali vojenské síly zcela nepatrné, téměř žádné. Avšak v Palestině, právě jako v Syrii, vzhledem v různosti náboženské, různosti zájmů i ras, bude lze udržovati mír jen potud, pokud domorodé obyvatelstvo bude jasně cítiti, že je zde evropská moc, schopná i ochotná zakročiti důrazně v případě potřeby.

1930

Lidové listy (15. února 1930), str. 3, ročník 1930, číslo výtisku 38.

Krach židovské kolonisace v Palestině.

Židé se stěhují z Palestiny do svých evropských domovů. – Rostoucí rozpory v sionistických řadách.

Když po skončení světové války byla Palestina lordem Balfourem a spojeneckými mocnostmi prohlášena za národní domovinu, přijali židovští sionisté tuto skutečnost s jásotem. V Československu reklamovali sionisté pro sebe práva menšinového národa, nijak se neohlíželi na to, že nemají práva mluvit jménem všech židů v ČSR. Pro velkou účast našich židů jest židovství jenom otázkou náboženskou a nikoliv národnostní. Židé se hlásili buď do českého tábora a z valné většiny do tábora našich Němců. Sionisté jsou podporováni ze zahraničních fondů, vyvolali v život rozsáhlou propagandu ve prospěch židovské kolonisace v Palestině. Zásluhou této propagace byli získáni mladí židovští příslušníci, kteří se do Palestiny odebrali a zde pracovali za těžkých životních podmínek. Židovská kolonisace palestinská děje se za nejvyššího protektorátu Velké Británie. Hlava světového sionistického hnutí prof. dr. Weizmann, měl a má dosud značný vliv na britskou palestinskou politiku. Během několika málo let se ukázalo, že jinak vyhlíží myšlenka v teorii a jinak v praxi. Židovská kolonisace Palestiny narážela na četné potíže rázu hospodářského, neboť budoucnost země leží jedině v zemědělství. Kromě toho schází se v Palestině různorodý živel židovský, značně se od se lišící. Nesčetné rozdíly kulturní mezi židy východními a západními jsou hlavní překážkou palestinské kolonisace. Ačkoliv se sionisté snaží zemi industrializovati, nedaří se jim to valně. Suroviny, které nutno do Palestiny dovážeti s Evropy, vyřazují již předem budoucí palestinský průmysl ze světové hospodářské soutěže. V osadách židovských kolonistů vzniká rozčarování a počíná se mluvit o návratu do bývalých evropských domovin. Kromě toho rostou zde rozpory mezi židy východními a západními, kteří západoevropským židům vyčítají náboženskou lhostejnost. Poslední mezinárodní sjezdy sionistů byly již svědkem četných názorových rozporů a svědčí o tom, že mezi sionisty jsou již dvě frakce: umírnění a radikální. Jsou obavy z přelidnění Palestiny, kde počínají se již jevit těžké životní podmínky, a proto se již hovoří o omezení židovské emigrace do Palestiny. Poslední bouře Arabů proti židovským palestinským kolonistům vnesly do židovských řad nový rozruch a nejistotu. Angličanům jsou činěny výčitky, že nepostupovali dosti energicky proti vzbouřencům, jimž padlo za oběť několik set životů z židovských řad. Z věrohodných míst bylo nám potvrzeno, že židovští kolonisté z Palestiny

počínají se vraceti do svých domovů. V poslední době vrátilo se do Československa několik židovských rodin z Palestiny a jejich zkušenosti z palestinské kolonisace jsou velice smutné. Obavy před novými nepokoji a těžký existenční boj židovských kolonistů způsobuje znechucení a zaviňuje hromadnou reemigraci – židů z Palestiny. Myšlenka o samostatném židovském státě dostává povážlivé trhliny, sionisté mají čím dále tím více otřesenou posici. Krach jejich kolonizační politiky v Palestiny je úplný a neodvratný.

1936

***Lidové listy* (12. září 1936), str. 2, ročník 15., číslo výtisku 158.**

Také ve Svaté zemi stálá občanská válka.²⁰⁴

Celý svět je v pohybu a ve Španělsku, Svaté zemi, Habeši, Číně zuří občanská válka neb boje proti cizincům. Náš obrázek zachycuje scénu, dnes tak obvyklou ve Svaté zemi, jak vládní anglické oddíly chrání dopravní tepny mezi hlavními městy se židovským obyvatelstvem. Skotští střelci udržují v uctivé vzdálenosti arabské útočníky proti autům židovských osadníků, kteří jsou stále předmětem arabských útoků. Po pravdě budiž řečeno, že židovská kolonisace Svaté země znamená pro domorodé obyvatelstvo nový zdroj příjmů, neboť po prvé v dějinách židé pracují, zlepšují půdu, dovážejí kapitál z ciziny, vytvářejí nové hodnoty v zemi pouští, pastvin. Arabové byli podníceni cizí propagandou – mluví se o desetitisících liber šterlinků z italských pramenů – ač dobře vědí, že obchod židovských kolonistů znamená pozvolný návrat k bídným poměrům, které byly dříve ve Svaté zemi pod vládou tureckou.

***Pondělní Lidové listy* (3. srpna 1936), str. 2, ročník 15. (uvedeno 3.), číslo výtisku 26.?,
Praha, neuspořádanost čísel a ročníků**

Krvavá Svatá země.

Z železničního vlaku na trati Jaffa-Tel Aviv – Lydia, který uprostřed města Tel Aviv kříží hlavní třídu, byla dnes dopoledne vržena z okna puma, kterou bylo jedno děčák usmrceno a 20 osob zraněno, 11 z nich těžce. Pachatel nebyl zjištěn. Během posledních dnů bylo při rozmanitých srážkách zabito 20 lidí, z toho 12 Židů.

---

²⁰⁴ viz obr. č. 14, s. 110

12.6 Lidový deník

1929

Lidový deník (18. srpna 1929), str. 4, ročník 16., číslo výtisku 192., Praha

Židovské povstání v Palestině.

Z Jerusaléma, 17. srpna. Ve vládních kruzích a mezi Araby šíří se pověsti o zamýšleném židovském povstání v Palestině. Policejní oddíly ze všech částí země byly soustředěny v Palestině.

Napjatá situace pro stavby na zdích templu vyvrcholila v obrovské demonstrace u příležitosti výročí vyvrácení Jerusaléma.

Na táboru lidu za účasti 10,000 lidí v Tel Awiru, po řečech řečníků všech stran a směrů, usnesen byl ostrý protest proti skandálu se zdmí templu, v němž žádá se propuštění úředníků palestinské správy, „jejichž jasným cílem je zabránit vybudování židovského státu.“

Lidový deník (28. srpna 1929), str. 3, ročník 16., číslo výtisku 200.

Krvavé nepokoje v Palestině neustávají.

Útok Arabů na město Safed. – Židovské domy zapáleny. – Jerusalém v obavách.

(ČTK.)

Z Jerusaléma, 30. srpna. Včera večer došlo k nepokojům v Safedu. Dříve než se na místo mohly dostat vojenské posily, podnikli Arabové útok na židovské domy, zabili 5 Židů a 20 zranili. Poté zapálili několik domů v hlavní ulici židovské čtvrti. V Jerusalémě panuje velké zneklidnění, ježto jsou obavy, že dojde ke krvavým výtržnostem při odchodu Musulmanů z mešit, kde se konají dnes bohoslužby u příležitosti arabského sabaatu. Veškeré obchody jsou zavřeny. Na nebezpečných místech byly postaveny silné vojenské oddíly.

Lidový deník (29. srpna 1929), str. 2, ročník 16., číslo výtisku 201.

Arabové chtějí zničit všechny židovské kolonie v Palestině.

Z Londýna, 28. srpna. Koloniální ministerstvo sděluje, že v Jerusalémě a v Jaffě zjednán byl klid, přes to Arabové podnikají organisované útoky na přechetné židovské kolonie, rozptýlené po venkově.

Do Palestiny byly vyslány nové posily z Egypta a z Malty, a to čtyři válečné lodi a tři pěší pluky s tanky a letadly. Vláda vydává zvláštní list o událostech a opatřeních proti nepokojům.

Počet mrtvých obnáší podle úřední zprávy ministerstva: 93 židů, 46 Arabů a 4 křesťané. Mimo to bylo 269 židů, 118 Arabů a 39 křesťanů zraněno.

Zionistická centrála v Londýně uveřejňuje telegram z Palestiny, podle něhož Arabové zamýšlejí zničit všechny židovské kolonie.

Sedm židovských kolonií již úplně zničili. Počet anglického vojska je prý naprosto nedostatečný.

Lidový deník (31. srpna 1929), str. 1, ročník 16., číslo výtisku 203.

Na pomoc pronásledovaným Židům.

Ze zpráv, došlých z Palestiny, je již jasno, že Arabové vzbouřili se proti Židům, ježto se domnívají, že se svými koloniemi je chtějí vytlačit z Palestíny. Tato nenávist vůči Židům dlouho byla utajena, až propukla se zuřivostí, vlastní Arabům.

V mnoha městech se jakž takž Židé s pomocí anglických posádek mohli uhájiti, hrozně však dopadly zvláště osamělé židovské kolonie na venkově, přepadené Araby.

Náš snímek znázorňuje anglické vojsko, tábořící u Jerusaléma. Do Palestíny přibýly právě dva britské pěší pluky s obrněnými auty a letadly z Malty, jež stačí na pacifikaci země.

1936

Lidový deník (22. dubna 1936), str. 1, ročník 23., číslo výtisku 95.

V Palestině se nepokoje šíří.

Situace v Palestině stává se stále vážnější. Židovská čtvrť v Tel Avivu byla úplně zničena požárem. Nové nepokoje byly hlášeny z Jaffy a z Tel Avivu. Za srážek mezi Araby a Židy bylo usmrceno pět osob, raněných jest 21, z nichž 13 bylo převezeno do nemocnice.

Lidový deník (16. května 1936), str. 3, ročník 23., číslo výtisku 115.

Palestina ve varu.

Situace v Palestině zůstává velmi napjatá. Vysoký komisař britský svolal nejvyšší arabskou radu, které navrhl řešení problému židovského přistěhovalectví, avšak vůdcové Arabů po rozpravě, která trvala 5 hodin, se rozhodli zamítnouti návrh vysokého komisaře.

V Jerusalemě po krvavých výtržnostech posledních dnů vzrostl neklid jak u Židů, tak i u Arabů. Všude ve městě je vidět vojenské hlídky.

Lidový deník(19. května 1936), str. 2, ročník 23., číslo výtisku 117.

Vážná situace v Palestině.

V sobotu se udály opětně krvavé srážky. V neděli hlídkoval v hlavních ulicích jeruzalémských skotský prapor. V Jerusalemě byl vyhlášen výjimečný stav.

Lidový deník (21. května 1936), str. 1, ročník 23., číslo výtisku 119.

Revoluční vření v Palestině.

V Palestině jest situace stále vážná, železnice a silnice jsou střeženy silnými strážemi.

Včera byly nové výtržnosti v Gaze a v Nazaretu, ale policie zjedнала pořádek bez jakékoliv nehody. Na severu a na jihu Palestiny konají se přesuny obrněných automobilových oddílů. V Jaffě byly házeny bomby.

V Hedoře a Betalpě se strhla přestřelka mezi Araby a Židy.

Od počátku nepokojů dne 19. dubna bylo celkem zatčeno 814 Arabů a 53 Židů. Veřejnost byla rozhlasem upozorněna, že železniční trati jsou hlídány britským vojskem a že každý, kdo na koleje vnikne, činí tak na vlastní nebezpečí.

Lidový deník (23. května 1936), str. 1, ročník 23., číslo výtisku 121.

Bombardovací letadla nad Jerusalemem.

Arabové napadli anglické vojenské hlídky.

Jak sděluje se z Jerusalema, došlo ve čtvrtek po prvé k přestřelce mezi anglickými vojenskými oddíly a arabskými domorodci.

Při jedné příležitosti vyzvala hlídka, která se strojní puškou procházela čtvrtí, skupinu Arabů, aby zůstala stát. Arabové odpověděli výstřely z revolverů, načež vojáci rovněž zahájili palbu.

Téměř současně s touto příhodou byla Araby napadena na předměstí Jerusalema jiná hlídka, jež chtěla jim odejmouti zbraně.

Zpráva hlásí, že v prvním případě byli 3 angličtí vojínové těžce zraněni – o ztrátách na straně arabské nepovídá nic, v druhém případě byl jeden Arab těžce zraněn.

Jako výstraha arabským demonstrantům objevila se záhy poté čtyři bombardovací letadla, která kroužila nad městem. Pozdě večer přepadli Arabové autobus, obsazený židy. Při střelbě byli dva židé zraněni.

Lidový deník (30. května 1936), str. 1, ročník 23., číslo výtisku 127.

Letci a slzotvorný plyn proti teroristům v Palestině.

Jerusalémští studenti chtějí vytvořiti židovskou legii.

Představitelé vládní anglické moci konali v pátek v Jerusalemě konferenci, jejímž výsledkem bude zosílení opatření proti teroristům v Palestině. Soudí se, že bude uvalen v nejbližších hodinách válečný stav nad celou zemí.

Proti arabským teroristickým tlupám, jež přepadávají anglické vojenské oddíly, byla vyslána pronásledující bombardovací letadla, jež každý takový arabský teroristický oddíl počnou ihned ostřelovat z kulometů.

Židovští universitní studenti v Jerusalemě podali britským úřadům žádost, aby mohli utvořit „židovskou legii“ na pomoc anglickým vojenským a policejním silám proti teroristům.

K potlačení nepokojů v Palestině bude možná použito slzotvorného plynu. Oficiální zpráva praví, že tento plyn je chován v rezervě, aby se ho použilo, bude-li třeba. Ve zprávě se dodává, že vysoký komisař si přeje k zachování pořádku vyhnouti se opatřením, která by mohla způsobit ztráty na životech nebo vážná zranění.

1937

Lidový deník (10. srpna 1937), str. 2, ročník 24., číslo výtisku 185.

Němečtí židé ani v Palestině se netěší dobré pověsti.

Doznání vynikajícího palestinského židovského pracovníka.

Vynikající palestinský židovský pracovník, budovatel nové Palestiny, pocházející ze Slovenska a léčící se právě v Trenčanských Teplicích, v rozhovoru se spolupracovníkem našeho „Slovenského Deníku“ o budoucnosti nové Palestiny, pravil mezi jiným toto:

„Němečtí Židé v Palestině nemají dobrý kurs. Zní to neuvěřitelně, ale je tomu tak. Palestinští Židé bojkotují německé zboží. Rovněž tak brání se proti německým židovským přistěhovalcům zvláště proto, že

„rozpínavost německých Židů v Palestině přesahuje všechny meze.“ Takto mluví o německých Židech v Palestině palestinský Žid.

Je sice pravda, že němečtí židovští emigranti přivezli si sebou do Palestiny – tisíce, ba mnozí i svoje miliony.

Oni přišli do Palestiny na hotové, přišli obchodovat, špekulovat, stavět továrny, zakládat obchodní společnosti, ale kolonizačním pracem němečtí Židé – se vyhýbají.

Bohatí německo-židovští spekulanti nemají v Palestině kurs. Židé, kteří budovali dnešní Novou Palestinu, dávají jim veřejně najevo, že je nevidí rádi. Většina německých Židů má však miliony v kapsách a proto se jim do kolonií nechce. Jsou zvyklí na vysoký životní standard a nejsou pro Palestinu – zemi těžké práce – zralí.—,

Ejhle, jaké výstižné vysvědčení dávají německým Židům jejich vlastní souvěrci z Palestiny! A na nás se německo-židovské listy v naší republice a naši socialisté zlobí, když žádáme ostrý postup proti židovským emigrantům z Německa a proti německým Židům vůbec, kteří se v naší republice drze roztahují!

Lidový deník (30. září 1937), str. 1, ročník 24., číslo výtisku 230.

I ve Svaté zemi koncentrační tábory.

Počet zatčených Arabů v souvislosti se zavražděním britského komisaře v Nazaretu dostoupil již 150. Zatčení byli dopraveni do koncentračního tábora u Akko. Na dopadení vrahů vypsala mandátová vláda vysokou odměnu 10.000 liber šterlinků. Arabské listy protestují proti zatčením a arabský Nejvyšší výbor se rozhodl podati protest u mandátové vlády.

12.7 Židovské noviny

1938

Židovské noviny (27. května, 1938), str. 7, ročník 1., číslo 2.

Náš vývoz do Palestiny 66 mil. Kč.

Dle předběžných statistických údajů, jak uvádí „Weithandel“, obnáší vzestup palestinského dovozu proti roku 1936 13,7% a k výsledkům 1933, roku nejlepší konjunktury, chybí jen 11%. Vývoz během roku 1937 vykazuje vzestup až k nejvyšší dosáhnuté číslici, což vysvětluje z následujícího přehledu všech údajů:

	Dovoz:	Vývoz:
	Hodnota v angl. librách	
1932	7.768.000	2.381.491
1933	11.123.489	2.591.617
1934	15.151.781	3.217.562
1935	17.853.493	4.215.486
1936	13.979.023	3.625.233
1937	15.904.608	5.819.675

Samozřejmě musíme při těchto výsledcích brát v úvahu také všeobecný vzestup cen na světovém trhu, na které připadá značný podíl v tomto vzestupu, bez toho, že by tento mohl být přesně určený. Značný dovoz, který neodpovídá těžké hospodářské krizi země zapříčiněné politickými poměry, možno vysvětlit následujícími okolnostmi: od (jasene) roku 1935, t. j. od habešské krize, která našla ozvěnu v útoku na pokladnu palestinských bank, palestinští dovozci zastavili nákupy až do možné krajní míry, takže po skončení arabské revolty na (jeseň) 1936 byl nedostatek (tovaru) zboží na palestinských trzích. Následkem toho počátkem r. 1937 začal dovoz za účelem doplnění zásob. Vývoz z Palestiny obnáší ještě vždy asi jednu třetinu dovozu. Vyrovnání rozdílu možné připsat – pokud byl rozdíl vůbec vyrovnaný – přílivu peněz emigrantů, turistů a poutníků, pokud se toto proudění nezastavilo v posledních letech následkem nejistých

poměrů v zemi, kromě toho i vývozu z Palestiny ve formě návštěvy (kúpelov) a jiných cest do Evropy. Když srovnáme číslíce dovozu do podle druhů zboží, zjistíme, že značný podíl palestinského dovozu připadá na investiční nákupy (zařízení průmyslových podniků, stavby, polnohospodářské stroje, zařízení aj.), takže palestinská bilance není ve skutečnosti natolik nepříznivá, jako se zdá při pouhém srovnání dovozu a vývozu. Vzestup palestinského vývozu projevuje se oproti roku 1936 hlavně na vzestupu vývozu pomerančů (rozdíl asi 1 ¼ mil LP), olivového oleje a jiných olejů (rozdíl 126.000 LP) a chemikálií z Mrtvého moře (rozdíl 78.000 LP).

Židovské noviny (8. července, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 8.

Nové nepokoje v Palestině.

Jerusalem. Polední dni vyžádaly si nové oběti teroru. Ozbrojená arabská tlupa přepadla zemědělskou pokusnou stanicí u Ako, zničila úrodu a vyhodila do povětří. Přitom byl zraněn židovský kolonista. Oddíl britských vojáků a židovských pomocných policistů přistihl jinou arabskou bandu teroristů při pokusu poškodit petrolejové vedení. V nastalé bitvě nechali Arabové na bojišti sedm mrtvých. I v horách u Tulkaru byly přestřelky s arabskými teroristy, při kterých padl větší počet Arabů.

V jeruzalémském Starém městě zabil terorista Žida, jiného těžce zranil. V židovské pohraniční kolonii Roš-Pina, odkud pocházel nedávno popravený ben Jozef, vznikla srážka, při které byli zraněni 4 Židé. V židovské kolonii Ejn Vered padlo několik lidí při útoku arabských teroristů. Vojenský soud v Haifě odsoudil dva arabské teroristy na smrt.

Židovské noviny (12. srpna, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 13., Bratislava, psáno slovensky

Mac Donald v Palestině

Ir. Praha

Neustále volání zodpovědných židovských kruhů, které několikrát varovaly anglickou vládu před nerozhodným a váhavým jednáním, skončilo přeci s úspěchem. Ale muselo dojít až k chaosu? Musel přijít teror, který ničil životy a majetky nejen Židů, ale i Angličanů a kromě nich i vojáků, bylo nutné, aby prestiž Anglie právě v této zemi se rovnala nule?

...Ale zdá se, že Anglie snes nejen ztráty lodí, vojáků a majetku, ale i ztrátu dobrého jména, ve věci práva a utlačovaných národů. Dnes není v Palestině Araba, který by nehovořil potupně o anglickém vojsku a není Žida, který by nesrovnával anglické vojsko na příklad s československým. Každý z nás dostává týdně dopisy, kde bývalí českoslovenští občané píš: Jen posádka Bratislavy by stačila, aby vládl v zemi zákon a pořádek.

Váhavost a mírný posun vůči teroristům, kteří začali s širokým nábořem v palestinských vesnicích, umožnil dnešní chaotický stav. Anglické vojsko sice postupovalo proti teroristům, ale málokdy je chytilo, většina z nich se vždy stačila schovat nebo zaútočit v nejbližším lese.

Samozřejmě, mladí angličtí vojáci byly v nevýhodě proti teroristům, kteří znají nejen okolí, ale i lidi, které donutili ke spolupráci. Ale to by ještě nevysvětlovalo jejich mírný postup. Tento postup totiž stál v rozkazu velícího důstojníka.

Tak se stalo, že skupinu arabských teroristů pronásledovalo dva tisíce vojáků pomocí pancéřových aut a letadel. A výsledek byl, že teroristé zmizeli, tu a tam ztratili Angličané vojáka, důstojníka i letadlo.

To by vedlo k občanské válce, a proto demisi pohrozili vysoký komisař a nejvyšší vojenský velitel a přinutili anglickou vládu, aby rychle rokovala o věci a usnesla se na jednoznačném postupu. A vskutku, anglická vláda se minulý čtvrtek zabírala situací Palestiny a na základě jejího usnesení odletěl ministr kolonií Mac Donald už v pátek do Palestiny.

Mac Donald byl dva dny v zemi a mohl se přesvědčit o tom, že váhání anglické správy jen podpořilo radikální kruhy arabských extremistů, finančně a politicky podporovaných velmocí, která myslí, že už je čas vyměnit staré impérium Britaniím impériem jiným. Vskutku je pravda, že rázný postup vůči arabským teroristům byl by sjednal pořádek v zemi a přispěl k zvýšení anglické prestiže na Blízkém východě.

Několik dní před neočekávaným příletem Mac Donaldovým, opustila Palestinu „komise pro dělení“, vedená Sirem Johnem Woodheadem. Jejím úkolem bylo na místě studovat plán poměrů, přijmout návrhy palestinského obyvatelstva na rozdělení země a vypracovat plán. Tento plán bude předmětem porad anglické vlády a parlamentu i společnosti národů.

Komise měla v zemi 42 schůzí, z toho dvě byly veřejné. Navštívila jednotlivé kraje a města, a byla též hostem emíra Abdulla na jeho sídle v Transjordánsku. Malá příležitost na vlastní oči vidět, že dnešní stav je neudržitelný a že si většina židovského obyvatelstva si přeje rozdělení země podle nového plánu.

Je jisté, že náhlý přílet Mac Donalda souvisí s důležitým rozhodnutím anglické vlády. A toto rozhodnutí zase souvisí v první řadě s tragickou situací židovského národa a též s plány syrské vlády, která chce svolat meziparlamentní konferenci arabských států, na které by se debatovalo i o Palestině. Všechno to nasvědčuje možnosti, ba nutnosti velkých změn a je jen žádoucí, aby se jišuv i nadále podřizoval disciplíně a poslouchal vůdce Jewish Agency. I židovstvo galutu ? vykoná svou práci a splní své povinnosti.

Palestina – odbytiště česko-slovenských výrobků

Stálou vzorkovnu třeba zřídit.

...Tohoto roku obchodní styky čs. palestinské poněkud ochabovaly, hlavně protože činnost stavební se zmenšovala, ale také proto, že čs. vývozci se chovali nadměru zdrženlivě.

Zájem se začíná oživovat na obou dvou stranách, důsledkem několika akcí obchodní komory čs.-palestinské v Praze a palestinsko-československé obchodní komory v Palestině.

Svědčí o tom především to, že čs. vývozci podnikají cesty do Palestiny a též početné cesty obchodníků palestinských do ČSR. Za posledních týdnů byly cesty na obou stranách úspěšné.

Turistický ruch z Palestiny do Evropy bude tohoto roku slabší: toto se očekává všeobecně. Přeci víme, že ještě vždycky (dojachává) přicestuje mnoho cestujících, ale to jsou většinou obchodníci, kteří jezdí za obchodem, za novými styky. To hlavně důsledkem toho, že spol. „Haavara“ svou činnost zastavila. Obchodníci, kteří doposud nakupovali německé zboží (tovaru), hledají teď náhradu v ČSR. I Rakousko je teď celkem vyřazeno. Celá řada výrobků, na jehož dovoz do Palestiny mělo Rakousko takřečený monopol (gumové potřeby, dopisový papír atd.). Ale palestinský obchodník je zvyklý clearing a jen ztěžka se odhodlá kupovat za devizy. Clearing palestinský: toť velmi palčivá otázka obchodních styků čs.-palestinských. Je třeba jí rozřešit co nejdříve a to takovým způsobem, aby to poskytovalo výhody vývozci československému, aby se tím stupňoval rozsah vývozu do Palestiny, ale aby se současně zamezilo zbytečným ztrátám na straně (transferentovéj). V Palestině i v ČSR je tolik odstrašujících případů s clearingem, že je třeba tyto nesrovnalosti najednou zažehnat řešením vyhovujícím oběma stranám.

Židovské noviny (12. srpna, 1938), str. 3.- 4., ročník 1., číslo 13., Bratislava

Palestinská vláda chce ustoupiti?

Prager Mittag 9. srpna hlásí, že v diplomatických kruzích se proslýchá, že McDonalдова zpráva o situaci palestinské zalarmovala Chamberlaina a vládu celou. Chamberlain přerušil svou dovolenou a vrátil se náhle do Londýna. MacDonalď pak ihned odletěl do Palestiny po výslovné žádosti vysokého komisaře jeruzalémského a hlavního velitele britských vojsk palestinských. Situace se zostřila tou mírou, že vláda palestinská pohrozila mu, že se svého úřadu bude muset vzdáti, když se vláda londýnská nehodlá k tomu arabskému teroru čelit způsobem ráznějším.

Bomba v synagoze jeruzalémské

vybuchla a poranila 5 osob.

Bomby na autobus židovský

Ve čtvrti Halisa v Haifě. Usmrcena byla 20letá Sara Mizráchi. Mendei Čudnovskij, 40letý, byl zraněn tak těžko, že 1. srpna v nemocnici zraněním podlehl. Pocházel z Chersonu, z Ruska. Už mnoho roků působil v Palestině. Poraněno bylo ještě 8 židovských cestujících lehce, dva těžce.

Gan Hašomron

tuto osadu u Karkúnu přepadli v noci Arabové. Podařilo jim dostat se až do vodárny. Poraněna byla 14letá Ráchel Rezníková a to těžce. Oddíl policistů potom Araby zahnal na útěk.

Arabská strana svobody

podle Prager Mitta ze dne 10. srpna protestovala proti tomu, že britské vrchnosti přijímají posily židovské: dobrovolníci židovští jsou jen však záminkou a přípravou k nejhoršímu – zřízení armády židovské. Arabská strana svobody však žádá: Odzbrojte Židy!

Židovské noviny (? 1938), str. 3, ročník 1., číslo.?

Britská vláda neustoupí teroru.

Arabové musí Židům dovolit, aby si v Palestině vybudovali svou národní domovinu.

(ITA.) Londýn, 16. srpna

Ve svém úvodníku Times se zabírají posledními rozhlasovými projevy ministra kolonií MacDonalda a vysokého komisaře sira Harolda MacMichaela. Po těchto řečech, hovořila Times, není pochyb, že rozdělení Palestiny je teď stejně jako před tím neotřesitelným základem britské politiky v Palestině. Z této základny vláda neustoupila a neustoupí bez ohledu na arabské teroristy. Koloniální ministr stejně jako vysoký komisař potvrdili, že konečná forma řešení palestinské otázky nebude určená skôr, než komise pro rozdělení nedokončí svou práci, která potrvá ještě několik týdnů, snad i měsíců. Události ospravedlňují návrh podaný Peelovou komisí, aby bylo provedeno teritoriální oddělení obou palestinských národů. – hovoří Times dál – a komise je oprávněna podávat návrhy na změny v plánu. V žádném případě však nesmíme podat návrh, který by znamenal negaci Peelova plánu. Anglická vláda je rozhodnutá tuto politiku uskutečnit, teď se zabírá protichůdnými „neraz“ dosud neslučitelnými názory a požadavky obou stran. K závěru Times píše: Arabové, kteří po mnohé generace sice v Palestině a v Sýrii žijí, avšak k zvelebení těchto zemí ničím nepřispěli, musí Židům dovolit, aby si vybudovali národní domovinu v Palestině, která by do doby před 2000 lety byla jejich vlastní. Je jejich povinností, Židům umožnit, aby svým sionistickým hnutím Levantu oživil a povznesl. Arabovi obývaná teritoria blízkého a středního Orientu jsou nepoměrně velká vůči malému území rezervovanému pro židovský stát v Palestině. Na neštěstí není mimo Palestinu žádného města pro tisíce a statisíce Židů hledajících útočiště před svým utrpením.

Židovské noviny (19. srpna, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 14., psáno slovensky

Palestina - Peelův plán padl!

Evening Standard tvrdí, že Peelův plán (rozdělit Palestinu na stát arabský a stát židovský a na koridor pod mandátem britským) padl a že anglická vláda zamýšlí rozřešit problém jiným způsobem: vytvořit autonomní oblast židovskou a zbytek Palestiny západní (mandátového území dosavadní) ponechat pod mandátem britským ? (nečitelné) zreformovaným. Státu (samosprávného území) arabského však v rámci palestinském nebude.

Evening Standard tvrdí, že britská vláda se přesvědčila, že provedení plánu Peelovo by dosavadní vojenský stav se prodlužoval do nekonečna. Peelem navrhnutý arabský stát

palestinský by zaujal dvě třetiny a trpasličí stát židovský (jedna pětina území mandátního) by se nemohl ubránit.

Samosprávní oblast židovská má být 40 ? (nečitelné) dlouhá a 10 ? (nečitelné) široká. Od Tel Avivu na jihu až po Athilt na severu.

Jednou z příčin takového rozhodnutí britské vlády je však to, že ibn Saud, vladař vahabitský, pán Mekky, přítel a spojenec Anglie, žádá navrátit Arabům britský přístav v Akabě, coby v rámci palestinském ? stát arabský.

Populační pohyby v Palestině.

(ITA.)

Jeruzalem, 29. srpna. Podle bulletinu statistického úřadu palestinského v prvním čtvrtletí r. 1938 narodilo se v Palestině 16.944 dětí, z toho 2.986 Židů. Skoro ten samý přírůstek porodů u Židů byl vloni, v prvních třech měsících. Co do úmrtnosti 80% spadá na mohamedány, 13 na Židy. V současnosti je v Palestině: Židů 29,8%, mohamedánů 61% a křesťanů 8,3%.

Židovské noviny (9. září, 1938), str. 1, ročník 1., číslo 17.

Je tomu rok

(Vzpomínka na osobnost T. G. Masaryka, autor: H. J. Tauber)

úryvky:

...Masaryk disponoval kritickou schopností a odvahou, vypořádat se všemi napravnými, které kalily ryzost národního života. K těmto nepravdám předválečného života v Čechách je třeba počítat jednu šlechetnou: uznávání rukopisů královedvorských a zelenohorských, a jednu nízkou: antisemitismus všeobecně a rituální pověru zvlášť. Masaryk byl odhodlaný očistit ovzduší i za cenu strašné bouřky, která se musela snést nad českými zeměmi...

...A takovou modlou byl též latentní antisemitismus v Čechách, který Hilsnerovou aférou byl vybičovaný k nevidané prudkosti. Zase to byl Masaryk, který viděl v antisemitistickém tažení podvrtnou práci poctivých a zlomyslných fanatiků a neklamný náznak úpadku. Nebyly to pouze Masarykovy humanitní zásady, které mu dávají vystupovat jako obránce Židů, sám hovoří ve svých pamětech, že v hilsneriádě nerozhodovaly žádné sentimentální důvody. Šlo o dvě věci: o pravdu, kterou chtěl Masaryk použít za každou cenu, a o národ, který nechtěl nechat upadnout do středověké tmy...

...Masaryk nepřestal nikdy být vroucným nacionalistou... Podle Masaryka si svět zvykl opovrhovat malými národy, a proto je úlohou statečných vlastenců, aby dokázali světu neoprávněnost této myšlenky...

... Ve své knize „Jak pracovat“ stojí: „ ... A jestliže problém malého národa je problém a pro nás veliký problém, pak mládež akademická musí o tomto problému přemýšlet a každý

musí tuto malost hledět vyvážit promyšlenou prací. Jiné pomoci není člověku slabšímu proti silnějšímu, nežli využít všeho, co je možné, aby se jakž takž silnějšímu vyrovnal... Ale nezbytná podmínka je pochopit tyto rozdíly, pochopit co je „příčinou malosti, tyto příčiny odčinit.“...

...Masaryk veřejně oponoval probíhajícímu Hilsnerově procesu...

...Zásadu absolutní lidskosti spojuje Masaryk s politickou zásadou demokratizmu a s etickou zásadou aktivity...

...Odhodlání k boji za myšlenkovou a státní svobodu je jedinečným posvěcením toho, o čem Masaryk hovoří ve své „Cestě demokracie“. „Avšak tento veliký cíl je před námi nadále, každému z nás a všem dohromady, a bude do konce našeho života: dobytou svobodu a samostatnost, zachovat a vybudovat, stát se celým svým životem občanem opravdu svobodným...

Židovské noviny (9. září, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 17.

Dědictví

(Dr. O. N.)

...My, Židé jsme za vším nacházeli v etice tohoto velikého muže něco z vlastního světového názoru, usilujícího o spojení učení a života. Ale také Masaryk vniknul velmi brzy do poznatků pravého židovského ducha a židovské osobitosti. Už roku 1881 praví ve svém spise „Sebevražda“. Ze Starého zákona je vidět, jak těm, co měli v rukou vedení intelektuální a mravní, bylo důrazně vštěpován teismus do srdce. Je celkem zázrak, jak tento malý národ v nejvyšší tísní – není nešťastnějšího národa než Žida – nacházel za vším novou nadějí a útěchu ve svém Bohu (národ)... Pronásledovaný a opovrhovaný lpěl na víře otců a vyznačoval se vůlí k životu a praktickým optimismem...

...Mělo by být jasné: že jen z poctivého porozumnění v duchu Masaryka, může vzejít pravá a statečná spolupráce všech podstatných konstruktivních sil. K těmto silám našeho státu od prvního okamžiku jeho zvěstování, ba dokonce jeho politického zrodu – Židů...

...Nezdá se však docela, že velké dědictví velkého prezidenta Osvoboditele je spravované v jeho smyslu. Stačí se jen podívat do jistého slovenského a částečně také českého tisku a možná ještě v této době najít proti části obyvatelstva postoj, který je velmi vzdálený duchu dědictví Masarykovu. Za vším se vyskytují nepovolání, kteří mají odvahu, bez toho, že by k tomu měli nejmenší legitimitu, židovskou náboženskou a světonázorovou literaturu, talmud a etické zákony tupit a (difamovat), při čemž je inspirují takové prameny, které nežidovští odborníci, soudní rozsudky a papežské buly odhalili a odsoudili už dávno jako falzifikáty...

...A vše znovu se pokoušejí (bafamovat) sionistického Žida, podporujícího budovatelské dílo v Palestině, jako méněcenného vlastence, tak jako by jedno s druhým bylo neslučitelné. Zapomínají přitom na klasický případ amerických Slováků, kteří ještě nejsou

menšími patrioty americkými, když srdcem lpějí na staré vlasti a z dálky ji podporují z nejlepších sil. Opozítil-by se někdo pochybovat o jejich vlastenectví? A nevedla právě podpora poskytovaná československými sionisty tomuto budovatelskému dílu v Palestině k tomu, že dnes mezi oběma státy existují takové úzké hospodářské vztahy a obchodní styky, že v Palestině žijící Židé českoslovenští zjednali republice vážnost mezi Židy v Palestině a na celém světě a zvýšili také sympatie pro stát Mararykúv a Benešův, bez toho aby čekali odměnu, z čistých pocitů vděčnosti a pocitvého vlastenectví...

Židovské noviny (9. září, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 17.

Světová konference Keren Hajesodu zahájena

Velká řeč Weizmannova: „Židovský národ prožívá nejosudovější krizi ve svých dějinách. Evion nemůže přinést dostatečnou nápravu. Trvalým řešením může být jedině Palestina. Omezení přistěhovalectví ukazuje na slabost vlády. Bezprostředním našim požadavkem je obnovení zásady hospodářské nosnosti země. Výzva k židovskému národu o podporu palestinského židovstva a o konsolidaci kolonizace. Výzva k arabskému lidu o mír a spolupráci.

(ITA.)

Antverpy, 5. září. Za účasti prezidenta Jewish Agency prof. Chajima Weizmanna a dalších vedoucích osobností sionistického hnutí, za přítomnosti výše 100 delegátů z různých zemí, byla tu slavnostním způsobem zahájena světová konference svolaná ředitelstvím Keren Hajesodu z Jeruzaléma...

...Ředitel Keren Hajesodu Dr. A. Handtke: „Je naší povinností, příštího rok obstarat 600.000 fondů pro Keren Hajesod. Doposud činily příjmy tohoto roku půl miliónu fondů. (fondov). Je pravdou, že dnešní hospodářská situace v Palestině nevábí židovského kapitalistu, aby tam své peníze investoval. Přesto je ale třeba souhlasit s tím, že sionismus dnes více jako kdykoli jindy, že nebuduje židovskou Palestinu, aby odstranil politickou a hospodářskou bídu jednotlivých Židů, ale aby s tím cílem, bylo znovu vybudované židovské centrum a vnější rámec pro novou periodu národního rozmachu židovské společnosti...

Řeč profesora Weizmanna.

„Židovský národ, který po 2000 let neměl pokoje, prožívá teď nejosudovější krizi svých dějin. Náš lid nemá domoviny, která by mu poskytla útočiště. Národy světa, které ještě nejsou infikované bacily antisemitismu, nedávno projevíly snahu řešit problém, který samy nezavinily. Anglie, Francie, Spojené Státy a ostatní země zastoupené v Eviane převzaly dobrovolně ve jménu lidskosti břemeno, které jim jiné národy uložily...

...Naše situace je dnes tak akutně kritická, že jsme nuceni požadovat trvalé řešení našeho problému. Toto řešení může být nalezené v Palestině, národní to domovině našeho lidu, který nemá vlasti. Napříč nepokojům, které v posledních 2 letech lomcují touto krajinou, Palestina absorbovala okolo 35.000 židovských přistěhovalců a dokonce dnes, když přistěhovalectví je

vládou z politických důvodů omezované, Palestina přijímá více židovských přistěhovalců, jako žádná jiná země mimo Spojených států.

... Navzdory bezpříkladným tlakům posledních dvou let a navzdory nedostatečné podpoře ze strany vlády, pokud jde o naši samoobranu a hospodářskou výstavbu, podařilo se založit 24 nových osad pro naše zemědělce, odrazit každý útok a naši pozici konsolidovat. Omezení přistěhovalectví, o kterém se nesprávně myslelo, že uspokojí teroristické tlupy, nevyhnutelně ukázalo se jako slabost ze strany vlády a mělo dvojí následek. Byly povzbuzeny živly rozvratu a byla položena překážka budování našeho mírumilovného díla, při kterém naši hrdinní pionýři také i své životy obětovali.

Nevíme, co komise na rozdělení navrhne anebo, co bude posledním rozhodnutím vlády. Nedáme však nikdy svůj souhlas k řešení, které by naše masy zbavilo naděje na přistěhovalectví do Palestiny ve velkých masách, na přistěhovalectví, které jak jsme pevně přesvědčeni je možné, i když různí experti čas od času vyslovují o tom pochybnosti.

Naše bezprostřední požadavky jsou: obnovení zásady, že židovské přistěhovalectví do Palestiny má být určované hospodářskou nosností země, dále, aby vláda našim bratrům v Palestině poskytla náležitou ochranu a dále, aby podíl Židů při udržování veřejné bezpečnosti, který stále roste, se i nadále zvyšoval, dokud nebude plně vyhovovat potřebám dnešního položení.

Voláme Židy všech zemí, aby podporovali jišuv v jeho boji, který vede za celé židovstvo. Volám Židy, aby obstarali prostředky, pomocí kterých se naše postavení v Palestině zkonsoliduje a rozšíří se základna našeho kolonizačního díla, nechť nám pomůže klestit cestu k přijetí velké imigrace a nechť podpoří naši politickou akci, kterou pod sionistickou vlajkou vedeme boj o naše historická práva v zemi našich otců.

Nechť se stane cokoliv, budeme pokračovat v našem díle a boji za uskutečnění našich ideálů. Nechť není ztotožňovaný arabský národ se zbabělými a úskočnými útoky teroristických tlup. V této vážné hodině obracíme se opět k arabskému národu s výzvou, aby s námi spolupracoval na budování země, k prospěchu všech jejích obyvatel.

Dnes, více jako jindy, spravedlnost žádá na národech světa, aby odčinily jednu z nejpříkřejších nespravedlností dějin a aby židovský národ účinně podepřely v jeho boji s vydobytí elementárních lidských práv a ve snaze znovu vybudovat svojí národní domovinu v Palestině

... Ředitel Keren Hajesodu – Lévi Jaffe uvedl: „Minulý a tento rok jsme byli nejlepšími v naší činnosti (propaganda?) za poslední léta. Vloni jsme ... ? sme 479.000 fondů do Palestiny a doufáme, že toho roku překročíme půl milionu fondů.“

Židovské noviny (9. září, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 17.

Palestina dnes.

(Eugen Winterstein.)

V době, kdy na sebe narážejí největší politické protiklady, kdy je celý svět rozdvojen do dvou nepřátelských částí, kdy chce dynamismus fašistických států dobýt moc železem a krví, tehdy je až přílišnou samozřejmostí, že se i malá Palestina vtáhne do tohoto vroucího kotle politického...

... V politických a hospodářských zápasech nemůže být pominut ani jeden stát, zvláště ne takový malý stát jako Palestina, stojící pod mandaturou svrchované velmoci, o jejíž přízeň se teď zoufale bojuje...

... Anglie je velmi citlivá zvláště na Blízkém východě. To vědí její političtí protivníci příliš dobře, a proto se nedá očekávat, že by v dohledné době přestali s podporováním a financováním nepokojů v Palestině. A židovská Palestina musí za to trpět politicky, hospodářsky a obětovat drahé své židovské životy.

... Není již možné si odmyslet Palestinu jako duchovní, politické a ne na konec i hospodářské centrum Židovstva. Pozice jsou dobře podloženy, což dobře ví Angličani i Arabové, a natom nezmění nic ani Peel-plán, ani královská komise, ani nepokoje, anebo tak zvané „panarabské“ nebezpečí...

Židovské noviny (16. září, 1938), str. 1, ročník 1., číslo 18.

T.G. Masaryk – Otázka židovská

Literárně politický orgán rumunské strany liberární obrátil se před světovou válkou na prof. T. G. Masaryka, aby přednesl Rumunům svůj názor na otázku židovskou...

... Prof. Masaryk byl tehdy známý v celé Evropě z urputného boje proti rituální pověře v Čechách. Prof. Masaryk rumunskému listu vyhověl (bohužel nemožné je zjistit, kterého to bylo roku) a sám o tom napsal pro „Čas“ zprávu, s kterou chtěl uveřejnit také své názory, které zaslal do Rumunska. Rukopis se zachoval v pozůstalosti šéfredaktora „Času“ Jan Herbena, možné je soudit, že tento Masarykův názor o rumunských Židech je čsl. veřejnosti neznámý. Proto ho teď předkládáme svým čtenářům...

... Členové rumunské vlády jsou sami přesvědčeni o nutnosti reforem ve prospěch Židů, nejsou však rozhodnutí, jestli mají Židům poskytnout všechny práva najednou, anebo postupně. V rumunsku Židé totiž nepoužívají ještě práv politických a nesmí se stát vlastníky pozemků. K vyjasnění sporů se obrátili rumunský literárně-politický orgán „Nona reišta Romana“ na různé odborníky a evropské učence, např. H.S. Chamberleina, Ernesta Macha, Aochitta Loru a profesora Masaryka. Profesor Masaryk odpověděl:

Na otázku, jestli má být rumunským Židům poskytnuta úplná rovnoprávnost, pokud jde o práva sociální a politická, odpovídám: Ano! Úplná rovnoprávnost.

Rozumí se, že rumunští státníci by museli být připraveni, že osvobození Židů kromě dobytých vlivů bude mít také které vlivy za následek, pokud totiž osvobození nastane bezprostředně. K analogickým zkušenostem došli v Severní Americe při osvobození černochoů, při osvobození sedláků v Rusku a v jiných zemích. Člověk, který ihned, bezprostředně z otroctví nabyde plně svobody, není schopný svobody se vším všudy správně užívat. Užívá svobody nesprávně, ano, on jej zneužívá. Osvobozený Žid bude chtít také v Rumunsku dosáhnuté svobody rychlé využít, aby si nahradil dlouhou porobu. Osvobozený Žid podrží též všechny vady, které si osvojily národy a třídy lidu, ?Nevidím však možnost tomuto zlu se vyhnout tím, že by Židé byli osvobozeni jen částečně. Všelijaké tyto chyby jsou v přirovnání s přítomným zlem, rozhodně menším zlem.

Umím si představit, že utlačovanou třídu lidí je možné osvobozovat v dobrém smyslu krok za krokem přípravně, výchovou, ale k tomu je třeba více trpělivosti a více politické pedagogiky, než je možné očekávat od státníků všech zemí. Proto Vám v Rumunsku nezbyvá, než udělat to, co za přibližně stejných okolností učinily jiné státy a národy. Ostatně jste v Rumunsku zavedli mnohá moderní zřízení též tak bezprostředně, a proto by ste měli s politickou a sociální emancipací Židů na nastupující dráze civilizace vaší země a svého lidu důsledně pokračovat.

Osvobození Židů pokládám, pravdaže, jen za krok k řešení otázky židovské a proto (načím) udělat též další kroky, a ty – podle mého názoru – záleží na tom: vlastní lid důkladněji poučovat a vychovávat.

Otázka židovská je zároveň otázkou křesťanskou. Jsou mi známy námitky, které všude vyslovují proti osvobození Židů, ale pravím. Vzdělaný a pracovitý lid nemá důvodu, proč by se Židů obával. A když Židé byli již dosavadním tlakem nuceni jednostranně k činnosti hospodářské a obchodní, bude úlohou rumunské národní výchovy šířit a upevňovat mezi lidem též (nejma) hospodářské vědomosti hospodářské vzdělání, nepřestávat vychovávat lida k (friezvosti) a pracovitosti.

Potlačení Židů – tomu či také poznání Vaší země – nikomu (neosožilo), otázku, otázku židovskou nevyřešilo, spíše jí učinilo palčivější. Za to též učí zkušenost, že obvyklý antisemitismus křesťanských národů je škodlivý.

Osobité rady dávat si nedovolím, protože neznám tak dobře ani zemi ani lidi, nechci se také dovolávat humanit lásky k svobodě a sociálních cností našeho lidu, spokojím se nazírajíc na otázku židovskou s praktické stránky a v souvislosti s tím, že ji chápu jako stanovisko vývoje lastního Vašeho lidu. Vaše starší generace vyrostla ještě pod panstvím tureckým, a může tedy na vlastní duši studovat následky a vlivy poroby a svobody.

Úplné osvobození Židů teprve dovrší dílo z r. 1878. Podle mého názoru národ, který drží v nesvobodě 1/16 obyvatelstva své země, sám ještě není svobodný.

Židovské noviny (16. září, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 18.

Arabská delegace v Ženevě.

(ITA.) Ženeva, 11. září.

Na 102. zasedání Rady společnosti národů přišla delegace Arabů z Palestiny a Sýrie, která by ráda (vplývala) dohlížela na vývoj britské politiky v Palestině. Jen co dorazili do Ženevy, rozeslali arabští delegáti 4strannou publikaci ve francouzském jazyce členům Rady a Shromáždění Společnosti národů. Účelem publikace je „vyjádřit názory Arabů a mohamedánů celého světa a nastínit program na obnovení míru v Palestině“.

Co Arabové žádají?

- 1) Vyhlášení Palestiny za samostatný stát
- 2) Uzavření smlouvy mezi Velkou Británií a Palestinou, garantující teritoriální integritu Palestiny
- 3) Řešení židovské otázky mimo arabské státy
- 4) Budoucí arabský stát v Palestině v souladu s britskou vládou činí opatření k (zaisteniu) práv Židů žijících již v Palestině.

Jen takovým způsobem může být řešený arabsko-britský konflikt.

Bylo by (dostké nazdávat sa), že rozdělení Palestiny přivodí konec arabsko-židovskému konfliktu. Byl by to jen nejstrašnější prostředek způsobit válku mezi Araby a Židy trvalou, výsledkem kterého by bylo zničení všech Židů v Palestině. Nakonec varují Velkou Británii před provedením plánu rozdělení Palestiny. Neboť by to znamenalo vážné ohrožení strategické pozice Anglie ve Středozezemním moři.

Židovské noviny (16. září, 1938), str. 5, ročník 1., číslo 18.

Možnosti československého vývozu do Palestiny

Od ledna do března roku 1938 činil vývoz Československa do Palestiny 140.727 liber proti 191.241 liber v tom samém období minulého roku. Z tohoto srovnání není možné však vyvodit, že by ostatní země byly těžily na úkor československého obchodu v Palestině. Jeho pokles je možný připsat jedině změně palestinského exportního (volumenu). Československé produkty se se svojí kvalitou i nadále dobře uplatňovaly. Mnoho známek nasvědčuje tomu, že jejich vývoz do Palestiny se v budoucnosti bude moci podstatně zvýšit. Ze skutečnosti, že Anglie Německu odebere palestinský obchod, je možné usuzovat na příznivou prognózu československého exportu do Palestiny.

Při šikovném využití situace, především však při přizpůsobení transferové politiky novým poměrům, československý obchod bude moci vyplnit při zásobování Palestiny vakuem vzniklé vyloučením Německa...

Židovské noviny (4. listopadu, 1938), str. 1, ročník 1., číslo 20.

Nové Slovensko a Židé.

(Dr. O. N.)

(Úvod článku line se v úderném a pozitivním duchu, vyjadřující podporu Hlinkově lidové straně, jejíž původním cílem byla autonomie Slovenska, postupně v ní však převládly autoritativní a fašistické tendence...)

... I většina židovstva na Slovensku je na půdě víry a národní uvědomělosti. (Dihoročné) statistiky dosvědčují, že židovstvo na Slovensku lpí ke svému náboženství a národu. Už z této skutečnosti ukazuje se mnoho styčných bodů jako základna zdravé a statečné spolupráce. Nábožensko-národní orientace převážné většiny židovského obyvatelstva na Slovensku je pádným důkazem proti útokům toho slovenského tisku, který identifikuje židovstvo které, jak známo, je svou sociologickou strukturou života čistě měšťanské, (so) se snahami marxizmu a bolševizmu. Stejně tak je statistika – z které je zřejmé, že výše 66 tisíc našich Židů se i svou národností přihlásilo k židovskému národu – nejlepší důkaz proti současným obviněním tohoto tisku, že Židé Slovenska dělají propagandu za připojení se k jinému etnografickému společenstvu...

... Celek, který se vždy otevřeně hlásil jinak, nemůže být zodpovědný za nezodpovědné činy jednotlivců, odcizených židovstvu národně a nábožensky...

... Židé na Slovensku, které pravda, co nejostřeji odsuzuje konání anebo výroky těchto nezodpovědných jednotlivců a jasně se od nich distancuje, bylo by velmi vděčné, kdyby tisk, který bojuje za vznešené ideály křesťanství, a který je dnes vlastně oficiálním tiskem naší země zanechal paušální podezřívání a paušální obviňování Židů na Slovensku a kdyby věci okolo Židů posuzoval spravedlivěji....

... Mladý, autonomní stát ke svému dalšímu vývoji bude potřebovat pokojné a harmonické spoluzití všech svých občanů, při čemž Židé, jako prvek pokoje, hospodárnosti a kulturního snažení budou při tom moci konat dobré a cenné služby...

... Židé na Slovensku doufají, že vláda, která se hlásí k vysokým etickým ideálům křesťanského světonázoru a k národní zodpovědnosti, najde spravedlivý způsob ke spolupráci a že právě tak jako doposud vzorným způsobem pečovala o pokoj a pořádek i nadále bude po této cestě pokračovat....

Židovské noviny (18. listopadu, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 21.

V nových poměrech

(I. R.)

Pokládali jsme vždy za nejpřednější úkol makabejského hnutí, působit ke sjednocení židovské mládeže. V těchto dnech – plných nejistoty a vzrušení – sešli se představitelé jednotlivých organizací židovské mládeže, aby hledali základnu společné práce...

... Kolik zla, kolik zmeškaných příležitostí, jen proto, že vůdci skupin a stran neviděli vývoj, který se nebezpečně přirostřoval již od roku 1933. Sionisté tento vývoj předpovídali a proto je jejich právem, ale i povinností převzít vedení všech národních a ústředních institucí do svých rukou...

... Jako ostatní národy, i my – později a za trochu jiných předpokladů – spějeme k národní koncentraci a k vybudování národního státu.

Převrstvení je jedna z aktuálních otázek. Může a musí být naší záchranou. Proto třeba varovat jak jednotlivce, tak i skupiny před každou improvizací. Řemeslo a polní hospodářství bude zaměstnáním většiny našeho lidu...

... Chápeme nervozitu mnoha našich lidí, ale nepomůže nám. I to nejhorší budeme snášet s důstojností národa, kterého dějiny byly doposud vyplněné těžkým životním bojem. Udrželi jsme se doteď a budeme i v budoucnosti. Nechceme však pokračovat v dosavadní cestě putování ze země do země, ale chceme jednou pro vždy skončit (galut) utrpení a nastoupit cestu svobody národa, který má být ve znamení výstavby židovského státu v historické zemi našich předků. To předpokládá nejen změnu zaměstnání a řeči, ale především změnu ducha. Zdravý a statečný musí být ten nový Žid, který bude obrábět svatou zem...

Také Arabové zamítají Statement of policy

(ITA.) Jeruzalém, 10. listopadu.

Zvláštní zpravodaj londýnských Times píše: První dojem Statement of policy britské vlády působil stejně nepříznivě na Židy jako na Araby. S obou stran se vyhláší, že Statement of policy je nesprávné označení a neobsahuje politické řešení, takže (kedže) nevede k ukončení bojů a nepokojů. Arabové si myslí, že je pád plánu na rozdělení netřeba připisovat (vačšej) větší ohleduplnosti, ale okolnosti, že je neproveditelný, což je důkazem, že arabské povstání bylo spravedlivé. Plán konference zeleného stolu Arabové zamítají, protože podle jejich názoru znamená to uznání Balfourovy deklaráce. Za těžko snesitelnou považují Arabové výhradu vlády, aby byli vyloučeni z jednání ti arabští vůdci, kterých britská vláda považuje za zodpovědné za povstání. Tady myslí Arabové v první řadě na jeruzalémského muftího. Arabové považují také za nepravděpodobné, že by zástupci sousedních států přijaly pozvání na tuto konferenci. Arabové jsou přesvědčeni, že vláda podlehla židovskému a arabskému tlaku.

Jak hlásí dále korespondent Timesu označil jeden z vůdčích židovských činitelů Whoodovu zprávu za výsměch spravedlnosti, zpráva je prý plná rozporů a krutá. Statement of policy britské vlády je po práci dvou komisí a po výše dvou roků nepřestávajícího napětí a hospodářského zhoršování ničím jiným než frází. Pokud britská vláda opravdu míní přibrat ke konferenci okolní arabské státy, Židé budou nuceni požadovat, aby byl vyslechnut názor USA a Polska.

Židovské noviny (24. listopadu, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 22.

V nových poměrech

O t. zv. židovské otázce

... Nepovažujeme za konečné řešení židovské otázky, přestěhování několika tisíc židovských rodin ze států střední Evropy do jižní nebo severní Ameriky. Židovská otázka spočívá v tom, že Židé nemají svůj stát, kde by si sami a suverénně rozhodovali. Dokud ho nebudou mít, bude i řešení židovské otázky dočasné, neboť ona není ani otázkou náboženskou, ani hospodářskou a v tom smyslu politickou. Její řešení může být jen v duchu národních požadavků a v politické spolupráci států velkých i malých se zákonnými zástupci židovského národa. Židé už dávno před tímto akutním projednáváním židovské otázky vyslovili svou vůli. Je ztělesněná v myšlence sionismu.

Ale sionismus neznamená jen přestavbu dnešní Palestiny v Židovský stát, sionismus uskutečňuje mravní a kulturní obrodu národa a zvyšuje jeho tělesnou zdatnost. Proto bojují sionisté o přiznání menšinových práv tam, kde Židé tvoří silnou menšinu a proti se snaží sjednotit národ a usměrnit jeho výchovu...

... Nečekejte, že nám někdo pomůže. I ti, co nám na západě pomáhají, sledují jen zajištění vlastních cílů. Proto žádáme, aby dobře situovaní Židé nám pomáhali ve výstavbě, polnohospodářských středisek, jejichž údržba bude stát statisíce korun. Hechaluc připravuje rokování se židovskými statkáři na Slovensku a jeho cílem je umístění židovské mládeže (po skupinách v počtu asi 40 chlapců) na polnohospodářské statky, kde by se učili pracím zemědělským pod vedením zkušeného odborníka.

Židovské noviny (9. prosince, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 24.

Kam s uprchlíky?

Emigrační plán světového židovského kongresu

(PAT.) New York.

Předseda administrativního komitétu svět. kongresu Židů uveřejnil plán pro vystěhování německých Židů za 5 let. 400.000 nezaměstnaných Židů vystěhuje se od 1. ledna roku 1939. Podle plánu mají Spojené státy přijmout ročně 23.000 německých Židů, Erec Israel 100.000, z toho 50.000 ihned.

J. A. Baťa uveřejnil v časopise „Zlín“ článek o emigraci z Československa. Mimo jiné píše:

„Jistě je dnes Židům u nás nedobře. Nedivím se tomu. Tlak z Třetí říše je silný. A myslím, že spíše narůstá než opacně. Když jsou už někteří u nás neklidní, bylo by dobré, zařídit to tak, abychom se s nimi dohodli o možnosti, jak by svým odchodem do ciziny posloužili alespoň našemu hospodářství. Jsou to všichni obchodníci. A obchodníci, exportéři, jsou právě to, co potřebujeme, abychom se mohli rozeběhnout a zaměstnat svých lidí výrobou – pro vývoz.

Dnes je vývoz z ČSR hledaný. Takto bychom mohli spojit ke vzájemnému prospěchu oba konce nití, které osamocené nevedou nikam.

Takto zdatní obchodníci budou mít zaměstnání a my možnost vyrábět. Budou mimo hranice státu, jak by to chtěli, ale bude to ve prospěch (všetkým) všem. Budou moci žít a přitom pomáhat žít našim lidem, když mi jim pomůžeme k tomuto začátku.

Česko-slovensko nikdy nebude moci dělat politiku protižidovskou – i kdyby to chtělo.“

(ŽTA.) Londýn.

Reuter hlásí z Džidy, že Ibn Saud určil svého syna Emíra Fajsala za delegáta na konferenci do Londýna, kde se bude jednat o otázkách Erec Israel.

Židovské noviny (20. května, 1938), str. 7, ročník 1., číslo 1.

Arabský teror posiluje odhodlanost židovského národa

(ŽTA.) Jeruzalém.

Zemská konference palestinské strany (Mapai) v Rechobot byla po delší činnosti uzavřena. Konference vydala rezoluci ohledně položení v zemi, která zní: „Arabský teror nedosáhne svého cíle a neohne židovskou vůli, ba právě naopak, posílí odhodlanost židovského národa vybudovat svou vlast.“ Zároveň v dalších rezolucích konference protestuje proti omezení počtu přistěhovalců. Volá Židy v (galute), aby nezoufali a posílili národní síly a zasílá sionistům v Rusku bratrské pozdravy. Obhájce Jischuvu, zvláště na nebezpečných místech je s úctou připomínán. Dále vyzývá vládu, aby rozšířila míru možností na potlačení teroru a nezákonných činů...

Židovské noviny (27. května, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 2.

... Dne 14. prosince 1935 T. G. Masaryk se vzdal prezidentského úřadu a jako starostlivý otec odkázal své dědictví tomu, kdo sám na něm pracoval a zaň bojoval. Dne 19. prosince 1935 se stal Dr. Eduard Beneš druhým prezidentem Československé republiky.

Společnost národů ztělesňuje jméno našeho prezidenta dra Eduarda Beneše. Jednak sám byl jejím předsedou a jako její dlouholetý člen hájil naše práva a zájmy. Byl průkopníkem myšlenky sblížení národů a bojoval za světový mír. Kroky, kterými dnes řídí osudy našeho

státu, jsou kroky bezpečnými, neboť jsou řízené ideály, které jsou pevně zakořeněné a jejich zrcadlem je politika bezpečnosti, klidu a silných nervů.

(Imrich Weiss)

Musíme dokázat životní sílu

(Z přednášky na sjezdu Židovské strany.)

... Tam, kde není národnostního problému, je problém Židů nejjednodušší. Ale v zemích, kde několik národů žije vedle sebe, vyskytuje se otázka po národnosti den co den. Takovým státním útvarem par excellence bylo bývalé Rakousko a je jím i Československá republika. A v takových státech, kde je Židům třeba uvažovat o denně se opakující otázce „jaké jsi národnosti?“ cítí Žid, že z jakési vnitřní pravdy nemůže odpovědět jinak než jako prorok Jonáš v těžké tísní na otázku mu položenou: „lvri onauchi – jsem Žid.“

Proto pozdvihla část židovského národa ze starého Rakouska hlas za uznání židovského národa. Po těžkých bojích nastěhovali se r. 1907 po prvé čtyři sionističtí poslanci do vídeňského parlamentu. Židé v Československé republice pokračovali v této politice provázané a prosazované v Rakousku. V den, kdy byla v Praze vyhlášena Československá republika, vytvořila se tam Židovská národní rada pro nový stát. Ústavní listina v VI. kapitole výslovně stanoví, že „Židé v Č.S.R. mají právo hlásit se k židovské menšině při sčítání lidu, volbách a jiných politických a úředních jednáních, taktéž v poměru ke kulturním a sociálním institucím, uvedených mezinárodní smlouvou o menšinách....“

Zvláštní význam má v tomto směru vyhlášení předsedy vlády dra Hodžy ze dne 12. března 1937, ve kterém se vůči mluvčím Židovské strany výslovně uznává, že příslibení z 18. února 1937 ve věci úpravy národnostních menšin má automatickou platnost na menšinu židovskou.

Jako všechny ostatní národy v ČSR formoval se též židovský národ politicky. Židovská strana jako projev formování neutralizuje postoj Židů k všem ostatním stranám a vyhýbá se tím nepřístojné a nebezpečné rvačce ostatních stran o židovské hlasy...

... Dvakrát se Židům nepovedlo získat jediný mandát. Vinu třeba hledat v tom, že volební zákonodárství nevyhovuje potřebám malých národů v otázce parlamentního zastoupení. Až r. 1929 a 1935 získávají Židé spojením se s jinými polickými stranami dva poslance v Národním shromáždění, třebaže podle počtu by měli mít čtyři až pět poslanců a dva členy senátu.

Vedoucí politickou organizací židovstva v ČSR je „Židovská strana“, která je též nositelkou parlamentní politiky. K ní se kromě obou poslanců hlásí i člen zemského zastupitelstva na Slovensku a člen guberniální rady na Podkarpatské Rusi. Takměř ve všech městech Republiky sedí členové Židovské strany v zastupitelských sborech.

Židovské noviny (27. května, 1938), str. 4, ročník 1., číslo 2.

Rozdělení Palestiny zase aktuální?

(ŽTA.) Londýn.

„Great Britain and the East“ oznamuje dle jeruzalémských zpráv, že vyšší vládní úředníci znovu navrhnou rozdělení Palestiny v kantony, každý kanton by měl vlastní vládu, ale podléhal by autoritě svazu, po případě by byl v něm zastoupen. Umírnění Arabové by s tímto návrhem souhlasili. Mnozí Arabové totiž vědí, že jejich národ ještě není dost zralý pro suverénní samovládu a právě tito dali by přednost plánu pod britským protektorátem pokračovat v cestě k úplné svobodě. V plánu rozdělit Palestinu vidí tito Arabové konečné řešení otázky, s kterým však nemohou souhlasit. Proto též – dle názoru jeruzalémského korespondenta – se naděje na rozdělení Palestiny na dva oddělené státy značně zmenšily.

Židovské noviny (10. června, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 4.

Před rozhodnutím v Palestině.

... Úsilí západních mocností směřovalo a směřuje k vytvoření regionálních dohod, které by zajistily jejich zájmy ve středomoří.

Mandátní země Sýrie a Palestina (předtím též Irák), znamenají nejen bohatství hospodářské, ale jejich důležitost je daná v prvé řadě jejich strategickou polohou a tím, že přes ně vedou Pipe lines z Mosulu do Haify. Nervozita v sandžaku Alexandrettě, která dává podnět k těm nejdivočejším zprávám, připisuje se aspiracím Turecka, které chce mít nejkratší, a proto nejbezpečnější spojení k polím mosulským. Jisté je, že politické poměry předního orientu jsou velmi labilní.

Rýsují se před námi kontury nového uspořádání poměrů politických v tomto, tak choulostivém místě vzájemně se potírajících velmocenských zájmů. Arabský tisk zaznamenává zprávy, dle kterých dojde v souvislosti s dělením Palestiny i k dělení Sýrie mezi Francii, Tureckem a Arabským státem, utvořeným z Transjordanie, z části dnešní Palestiny a Sýrie. Tuto zprávu je třeba brát s rezervou, i když se uvádějí v souvislosti s cestou syrského ministerského předsedy do Paříže. Je však zájmem západních mocností, aby východní břehy středoziemního moře byly spravované a ovládané tak, aby přátelstvím s Francií a Anglií zajistily kontrolu nad cestou do Indie po zemi i přes suezský průplav.

Krátce na to, co do Palestiny přišel nový vysoký komisař Mac Michael, přišla tam i čtyřčlenná technická komise, jejímž úkolem je po detailním poznání poměrů národnostních, hospodářských a politických vypracovat návrh na rozdělení Palestiny na dva státy, židovský a arabský. Komise už pracuje a před ní vypovídali přední činitelé židovští a vysocí úředníci anglické správy. Arabové už před jejím příchodem vyhlásili, že ji budou bojkotovat, že nepřestanou v odboji a jejich teroristické činy mají upozornit mandátní správu na to, že i násilím překaží plány, směřující k rozdělení země.

Konference v Nyonu....(nečitelné) znamenala i plné uznání vojenské důležitosti početného židovského obyvatelstva v Palestině. Zprávy o židovské armádě, jejíž počet odhadovali angličtí odborníci na 120.000 mužů se stále více a více množily. Úsilí anglické vlády o pokoj v zemi vedlo k (vymenování) výměně Sir Charles Teggarta, k rozmnožení početného stavu židovských strážníků, k drastickým represivním činům, jako i k vypovězení vůdců arabského terorismu, ke konfiskaci jejich majetku a následně k provedení několika rozsudků smrti.

Poslední dala zhotovit anglická vláda, aby zamezila pašování teroristů, verbovaných v sousedních arabských státech, postavila ploty z ostnatého drátu okolo celých severních a z části i východních hranic. Takto hermeticky uzavřela hranice a zároveň reorganizovala rozdělení strážnic tak, aby nikdo nepovoláný nepřišel na půdu Palestiny.

To všechno nasvědčuje tomu, že Anglie je odhodlaná provést rozdělení a uklidnění země. Nebyla by však Anglií, kdyby zároveň neomezila židovské přistěhovalectví, aby ukázala na stopy tradiční politiky ústupků na stranu jednu i druhou. Na jedné straně souhlasí s usazením horského severu a východních hranic Palestiny a na druhou stranu omezuje židovské přistěhovalectví a tím i příliv židovského kapitálu a tak zraňuje židovský hospodářský rozvoj na jeho nejcitlivějším místě.

Židovský národ však nezávisle na tom pokračuje na dalším vybudování země. Je to skoro zázrak, jak odolává mladý Jišuv všem nepopsatelným těžkostem hospodářským, politickým a konečně i arabskému teroru. Staví osadu za osadou, brání neozoranou půdu a přitom rozvíjí se kulturně, umělecky i hospodářsky. Vytrvalost a oběti židovského národa sjednávají mu respekt u všech kulturních národů a vnucují anglické koloniální politice směr, jehož cílem je vybudování židovského státu, jako státu mírumilovného a spojeneckého.

Obchod mezi Palestinou a ČSR vrůstá.

Dovoz tovaru zboží z Palestiny v prvních třech měsících t. r. vzrostl z 10.7 mil. r. 1937 na 16.6 mil., vývoz do Palestiny v té jisté době klesl z 18.2 mil. na 13.2 mil. V květnu vykazuje statistika vývozu menší vzestup (z 3.3 mil. r. 1937 na 3.61 mil., kdy dovoz klesl z 5.4 na 4.13 mil. Kč).

Palestina

Ostnatý drát pro severní hranici Palestiny.

Do Haify dorazilo dalších 350 tun ostnatého drátu, určeného k zajištění severní palestinské hranice. Britský odborník pro boj proti teroru Charles Tegarť přišel z Bengálska do Palestiny, aby řídil práce, spojené se zabezpečením hranice.

Židovské noviny (24. června, 1938), str. 5, ročník 1., číslo 6.

Tarbut - Vydání spisů T.G. Masaryka v Hebronu

Jak jsme už zaznamenali, utvoří se v Palestině výbor, který zamýšlí vydat sebrané spisy T. G. Masaryka (Vaad hozast klitvej Masaryk). Celkově vydá se 5 svazků. Literární komise, složená ze spisovatelů a vědců, volí materiál a třídí ho. Cena – 250 Kč. Z toho je splatné Kč 100,- při subskripci, a dalších 150,- při přijetí díla. Je jistě významné, že v dobách nepokojů a krize nezastavila se kulturní práce v Palestině, ale pokračuje na úrovni, která si musí vynutit úctu světa. Dílo možno dostat u organizace Tarbut, Praha 15, Doudova 16.

Židovské noviny (1. července, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 7.

Josef Kastein, Haifa – Sionismus je zodpovědnost

...Celá sionistická ideologie zakotví v okamžiku, kdy přistoupí k realizaci, u otázky pozemkového vlastnictví. Sedlák, měšťan i průmyslník potřebují zemi, a to zemi ve vlastnictví, ne (arendovanou) kterou mu mohou kdykoliv odejmout. Jít do země s úmyslem učinit ji plodnou a úrodnou a nemoci dosáhnout jejího vlastnictví, bylo by absurdní a byl by to zánik celého budovatelského díla. Židé jsou odkázáni na každý kousek půdy, jsou dále odkázáni na to, že musí arabskou půdu, doposud obráběnou extenzivně, uvést do stavu, schopného intenzivního hospodaření. Nakonec jsou dále odkázáni na velké ladem ležící území a na pozemky patřící vládě, které mohou přijmout statisíce Židů, přicházejících do země proudem, který stále roste. Nepotřebují zem k tomu, aby se v městech tísnili v beztvarych davech a opakovali neproduktivní život evropský, ale k tomu, aby vybudovali v zemi řetěz sedláckých osad a aby ze zubožené a zanedbané půdy utvořili základnu pro živobytí. Nemůžeme žít ve statisících v zemi a kryt potřebu zeleniny a potravin dovozem a z arabského trhu. Musíme žít na vlastní půdě a umět se uživit z plodů vlastní práce. Jinak zanikne židovské budovatelské dílo.

Řešení všech těchto problémů – neboť v instituci Národního fondu je myšlenka správně fundovaná – spočívá na možnosti jejich převoditelnosti. To znamená, že záleží na množství prostředků, které jsou k dispozici. S penězi není možné dosáhnout všeho, ale velmi mnoho. Ještě je na prodej nekonečné množství půdy. Arabský nacionalismus sice volá z nacionalistických a dogmatických důvodů po ukončení židovského přistěhovalectví, hraje však přitom nepoctivou hru, neboť arabští majitelé pozemků čekají na každou loď s největším zájmem, neboť každá z nich přiváží lidi, kteří jeho přebytečnou půdu odkoupí za nejvyšší cenu. Ještě není židovská pozemková spekulace, o které třeba mluvit jako o rakovině na těle židovského budovatelského díla tak rozsáhlá, aby se jí nedalo předejít a zachránit tak množství půdy před přechodem do těchto chamtivých rukou...

Židovské noviny (1. července, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 7.

Ze světa

Palestina

Šalomon ben Josef, kterého odsoudili k smrti pro útok na arabský autobus, byl včera popraven. Židovské obyvatelstvo, hlavně v Tel Avivu je velmi pobouřeno. Strana revizionistů, která sdružuje radikální elementy sionistického hnutí, zahájila velkou kampaň mezi židovskou mládeží. Policie udělala potřebná bezpečnostní opatření.

(United Press), Jeruzalém.

V Jeruzalémě je velké pobouření kvůli vykonané popravě. V židovských částech města skupiny strážníků s obušky rozptylují shluky lidí, stále se tvořící. Za skupinami strážníků je vidět pancéřované vozy s kulomety. Jak se zdá, soustředila britská vláda všechny své policejní síly ke kontrole židovských okresů. V Jeruzalémě a jiných městech nesčetné židovské obchody vyvěsily černé zástavy, které však po několika hodinách policie odstranila. V Tel Avivu jsou všechny obchody a úřady zavřené a v žádném závodě se nepracuje. Poslední slova Ben Josefa před popravou byla adresována Jabotinskému. Řekl: „Obětoval jsem svůj život v naději, že pro židovský národ bude to poučením, že sebeovládání posledních dvou let bylo pouze na škodu.“...

Teror prý zlikvidují do konce července.

Jeruzalém. Hlavní stan anglické branné moci v Palestině věří, že se mu podaří arabský teror zlikvidovat do konce července t. r. Horské okresy v Samarii a Gallilei obsazuje teď vojsko, takže operační pole ještě dosud činných tlup se zužuje a již brzy úplně zmizí. Hermetické uzavření hranic Tegartovým ostnatým drátem znemožnilo jednak další pronikání tlup ze severu, jednak ústup menších ještě operujících oddílů k severu. Vůdcové teroristů odvolali v posledním době asi polovinu svých lidí z Palestiny a přeložili je do Transjordanánska, odkud mohou nerušeně udržovat styk se Sýrií. Proto je pravděpodobné, že konečný boj mezi vojskem a tlupami odehraje se na transjordanánské půdě.

Židovské noviny (8. července, 1938), str. 2, ročník 1., číslo 8.

K evianské konferenci – Rezoluce Židovské strany v ČSR.

Židovská strana v ČSR, která reprezentuje židovskou menšinu v Československu, a čl. komitét pro židovský světový kongres zkoumaly otázky, které bude řešit konference v Evian, svolaná z iniciativy prezidenta Roosvelta, a usnesly se na této rezoluci:

- 1) Vyslovujeme svou hlubokou procítěnou vděčnost prez. Roosveltovi za jeho šlechetnou iniciativu pro svolání konference, účelem které je poskytnout pomoc uprchlíkům...
- 2) Žádáme, aby konference v Evian protestovala se vším důrazem proti pronásledování židovských menšin... a odsoudila ... svou autoritou neslychané krutosti, kterými německý režim židovské spoluobčany týrá, ponižuje a tupí.
- 3) Emigrační země musí mít životní zájem na tom, aby se přistěhování dělo organizovaně...
- 4) Bezprostřední a nutnou úlohou konference je zachránit německé a rakouské Židy od programů (pogromů) a týrání.
- 5) ... Potřeba mezinárodní finanční pomoci spolupráci mocností za účasti židovských organizací a sociálních sítí.

- 6) ...Zvýšit příliv emigrantů...
- 7) ...Zvýšit příliv uprchlíků a nabídnout jim i jiné pracovní možnosti než pouze práci v zemědělství atd.
- 8) Jediný prostředek, který umožňuje pronásledovaným žid. masám konstruktivní podmínky vystěhovalců, je polnohospodářská kolonizace velkých neobývaných území, ...kde první příliv přistěhovalců (50.0000 – 100.000) může utvořit základ pro normální vývoj a další příliv židovských mas ze zemí emigrace.
- 9) ...Pomoc mezinárodních sil při kolonizaci neobývaných území...
- 10) V rámci všeobecného řešení židovského emigračního problému připadá velký a osobitý význam židovské národní domovině v Palestině.
- 11) ....Komise má studovat židovskou emigraci nejen z hlediska okamžité pomoci, ale i z hlediska řešení, které by obsáhlo problém v jeho celistvosti.
- 12) Pověřujeme Židovský světový kongres, aby nás zastupoval v tomto smyslu při konferenci v Evian...

Trvalý teror v Palestině.

70 mrtvých v uplynulém týdnu v Palestině.

(ITA.), Jerusalém, 11. července.

Oficiální zpráva sděluje, že v posledním týdnu počet obětí nepokojů v Palestině byl: Arabové: 52 mrtvých, 155 zraněných, Židé: 12 mrtvých, 18 zraněných. Vzhledem na velké napětí mezi arabským obyvatelstvem byly zesíleny policejní patroly v blízkosti židovských závodů. Londýnská vláda rozhodla, že vyšle do Palestiny kromě dvou pěších bataliónů i 11. husarský pluk, který se dosud zdržuje v Egyptě.

V Tel Avivu nožemi ozbrojení Arabové přepadli dva židovské pracující. Jeden z Židů, 25 letý Jicchak Charif, byl raněn těžko, druhý Cvi Gustav Beinhorn, lehce. Mezi Jerusalémem a Hajfou přetrhli teroristé telefonní vedení v délce 1 míle.

Mezi Nábulusem a Jerusalémem byli napadeni Araby dva policejní důstojníci, jedoucí na motorovém kole, podařilo se jim však útok odrazit. Nedaleko Hajfy byla přepadnuta policejní stráž. U Tulkaremu bylo způsobeno vykolejení vlaku. Doprava v těchto místech musela být načas zastavena.

Z Kahýry se oznamuje, že první oddíl IrishGuards a pluk Essex jsou na cestě do Palestiny. Dva batalióny jsou už v pohotovosti k odchodu do Palestiny.

Emír Abdull z Transjordánie předložil vysokému komisaři Siru Haroldovi Mac Michaelovi memorandum, ve kterém se tvrdí, že nepokoje palestinské pronikají do Transjordánie. Mezi obyvatelstvem Transjordánie je velké napětí. Svaz arabských žen žádá v memorandu,

adresovaném vysokému komisaři, vyhnání židovských vůdců a užití protiteroristických opatření též proti židovským městským čtvrtím a koloniím, které poskytly úkryt teroristům.

Zprávy o arabských stávkách si odporují. Z arabských pramenů se oznamuje, že stávka je úplná. Na oficiálních místech však pochybují o pravdivosti těchto zpráv.

(ITA.), Londýn, 9. července.

Anglické noviny oznamují, že palestinská vláda uvažuje o přísném potrestání revizionistických vůdců, podezřelých z organizování odvetných útoků posledního týdne. Dále noviny oznamují, že ministerský předseda Chamberlain a ministr kolonií Mac Donald hovořili koncem minulého týdne o situaci v Palestině.

Na anglických politických místech hovoří se o možnosti vyhlášení vojenského stavu v Palestině.

Situace v Palestině stále vážná. Útoky proti Židům v mnohých částech Palestiny. Četní ranění a několik mrtvých. Boj mezi židovskými výpomocnými policisty a arabskou tlupou v Givat
AAde.

(ITA.), Jerusálém, 11. července.

Situace v Palestině byla v sobotu a neděli vážná. V mnohých částech země přepadli arabští teroristé židovské kolonie. V židovských čtvrtích Hajfy spáchali arabští teroristé několik pumových útoků, při kterých poranili asi 40 Židů, většinou těžko. Tři Arabové hodili téměř před očima policie a námořníků bombu na židovský autobus, při čemž poranili šoféra Valtera Schachtela velmi těžce, a 8 židovských cestujících mezi nimi Dova Karola, Arja Schustakovského a Natana Dubinu lehce. Druhá bomba vybuchla v blízkosti nádraží v Hajfě, 100 námořníků prohledalo okolí, nikoho však nezavřeli. Později zavřeli židovského mladíka.

Židovské noviny (22. července, 1938), str. 1-2, ročník 1., číslo 10.

Palestinský oheň

(Ir.)

České i slovenské noviny tisknou (otišťují) každodenně telegramy různých agentur, které zveličují nepokoje na způsob amerického zpravodajství Hearstov. Jména osad jsou často udávána tak, že jsou i pro nás hádankou. V posledních dnech jsme jen pomocí palestinských přátel zjistili, že tam není např. kolonie „Samra“, o které všechny noviny psaly, že tam ozbrojené oddíly Arabů povraždily 60 osadníků. Ve skutečnosti se měla věc tak, že půda se řekne arabsky samra a na zemi bojovalo šedesát, dobře ozbrojených arabských teroristů proti anglickému vojenskému táboru. Angličani teroristy zahnali a několik zastřelili...

President Beneš přijal zástupce Palestiny.

(Trikor.)

Dra E. S. Soskina, palestinského delegáta na sjezdu Mezinárodního svazu pro zemědělství, představili prezidentu Benešovi při audienci sjezdových delegátů. V delším rozhovoru diskutovali o současné situaci v Palestině.

Židovské noviny (29. července, 1938), str. 1, ročník 1., číslo 11.

Hrozivý teror v Palestině

Bomba usmrtila 43 Arabů. Útok na židovskou čtvrť. Vzrušení v celé zemi.

(ITA).

Londýn. Včerejšího dne udály se nejtěžší srážky od zřízení tohoto mandátního státu. Nad ránem explodovala na haifském trhu bomba. Výbuch, který měl hrozný účinek. Podle úředních zpráv zahynulo 43 Arabů a 4 Židé, 52 utrpělo zranění, z toho 41 Arabů a 11 Židů.

Ihned po výbuchu bylo alarmováno vojsko a policie, jednak aby odklidili oběti, jednak aby zabránili Arabům v odvetě proti Židům. Ale ani zesíleným počtem strážníků nepodařilo se celkem zamezit vniknutí rozhořčených Arabů do židovských čtvrtí. V nejbližších minutách zabili dva Židy a mnoho zranili. Kromě toho podpálili Arabové 11 židovských obchodů. Hasiči, hlavně Židé, museli záchranné práce provádět pod ochranou vojska. Nad Hajfou vyhlásili (štatárium) i ve dne, předtím platilo pouze v noci.

I v jiných místech byly nepokoje, které si vyžádaly mrtvé a zraněné. Skupinu židovských pracujících, která pracovala u Tiberiasu pod ochranou pomocné policie, zákeřně přepadli, zastřelili jednoho židovského a zranili jednoho arabského policistu. V Jenině též zabili arabského strážníka. Nepokoje byly také v oblasti Ramieh, kde arabské tlupy nad ránem přepadly a vyplenily 3 osady (dědiny). Obyvatelstvo částečně opustilo tuto oblast.

Haifa. Zvěst o výbuchu bomby v Hajfě se rychle rozšířil a Arabové připravují odvetu. Na znamení protestu proti postupu policie vyhlásili všeobecný (štrajk). Mezi Jaffou a Tel Avivem přihodily se četné násilnosti. Silné vojenské hlídky střeží obě dvě města. Nad celou oblastí krouží britská pozorovací letadla.

V posledních třech dnech pozatýkali 1500 osob, z nichž mnoho je ze střední Palestiny, kde je dosud poměrně klid. Všude ožívá teroristická propaganda, hlavně v pobřežních oblastech. Vyzývají obyvatelstvo, aby neplatilo (dlžoby)dluhy a daně. Věřitelům vyhrožují smrtí, kdyby (súrili) své požadavky.

Z Jeruzaléma se oznamuje, že 12 leté safardské děvče Rachel Kuka dosud nepropustili z vězení. Děvče a jeho otce zatkli po pumovém útoku na arabský autobus dne 8. července. Policie poukazuje na to, že musí vyčkat rozhodnutí prokurátora vojenského soudu, který případ právě zkoumá.

Židovské noviny (1. srpna, 1938), str. 3, ročník 1., číslo 12.

Československých Židů v Palestině.

máme poměrně málo. Je jich přibližně 4500. Co do povolání jsou mezi nimi polnohospodáři, pocházející ze středních vrstev, dále pracující v kolektivech, inženýři, učenci a obchodníci. Několik osad palest. vzniklo z popudu mladých přistěhovalců československých. Očekáváme příliv nový, zčásti poháněný smýšlením sionistickým, zčásti zostřením poměrů hospodářských, hlavně v sudetoněmeckých krajích. Tento živel bude nám vítaným přírůstkem, neboť v ČSR se naučil, jak třeba stát budovat a zvelebovat. Takovéto zkušenosti politické a hospodářské se nám hodí.

Při této příležitosti chceme podotknout, že ČSR si vybrala šťastně, když za svého polit. a obec. zástupce v Palestině ustanovil J. M. Kadlece, gener. to konsula ČSR.

Dr. S. E. Soskin nakonec pověděl: Doufám, že shoda a dobrý poměr mezi ČSR a Palestinou bude pěstovaný i nadále.

V současné době je v Palestině těžko, ale doufejme, že těžkosti překonáme. Myslíme přitom na to, že sympatie a spolupráce demokratických národů nám pomohou.

R. 1941 bude sjezd v Káhiře. V zápětí na to bude uskutečněna exkurze do Palestiny.